

**UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE
EUROPENE „C. STERE”
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN DREPT, ȘTIINȚE POLITICE ȘI
ADMINISTRATIVE A CONSORTIULUI INSTITUȚIILOR DE
ÎNVĂȚĂMÂNT, ASEM - USPEE „C. STERE”**

**Cu titlu de manuscris
CZU 343.9:343.352 (043.3)**

TALMACI FRANCISCO

**ACTIVITATEA ANALITICĂ CA INSTRUMENT DE PREVENIRE ȘI
COMBATERE A INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE**

**SPECIALITATEA 554.04 - CRIMINALISTICĂ, EXPERTIZĂ
JUDICIARĂ, INVESTIGAȚII OPERATIVE**

Teză de doctor în drept

Autor: _____ **Talmaci Francisco**

Conducător de doctorat: _____ **Golubenco Gheorghe, dr., prof. univ.**

Comisia de îndrumare: _____ **Gheorghiță Mihail, dr. hab., prof. univ.**

_____ **Grecu Raisa, dr. hab, conf. univ.**

_____ **Iustin Viorel, dr., conf. univ.**

Chișinău, 2022

© TALMACI FRANCISCO, 2022

CUPRINS

ADNOTARE (română, engleză, rusă).....	5
LISTA ABREVIERILOR	8
LISTA FIGURILOR	9
INTRODUCERE	10
CAPITOLUL 1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL ACTIVITĂȚII ANALITICE ÎN PREVENIREA ȘI COMBATerea INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE	
1.1. Analiza publicațiilor științifice din RM la tematica activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție.....	23
1.2. Analiza publicațiilor științifice din alte state la tema activității analitice a organelor de aplicare a legii.....	27
1.3. Concluzii la capitolul 1.....	48
CAPITOLUL 2. ACTIVITATEA ANALITICĂ ÎN PREVENIREA ȘI COMBATerea INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE: CONCEPT ȘI CARACTERIZARE	
2.1. Noțiuni generale, scurt istoric și natura juridică a activității analitice în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor.....	50
2.2. Caracteristica criminalistică și modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție în contextul activității analitice a organelor specializate anticorupție	66
2.3. Instrumentele de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, experiența internațională și a RM.....	82
2.4. Afirmarea activității analitice în calitate de instrument anticorupție în RM.....	91
2.5. Concluzii la capitolul 2.....	101
CAPITOLUL 3. METODE ANALITICE, APLICAȚII SOFTWARE, PROCESUL ANALITIC ȘI PRODUSELE ACTIVITĂȚII ANALITICE ÎN INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE	
3.1. Metode și tipuri de analiză a informației utilizate în investigarea infracțiunilor de corupție.....	103
3.2. Surse de informații cu semnificație criminalistică și aplicații software utilizate la analiza și investigarea infracțiunilor de corupție.....	124
3.3. Procesul analitic și produsele activității analitice în prevenirea și investigarea infracțiunilor de corupție	145
3.4. Obiective de dezvoltare ale activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție în RM.....	158
3.5. Concluzii la capitolul 3.....	169
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	171
BIBLIOGRAFIE	175

ANEXA nr.1.....	188
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	196
CV-ul AUTORULUI.....	197

Adnotare

Francisco Talmaci „Activitatea analitică ca instrument de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție”. Teză de doctor în drept. Școala Doctorală în Drept, Științe Politice și Administrative a consorțiului instituțiilor de învățământ USPEE „C. Stere” ASEM, Chișinău 2022

Structura lucrării: Introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 198 de titluri, 9 figuri, 174 pagini de text de bază, o anexă, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: activitate analitică, analiza de intelligence, analiza informațiilor de natură criminală, infracțiune, crimă, corupție, investigare, combatere, prevenire

Domeniul de studiu: criminalistica, activitatea specială de investigații

Scopul lucrării vizează fundamentarea teoretico-aplicativă și conceptualizarea activității analitice în investigarea infracțiunilor de corupție, stabilirea tehnicilor, tipurilor și formelor analizei de informații în investigarea și prevenirea corupției.

Obiectivele cercetării: identificarea abordărilor doctrinare, cercetarea noțiunilor și naturii juridice a activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție; determinarea elementelor caracteristicii criminalistice și modelului criminalistic al infracțiunilor de corupție și semnificației acestor elemente în analiza corupției; cercetarea abordărilor cu privire la instrumentele anticorupție; identificarea metodelor, tipurilor și formelor analizei corupției; identificarea surselor de informații, aplicațiilor software, abordărilor cu privire la procesul analitic și produsele analitice în investigarea corupției; formularea concluziilor și recomandărilor destinate optimizării și îmbunătățirii cadrului normativ în materia cercetată.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării este determinată de faptul că presupune o primă încercare de a efectua o investigare temeinică a conceptului teoretico-practic al activității analitice în prevenirea și investigarea infracțiunilor de corupție. Noutatea științifică a lucrării rezidă în: relevarea esenței activității analitice în investigarea infracțiunilor; analiza noțiunilor și practicilor de analiză a criminalității, stabilirea naturii juridice a activității analitice; statuarea asupra elementelor caracteristicii criminalistice și modelului criminalistic al infracțiunii de corupție în contextul analizei informațiilor de natură criminală; stabilirea experienței în crearea de instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție; clarificarea rolului activității analitice în calitate de instrument anticorupție; determinarea asupra metodelor și tipurilor consacrate de analiză a informației de natură criminală; stabilirea surselor de informații și aplicațiilor software în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție; determinarea algoritmilor, produselor analitice și valorii aplicative ale acestora în analiza informațiilor despre corupție; identificarea obiectivelor de dezvoltare ale activității analitice în procesul de investigare a infracțiunilor de corupție.

Rezultatele obținute se conturează în tezele principale promovate spre susținere și în **problema științifică importantă soluționată** care constă în conturarea și fundamentarea teoretico-normativă și aplicativă a activității analitice destinate investigării și prevenirii infracțiunilor de corupție, conceptualizarea și caracterizarea acesteia, definirea și uniformizarea noțiunilor și termenilor aferenți domeniului, precum și identificarea și promovarea metodelor, tehnicilor și produselor analitice în vederea depistării, cercetării și prevenirii actelor de corupție.

Semnificația teoretică. Lucrarea prezintă o sursă științifico-metodologică necesară doctrinei autohtone și un suport științific pentru elaborarea și perfecționarea în continuare a conceptului activității analitice în activitatea organelor de drept.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în abordarea teoretico-normativă a aspectelor de reglementare a activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție și poate fi utilă persoanelor abilitate cu aplicarea legii.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile și soluțiile redate de autor pot fi utile în elaborarea unor cursuri specializate, unei strategii de dezvoltare și bazelor teoretice al modelului analizei de informații al organelor de drept.

Annotation

Francisco Talmaci „Analytical activity as a tool to prevent and combat corruption offenses”. Doctoral thesis in law. Doctoral School in Law, Political and Administrative Sciences Affairs, USPEE “C. Stere”- ASEM, Chişinău, 2022

Thesis structure: Introduction; 3 chapters, general conclusions and recommendations; bibliography of 198 titles; 9 figures, 174 pages of basic text, one attachment; the statement on taking responsibility; Author's CV. The results obtained are published in 10 scientific papers.

Keywords: analytical activity, intelligence analysis, criminal intelligence analysis, offense, crime, corruption, investigation, combat, prevention

The domain of study: criminalistics, special investigation

The purpose of the paper is theoretical and applied substantiation and conceptualization of analytical activities in investigating corruption offenses, establishing the techniques, types and forms of crime analysis in investigating and preventing corruption.

Research objectives: identifying doctrinal approaches, researching the notions and legal nature of analytical activities in preventing and combating corruption offenses; determining the elements of the forensic characteristics and the forensic model of corruption offenses and the significance of these elements in crime analysis; research of the approaches to anti-corruption tools; identifying methods, types and forms of corruption analysis; identifying the sources of information, software applications, analytical approaches and analytical products in corruption investigation; formulating conclusions and recommendations aimed at optimizing and improving the regulatory framework in the researched subject.

Novelty and scientific originality of the research is determined by the fact that it involves a first attempt to conduct a thorough investigation of the theoretical and practical concept of analytical activity in corruption prevention and investigation. The scientific novelty of the research is determined through: revealing the essence of the analytical activity in the investigation of offenses; the analysis of notions and practices of criminal analysis, establishing the legal nature of the analytical activity; defining the elements of forensic characteristics and forensic model corruption offenses in the context of criminal intelligence analysis; establishing experience in creating tools for preventing and combating corruption offenses; clarifying the role of analytical activity as an anti-corruption tool; identifying the established methods and types of criminal intelligence analysis; establishing the sources of information and software applications in the analysis and investigation of corruption offenses; identifying algorithms, analytical products and their application value in the analysis of corruption information; identifying the development objectives of the analytical activity in the process of investigating corruption offenses.

The results obtained are outlined in the thesis principles promoted for defense and **in solving an important scientific problem**, which consists in outlining and substantiating the theoretical, normative and applicative activity of the analytical activity aimed at investigating and preventing corruption offenses, conceptualizing and characterizing it, defining and standardizing the notions and terms related to the field, as well as identifying and promoting analytical methods, techniques and products in order to detect, research and prevent acts of corruption.

Theoretical significance: the paper presents a scientific and methodological source necessary for the local doctrine and scientific support for further development and improvement of the concept of criminal intelligence analysis in the activity of the law enforcement agencies.

The applicative value of the paper consists in the theoretical and normative approach of the regulatory aspects of the analytical activity in preventing and combating corruption offenses and can be useful to law enforcement officials.

Implementation of scientific results. The conclusions and solutions presented by the author can be useful in developing specialized courses, strategies for development and the theoretical basis of the criminal analysis model of law enforcement agencies.

Аннотация

Талмач Франческо «Аналитическая деятельность как инструмент предотвращения и борьбы с коррупционными преступлениями». Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Докторская школа права, политических и административных наук USPEE «C. Stere» - ASEM, Кишинэу, 2022 год

Структура работы: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография 198 названий, 9 фигур, 174 страниц основного текста, 1 приложение, заявление об ответственности, резюме автора. Результаты исследования были представлены в 10 научных работах.

Ключевые слова: аналитическая деятельность, оперативный анализ, криминальный анализ, преступление, коррупция, расследование, борьба, предупреждение

Область исследования: криминалистика, специальная розыскная деятельность

Целью исследования является разработка теоретико-прикладного обоснования и концептуализации аналитической деятельности в расследовании коррупционных преступлений.

Задачи исследования: выявление доктринальных подходов, исследование правового характера аналитической деятельности в процессе противодействия коррупции; определение элементов криминалистической характеристики и криминалистической модели коррупционных преступлений и их значимости в криминальном анализе; определение методов, видов и форм анализа коррупции; определение программного обеспечения и источников информации в анализе коррупции; изучение научных подходов к процессу и результатам криминального анализа; формулирование выводов и рекомендаций.

Научная новизна и оригинальность исследования определяется тем, что данная работа является первой попыткой в исследовании концепции аналитической деятельности в расследовании коррупционных преступлений. Научная новизна исследования заключается в: раскрытии сущности аналитической деятельности в расследовании коррупционных преступлений; определении особенностей элементов криминалистической характеристики и модели коррупционного преступления в контексте криминального анализа; изучении инструментов и роли аналитической деятельности в противодействии коррупции; анализе методов и видов криминального анализа, источников информации и программного обеспечения в расследовании коррупционных преступлений; определении основных алгоритмов, результатов криминального анализа и целей развития аналитической деятельности в расследовании коррупционных преступлений.

Полученные результаты отражены в основных научных тезисах выдвигаемых для защиты и в **решенном важном научном вопросе**, заключающейся в определении и обосновании теоретико-нормативной и прикладной деятельности аналитической деятельности в расследовании коррупционных преступлений, концептуализации и характеристики определений и стандартизации понятий и терминов, а также в выявлении аналитических методов для расследования и предупреждения коррупции.

Теоретическое значение. Работа представляет собой научно-методологический источник, необходимый национальной доктрине и является научной поддержкой в дальнейшей разработки и совершенствования концепции анализа информации криминального характера в деятельности правоохранительных органов.

Прикладное значение работы заключается в теоретическо-нормативном подходе к аспектам аналитической деятельности в области предупреждения коррупционных преступлений и борьбы с ними.

Внедрение научных результатов. Выводы и решения, представленные автором, могут быть полезны при разработке специализированных курсов, стратегии развития и концептуальных основ национальной модели анализа информации криминального характера правоохранительных органов.

LISTA ABREVIERILOR

RM – Republica Moldova

CNA – Centrul Național Anticorupție

ONU – Organizația Națiunilor Unite

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

IGP – Inspectoratul General al Poliției

CP RM – Codul Penal al Republicii Moldova

SUA - Statele Unite ale Americii

CNAM – Compania Națională de Asigurări în Medicină

OSINT - Open Source Intelligence

lit. - literă

pct. - punct

art. – articol

alin. – alineat

nr. – număr

LISTA FIGURILOR

1. Dinamica analizelor operaționale și strategice CNA 2014-2019 (*fig. 2.1, pag. 101*)
2. Schema analizei activităților infracționale privind obținerea ilegală a terenurilor municipale (*fig. 3.1, pag. 111*)
3. Schema analizei legăturilor (*fig. 3.2, pag. 111*)
4. Schema analizei derulării evenimentelor (*fig. 3.3, pag. 112*)
5. Schema analizei convorbirilor telefonice (*fig. 3.4, pag. 113*)
6. Schema analizei convorbirilor telefonice cu indicarea locului aflării abonatului (*fig. 3.5, pag. 113*)
7. Schema analizei tranzacțiilor financiare (*fig. 3.6, pag. 115*)
8. Model de reflectare a veniturilor și proprietăților unui funcționar public (*fig. 3.7, pag. 116*)
9. Model instituțional de analiză a informațiilor (*fig. 3.8, pag. 123*)

LISTA FIGURILOR DIN ANEXA nr. 1

1. Date statistice pe anii 2016 - 2020 privind realizarea analizelor operaționale în cadrul cauzelor penale (*fig. A 1.1*)
2. Diagrama conexiunilor de apeluri (*fig. A 1.2*)
3. Diagrama conexiunilor de apeluri și a locațiilor figuranților (*fig. A 1.3*)
4. Diagrama relațională (*fig. A 1.4*)
5. Diagrama legăturilor (*fig. A 1.5*)
6. Diagrama relațională și a tranzacțiilor financiare (*fig. A 1.6*)
7. Diagrama tranzacțiilor financiare (*fig. A 1.7*)
8. Diagrama transferurilor pe conturi de card (*fig. A 1.8*)

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Corupția constituie o amenințare directă asupra valorilor societății, creșterii economice, cauzează o gamă largă de probleme financiare și sociale unui stat, afectând imaginea acestuia pe plan extern. Prevenirea și combaterea corupției constituie un obiectiv important pentru RM, conform Strategiei Naționale Anticorupție pentru anii 2011-2016¹, Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020², punându-se pe umerii autorităților publice și diferitor grupuri sociale active, promovarea proceselor și mecanismelor de prevenire și combatere a acestui fenomen. Acordul de Asociere între RM și Uniunea Europeană, ratificat de Parlamentul RM prin Legea nr. 112/2014³, de asemenea, prevede necesitatea realizării unor reforme interne importante și asigurarea eficacității în lupta împotriva corupției.

Din aceste considerente, instituțiile specializate în prevenirea și combaterea corupției dezvoltă instrumente anticorupție eficiente pentru realizarea atribuțiilor funcționale, iar o prioritate a CNA în calitate de instituție anticorupție din Republica Moldova constituie consolidarea capacităților analitice și dezvoltarea acestui instrument în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție.

În ultimii ani, la nivel mondial se constată o tendință de integrare a activității analitice în sfera militară, în sistemul de aplicare a legii, în domeniul ordinii publice, în activitatea organelor de urmărire penală și investigare a infracțiunilor. Aceasta se datorează dezvoltării componentei aplicative a acestui domeniu, oferind beneficiarilor din sectorul militar și aplicare a legii, și din alte sectoare publice și private, un instrument eficient de cunoaștere, capabil să recunoască amenințările, dar și oportunitățile de atingere a intereselor.

Tendința de integrare a activității analitice în domeniul de investigare a infracțiunilor se atestă și în activitatea organelor de drept din RM, astfel CNA, în calitate de instituție specializată anticorupție, având suportul partenerilor de dezvoltare și experiențele dobândite de angajați în cadrul vizitelor de studii peste hotare țării, la modul practic, aplică, de câțiva ani, în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție tehnici și metode ale analizei de intelligence. Totodată, cercetările în domeniul practicii activității analitice în cadrul organelor de drept ne sugerează că, deși există unele mecanisme necesare pentru funcționarea eficientă a analizei de

¹ Hotărârea Parlamentului, nr.154 din 21.07.2011, privind aprobarea Strategiei naționale și anticorupție pentru anii 2011-2016. În: *Monitorul Oficial*, nr. 166-169, art. 483, 2011, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 25.02.2021

² Hotărârea Parlamentului, nr.56 din 30.03.2017, privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020. În: *Monitorul Oficial*, nr. 216-228, art. nr. 354, 2017, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 25.02.2021

³ Legea nr. 112 din 02.07.2014, pentru ratificarea Acordului de Asociere între RM și Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial*, nr. 185-199, art. 442 din 18.07.2014, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 25.02.2021

intelligence, acestea nu sunt pe deplin operaționale și suficient de interconectate, fiind necesare noi reglementări teoretico-aplicative și măsuri eficiente în dezvoltarea activității polițienești bazate pe informații.

Activitatea analitică sau de intelligence în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor, având la bază analiza informațiilor, este considerată o filosofie de management, bazată pe diseminarea informațiilor și colaborare, pe identificarea de soluții operaționale și strategice pentru agențiile de combatere a criminalității la nivel național, regional și internațional. Importanța acestei activități în procesul de investigare crimelor a fost confirmată în anul 1992 de către membrii organizației INTERPOL, fiind recunoscută ca un instrument util, folosit cu succes în cadrul organelor polițienești în scop de: „*identificare și furnizare de informații despre relația dintre datele despre infracțiuni și alte date potențial relevante în vederea practicilor polițienești și judiciare*”⁴.

Activitatea analitică este recunoscută la nivel mondial în calitate de instrument eficient al organelor de drept, fiind elaborat în acest sens și un concept de activitate polițienească în baza informațiilor, denumit *Intelligence-led policing (ILP)*, care este un model de analiză a informațiilor de natură criminală, dezvoltat în anul 2004 în Marea Britanie și implementat actualmente în mai multe state din Uniunea Europeană, SUA, Canada și Australia. Acest concept prevede *conducerea activității polițienești în baza informațiilor* și reprezintă o abordare a lucrurilor orientată spre componenta proactivă a activității instituțiilor de ocrotire a normelor de drept.

Un document relevant, în extinderea conceptului de activitate analitică în cadrul organelor de drept la nivel comunitar, l-a constituit Planul de adoptare a unei politici informaționale comune (*EU Information Policy*), prezentat prin comunicarea Comisiei Europene nr. 429, adresată Consiliului European și Parlamentului European la 16.06.2004, care propunea ca element esențial implementarea *analizei de intelligence* la nivelul instituțiilor de drept din statele membre și elaborarea unui *model european de analiză a informațiilor de natură criminală (European Criminal Intelligence Model)*⁵. Fiind considerată un model pentru activitatea polițienească în care acțiunile sunt fundamentate pe informație, *analiza de intelligence* este recomandată începând cu anul 2017 și de către experții OSCE pentru a fi implementată în activitatea organelor de drept⁶.

⁴ Site-ul INTERPOL, definiția analizei de intelligence în viziunea membrilor INTERPOL din 1992, disponibil pe: <https://wayback.archiveit.org/all/20071005230215/http://www.interpol.int/Public/cia/default.asp>, accesat la 26.02.2020

⁵ Comunicarea Comisiei Europene nr. 429 din 16.06.2004, disponibil pe: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0429:FIN:EN:PDF>, accesat 26.02.2021

⁶ Ghidul Intelligence-Led Policing, OSCE, 2017, disponibil pe: <https://www.osce.org/chairmanship/327476>, accesat la 25.02.2021

Activitatea analitică sau de intelligence în investigarea infracțiunilor, fiind un concept relativ nou, a reușit deja să preocupe un șir de practicieni și savanți din SUA, Marea Britanie, Uniunea Europeană și Federația Rusă, această tematică fiind actuală și pentru organele de drept și mediul academic din RM.

Încadrarea temei în preocupările internaționale. La nivel internațional, dezvoltarea instrumentelor anticorupție constituie o preocupare permanentă a organismelor internaționale, aceasta fiind dedusă implicit din analiza următoarelor instrumente juridice internaționale și regionale: „Convenția ONU împotriva corupției”⁷, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată prin „Legea RM nr.158 din 06.07.2007”⁸; „Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția”⁹, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, ratificată prin „Legea RM nr.428 din 30.10.2003”¹⁰, alte documente adoptate la nivel internațional care prevăd mecanisme și instrumente anticorupție.

Încadrarea temei în context inter- și transdisciplinar. Rezultatele investigației, concluziile formulate în lucrare pot contribui la dezvoltarea și altor științe juridice, cum ar fi: drept penal și execuțional penal, drept procesual penal, criminologie, precum și non-juridice: științele militare și informații, științele administrative, sociologie.

De asemenea, rezultatele cercetării pot furniza concepții și orientări importante în domeniul organizării și dirijării instituțiilor administrației publice, prin dezvoltarea procedurilor operaționale standard de analiză a informației și perfecționarea sistemelor informaționale.

Scopul lucrării: conturarea activității analitice, fundamentarea teoretico-aplicativă și conceptualizarea acesteia privind investigarea infracțiunilor de corupție, identificarea celor mai relevante tehnici, tipuri și forme de analiză a informațiilor în investigarea și prevenirea infracțiunilor de corupție, identificarea perspectivelor de dezvoltare a analizei informațiilor de natură criminală, oferind recomandări destinate optimizării și îmbunătățirii cadrului normativ în materia cercetată.

Obiectivele cercetării. În prezenta cercetare au fost stabilite *următoarele obiective:*

a) identificarea abordărilor științifice din țară și de peste hotare referitoare la tematica cercetării;

⁷ Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției din 09 decembrie 2003, disponibil pe: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/55623>, accesat la 26.02.2021

⁸ Legea RM nr.158 din 06.07.2007. În: *Monitorul Oficial al RM nr.103-106, art. 451 din 20.07.2007*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

⁹ Convenția penală a CE privind corupția din 27 ianuarie 1999, disponibil pe: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?id=31708, accesat la 26.02.2021

¹⁰ Legea RM nr.428 din 30.10.2003. În: *Monitorul Oficial al RM nr.229, art.918 din 21.11.2003*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

b) cercetarea aspectelor generale, noțiunilor și naturii juridice a activității analitice în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție;

c) determinarea particularităților elementelor caracteristicii criminalistice și modelului criminalistic al infracțiunilor de corupție prin prisma semnificației acestora în analiza informațiilor de natură criminală;

d) cercetarea abordărilor cu privire la instrumentele internaționale, regionale, naționale și instituționale de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și semnificației activității analitice în calitate instrument anticorupție;

e) analiza cadrului normativ, practicilor de analiză a informației în investigarea infracțiunilor de corupție în RM, reliefaarea dificultăților existente în acest proces și identificarea rolului activității analitice în calitate de instrument anticorupție;

f) identificarea metodelor, tipurilor și formelor analizei de informații în investigarea infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției;

g) identificarea surselor de informații și aplicațiilor software eficiente în analiza corupției;

h) cercetarea abordărilor cu privire la procesul analitic și produsele analizei de informații de natură criminală, pentru identificarea celor mai bune soluții în investigarea corupției;

i) cercetarea și identificarea obiectivelor de dezvoltare ale activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție în RM;

j) formularea concluziilor și recomandărilor destinate optimizării și îmbunătățirii cadrului normativ în materia cercetată.

Cercetările efectuate se întemeiază pe studierea doctrinei, a legislației și practicii organelor de drept în acest domeniu.

Ipoteza cercetării este bazată pe presupunerea, conform căreia:

- activitatea analitică în investigarea și prevenirea infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției nu are o fundamentare teoretico-normativă și aplicativă, fapt care generează dificultăți privind cunoașterea și realizarea acestei activități la nivelul instituțiilor de drept;

- metodologiile de efectuare a analizelor de informații în investigarea și prevenirea infracțiunilor de corupție sunt în continuă evoluție, iar grație progresului tehnologic apar noi forme, metode, produse analitice și aplicații dedicate analizei de informații, ce suscită a fi cercetate din perspectiva prevenirii și combaterii infracțiunilor de corupție;

- reglementările în domeniul analizei informațiilor privind infracționalitatea nu prevăd un standard unic de termeni și noțiuni, fapt care constituie un impediment în dezvoltarea unui model național de analiză a informațiilor în activitatea organelor de drept.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. La elaborarea tezei au fost utilizate metodele de cercetare: istorică, analitică, comparativă, logică,

inducția și deducția. O atenție sporită în cadrul cercetării a fost acordată metodei comparative, care a servit la studierea practicii altor state în domeniul supus investigării științifice. Prin metoda analitică a fost cercetată activitatea practică a CNA pentru perioada 2014–2019 în domeniul analizei de informații în investigarea infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției.

Descrierea situației în domeniul de cercetare. În prezent, în literatura de specialitate din RM există un număr nesemnificativ de lucrări științifice care se referă la tema cercetată, și nu există nicio lucrare în care tematica activității analitice în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție să fie supusă unei tratări complexe.

În același timp, considerăm importante investigațiile autorilor autohtoni Gheorghiiță M., Golubenco Gh., Cușnir V., Guțuleac V., Avram M., Gurin V., Donciu A., Popa V., Munteanu I., Izdebschi N., Cuhai I., Bostan G., Pavlov S., Gațcan Iu., care se referă la tematica noastră de cercetare.

În lucrările străine de specialitate, tematica activității analitice este mult mai dezvoltată, în special în lucrările autorilor Bărbuța C.-G., Marin F.-L., Maior G. C., Nițu I., Coldea F., Cofan S.-M. (România), Kuznetsov I., Kurnosov Y., Bugel N., Yakovets E. (Federația Rusă), Gottlieb S., Arenberg Sh., Boba R., Vellani K., Nahoun J. (SUA), Ratcliffe J., Newburn T., Williamson T., Wright A. (Marea Britanie).

Totodată, în doctrina de specialitate, precum și în activitatea practică de analiză a informațiilor cu privire la infracțiunile de corupție și faptelor cu caracter corupțional, sunt neelucidate diverse aspecte care merită a fi luate în vizor, inclusiv clarificarea conceptuală a noțiunilor, metodelor și tehnicilor analizei informațiilor de natură criminală, identificarea celor mai reușite tipuri și forme de analiză a informațiilor, aplicații software și produse analitice, eficiente în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, abordate în prezentul demers științific.

Noutatea științifică a rezultatelor cercetării. Această cercetare constituie o primă încercare de investigare științifică a conceptului teoretico-practic al activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Cercetarea științifică rezidă în analiza noțiunilor, definițiilor și metodologiilor, reflectate în lucrările de specialitate autohtone și străine, precum și înaintarea unor recomandări necesare pentru dezvoltarea acestui domeniu.

Ca urmare a investigațiilor efectuate la tematica activității analitice în investigarea infracțiunilor de corupție, au fost stabilite și unele deficiențe de reglementare, fiind înaintate propuneri de ajustare a cadrului normativ din domeniu la standardele internaționale în analiza de intelligence.

Noutatea științifică a cercetării este determinată de următoarele aspecte: 1) relevarea esenței activității analitice în investigarea infracțiunilor de corupție prin prisma abordărilor

doctrinare și reglementărilor internaționale, regionale și naționale în domeniu; 2) analiza noțiunilor generale și practicilor de analiză a criminalității la nivelul instituțiilor de drept din țară și de peste hotare, stabilirea naturii juridice a activității analitice a organelor de aplicare a legii; 3) statuarea detaliată asupra particularităților elementelor caracteristicii criminalistice și modelului criminalistic al infracțiunii de corupție în contextul efectuării analizelor de informații referitoare la activități infracționale; 4) stabilirea experienței internaționale, regionale și naționale în crearea de instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție; 5) clarificarea rolului activității analitice în calitate de instrument anticorupție, prin prisma analizei rezultatelor activității analitice a CNA și evidențierii dificultăților existente în acest proces; 6) determinarea asupra metodelor și tipurilor consacrate ale analizei de intelligence, cu evidențierea celor mai reușite forme de analiză a informației în procesul prevenirii și combaterii corupției; 7) stabilirea surselor de informații cu semnificație criminalistică și aplicațiilor software eficiente în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție; 8) determinarea algoritmilor de bază în analiza informațiilor, identificarea produselor analitice și valorii aplicative ale acestora în activitatea de prevenire și combatere a corupției; 9) identificarea obiectivelor de dezvoltare a activității analitice în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție; 10) argumentarea concluziilor și înaintarea recomandărilor destinate optimizării și îmbunătățirii cadrului normativ în materia cercetată.

Rezultatele științifice înaintate spre susținere. Rezultatele științifice, înaintate spre susținere în ipoteza lucrării realizate, constau în:

1) expunerea abordărilor existente în publicațiile științifice de specialitate din RM și de peste hotare și reglementărilor din domeniu, care constituie un suport teoretic apreciabil în fundamentarea unui concept unic al activității analitice în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție;

2) identificarea noțiunilor și definițiilor, clarificarea naturii juridice și reglementărilor teoretico-practice cu privire la analiza de informații în investigarea infracțiunilor de corupție;

3) determinarea particularităților elementelor caracteristicii criminalistice și modelului criminalistic al infracțiunii de corupție în contextul analizelor de informații referitoare la activități criminale;

4) descrierea experienței internaționale și a RM în crearea de instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție;

5) stabilirea rolului activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție și argumentarea eficienței acestora în calitate de instrument anticorupție;

6) identificarea metodelor, tipurilor și formelor de analiză a activităților corupționale. Argumentarea oportunității implementării la nivelul CNA și altor organe de drept, a unor noi tipuri și forme eficiente de analiză a informațiilor de natură criminală;

7) caracterizarea surselor de informații cu semnificație criminalistică în procesul investigării infracțiunilor de corupție, sub aspectul relevanței și potențialului informativ al acestora în activitatea analitică și identificarea aplicațiilor dedicate analizei de informații și grafice de suport, care ar putea fi utilizate eficient în analiza informațiilor despre corupție;

8) stabilirea algoritmilor de bază în analiza informațiilor, clarificarea aspectelor cu privire la valoarea aplicativă a produselor analitice în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție;

9) determinarea perspectivelor de dezvoltare a activității analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție;

10) formularea propunerilor și recomandărilor destinate perfecționării cadrului normativ în domeniul investigat.

Ca rezultat al studiului efectuat, au fost enunțate următoarele **concluzii**:

1. Doctrina națională conține un număr redus de lucrări științifice care se referă la tematica prezentei cercetări și nu conține o investigație științifică temeinică a conceptului teoretico-practic al activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție;

2. Activitatea analitică în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție se referă la un concept general de tehnică polițienească și o disciplină practică în comunitatea instituțiilor specializate în prevenirea și combaterea criminalității. Tratarea doctrinară a analizei informațiilor de natură criminală în activitatea organelor de drept necesită implicații teoretice și practice, fiind necesare interpretări teoretice identice pentru aplicarea eficientă a analizei de informații în scop de prevenire și investigare a infracțiunilor;

3. Caracteristica criminalistică a infracțiunilor de corupție reflectă, de regulă, datele calitative ale analizei informațiilor de natură criminală, necesare în efectuarea analizelor operaționale de caz despre corupție, iar modelul criminalistic al infracțiunii de corupție reflectă date cantitative și generice, caracteristice infracțiunilor de corupție, necesare în efectuarea analizelor strategice, ca tipuri distincte de analiză a informațiilor despre corupție;

4. Instrumentele de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, sunt diverse și se află în proces de dezvoltare continuă, fiind importantă preluarea experienței internaționale și identificarea instrumentelor anticorupție care pot fi aplicate în cazul RM pentru prevenirea și combaterea corupției în modul cel mai eficient;

5. Analizele operaționale și strategice realizate de CNA au un impact pozitiv asupra procesului de prevenire și combaterea a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției, fapt care confirmă eficiența activității analitice în calitate de instrument anticorupție;

6. Diversificarea formelor analizelor strategice și operaționale contribuie la investigarea mai complexă și eficientă a infracțiunilor de corupție, identificarea noilor tendințe infracționale, elementelor noi ale modului de operare și evaluarea amenințărilor activităților corupționale. Modelul de analiză a informațiilor, având la bază analiza: *operațională, tactică, strategică și administrativă*, este oportun pentru a fi implementat în activitatea CNA și altor organe specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor în calitate de model instituțional de analiză a informațiilor de natură criminală;

7. Sursele de informații și aplicațiile software, dedicate analizei de informații și grafice de suport utilizate în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție au avut o dezvoltare semnificativă în ultimii ani, fapt care a contribuit la eficientizarea investigațiilor și descoperirea infracțiunilor de corupție. Potențialul informativ al evidențelor criminalistice și criminologice a fost puțin cercetat din punctul de vedere al conceptului de integrare al acestora cu bazele de date ale organelor de drept, fiind necesare noi abordări științifico-practice în scopul dezvoltării unor algoritmi și aplicații software capabile să interelaționeze simultan cu sistemele informaționale;

8. Elaborarea analizelor și studiilor analitice calitative în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție poate fi realizată eficient având la bază standarde unice la nivelul organelor de drept, fiind necesară și o abordare distinctă cu privire la valoarea probatorie a produselor analitice în procesul penal. Analizele operaționale, tactice, strategice și administrative constituie un suport informațional, tactic și metodic valoros în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție, iar concluziile formulate în baza acestor analize au caracter de recomandare.

9. Dezvoltarea unui concept unic al analizei de informații de natură criminală al organelor de drept din RM va oferi în perspectivă soluții aplicative eficiente în prevenirea și combaterea criminalității la nivel local, național și regional.

Ca urmare a cercetării efectuate, au fost înaintate următoarele **propuneri** și **recomandări**:

1) aprobarea conceptului unic al analizei informațiilor de natură criminală, având la bază o strategie comună în cadrul organelor de drept din RM;

2) elaborarea ghidului de analiză a informațiilor destinat instituțiilor specializate anticorupție;

3) inițierea cursurilor specializate pe domeniul analizei de informații de natură criminală, divizate în modul de bază, destinat angajaților debutanți; modul destinat analiștilor operaționali;

modul destinat analizei strategice; modul destinat analiștilor tactici; modul destinat analizei de risc; modul destinat analizei surselor deschise (OSINT);

4) elaborarea curriculumului universitar pe domeniul de studiu *analiza de informații de natură criminală*;

5) dezvoltarea componentelor de analiză tactică și administrativă în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție la nivelul instituțiilor de drept;

6) dezvoltarea în cadrul organelor de drept a unui sistem automatizat intern de gestionare și analiză a datelor și informațiilor cu caracter analitic, rezultate atât din analiza operațională și cea strategică și eventual, din analiza tactică și administrativă;

7) dezvoltarea și operaționalizarea unor sisteme informatice care să permită gestionarea unui flux rapid de date și informații la nivel instituțional și aplicațiilor software capabile să interacționeze simultan cu sistemele informaționale ale partenerilor instituționali, inclusiv care să corespundă cerințelor de conexiune la Platforma de interoperabilitate a Guvernului RM;

8) completarea Clasificatorului Ocupațiilor din RM, aprobat prin „Ordinul ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, nr. 22 din 3 martie 2014”¹¹, cu ocupația *analist de informații*, având în vedere că dezvoltarea domeniului de analiză a informației ca profesie ar aduce beneficii și la nivelul altor instituțiilor publice și private, inclusiv din sfera gestionării banilor publici, activităților economice și sociale din RM.

Problema științifică importantă de cercetare constă în conturarea și fundamentarea teoretico-normativă și aplicativă a activității analitice destinate investigării și prevenirii infracțiunilor de corupție, conceptualizarea și caracterizarea acesteia, definirea și uniformizarea noțiunilor și termenilor aferenți domeniului, precum și identificarea și promovarea celor mai reușite și eficiente metode, tehnici și produse analitice în vederea depistării, cercetării și prevenirii actelor de corupție.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Această teză constituie un suport științific pentru elaborarea și perfecționarea conceptului activității de analiză a informațiilor în cadrul organelor de drept. Totodată, această lucrare pune în evidență importanța cercetării metodelor și tehnicilor moderne de analiză a informațiilor în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției.

Valoarea aplicativă a acestei investigații constă în studierea aspectelor de reglementare a activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, ce pot fi utile în elaborarea unor cursuri specializate pe domeniul analizei de informații de natură criminală.

¹¹ Ordinul ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 22 din 3 martie 2014, privind aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din RM. În: *Monitorul Oficial*, nr. 120-126 art. 670 din 23.05.2014, disponibil pe www.legis.md, accesat la 13.03.2021

Valoarea aplicativă a tezei se confirmă și prin multitudinea de abordări și soluții redată de autor, care pot fi preluate în vederea elaborării unei strategii de dezvoltare și bazelor teoretice ale unui model de informații de natură criminală al organelor de drept.

Importanța aplicativă a lucrării se manifestă ca esență și în înaintarea unor propuneri privind încadrarea doctrinară a aspectelor supuse studiului. Toate aceste constatări și exemple din practica de analiză a informațiilor în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție din RM și concepte de activitate polițienească, având la bază informația, din practica de activitate ale altor țări, care au fost menționate în teză, pot fi aplicate în cadrul activității de combatere a criminalității.

Aprobarea rezultatelor lucrării. Principalele concluzii științifice ale cercetării au fost reflectate în publicațiile autorului, la tematica investigației fiind publicate 10 articole științifice. De asemenea, constatările și recomandările elaborate în această lucrare au fost înaintate spre discuție la conferințe științifice internaționale, și anume: conferința internațională științifico-practică „Cercetări științifice actuale în lumea modernă” (martie 2021, or. Pereiaslav, Ucraina), conferința internațională științifico-practică „Cercetări științifice actuale în lumea modernă” (februarie 2021, or. Pereiaslav, Ucraina), „Tendințele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării” (31 iulie 2020, or. Pereiaslav, Ucraina) și „Tendințele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării” (31 august 2020, or. Pereiaslav, Ucraina).

Totodată, autorul a participat la definirea conceptului activității analitice în cadrul CNA, prin elaborarea structurii unității analitice și identificării locului acestei subdiviziuni în structura organizatorică a CNA, elaborarea regulamentelor instituționale de activitate a Direcției analitice și metodologiilor de efectuare a analizei strategice și operaționale, elaborarea modelelor de produse analitice, recomandărilor metodologice cu privire la elaborarea produselor analitice și diseminarea acestora în cadrul CNA, altor organe de drept și autorități publice.

În același timp, autorul a participat la elaborarea proiectului de lege prin care CNA a fost investit cu atribuția de efectuare a analizei operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional¹².

Sumarul compartimentelor tezei. Această lucrare cuprinde următoarele compartimente: Introducere; 3 capitole, 13 subcapitole, concluzii generale și recomandări, o anexă.

În Capitolul 1 „Analiza situației în domeniul activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție” se analizează materialele științifice publicate în RM, cât

¹² Legea nr.180 din 22.10.2015, art. II, pct.1. În: *Monitorul Oficial al RM nr.297-300/546 din 30.10.2015*, disponibil pe www.legis.md, accesat la 13.03.2021

și materialele științifice din domeniu ale autorilor din alte state. În mod special, în cadrul cercetării se analizează publicațiile științifice din SUA, Marea Britanie, România și Federația Rusă la tematica activității analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție.

Au fost supuse analizei lucrările autorilor autohtoni: Gheorghiță M., Golubenco Gh., Cușnir V., Rusu V., Guțuleac V., Avram M., Gurin V., Donciu A., Popa V., Munteanu I., Izdebschi N., Cuhai I., Bostan G., Pavlov S., Gațcan Iu. și celor români: Bărbuța C.-G., Marin F.-L., Maior G. C., Nițu I., Coldea F., Cofan S.-M., Bulancea M., Foca M., Băloi A.-M., Pârlog A., Puzderie O., Bizadea C., Niță C., Mihăilă C., Ioniță M., Ene A., Petcu G., Perianu M., Ciobanu C., Condrea C., Răduțu A., Grosu I.

Autorii din Federația Rusă, publicațiile cărora ne-au interesat în procesul de cercetare, sunt: Kuznetsov I., Kurnosov Y., Bugel N., Yakovets E., Khalykov A., Zhuravlenko N., Zelenskii V., Kubov R., Grib V., Anufrieva E., Klimov I., Gundarov A., Belkin R., Iablokov N., Samygin L., Ermolovich V., Averianova T., Salteviski M., Cernyshov V., Sysoev E. și respectiv, autorii americani și englezi, lucrările cărora au fost analizate, sunt: Gottlieb S., Arenberg Sh., Boba R., Vellani K., Nahoun J., Newburn T., Williamson T., Wright A., Ratcliffe J., Heuer R., Pherson R., Grana G., Windell J., Berkowitz B., Goodman A., Klitgaard R., MacLean-Abaroua R., Parris L.

Ca urmare a analizei materialelor supuse cercetării în procesul de elaborare a tezei, au fost deduse concluziile privind prezența în doctrina autohtonă a unui număr redus de lucrări științifice care tratează tema prezentei investigații, domeniul analizei de intelligence fiind menționat mai des în publicațiile recente românești, influențate în mare parte de literatura occidentală. Unele aspecte teoretico-practice ale activității analitice ale organelor de drept sunt abordate și în publicațiile științifice mai recente ale autorilor din Federația Rusă.

Autorii americani și englezi abordează în studiile lor mai des aspectele metodologice ale analizei de intelligence, iar publicațiile științifice occidentale din domeniul activității de intelligence în investigarea infracțiunilor sunt variate în idei și explicații teoretice, dar și mai mult acestea au valoare aplicativă.

Capitolul 2 „Activitatea analitică în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție: concept și caracterizare” este dedicat conceptelor generale și unui scurt istoric cu privire la activitatea analitică în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor, fiind efectuată și o analiză a nivelului de organizare a activității analitice în cadrul organelor de drept din RM, România, Federația Rusă și unele state occidentale. În cadrul cercetării s-a menționat și natura juridică a activității de analiză a informațiilor de natură criminală, care se referă la un concept general și la o disciplină practică în comunitatea polițienească și instituțiile specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor. De asemenea, în acest capitol s-a menționat că statele cu o experiență mai avansată în domeniul organizării structurilor de analiză a informațiilor de natură

criminală, cum ar fi, de exemplu Marea Britanie, au elaborat, începând cu anii 2000, Modele Naționale de Informații pentru a oferi un standard unic al modului în care este realizată activitatea analitică a organelor de aplicare a legii.

În același perimetru de cercetare, s-a motivat necesitatea întrebuițării largi a elementelor caracteristicii criminalistice a infracțiunii de corupție și anume: cu privire la metoda de comitere a infracțiunii, personalitatea infractorului, circumstanțele și anturajul comiterii infracțiunii, obiectul nemijlocit la care se atentează prin comiterea infracțiunii, urmele infracțiunii și personalitatea victimei, în calitate de date primare în analiza informațiilor cu privire la infracțiunile de corupție. Totodată, s-a menționat importanța modelului criminalistic al infracțiunii de corupție care contribuie la elaborarea recomandărilor de analiză a corupției, la formularea și verificarea ipotezelor de lucru, la planificarea și organizarea acțiunilor speciale de investigații și de urmărire penală.

De asemenea, în acest capitol s-a analizat semnificația instrumentarului analitic de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție, în contextul instrumentelor generale anticorupție. În acest context, a fost cercetată noțiunea instrumentului destinat prevenirii și combaterii infracțiunilor de corupție, abordată în publicațiile diverșilor autori și formulată o noțiune proprie în cadrul cercetării. Totodată, au fost studiate și analizate mai multe tipuri de instrumente anticorupție recunoscute la nivel global, cât și clasificări ale acestora elaborate de experți internaționali, în scopul aprecierii esenței activității analitice în calitate de instrument anticorupție.

În același timp, fiind analizată activitatea analitică a CNA pentru perioada 2014 – 2019, care a fost reflectată în 1560 de analize operaționale și 111 analize strategice, supuse cercetărilor în teză, precum și materialele altor studii și publicații, în acest capitol s-a argumentat importanța activității analitice în calitate de instrument de investigare a faptelor de corupție prin eficiența acestora în cadrul investigațiilor de caz și, respectiv, în calitate de instrument de prevenire a faptelor corupționale, prin impactul pozitiv al analizelor strategice pentru direcționarea eforturilor forțelor de aplicare a legii.

Capitolul 3 „Metode analitice, aplicații software, procesul analitic și produsele activității analitice în investigarea infracțiunilor de corupție” este dedicat particularităților metodelor și tipurilor de analiză a informațiilor de natură criminală, aspectelor cu privire la sursele de informații și celor mai inovative aplicații software, care pot fi utilizate în analiza și investigarea corupției, aspectelor metodologice cu privire la efectuarea analizei informațiilor în procesul investigării și prevenirii infracțiunilor de corupție și recomandărilor teoretice și practice de dezvoltare a acestui domeniu.

Performanța unităților analitice implicate în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție depinde în mod direct de nivelul de organizare a acestora, de modul de gestionare a informațiilor, de metodele și tehnicile analitice, utilizate în procesul de activitate.

În partea respectivă a tezei s-au investigat cele mai importante tipuri de analiză a informațiilor referitoare la activități infracționale, menționate în publicațiile de specialitate occidentale: *analiza strategică, analiza tactică, analiza operațională, analiza de risc, analiza administrativă, analiza operațiuni polițienești*, fiind efectuată și o analiză comparativă cu tipurile de analiză a informației realizate în activitatea CNA și, respectiv, recomandată introducerea și dezvoltarea componentei de analiză tactică și administrativă în cadrul acestei instituții de drept. În urma analizei efectuate, au fost identificate aplicațiile dedicate analizei de informații și grafice de suport, care pot fi utilizate în analiza de informații cu privire la infracțiunile de corupție.

Analiza efectuată denotă și oportunitatea dezvoltării și perfecționării procedurilor operaționale standard de analiză a informației în cadrul CNA, Procuraturii Generale și procuraturilor specializate, subdiviziunilor administrative ale MAI, Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, altor instituții abilitate cu atribuții de investigare a infracțiunilor.

În acest capitol a fost argumentată oportunitatea dezvoltării în cadrul facultăților de drept, a disciplinei *analiza informațiilor de natură criminală*. Inițial, aceste cursuri pot fi introduse în cadrul facultății de drept, ordine publică și securitate civilă a Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, iar ulterior ar putea fi implementate și în cadrul altor facultăți care pregătesc specialiști pentru organele de drept.

Studiul efectuat ne sugerează că pentru o activitate eficientă în domeniul cercetat este necesară elaborarea unui concept unic al activității de intelligence în cadrul organelor de drept și adoptarea unei strategii naționale și/sau interdepartamentale de dezvoltare a analizei de informații la nivelul instituțiilor specializate în combaterea criminalității și menținerii securității publice. Totodată, se impune aprobarea unui ghid sau instrucțiuni, care să prevadă un standard unic de noțiuni, metodologii și produse analitice în cadrul organelor specializate de prevenirea și combaterea crimelor.

Această cercetare ne determină în mod obligatoriu și la următoarea concluzie: activitatea analitică sau activitatea de intelligence, realizată pe segmentul activității organelor de drept, instituțiilor specializate în asigurarea securității naționale și combaterii criminalității, *reprezintă o profesie*, pentru afirmarea căreia este necesară crearea unei baze profesionale și a unor standarde de formare și instruire a resurselor umane, care ar putea fi implicate și în alte domenii publice și private.

CAPITOLUL 1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL ACTIVITĂȚII ANALITICE ÎN PREVENIREA ȘI COMBATerea INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

1.1. Analiza publicațiilor științifice din RM la tematica activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție

Activitatea analitică în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor oferă autorităților de aplicare a legii posibilitatea să instituie un sistem proactiv de răspuns la activitatea infracțională, iar studierea acesteia din punct de vedere științific, ne poate oferi recomandări valoroase în implementarea și dezvoltarea acestei activități în activitatea practică a organelor de drept.

În general, activitatea analitică în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor constituie un concept nou de investigare a infracțiunilor pe baza analizei de informații, care este implementat în activitatea CNA și în subdiviziunile specializate ale IGP a MAI, având la bază practici și experiențe dobândite de angajații acestor instituții în cadrul vizitelor de studii peste hotarele țării. Dezvoltarea conceptului de *activitate analitică, în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție*, a constituit un obiectiv al Strategiei de consolidare a CNA, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 633 din 24.08.2012¹³. Până în prezent, în RM acest concept de activitate a organelor de drept este reglementat doar la nivel de proceduri interne în cadrul instituțiilor de combatere a criminalității și nu a fost cercetat din punct de vedere științific.

Deși în lucrările științifice editate în RM nu a fost abordată activitatea analitică în scop de combatere și prevenire a infracțiunilor de corupție, autorii autohtoni au descris în publicațiile lor elementele tacticii și metodicii investigării infracțiunilor de corupție, precum și aspectele juridico-penale și criminologice ale fenomenului corupției, care parțial se referă și la tematica cercetării noastre, printre acești autori fiind: Mihail Gheorghită, Gheorghe Golubenco, Valeriu Cușnir, Victor Guțuleac, Mihail Avram, Vasile Gurin, Anatol Donciu, Victor Popa, Igor Munteanu, Natalia Izdebschi, Ion Cuhă, Galina Bostan, Stela Pavlov, Iurie Gațcan ș.a.

În continuare vom menționa unele particularități ale activității analitice ca instrument de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție care, în opinia noastră, au fost supuse cercetărilor de către autorii din RM. Astfel, caracteristica criminalistică a infracțiunilor de corupție reflectă datele calitative ale analizei de informații de natură criminală, fiind esențială *la efectuarea analizelor operaționale* în cadrul investigațiilor de caz, în cadrul cărora se elaborează ipoteze de lucru, recomandări de investigare a actului infracțional, de planificare și organizare a acțiunilor speciale de investigații și de urmărire penală. *Modelul criminalistic al infracțiunii de corupție* se elaborează pe baza analizei și generalizării multiplelor caracteristici criminalistice ale acestui tip

¹³ Hotărârea Parlamentului, nr. 633 din 24.08.2012, privind aprobarea Strategiei de consolidare a CNA. În: *Monitorul Oficial*, nr. 181-184 /688 din 31.08.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

de infracțiuni și este reflectat în unele forme ale analizei strategice a faptelor de corupție. În acest context menționăm că, din punct de vedere științific, elementele caracteristicii criminalistice ale infracțiunii precum: personalitatea infractorului, circumstanțele sau anturajul comiterii infracțiunii, obiectul nemijlocit la care se atentează prin comiterea infracțiunii, urmele infracțiunii, personalitatea victimei și modelului caracteristic al infracțiunilor au fost cercetate de mai mulți profesori criminaliști autohtoni, printre care Mihail Gheorghiuță și Gheorghe Golubenco ș.a., iar aceste cercetări au contribuit la consolidarea bazelor teoretice și metodologice de cercetare și investigare a actului infracțional.

Autorul Mihail Gheorghiuță, în manualele sale „*Criminalistica*”(1995)¹⁴ și „*Tratat de metodică criminalistică*”(2015)¹⁵, descrie importanța criminalisticii ca știință și interacțiunea acesteia cu activitatea de urmărire penală, planificarea și tactica efectuării anumitor acțiuni de urmărire penală și metodele criminalistice, etc. Aceste aspecte au fost cercetate în procesul de elaborare a prezentei lucrări și, în acest sens, considerăm constatările autorului relevante și actuale pentru activitatea de analiză și investigare a infracțiunilor de corupție.

O altă lucrare a autorului Mihail Gheorghiuță, care are tangență cu tematica cercetării noastre, constituie monografia „*Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования*”(1998)¹⁶. În această monografie, autorul analizează noțiuni, elemente și aspecte cronologice ale luptei cu crima organizată în diferite state, explică esența modelului criminalistic și a caracteristicii criminalistice a infracțiunilor comise de grupări organizate, particularitățile realizării acțiunilor de urmărire penală și de prevenire a astfel de infracțiuni. De asemenea, autorul Mihail Gheorghiuță menționează și aspecte ale analizei de informații în investigarea activităților grupărilor criminale, analiza și sistematizarea informațiilor cu privire la infractori și fapte infracționale, specifice și activității de analiză a informațiilor cu privire la faptele corupționale.

Un alt autor autohton, Gheorghe Golubenco, în lucrarea sa „*Criminalistica: obiect, sistem, istorie, studiu monografic*”(2008)¹⁷, a cercetat într-un mod reușit obiectul de studiu al științei criminalisticii și, respectiv, locul criminalisticii în sistemul științelor. Totodată, autorul Gh. Golubenco, cercetând informația cu semnificație criminalistică, menționează importanța acesteia în investigarea activităților infracționale, considerând că generalizarea informațiilor despre infracțiune în cadrul studiilor complexe a unui număr reprezentativ de cauze de acest fel, formează

¹⁴ GHEORGHIUȚĂ, M. *Criminalistica*, Ed. Museum, Chișinău, 1995

¹⁵ GHEORGHIUȚĂ, M. *Tratat de metodică criminalistică*, CEP USM, Chișinău, 2015

¹⁶ ГЕОРГИЦЭ, М. *Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования. Монография. Кишинэу, Молдавский Госуниверситет – Институт Реальных Наук*, 1998

¹⁷ GOLUBENCO, Gh. *Criminalistica: obiect, sistem, istorie, studiu monografic*, ULIM, Chișinău, P. „Tipografia Centrală”, 2008

caracteristica criminalistică sau modelul informațional al anumitor genuri și categorii de infracțiuni.

Ținem să remarcăm, că activitatea analitică, ca instrumentariu antiinfracțional, la general, și anticorupție, în particular, este inerentă și activității speciale (operative) de investigații. În acest context autorii autohtoni Valeriu Cușnir și Victor Moraru în lucrarea „*Activitatea operativă de investigații*”(2009)¹⁸, susțin că activitatea operativă de investigații, ca conținut, posedă un caracter complex și multiaspectual și include mai multe componente constitutive în cadrul ei. Astfel, la diverse aspecte ale activității speciale de investigații, potrivit autorilor în cauză, se referă: aspectul practic al activității operative de investigații, manifestat prin aplicarea forțelor, mijloacelor și metodelor acesteia; *aspectul informațional-analitic al activității operative de investigații*, exprimat prin colectarea, prelucrarea, analiza, sistematizarea, depozitarea, evidența, furnizarea și utilizarea informațiilor; aspectul managerial al activității operative de investigații, realizat prin dirijarea forțelor și mijloacelor acesteia; acoperirea operativă a sectoarelor, obiectivelor și liniilor de activitate; aspectul științifico-didactic al activității operative de investigații, ș.a.

În aceeași ordine de idei autorii Valeriu Cușnir și Vitalie Rusu argumentează necesitatea și semnificația asigurării informaționale a justiției penale, inclusiv la faza urmăririi penale. În lucrarea „*Reflecții privind utilizarea informației investigativ-operative la faza de urmărire penală*”(2020)¹⁹ autorii în cauză menționează că pentru prevenirea și descoperirea infracțiunilor sunt necesare informații referitoare la anumite evenimente, persoane, obiecte și circumstanțe care ne vorbesc despre legătura lor cu fapta cercetată, precum și informații privind urmele infracțiunii. Aceste date pot fi acumulate atât prin mijloace procesuale, cât și neprocesuale. Însă legea condiționează realizarea acestor obiective prin utilizarea informațiilor care fac față următoarelor criterii: prezența sursei procesuale de informare, forma procesuală de obținere și perfectare, prezența faptelor ce au legătură cu fapta investigată. Deci, legea distinge prioritatea informațiilor obținute prin mijloace procesuale și caracterul asigurator (subsidiar) al informațiilor obținute pe cale neprocesuală, inclusiv prin aplicarea metodelor și mijloacelor investigativ-operative. Astfel, potrivit autorilor, datele care formează conținutul informației investigativ-operative trebuie să se caracterizeze prin următorul obiectiv – să se transforme pe viitor în mijloc de probă sau să contribuie la obținerea probelor. Anume prin aceasta se caracterizează destinația de bază a informației investigativ-operative. În fine, autorii V. Cușnir și V. Rusu accentuează că eficacitatea asigurării informaționale a urmăririi penale depinde de funcționarea corespunzătoare a următoarelor elemente: determinarea corectă a sursei de informare, utilitatea informației pentru

¹⁸ CUȘNIR, V., MORARU, V. *Activitatea operativă de investigații*. Chișinău, Institutul Național al Justiției. 2009, p. 197

¹⁹ CUȘNIR, V., RUSU, V. *Reflecții privind utilizarea informației investigativ-operative la faza de urmărire penală*. În: Studii naționale de securitate. Revistă științifico-practică, Nr. 2 (2) 2020, p.184

stabilirea adevărului, transmiterea informațiilor în termene cât mai restrânse, în volum deplin și cu excluderea denaturărilor, capacitatea organului de urmărire penală de a utiliza informațiile corect și eficient în procesul soluționării sarcinilor urmăririi penale.

Autorul Valeriu Cușnir, într-o altă lucrare „*Corupția: Reglementări de drept, activități de prevenire și combatere. Partea I*”(1999)²⁰, și autorii Mihail Avram, Vasile Gurin și Anatol Donciu, în lucrarea „*Depistarea, cercetarea și calificarea infracțiunilor de corupție*” (2005)²¹, cercetează corupția ca un fenomen antisocial, prezintă definițiile corupției, cercetează elementele infracțiunilor de corupție și formele prin care se asociază aceste acte infracționale. Deși aspectele abordate de autorii menționați nu se referă în mod direct la metodele și tehnicile activității analitice, recomandările autorilor în problematica reglementării de drept a activității de prevenire și combatere a corupției, depistării, cercetării și calificării infracțiunilor de corupție sunt actuale și pot fi folosite cu succes în activitatea subdiviziunilor anticorupție.

Într-o altă publicație „*Fenomenul corupției: între percepție și reacție socială*”(2015)²², același autor, Valeriu Cușnir, menționează aria tot mai vastă și diversificarea formelor de manifestare a fenomenului corupției, care determină evaluarea lui în diferite opinii, operându-se uneori cu noțiuni retorice, cu afirmații inexacte sau exagerate. În această ordine de idei, ni se pare actuală abordarea în mod științific și sistematic a formelor de exprimare a corupției, delimitând manifestarea ei în sens juridic, pasibilă de pedeapsă, de percepția publică asupra fenomenului respectiv. Avem de a face cu un fenomen complex. Corupția e mai mult decât o categorie juridică, reprezentând un viciu periculos al societății căruia nu i se poate da o definiție universală valabilă. În consecință, subliniază autorul, combaterea corupției poate fi realizată eficient în situația în care concomitent, odată cu perfecționarea cadrului legislativ, se va purcede și la redresarea economică, politică și spirituală a societății.

O altă publicație relevantă la care ne vom referi constituie manualul „*Drept polițienesc*” (2015)²³ a autorului Victor Guțuleac. În această lucrare sunt examinate noțiuni generale, locul și rolul dreptului polițienesc în sistemul național al dreptului, conținutul și sistemul subiecților, formele și metodele activității cu caracter polițienesc. În același timp, lucrarea respectivă cuprinde și aspecte cu privire la organizarea și desfășurarea activității CNA, ca subiect specializat al activității cu caracter polițienesc în domeniul combaterii corupției, altor organe cu atribuții de prevenire și combatere a corupției. Activitatea de culegere și analiză a informațiilor de natură

²⁰ CUȘNIR, V. *Corupția: Reglementări de drept, activități de prevenire și combatere. Partea I*, Chișinău: Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, 1999, p.18

²¹ AVRAM, M., GURIN, V., DONCIU, A. *Depistarea, cercetarea și calificarea infracțiunilor de corupție*. ARC, Chișinău, 2005, 358 p.

²² CUȘNIR, V., *Fenomenul corupției: între percepție și reacție socială*. În: Revista Akademos 4/2015, p. 98

²³ GUȚULEAC, V., *Drept polițienesc*. Inst. de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Chișinău, Î.S. Tipografia Centrală, 2015

criminală constituie o tehnică polițienească, ce asigură suportul informațional al instituțiilor cu atribuții polițienești, inclusiv al instituțiilor responsabile de prevenirea și combaterea corupției, statutul și rolul cărora au fost analizate în această lucrare.

Surse relevante care se referă la descrierea instrumentelor și mecanismelor de prevenire și combatere a corupției constituie studiul *“Instrumente de prevenire a corupției în sectorul justiției”* (2012)²⁴, elaborat de experții anticorupție autohtoni, Galina Bostan și Stela Pavlov, și teza de doctor *„Corupția ca fenomen social și mecanisme anticorupție (2015)”*²⁵, elaborată de autorul Iurie Gațcan. În aceste lucrări autorii prezintă o analiză reușită a instrumentelor utilizate în procesul prevenirii și combaterii corupției, menționând și importanța activității analitice ca instrument de prevenire, utilizat de instituțiile specializate anticorupție.

Evident, aceste lucrări ne determină să înțelegem corect noțiunile și să apreciem importanța criminalisticii, dar și altor discipline, precum activitatea operativă (specială) de investigații, dreptul polițienesc ș.a. pentru prevenirea și combaterea fenomenului infracțional și, în mod special, a rolului informațiilor cu semnificație criminalistică în activitatea analitică.

Având la bază analiza lucrărilor științifice publicate în RM, putem să concluzionăm că, deși autorii autohtoni au investigat din punct de vedere științific aspectele fenomenului corupției, instrumentele de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și parțial au cercetat aspecte ale metodicii și tacticii criminalistice, activității speciale de investigare în scopul depistării infracțiunilor de corupție, nu au supus cercetărilor activitatea analitică în investigarea și prevenirea infracțiunilor de corupție. Și în general, în RM nu sunt publicate materiale în domeniul analizei de informații în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, fapt care ne-a inspirat să-l cercetăm noi.

1.2. Analiza publicațiilor științifice din alte state la tema activității analitice a organelor de aplicare a legii

Conceptul activității analitice destinat investigării, combaterii și prevenirii crimelor a luat naștere în SUA în anii '60, ca urmare a dezvoltării crimei organizate, care devenise o amenințare la adresa societății, în condițiile în care activitatea instituțiilor de aplicare a legii era inefficientă, această tematică fiind foarte actuală și în prezent pentru organele de drept. Prin urmare, activitatea analitică sau de intelligence în investigarea infracțiunilor a reușit să preocupe un șir de practicieni și savanți din SUA, Marea Britanie, Uniunea Europeană (inclusiv România), Federația Rusă, etc.

²⁴ BOSTAN, G., PAVLOV, S., Studiu “Instrumente de prevenire a corupției în sectorul justiției”, disponibil pe: http://justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Studiu_instrumente_de_prevenire_a_corupției-_CAPC-2012.pdf, accesat la 30.04.2019

²⁵ GAȚCAN, Iu. Corupția ca fenomen social și mecanisme anticorupție (Cazul Republicii Moldova), Teză de doctor, Chișinău, 2015, disponibil pe: http://www.cnaa.md/files/theses/2016/24368/iurie_gatcan_thesis.pdf, accesat la 30.04.2019

Cu referire la **doctrina de specialitate română**, constatăm că în România s-au produs deja primii pași pentru dezvoltarea științifică a domeniului activității analitice în cadrul organelor de aplicare a legii, având în vedere unele publicații mai recente, cursuri realizate de facultăți prestigioase, diverse conferințe și mese rotunde, dar și prin apariția a numărului tot mai mare de practicieni, analiști, dar și manageri din zona de intelligence, dedicați cunoașterii și dezvoltării academice a acestui domeniu.

Într-o opinie a unor autori români se menționează: „Conceptul de activitate analitică în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor este unul vechi, dar și nou în același timp. *Vechi* prin faptul că a fost practicat din timpurile când angajații structurilor polițienești și de combatere a criminalității au încercat să stabilească modul în care s-au petrecut faptele, să stabilească detalii despre aceste fapte, care sunt legăturile infracționale în cazurile cercetate și care sunt legăturile cu alte fapte. *Nou*, întrucât prin apariția aplicațiilor software dedicate și creșterii puterii de calcul și procesare a datelor, munca de analiză a informațiilor a dobândit un nivel superior de automatizare, cu impact imediat asupra eficienței profesionale și a rezultatelor obținute”²⁶.

În literatura de specialitate română, activitatea analitică în procesul de combatere a infracțiunilor este menționată mai des ca analiza de intelligence, analiza informațiilor de natură criminală și analiza de informații în cadrul instituțiilor de aplicare a legii.

În continuare, vom supune analizei unele lucrări științifice ale autorilor români, dedicate în special problematicii abordate în conținutul tezei. Astfel, o lucrare importantă în acest sens o considerăm “*De la informație la intelligence*”(2013)²⁷ a autorilor români Cristian-Gelu Bărbuța și Floriana-Lucia Marin, care reprezintă o preocupare a acestora de a furniza tuturor persoanelor interesate de subiectul analizei de informații de natură criminală un nivel de bază teoretic și practic în însușirea principalelor repere de specialitate. Elementele prezentate în lucrare sunt un rezultat al studiului unor materiale semnificative din publicațiile internaționale de specialitate, adaptate și interpretate prin prisma experienței autorilor în domeniul analizei de informații.

Lucrarea “*De la informație la intelligence*” conține 6 capitole, în I capitol fiind abordate aspecte generale ale analizei de informații: definiții, scurt istoric, elemente ale gândirii analitice. Autorii menționează că analiza informațiilor este motorul conceptului *intelligence led policing*, un concept polițienesc la care ne vom referi pe parcursul cercetării, care presupune direcționarea și dimensionarea eforturilor organelor de combatere a criminalității pe baza utilizării informațiilor de valoare, activitate care capătă în contextul actual o nouă dimensiune.

În capitolul II al lucrării se descrie algoritmul procesului informațional utilizat în analiza informațiilor de natură criminală, etapele și componentele acestuia. Autorii Cristian-Gelu Bărbuța

²⁶ BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence, Editura Sitech, Craiova, 2013, p.15-17

²⁷ *Ibidem*

și Floriana-Lucia Marin acordă o atenție sporită descrierii procesului de colectare a datelor și informațiilor, evaluării surselor informaționale (coduri pentru evaluarea surselor, coduri pentru evaluarea informațiilor), care, în opinia noastră, au un rol important în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor și a infracțiunilor de corupție în special.

Capitolul III este dedicat tehnicilor analitice la realizarea analizelor operaționale și administrative (numite de alți autori și forme ale tipurilor de analize): analiza legăturilor rețelei, analiza activităților, analiza fluxurilor, analiza evenimentelor, analiza datelor financiare, analiza indicatorilor de alertă, analiza datelor privind instrumentele de economisire și investiții, analiza tranzacțiilor financiare, analiza activităților desfășurate de persoana juridică, analiza veniturilor ascunse, analiza comunicațiilor electronice, analiza rezultatelor.

Capitolul IV se referă la analiza operațională și formele acesteia: analiza de caz, analiza comparativă de caz, analiza profilului specific, analiza grupului de autori, analiza investigațiilor, fiind prezentat și un modul teoretic de realizare a analizei operaționale, cu diseminarea produsului analitic.

Capitolul V prezintă modulul teoretic de realizare a analizei administrative, care, în opinia noastră, este important pentru activitatea conducătorilor organelor de drept și structurilor specializate de combatere a criminalității și, respectiv, în capitolul VI autorii prezintă produsele documentare, exemple de materiale grafice de suport și diseminare a produselor documentare.

O lucrare importantă a autorilor români Cristian-Gelu Bărbuța și Floriana-Lucia Marin este *„Intelligence: o nouă revoluție”* (2014)²⁸, care de asemenea evidențiază o serie de aspecte importante ale activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Această lucrare oferă un nivel de bază al cunoașterii principalelor repere de specialitate privind analiza informațiilor de natură criminală, constituind un suport profesional de calitate sporită pentru beneficiarii activității de prevenire și combatere a infracțiunilor. Lucrarea are la bază 6 capitole, fiind abordate aspecte specifice activității de intelligence, procesului informațional, tehnicilor analitice folosite la realizarea analizei tactice și formelor ale acesteia, analizei strategice și formelor acesteia și produselor informaționale.

O altă lucrare importantă a autorilor români Cristian-Gelu Bărbuța și Floriana-Lucia Marin constituie *„Modelul național de informații: un altfel de management”* (2014)²⁹, care completează nivelul de cunoștințe teoretice și practice din volumele *„De la informație la intelligence”* (2013) și *„Intelligence: o nouă revoluție”* (2014), fiind inserate noțiuni de bază ce vizează managementul organizației, aspecte referitoare la instituirea capacității de analiză a informațiilor la nivelul

²⁸ BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. *Intelligence: o nouă revoluție*, Editura Sitech, Craiova, 2014

²⁹ BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. *Modelul național de informații: un altfel de management*, Editura Sitech, Craiova, 2014

instituțiilor de impunere a legii, precum și elementele privind descrierea Modelului Național de Informații, pe care autorii îl consideră un concept novator în domeniul analizei informațiilor de natură criminală.

Această lucrare are la bază 6 capitole, fiind descrise aspecte privind: managementul organizației și instituirea capacității de analiză a informațiilor la nivelul instituției de impunere a legii, Modelul Național de Informații, elementele sale componente, modul derulării activităților aferente și relaționarea produselor informaționale în acest model de informații, procesul de coordonare și trasare a sarcinilor strategice și tactice, rezoluția tactică și evaluarea rezultatelor operațiunii.

Considerăm lucrările științifice ale autorilor Cristian-Gelu Bărbuța și Floriana-Lucia Marin o bază teoretică destul de valoroasă și accesibilă pentru angajații organelor de drept și din RM, având în vedere faptul că tehnicile analitice, menționate de autori, constituie instrumentarul oricărui analist de informații din subdiviziunile specializate anticorupție care desfășoară activități speciale de investigații, iar Modelul Național de Informații este considerat un concept important la nivel internațional pentru dezvoltarea capacităților analitice ale organelor de drept.

O serie de autori români, cum ar fi: Sorina-Maria Cofan, Lucian Ivan, Valentin Dogaru, Anca Cios, Mihaela Savin, Mihai Dascălu, Mihai Manolescu, Florin-Valentin Gighileanu, Cristinel Fierbințeanu, Teodor Răcășan, Andrei Cuceriaev, în lucrarea „*Analiza informațiilor*” (2014)³⁰, prezintă aspecte importante ale analizei de informații și ale analizei de intelligence, combinate cu experiența practică a autorilor în acest domeniu.

Manualul „*Analiza informațiilor*” conține 18 capitole distincte, pe care autorii le intitulează: concepte de bază în managementul informațiilor; ciclul informațional; metode, tehnici, procedee și instrumente în analiza informațiilor; prioritizarea activităților subscrise analizei; surse de informații; evaluarea credibilității surselor și corectitudinii informațiilor; produse software utilizate la nivelul Ministerului Afacerilor Interne în domeniul analizei informațiilor; formularea de premise, ipoteze, concluzii; standardizarea reprezentărilor în analiza informațiilor; tehnici analitice de bază; creativitatea; tehnici de stimulare a creativității; prezentări scrise și orale; etica și deontologia profesională; elaborarea produsului analitic; noțiuni de bază în statistică; analiza tactică; definirea conceptelor de amenințare, vulnerabilitate și risc și cooperarea interinstituțională. Autorii, în materialul științific, abordează o scurtă incursiune istorică în devenirea activității analitice în România și, respectiv lansează câteva provocări legate de viitorul acestui domeniu. Astfel, aceștia menționează că în cadrul Serviciului Român de Informații au existat, încă de la înființarea instituției (1990), structuri de analiză, iar din 1994 a funcționat un departament specializat de analiză-sinteză și tot de atunci datează primele preocupări de creare a unei identități

³⁰ Analiza informațiilor, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014

profesionale clare pentru analiști. Începând cu anul 2000, primele structuri de analiză a informațiilor apar și în cadrul Ministerului Afacerilor Interne al României, iar în aprilie 2013 se aprobă standardul ocupațional pentru noua ocupație „analist de informații”.

De asemenea, lucrarea conține prevederi teoretice ale conceptului de intelligence, fiind definită noțiunea de intelligence ca informație acționabilă, care este produsul final al unui proces analitic ce evaluează informațiile colectate din diferite surse, integrează datele relevante într-un raționament logic și emite o ipoteză, concluzie, estimare sau predicție despre un fenomen criminal prin utilizarea unei abordări științifice de rezolvare a problemei (analiză).

În același timp, autorii, în lucrarea menționată, consideră că informația acționabilă (intelligence) este un produs sinergic ce are scopul de a furniza factorilor de decizie din domeniul aplicării legii de cunoaștere ce poate fi complet înțeleasă și aplicată în practică despre fenomene criminale complexe, antreprize criminale, activități extremiste și terorism. Volumul „*Analiza informațiilor*” a fost realizat sub coordonarea autoarei Sorina Maria Cofan, instructor de poliție în domeniul analizei informațiilor din România. Lucrarea oferă o prezentare exhaustivă asupra analizei de informații, urmărindu-se aplicabilitatea acesteia în spectrul combaterii infracțiunilor și ordinii publice și, prin urmare, este o lucrare valoroasă pentru angajații MAI și instituțiilor specializate anticorupție atât din România, cât și din RM.

O altă lucrare științifică semnificativă în domeniul activității analitice, constituie „*ARS Analitica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence (2013)*”³¹, care reprezintă o colecție de eseuri privind analiza de intelligence, realizată prin coordonarea autorilor români, experți în domeniul analizei de intelligence, George Cristian Maior și Ionel Nițu. Expertiza teoretică și practică a autorilor menționați și a eforturilor coautorilor Florian Coldea, Sorina Maria Cofan, Marius Bulancea, Marcel Foca, Aurel-Mihail Băloi, Adrian Pârlog, Octavian Puzderie, Cristian Bizadea, Cristian Niță, Cătălin Mihăilă ș.a. a permis abordarea în această lucrare a analizei de informații din multiplele sale unghiuri, relevând oportunitățile și provocările cu care se confruntă producătorii și beneficiarii procesului analitic, precum și cele mai noi evoluții în teoria analizei de intelligence. Volumul se înscrie într-o suită de demersuri menite să contribuie la consolidarea culturii de securitate și analizei informațiilor de natură criminală, oferind descrieri teoretice și practice ale activităților specifice agențiilor de intelligence.

Lucrarea științifică „*ARS Analitica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*” este compusă din 7 capitole și anume: Capitolul I Despre dimensiunea analitică în procesul de intelligence; Capitolul II Despre tipurile de analiză; Capitolul III Despre metode și tehnici în analiza de intelligence; Capitolul IV Despre limitele analizei de intelligence; Capitolul V Despre

³¹ MAIOR, G.C., NIȚU, I. *ARS Analitica, Provocări și tendințe în analiza de intelligence*, Editura RAO, București, 2013

profilul analistului de intelligence; Capitolul VI Despre cooperare în domeniul analizei de intelligence; Capitolul 7 Despre analiza de intelligence în mediul de securitate specific erei informaționale.

Deși în această lucrare autorii abordează mai mult analiza de intelligence și tehnicile de analiză a informațiilor din punctul de vedere al specificului activității serviciilor de informații, articolele autorilor Sorina Maria Cofan și Marius Bulancea, din această lucrare, se referă nemijlocit la particularitățile analizei de informații în sistemul organelor polițienești și de combatere a criminalității. Conform opiniei autorului Sorina Maria Cofan, activitatea poliției în prezent este de neimaginat fără produsele analizei de informații, iar, la rândul său, autorul Marius Bulancea descrie analiza de informații din perspectiva judiciară, ca un proces prin care informațiile deținute sunt interpretate pentru a formula decizii pentru acțiunile ulterioare ale organului de urmărire penală.

Este important să menționăm că autorii, în lucrarea „*ARS Analitica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*”, au pus în valoare aspecte care ne oferă posibilitatea cercetării mult mai complexe a conceptului analizei de informații în activitatea organelor de intelligence și celor de aplicare a legii.

Într-o altă lucrare, denumită „*Ghidul analistului de intelligence*”(2011)³², autorii români Ionel Nițu (coordonator), Florian Coldea, Marin Ioniță, Adrian Ene, George Petcu, Marius Perianu, Cristian Ciobanu, Cristian Condrea, Andreea Răduțu, Ion Grosu ș.a. au examinat aspectele analizei de intelligence atât teoretic, cât și practic, reușind să sistematizeze puncte de vedere și abordări științifice (academice) cu privire la resorturile și „tehnologia” procesului de intelligence din perspectivă analitică. Lucrarea respectivă prezintă un ghid practic, elaborat cu scopul de a facilita analiștilor de intelligence, cu un nivel incipient de expertiză, însușirea principalelor repere ale metodologiei analitice în domeniu.

Lucrarea științifică „*Ghidul analistului de intelligence*” cuprinde 5 capitole, în care se cercetează aspecte precum: locul analizei în activitatea de intelligence; analistul de intelligence – specific, tipologie, dimensiuni structural-formative; metode și tehnici în analiza de intelligence; informarea, ca o componentă fundamentală a activității de intelligence, și necesitatea unei strategii integrate în domeniul analizei.

Având ca obiectiv principal dezvoltarea capacității analitice a Serviciului Român de Informații și a mediului de securitate, această lucrare o considerăm destul de valoroasă și pentru angajații structurilor de combatere și prevenire a infracțiunilor de corupție, din motiv că autorii prezentului ghid, în opinia noastră, au realizat o prezentare foarte reușită de procedee și metode

³² NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, 127 p.

analitice, unele deja consacrate, altele considerate “achiziții recente”, descrise de o manieră accesibilă și neconvențională. Secvențial, în lucrare au fost abordate și tematici conexe activității analitice propriu-zise, cum ar fi, de exemplu, profilul ideal al analistului de intelligence, tratat din perspectivă psiho-sociologică, menționându-se că, pe lângă aptitudinile înnăscute și cele dezvoltate în procesul de instruire, eficiența activității analistului depinde, în mod esențial, de metodologia utilizată.

O altă lucrare științifică care ne-a trezit interes este „*Analiza de Intelligence. O abordare din perspectiva teoriilor schimbării*”(2012)³³ a autorului român Ionel Nițu. Autorul a expus în această lucrare mai multe din considerațiile, care au constituit obiectul tezei sale de doctorat, susținute în anul 2012. Lucrarea este compusă din 6 capitole distincte: Capitolul I Cadrul conceptual; Capitolul II Schimbarea în intelligence; Capitolul III Particularități ale schimbării în analiza de intelligence; Capitolul IV Modelul celor 3P în managementul schimbării în analiza de intelligence; Capitolul V Către o nouă paradigmă în analiza de intelligence; Capitolul VI Concluzii și propuneri.

Autorul I. Nițu a încercat într-un mod reușit să abordeze în această lucrare schimbarea de paradigmă în intelligence prin trecerea de la secretizarea informațiilor, specifice mai mult perioadei guvernărilor comuniste, la cooperare și diseminare a informațiilor în vederea prevenirii diverselor riscuri majore pentru societate (printre care poate fi menționată și corupția) și anume: trecerea de la servicii secrete la servicii de analiză a informațiilor, de la căutarea de secrete la informații abundente, trecerea la modele de acțiune în intelligence bazate pe fundamentare teoretică consistentă (științifică), introducerea disciplinei *analiza de intelligence*, care se ocupă de conceptualizare și modelare informațional-decizională.

Totodată, este de apreciat efortul autorului în cercetarea conceptuală a activității analitice în cadrul serviciilor de intelligence la nivelul mai multor state occidentale, având ca scop împărtășirea rezultatelor comunității de intelligence și mediului academic din România, pentru configurarea unor platforme de pregătire a analiștilor de informații și de creare a unor premise științifice de dezvoltare a acestui domeniu.

Apreciem, ca element util și novatoriu, clasificarea surselor de informații, utilizată de autor în această lucrare, după metodele, mijloacele și sursele de culegere a informației: *HUMINT*, *OSINT*, *SIGINT*, *IMINT*, *PHOTINT*, *ACINT*, *COLINT*, *COMINT*, *ELINT*, *RADINT*, la care am făcut referire în cercetare. Totodată, considerăm interesant și termenul de *ANAIN*, propus de autorul I. Nițu, care în opinia acestuia: „...*reprezintă obținerea de informații noi prin efectuarea*

³³ NITU, I. *Analiza de Intelligence. O abordare din perspectiva teoriilor schimbării*, Editura RAO, 2012

analizei de intelligence, în condițiile în care produsul final nu seamănă cu părțile sale componente și dobândește noi semnificații”³⁴.

Având în vedere specificul discret al activității de intelligence și metodelor de analiză a informațiilor utilizate în cadrul serviciilor speciale din România și RM, cât și în activitatea specială a organelor anticorupție, lucrarea „*Analiza de Intelligence. O abordare din perspectiva teoriilor schimbării*” o considerăm importantă din punctul de vedere al demersului științific, prin care autorul a încercat să identifice ce anume determină necesitatea schimbării în intelligence.

Astfel, constatăm că lucrările de specialitate românești în domeniul analizei de intelligence sunt influențate, în mare parte, de literatura occidentală, iar acest lucru este evident analizând sursele citate de autori în studiile acestora. Totodată, lucrările menționate pot conduce la dezvoltarea și recunoașterea unei veritabile școli românești de analiză de intelligence.

În cele ce urmează ne vom referi la **doctrina rusă**, în care unii autorii, de asemenea, au abordat în lucrările lor aspecte ale activității analitice în contextul prevenirii și combaterii infracțiunilor de corupție, asociate doctrinar cu bazele activității speciale de investigații, cu metodele criminalistice și criminologia.

Astfel, o valoare semnificativă prezintă pentru cercetarea noastră manualul „*Информация: сбор, защита, анализ. Учебник по информационно-аналитической работе*”(2001)³⁵, în care profesorul Igor Kuznetsov prezintă bazele generale ale activității analitice și activității informativ-analitice. Activitatea analitică, în opinia autorului, constituie un tip specific de gândire umană, asociat cu extragerea de informații dintr-o anumită cantitate de date, prin neadmiterea modificărilor necontrolate și spontane ale sensului acestora și impunerii propriului model de viziune.

Lucrarea are la bază 5 capitole și anume: Capitolul I Metodica activității informativ-analitice; Capitolul II Conținutul activității informative și analitice; Capitolul III Activitatea cu sursele de informații; Capitolul IV Metodele de evaluare a informației; Capitolul V Securitatea și protecția informației.

În lucrare, autorul Igor Kuznetsov cercetează aspecte teoretice privind interacțiunea cu diferite surse de informații, asigurarea procesului de inițiere și de realizare a procesului de activitate informativ-analitică, analizează în detaliu noțiunile de bază, metodele de cercetare, structura și etapele activității informative și analitice, succesiunea etapelor de căutare și analiză a informației. În același timp, în această lucrare autorul ne informează despre aspectele practice ale identificării informațiilor din diferite surse și baze de date, tehnici de analiză a lucrărilor scrise și

³⁴ *Ibidem*, p. 38

³⁵ КУЗНЕЦОВ, И. Информация: сбор, защита, анализ. Учебник по информационно-аналитической работе, ООО Изд-во Яуза, Москва, 2001, 320 с.

publicațiilor, tehnici de cercetare a documentelor. Autorul manualului, de asemenea, pune la dispoziția cititorului o serie de propuneri, care pot fi implementate în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție.

Lucrarea este destinată, în primul rând, celor care sunt interesați de cunoașterea bazelor teoretice și practice ale activității informativ-analitice, profesorilor universitari, doctoranzilor, conducătorilor și managerilor instituțiilor și organizațiilor, angajaților organelor de drept și securitate a statului, analiștilor de informații.

Subiectul studiat de noi este reflectat și în lucrarea autorului rus Yuri Kurnosov „Алгебра аналитики. Секреты мастерства в аналитической работе”(2015)³⁶, în care autorul menționează *activitatea analitică* ca: „...o parte componentă a științei, care acționează ca instrument de identificare a relațiilor sistemice latente și a semnificațiilor cunoașterii, anticipând creșterea rolului analistului de informații în societatea modernă pentru toate domeniile de activitate”³⁷. Această lucrare, este o continuare la o serie de publicații ale autorului pe tematica activității analitice și anume: „Азбука Аналитики” (2013), „Аналитика как интеллектуальное оружие” (2012) și „Аналитика: методология, технология и организация информационно-аналитической работы” (2004).

În lucrarea „Алгебра аналитики. Секреты мастерства в аналитической работе”, autorul menționează posibilitățile de utilizare a instrumentelor analitice pentru studierea proceselor politice și economice, organizarea procesării eficiente a informațiilor din surse deschise, îmbunătățirea proceselor de colectare, sistematizare, analiză și evaluare, modelare și prognozare a situației geopolitice și operaționale. Esența analizei de sistem și rolul său în procesarea informațiilor sunt dezvăluite într-o formă accesibilă, fiind prezentate exemple ale activității analitice aplicate cu succes și eșecuri asociate cu subestimarea și organizarea necorespunzătoare a acestei activități.

O lucrare publicată mai recent a autorului Yuri Kurnosov, care de asemenea ne-a interesat, este „Аналитика и разведка. Размышления профессионала”(2019)³⁸. În această lucrare, autorul examinează o gamă largă de aspecte legate de metodologia, organizarea și tehnologia activității analitice moderne în domeniul serviciilor de securitate din Federația Rusă. Publicația este utilă atât pentru analiștii de informații din serviciile speciale, cât și pentru analiștii de informații ale subdiviziunilor specializate în prevenirea și combaterea corupției, pentru sociologi, pentru oameni de știință, precum și pentru cei care doresc să se familiarizeze cu bazele teoretice și practica muncii analitice profesionale.

³⁶ КУРНОСОВ, Ю. Алгебра аналитики. Секреты мастерства в аналитической работе, Русяки, Москва, 2015, 470 с.

³⁷ Ibidem, с. 73

³⁸ КУРНОСОВ, Ю. Аналитика и разведка. Размышления профессионала, Ритм, Москва, 2019, 392 с.

În concluzie menționăm că, lucrările analizate ale autorului Yuri Kurnosov tratează destul de vast și deplin majoritatea aspectelor generale ale activității analitice și în acest sens, valoarea publicațiilor este indiscutabilă pentru experții în domeniul analizei de intelligence, dar și pentru practicienii specializați în analiza de informații din sfera de combatere a criminalității.

O altă lucrare care în opinia noastră, prezintă interes pentru domeniul de cercetare este *„Основы управления в органах внутренних дел”*(2009)³⁹, în care autorul rus Nikolai Bugel caracterizează pe larg subiecții, obiectivele și principalele direcții ale activității analitice în cadrul organelor afacerilor interne din Federația Rusă. Lucrarea conține aspecte specifice organizării managementului în cadrul structurilor polițienești, fiind abordate și probleme de coordonare a forțelor și mijloacelor în combaterea infracțiunilor.

De asemenea, în lucrare autorul menționează noțiunile generale și componentele de bază ale analizei crimelor, face o analiză detaliată a metodelor și tehnicilor analitice și, nu în ultimul rând, descrie aspecte ale suportului organizațional, necesar pentru activitatea analitică și principalele direcții de dezvoltare a acestei activități în cadrul organelor specializate anticorupție.

Autorul rus Evghenii Yakovets, în lucrarea *„Проблемы аналитической работы в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел”*(2005)⁴⁰, și-a dedicat cercetările aspectelor legate de formarea și dezvoltarea activității analitice în cadrul activității speciale de investigații a organelor afacerilor interne. În cadrul cercetării, autorul prezintă o definiție a activității analitice în procesul de prevenire și combatere a criminalității, pe care o consideră: „...o metodă a activității speciale de investigații, care presupune accesarea surselor documentare și bazelor de date care conțin informații despre obiecte ce prezintă interes operativ, cu examinarea detaliată a acestora în scopul obținerii rezultatelor semnificative”⁴¹.

În această lucrare, autorul Yakovets E. s-a axat pe studierea conceptelor de bază, a noțiunilor, a terminologiei și aspectelor metodologice ale activității analitice. Totodată, autorul analizează detaliat practica organelor de interne din Federația Rusă în analiza de informații și experiența occidentală în analiza de intelligence. În această cercetare se înaintează și unele propuneri, care ar putea fi implementate cu succes de către practicienii din domeniul analizei și investigării corupției.

O altă lucrare care în opinia noastră, prezintă interes este manualul *„Юридическое, техническое и информационно-аналитическое обеспечение оперативно-розыскной*

³⁹ БУГЕЛЬ, Н. Основы управления в органах внутренних дел: учебник, Москва, 2009, 239 с., disponibil pe: <https://ur.b-ok.com/book/3115412/adce5a>, accesat 13.03.2021

⁴⁰ ЯКОВЕЦ, Е. Проблемы аналитической работы в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел: монография, Изд. дом И. И. Шумиловой, Москва, 2005, 219 с.

⁴¹ *Ibidem*, c.134

деятельности” (2010)⁴² a autorilor ruși Aslyam Khalykov, Evgheni Yakovets și Nicolai Zhuravlenko. Autorii și-au dedicat în această lucrare cercetările asupra activității speciale de investigații, fiind analizate în special și aspecte ale activității analitice în procesul de investigare a infracțiunilor. După părerea autorilor, activitatea analitică în investigarea infracțiunilor este strâns legată de știința criminalisticii și s-a bazat până nu demult pe conceptele teoretice și practice elaborate de savanții criminaliști. În același timp, autorii menționați consideră că, în domeniul activității analitice de investigare a infracțiunilor, este important să se dezvolte noi metode și tehnici analitice, adaptate după schimbările rapide din societate, bazate nu numai pe cunoștințele criminalisticii, dar și ale altor științe fundamentale.

Materialul didactic cuprinde 3 părți generale și 20 de capitole, care se referă la: cadrul juridic și normativ al activității speciale de investigații, principiile generale ale activității speciale, aspecte privind respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor în cadrul activității speciale, subiecții și organele activității speciale de investigații, mijloacele operativ-tehnice, bazele teoretice și practice ale activității analitice în investigarea infracțiunilor, noțiunile generale și tipurile de activitate analitică, asigurarea informațională a activității analitice, analiza infracțiunilor, identificarea și prognozarea analitică.

Analizând în complex materialul prezentat în această lucrare, constatăm că autorii au descris minuțios activitatea analitică în cadrul activității speciale de investigații, fiind prezentate mai multe aspecte metodologice, oportune pentru a fi implementate în activitatea practică de investigare și combatere a infracțiunilor de corupție, dar și necesare pentru a fi studiate în cadrul cursurilor specializate de activitate specială de investigații și criminalistică.

O anumită importanță pentru studiul nostru prezintă și alte lucrări și publicații ale autorilor ruși, care, deși au ca obiect de analiză alte probleme de cercetare, conțin unele referințe la elementele activității de investigare a infracțiunilor de corupție, la aspectele criminologice ale fenomenului corupției și instrumentele de prevenire și combatere a acestui fenomen și anume: *„Выявление и изобличение преступника”* (1997)⁴³, V. Obraztsov; *„Противодействие организованной преступности”* (2001)⁴⁴, V. Grib; *„Основные положения организации расследования преступлений”* (2012)⁴⁵, V. Zelenskii; *„Информационно-аналитическое и методическое обеспечение уголовной политики в сфере противодействия организованным формам преступной деятельности”* (2008)⁴⁶, R. Kubov; *„Особенности методики*

⁴² ХАЛИКОВ, А. и др. Юридическое, техническое и информационно-аналитическое обеспечение оперативно-розыскной деятельности: учеб. пособие, М., Юрлитинформ, 2010

⁴³ ОБРАЗЦОВ, В. Выявление и изобличение преступника, Москва, 1997, 336 с.

⁴⁴ ГРИБ, В. Противодействие организованной преступности, Москва, 2001

⁴⁵ ЗЕЛЕНСКИЙ, В. Основные положения организации расследования преступлений, Учебное пособие, Краснодар, 2012, 160 с., disponibil pe: <http://netprava.ru/ek/b43/>, accesat la 13.03.2021

⁴⁶ КУБОВ, Р. Информационно-аналитическое и методическое обеспечение уголовной политики в сфере противодействия организованным формам преступной деятельности // Рос, следователь. 2008. № 17

предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коррупционных преступлениях, совершаемых сотрудниками ОВД: монография”(2014)⁴⁷, Е. Anufrieva; „Люстрация как инструмент противодействия коррупции”(2014)⁴⁸, Y. Nisnevich, P. Rozic; „Информационно-аналитическое обеспечение предупреждения, выявления, раскрытия и расследования коррупционных преступлений”(2013)⁴⁹, I. Klimov ş.a.; „Криминалистика и новые информационные технологии”(2009)⁵⁰, Е. Ischenko; „Международный опыт организации информационно-аналитической деятельности в правоохранительной системе”(2017)⁵¹, А. Gundarov ş.a.; „Интернет – аналитика. Поиск и оценка информации в web-ресурсах. Практическое пособие”(2012)⁵², А. Shcherbakov.

Mulți savanți criminaliști consacrați, de asemenea, au abordat, în lucrările lor de specialitate în limba rusă, aspecte ale activității analitice în activitatea de investigare a infracțiunilor de corupție, caracteristicii criminalistice și modelului infracțiunilor de corupție, dintre care menționăm: „Курс криминалистики. Криминалистические средства, приемы и рекомендации” (1997), R. Belkin; „Информационные основы расследования и криминалистическая характеристика преступлений. Криминалистика” (1995), N. Iablokov, L. Samygin; „Криминалистическая характеристика преступлений” (2001), V. Ermolovich; „Криминалистика, 2-е издание” (2005)⁵³, Т. Averianova ş.a.; „Криминалистика. В современном изложении юристов”(1996)⁵⁴, М. Saltevski; „Криминалистика: Курс лекций” (1996)⁵⁵, V. Obraztsov; „Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики” (2001)⁵⁶, R. Belkin; „Технико-

⁴⁷ АНУФРИЕВА, Е. Особенности методики предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коррупционных преступлениях, совершаемых сотрудниками ОВД: монография, Новосибирск: Издательство НГТУ, 2014, 239 с.

⁴⁸ НИСНЕВИЧ, Ю. Люстрация как инструмент противодействия коррупции, Полис, Политические исследования № 1, Москва, 2014

⁴⁹ КЛИМОВ, И., КУЗМИН, Н., ТАИРОВ, А. Информационно-аналитическое обеспечение предупреждения, выявления, раскрытия и расследования коррупционных преступлений, Статья, Вестник Московского университета МВД России, № 6 / 2013, с. 176

⁵⁰ ИЩЕНКО, Е.П., Криминалистика и новые информационные технологии, Вестник криминалистики. 3(31), 2009, с. 6-16

⁵¹ ГУНДАРОВ, А. и др. Международный опыт организации информационно-аналитической деятельности в правоохранительной системе, Научно теоретический информационно методический журнал Юрист - Правовед, 2017, № 1 (80), г. Ростов-на-Дону, с.164

⁵² ЩЕРБАКОВ, А. Интернет – аналитика, Поиск и оценка информации в web-ресурсах, Практическое пособие, Москва, Книжный мир, 2012, 78 с.

⁵³ АВЕРЬЯНОВА, Т. Криминалистика, 2-е издание, НОРМА, Москва, 2005, 973 с.

⁵⁴ САЛТЕВСКИЙ, М. Криминалистика. В современном изложении юристов. Х., ИМП «Рубикон», 1996, 432 с.

⁵⁵ ОБРАЗЦОВ, В. Криминалистика: Курс лекций, Москва, Юнифир, 1996, 448 с.

⁵⁶ БЕЛКИН, Р. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики, Москва, Норма, 2001, 240 с.

криминалистическое обеспечение следствия: Учебное пособие” (2005)⁵⁷, V. Cernyshov, E. Sysoev.

În plan general, prin esența lucrărilor de specialitate din doctrina rusă, s-a menționat că activitatea analitică în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor, atunci când este organizată și utilizată în mod eficient, poate deveni un instrument important în arsenalul instituțiilor de combatere a criminalității și în mod special al instituțiilor anticorupție. Mai mult ca atât, deși autorii din Federația Rusă au abordat mai puțin aspecte practice ale activității analitice ale organelor de drept, lucrările acestora sunt conturate teoretic, fiind argumentat din punct de vedere doctrinar faptul că activitatea analitică în investigarea infracțiunilor de corupție este strâns legată de știința criminalisticii, de activitatea specială de investigații și criminologie.

În continuare vor fi supuse analizei unele lucrări științifice dedicate ale **autorilor americani** și **englezi**, cu referire la activitatea analitică și problematicii abordate de noi în conținutul tezei elaborate.

Așadar, autorii americani Steven Gottlieb și Shel Arenberg, în lucrarea „*Crime Analysis: From Concept to Reality*”⁵⁸, evidențiază o serie de aspecte importante teoretice și practice ale conceptului de analiză a informațiilor, care urmează a fi implementate de către analiștii de informații în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. Lucrarea conține 17 capitole și constituie un studiu științific important în domeniul cercetat, fiind prezentate atât conceptele teoretice ale analizei de informații de natură criminală, cât și instrucțiunile practice pentru investigarea și prognozarea criminalității, dezvoltarea proceselor necesare pentru a furniza o varietate de servicii de sprijin personalului din agențiile de aplicare a legii. În această lucrare, autorii Gottlieb S. și Arenberg Sh. prezintă un scurt istoric al apariției și dezvoltării analizei crimelor, menționând că termenul de „*crime analysis*” a fost utilizat pentru prima dată în anul 1963 de către autorul american Wilson O. W. în cartea „*Police Administration*” (1963). Autorul Wilson O. W. definea la acel moment analiza crimelor ca fiind o funcție esențială a poliției și recomanda crearea unităților de analiză a informațiilor despre crime în cadrul subdiviziunilor de planificare și cercetare a departamentelor de poliție la nivel național.

De asemenea, în lucrare se prezintă definițiile și tipurile de analiză: tactică, strategică și administrativă, utilizate de agențiile specializate în activitatea de prevenire și combatere a crimelor în SUA, fiind menționate programele guvernamentale și instituționale de dezvoltare a conceptului analizei de intelligence, formarea și consolidarea unităților de analiză a informațiilor, procesul

⁵⁷ ЧЕРНЫШОВ, В., СЫСОЕВ, Э., СЕЛЕЗНЕВ, А., ТЕРЕХОВ, А. Техничко-криминалистическое обеспечение следствия: Учебное пособие. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2005, 80 с.

⁵⁸ GOTTLIEB, S., ARENBERG, Sh. *Crime Analysis: From Concept to Reality*, Office of Criminal Justice Planning Edition, 1991, disponibil pe: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/137374NCJRS.pdf>, accesat la 13.03.2021

analitic și etapele procesului analitic, metodele analitice, sursele de informații și clasificarea acestora.

Un capitol aparte al lucrării științifice „*Crime Analysis: From Concept to Reality*” este dedicat produselor analitice cu privire la criminalitate, fiind menționat faptul că acestea pot fi utilizate nu numai pentru a îmbunătăți capacitatea agenției de a identifica și a reține infractori, dar și în executarea sarcinilor de identificare a modelelor infracționale, prognozarea situației infracționale, analiza profilului infractorului, acordarea suportului pentru programele de prevenire a criminalității, analiza datelor operaționale pentru planificarea și întocmirea bugetului instituțional.

O altă autoare americană consacrată, ale cărei lucrări științifice au ca obiect de studiu analiza informațiilor de natură criminală, este Rachel Boba Santos care, în lucrarea sa „*Crime Analysis and Crime Mapping (4th Edition)*”(2005)⁵⁹, pune la dispoziția studenților și practicienilor o bază solidă pentru înțelegerea naturii conceptuale și a practicii analizei de informații, pentru a ajuta organele de aplicare a legii să prevină și să combată infracțiunile și încălcările ordinii publice. Această lucrare este împărțită în cinci părți și conține 16 capitole distincte. Partea I se referă la fundamentele analizei de informații, inclusiv definițiile-cheie, descrierea profesiei de analist de informații de natură criminală și viitorul acesteia, fundamentele teoretice și rolul analizei în strategiile polițienești bazate pe date operative. Partea a II-a se referă la datele și procesele utilizate în analiza activităților criminale, date geografice și tehnici de cartografiere a criminalității, precum și scopul produselor de analiză. Partea a III-a cuprinde metode și tehnici ale analizei tactice în investigarea infracțiunilor. În partea a IV-a se analizează metode și tehnici de analiză strategică a informațiilor de natură criminală. Partea a V-a include un capitol privind analiza, în scopul reducerii criminalității, și responsabilitatea, ca un subiect important în cadrul analizei administrative. Astfel, în această lucrare autoarea R. Boba accentuează importanța specializării în domeniul analizei crimelor în cadrul structurilor polițienești, pentru a asigura eficiență în eforturile de reducere a criminalității și a perfecționa angajații în analiza datelor cu privire la infracțiuni.

Autorul R. Boba propune o prezentare teoretică a domeniului de analiză a crimelor, precum și ghidări practice pentru efectuarea analizelor de informații despre crime, susținute de cercetări, aplicații și inovații în domeniu. Această lucrare științifică oferă oportunități de a aplica teoria, metodele de cercetare în activitatea practică, a celor care susțin dezvoltarea organelor moderne de combatere a criminalității.

În lucrare, autoarea R. Boba abordează și aspectul doctrinar al conceptului de analiză a activităților criminale, pe care îl consideră, în general, mai apropiat de criminologie. Totuși autoarea dezvoltă și ipoteza că analiza informațiilor despre activitățile criminale diferă de

⁵⁹ BOBA, R., *Crime Analysis and Crime Mapping*, 4th Edition, 2005, Sage Publications. pp. 5, 6

criminologia tradițională prin faptul că nu încearcă să explice cauzele criminalității, dar se concentrează mai mult pe împrejurările și locurile în care se comit infracțiunile, tipurile distincte de persoane și comportamente, pentru a identifica anumite modele de comportament infracțional. Agențiile de poliție și analiștii în domeniul criminalității se ocupă, preponderent, de persoanele care au comis sau planifică comiterea anumitor infracțiuni, fiind relevante în acest sens datele cu privire la modul și motivul pentru care se comit acestea în anumite circumstanțe, în scopul de a identifica soluții imediate de reacție.

Aceste constatări ale autoarei R. Boba le considerăm relevante și în ele am găsit confirmarea opiniei noastre despre apartenența doctrinară a activității analitice în scop de investigare și prevenire a infracțiunilor la bazele metodologice ale criminalisticii, activității speciale de investigații și criminologiei.

Lucrarea „*Crime Analysis and Crime Mapping (4th Edition)*” poate fi o sursă importantă pentru mediul academic și practicienii din organele de drept din RM, încât reflectă o analiză reușită a conceptului analitic în prevenirea și combaterea criminalității, dezvoltat în SUA, cât și la nivel internațional (unele țări din Europa și America de Sud) și oferă o perspectivă asupra practicilor analizei de intelligence, așa cum sunt realizate la nivel internațional. De asemenea, această lucrare poate fi utilizată și în calitate de material didactic în cadrul pregătirii inițiale și perfecționării profesionale a angajaților organelor de drept și analiștilor de informații din instituțiile anticorupție.

Pentru tematica noastră de cercetare un rol relevant îl are și lucrarea „*Introductory Guide to Crime Analysis and Mapping*”(2001)⁶⁰, semnată de autoarea Rachel Boba Santos. Ea cuprinde 8 capitole, în care se descriu: definițiile și tipurile de analiză a crimelor, tipurile de cartografiere a criminalității, tehnicile spațiale de analiză, produsele analitice, tipurile de produse analitice și procedura de diseminare a acestora. Lucrarea conține un volum important de informații actualizate cu privire la analiza informațiilor despre crimă, prezentate într-o formă succintă, utilă pentru practicieni în activitatea de investigare a crimelor, dar și în cadrul cursurilor de dezvoltare profesională.

Experții americani în domeniul securității Karim Vellani și Joel Nahoun, în lucrarea „*Applied Crime Analysis*”(2001)⁶¹, cercetează detaliat tehnicile și teoriile de analiză a informațiilor de natură criminală, utilizând diverse studii de caz pe care le prezintă pe parcursul lucrării. Autorii menționează că analiza de informații este o disciplină în care se pune accentul pe studierea detaliilor, în care analistul depune efort în încercarea de a căuta adevărul, utilizând

⁶⁰ BOBA, R. *Introductory Guide to Crime Analysis and Mapping*, US, Department of Justice, 2001, 74 p., disponibil pe: <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-w0273-pub.pdf>, accesat la 20.10.2020

⁶¹ VELLANI, K., NAHOUN, J. *Applied Crime Analysis*. Boston: Butterworth-Heinemann, 2001, 144 p.

metode și informații relevante pentru a confirma adevărul, astfel încât să fie formulat un plan eficient de reacție al forțelor de ordine.

Lucrarea are la bază 8 capitole, care se referă la: beneficiarii analizei informațiilor de natură criminală, sursele informaționale și bazele de date, tipurile de analiză, gestionarea datelor, teorii de prevenire a criminalității, metodologii de analiză a informațiilor, programe de prevenire a criminalității și analiză în sectorul public.

În această lucrare, autorii K. Vellani și J. Nahoun, examinând aspectele cu privire la utilizarea practică a analizei de intelligence, și-au orientat cercetările pe clasificarea surselor informaționale și bazelor de date utilizate în efectuarea analizei crimelor, explorarea datelor statistice, metodologiilor de analiză, teoriilor de prevenire a criminalității și metodelor de identificare a modelelor infracționale. Prin explicarea semnificației datelor statistice ale criminalității în raport cu bazele teoretice și tehnicile de prevenire a criminalității, considerăm că volumul oferă o viziune și o strategie clară de implementare a programelor de prevenire a infracțiunilor de corupție și a criminalității în general.

O altă lucrare dedicată analizei de informații în investigarea infracțiunilor este „*Handbook of Criminal Investigation*”(2007)⁶², a autorilor englezi Tim Newburn, Tom Williamson și Alan Wright. Lucrarea oferă o abordare teoretică și practică a procesului de investigare a infracțiunilor, fiind examinate mai multe aspecte, atât în contextul istoric de formare a practicilor de activitate polițienești, cât și al dezvoltării noilor metodologii în activitatea de prevenire și combatere a criminalității.

În această lucrare, autorii cercetează conceptul activității de intelligence în cadrul organelor de drept din Marea Britanie, prezentând analiza de intelligence ca un produs final al unui proces intelectual, derivat din informațiile care au fost colectate, analizate și evaluate pentru a preveni infracțiunile sau pentru a asigura reținerea infractorilor. Pe lângă acestea, autorii și-au axat cercetările și pe aspectul aplicativ al metodelor criminalistice, criminologice și psihologice în investigarea criminalității din Regatul Unit. Cercetările efectuate au scos în evidență problematici privind managementul organizării procesului de investigare a infracțiunii, fiind expuse și unele idei de dezvoltare pentru managerii din zona combaterii infracțiunilor de corupție.

Lucrarea „*Handbook of Criminal Investigation*” o considerăm deosebit de relevantă în contextul tematicii abordate de noi în cercetare și considerăm că poate constitui o sursă de referință pentru practicieni în domeniu și mediul academic.

O contribuție semnificativă în dezvoltarea conceptului polițienesc de conducere a muncii de poliție pe baza analizei informațiilor, cercetat și în lucrarea noastră, constituie lucrarea

⁶² NEWBURN, T., WILLIAMSON, T., WRIGHT A. *Handbook of Criminal Investigation*, Willan, 2007, 701 p.

„*Intelligence-Led Policing*”(2008)⁶³ a autorului britanic Jerry Ratcliffe. Autorul în această lucrare a avut ca scop realizarea unei cercetări științifice a conceptelor, proceselor și practicilor poliției conduse de informații, astfel încât studenții, practicienii și managerii de poliție, experții în analiza informațiilor să poată înțelege mai bine dinamica teoretică și empirică în evoluție a acestei filosofii de activitate polițienească.

Astfel, profesorul britanic J. Ratcliffe, cercetând analiza informațiilor despre crime, constată că acestea sunt reglementate de o varietate de termeni generali și definiții care diferă de la o comunitate polițienească la alta. Prin urmare, această lucrare este relevantă prin faptul că încearcă să consolideze un standard și să impună o terminologie clasică în domeniul analizei informațiilor de natură criminală.

Lucrarea „*Intelligence-Led Policing*” conține 10 capitole, fiind abordate subiecte precum: originile și scopurile poliției conduse de informații, aspecte de comparație a poliției conduse de informații cu alte modele conceptuale polițienești, o cercetare a conceptelor de analiză și a rolului analizei în selectarea obiectivelor, evaluarea conceptului poliției conduse de informații ca strategie de control al criminalității ș.a.

În anul 2016, apare o nouă ediție revizuită și actualizată a acestei lucrări, cu denumirea „*Intelligence-Led Policing, 2nd Edition*”(2016)⁶⁴, a autorului J. Ratcliffe, care include noi abordări teoretice și studii de caz, o descriere a analizei informațiilor despre crimă bazată pe date noi. Totodată, autorul prezintă unele definiții actualizate ale conceptului poliției conduse de informații și un capitol nou, care se referă la dezvoltarea tehnologiilor informaționale și a bazelor mari de date.

Lucrările menționate ale autorului J. Ratcliffe le considerăm semnificative prin faptul că constituie bazele științifico-practice ale Ghidului privind poliția condusă de informații (*Guidebook Intelligence-Led Policing*), elaborat în anul 2017 de către OSCE în calitate de model de analiză a informațiilor în activitatea organelor polițienești, care poate fi aplicat cu succes și în activitatea de prevenire și combatere a corupției.

O altă lucrare menționată în această investigație este „*Structured analytic techniques for intelligence analysis*” (2010)⁶⁵, scrisă de autorii americani cu o experiență vastă în analiza de informații, Richards Heuer și Randolph Pherson, care au reușit să formuleze, să adapteze și să standardizeze un set de 50 dintre cele mai solide tehnici analitice utilizate în analiza de informații.

Această lucrare prezintă cele mai bune practici în analiza de informații, expuse într-o formă logică și bine structurată, fiecare tehnică analitică este explicată în mod clar, fiind reflectate detaliat

⁶³ RATCLIFFE, J. *Intelligence-Led Policing*, Willan Publishing, UK, 2008, 288 p.

⁶⁴ RATCLIFFE, J. *Intelligence-Led Policing, 2nd Edition*, Routledge, New York, 2016, 234 p.

⁶⁵ HEUER, R. *Structured analytic techniques for intelligence analysis*, CQ Press, Washington, 2010, 343 p.

aspecte: când se utilizează, valoarea aplicativă, metode și exemple despre modul în care poate fi utilizată o anumită tehnică analitică, relațiile cu alte tehnici și originile acestora.

Autorii R. Heuer și R. Pherson, pe lângă aspectele aplicative ale tehnicilor analitice, abordează în această lucrare și aspecte teoretice, propunând spre analiză patru grupuri metodologice distincte din punctul de vedere al funcționalității analizei informațiilor, care se disting prin natura metodelor analitice utilizate, tipul de cuantificare, tipul de date disponibile și tipul de pregătire care este preconizat sau necesar pentru efectuarea analizei, acestea fiind: evaluările experților, analiza structurată, metodele cantitative care utilizează date generate de experți și metodele cantitative care utilizează date empirice, pe care le vor examina în prezenta lucrare.

Scrisă mai mult de un deceniu în urmă, considerăm că această publicație nu și-a pierdut actualitatea și utilitatea pentru teoreticieni și practicieni ai analizei crimelor, fiind valoroasă din perspectiva dezvoltării metodicii analitice.

În timp ce autorii R. Heuer și R. Pherson s-au referit mai mult la valoarea aplicativă a tehnicilor analitice, autorii americani Glenn Grana și James Windell, în lucrarea publicată mai recent „*Crime and intelligence analysis: an integrated real-time approach*” (2017)⁶⁶, reușesc să valorifice tot ceea ce trebuie să știe analiștii de informații despre crime, inclusiv din domeniul anticorupție, pentru a avea succes.

Manualul este constituit din 5 părți și 15 capitole, oferind o imagine de ansamblu asupra sistemului de justiție penală din SUA și domeniilor fundamentale ale analizei infracționalității, dintre care menționăm: infracțiunea în secolul al XXI-lea; aplicarea legii: atunci și acum, serviciile de intelligence și analiza de intelligence, analiza informațiilor de natură criminală și viitorul.

Un aspect de menționat din această lucrare constituie clasificarea oferită de profesorii americani G. Grana și J. Windell a tipurilor de analize ale crimelor: analiza tactică (*tactical crime analysis*), analiza strategică (*strategic crime analysis*), analiza administrativă (*administrative crime analysis*) și analiza operațiuni polițienești (*police operations analysis*). De asemenea, autorii acordă o atenție sporită aspectelor metodologice de analiză a informației, menționând că analiștii strategici în materie de criminalitate trebuie să folosească și metode calitative pentru a face să se înțeleagă cu adevărat aspectele sociale ale modului în care se comite infracțiunea și cum pot acționa structurile de combatere a infracționalității. În opinia autorilor citați: „...metode calitative oferă o înțelegere aprofundată a aspectelor care nu sunt posibil a fi identificate prin intermediul unor anchete cantitative, bazate pe date statistice. Prin urmare, pentru a fi înțelese tendințele infracționale, este necesară utilizarea metodelor calitative precum: cercetarea pe teren, analiza

⁶⁶ GRANA, G., WINDELL, J. *Crime and intelligence analysis: an integrated real-time approach*, Boca Raton, FL, CRC Press, 2017, 377 p.

conținutului, interviurile, sondajele, grupurile de focalizare și evaluarea mediului, care pot fi utile în realizarea activității”⁶⁷.

Acest volum permite studenților și angajaților organelor de drept să înțeleagă mai bine comportamentul infracțional, să învețe elementele de bază ale efectuării analizei modelelor infracționale, să utilizeze analiza spațială pentru a identifica locațiile infractorilor, să aplice metode de cercetare în analiza informațiilor de natură criminală și să evalueze mai complex datele și informațiile pentru a facilita descoperirea infracțiunilor și prognozarea fenomenului infracțional.

Autorii americani Bruce Berkowitz și Allan Goodman, în lucrarea „*Best Truth – Intelligence in the Information Age*” (2000)⁶⁸, de asemenea cercetând rolul și importanța agențiilor de informații americane, abordează noi metodologii de analiză a informațiilor, menționând că abordările tradiționale ale serviciilor de intelligence nu întotdeauna asigură succesul activității, propunând alternative gândite, care iau în considerare schimbările recente în tehnologia informației și cerințele noi de informații.

Autorii B. Berkowitz și A. Goodman, pe lângă analiza metodelor de analiză a informațiilor, în această lucrare, prezintă și o caracteristică a analizei strategice utilizată în domeniul de intelligence, pe care o consideră destinată să ofere oficialilor imaginea complexă a mediului de securitate și perspective pe termen lung în scopul planificării unor măsuri de contracarare a amenințărilor la adresa securității naționale, or aceste abordări, în opinia noastră, ne permit să identificăm elementele esențiale ale analizei strategice în general și esența acestui tip de analize în procesul de investigare, cercetare și prevenire a corupției.

O sursă cercetată de noi, care se referă la descrierea instrumentelor de prevenire și combatere a corupției, constituie lucrarea „*Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention*”(2000)⁶⁹ a autorilor americani Robert Klitgaard, Ronald MacLean-Abaroua și Lindsey Parris. Această lucrare vine în sprijinul cetățenilor și al funcționarilor publici în diagnosticarea, cercetarea și prevenirea cazurilor de corupție, în tratarea situațiilor de corupție sistemică, punând accentul pe măsurile de prevenire a corupției.

Autorii oferă soluții argumentate teoretic și practic de prevenire a corupției, având la bază cele mai reușite studii de caz, iar esența acestei lucrări este că lupta împotriva corupției, în cazul în care este condusă corect, poate deveni o pârghe în realizarea unor obiective mult mai ambițioase, nu numai a celor legate de supraviețuirea financiară, ci și a celor legate de refacerea relațiilor dintre cetățeni și administrație.

⁶⁷ GRANA, G., WINDELL, J. Crime and intelligence analysis: an integrated real-time approach, Boca Raton, FL, CRC Press, 2017, p. 289

⁶⁸ BERKOWITZ, B., GOODMAN, A. Best Truth – Intelligence in the Information Age, Yale University Press, New Haven, 2002, 224 p.

⁶⁹ KLITGAARD, R., MACLEAN-ABAROUA, R., PARRIS, L. Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention World Bank Publications, US, 2000, 176 p.

Având în vedere tematica cercetării noastre, care este *activitatea analitică ca instrument de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție*, am considerat relevant studierea și altor practici și instrumente de prevenire și combatere a corupției, unele din acestea fiind expuse într-o manieră reușită de autorii R. Klitgaard, R. MacLean-Abaroua și L. Parris în lucrarea menționată.

Surse importante pentru studiul nostru constituie și elaborările științifico-practice în domeniul analizei de informații ale organizațiilor de cooperare polițienească și asigurare a securității de nivel național, regional și internațional.

Astfel, o lucrare cercetată de noi, în acest sens, constituie „*Modelul Național de Informații*” (2000)⁷⁰, un cod practic, elaborat de către Serviciul Național de Informații Operative și Asociația Șefilor de Poliție din Marea Britanie, care oferă reglementări pentru managerii structurilor polițienești și pentru cei responsabili de combaterea criminalității în realizarea activităților operaționale de analiză a informațiilor, având ca scop optimizarea proceselor decizionale de management atât în scopuri strategice, cât și tactice.

Modelul Național de Informații stabilește o serie de standarde minime pentru activitatea de analiză a informațiilor în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor în cadrul organelor de aplicare a legii din Marea Britanie, iar elaborarea acestui act normativ poate fi un exemplu elocvent și pentru organele de drept din RM în unificarea practicii în domeniul activității analitice.

O altă lucrare științifică în domeniul analizei informațiilor de natură criminală este „*Criminal Intelligence, Manual for Analysts*” (2011)⁷¹, elaborată de experții Oficiului Organizației Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate. Acest manual oferă îndrumări metodice analiștilor de informații din sfera investigării infracțiunilor, de la înțelegerea conceptelor și noțiunilor de bază până la componente specifice ale procesului de informații. În special, autorii manualului prezintă a clasificare a surselor de informații și a datelor, descriu tehnicile analitice de bază precum: analiza legăturilor, diagrama evenimentelor, analiza fluxurilor financiare și analiza telefonică. Manualul oferă, de asemenea, analiștilor începători posibilitatea de a dezvolta inferențe și de a prezenta rezultatele analizei lor.

Clarificarea sensului definițiilor de bază ale *analizei crimelor* și ale *analizei de informații de natură criminală* constituie pentru noi un obiectiv al cercetării, iar în acest sens este relevantă și opinia experților ONU expusă în această lucrare, care consideră: „...analiza informațiilor o filozofie, care abordează modul de investigare a infracțiunilor prin analiza informațiilor. Analiza de intelligence, ne oferă tehnici care structurează capacitățile noastre deductive, procesele de

⁷⁰Modelul Național de Informații al Marii Britanii, disponibil pe: <https://netpol.org/wp-content/uploads/2014/06/National-Intelligence-Model.pdf>, accesat la 14.09.2020

⁷¹ Criminal Intelligence, Manual for Analysts, Office on drugs and crime, United Nations, New York, 2011, <https://www.unodc.org/>, accesat la 10.09.2020

gândire și dezvoltă intuiția, pe care ofițerii de investigații competenți o folosesc deseori în mod subconștient, oferă instrumente care ne ajută să înțelegem esența datelor colectate”⁷².

O lucrare la fel de semnificativă, cu referire la cercetarea noastră, este „*The global programme against corruption un anti-corruption toolkit*”(2004)⁷³, elaborată de Oficiul Organizației Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate. Această lucrare în mod special ne-a interesat pentru abordările experților ONU în domeniul cercetării instrumentelor anticorupție, care ar putea fi adoptate la nivel de state și instituții. Așadar, în această lucrare a fost stabilită o idee generală cu privire la instrumentele de prevenire și combatere a corupției, recunoscute la nivel global, și, respectiv, a fost confirmată și opinia promovată în lucrarea noastră de afirmare a activității analitice în calitate de instrument anticorupție. Experții ONU își promovează astfel părerea că *evaluarea corupției, prin utilizarea metodelor specifice, inclusiv interviuri, analize documentare, studii de caz și alte mijloace, care pot fi utilizate pentru colectarea de informații privind corupția, pentru a sprijini atât evaluările cantitative, cât și cele calitative*, constituie o măsură eficientă care contribuie la lupta anticorupție.

Un segment important al studiului nostru îl regăsim și în lucrarea „*OSCE Guidebook Intelligence-Led Policing*”(2017)⁷⁴, elaborat de experții Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), fundamentat pe evaluarea și managementul riscului în cadrul structurilor polițienești. Acest concept este considerat un model pentru activitatea polițienească în care acțiunile sunt fundamentate pe informație. Altfel spus, prevede ”conducerea activității polițienești în baza informațiilor” și reprezintă o abordare a lucrurilor orientată spre componenta proactivă a activității instituțiilor de ocrotire a normelor de drept.

La elaborarea acestui ghid polițienesc au colaborat peste 30 de experți din state membre ale OSCE, practicieni din domeniul prevenirii și combaterii criminalității, savanți din mediul academic și delegați ai organizațiilor internaționale de profil. Această lucrare conține 8 capitole, în care sunt reflectate aspecte precum: modele polițienești de activitate; informația și intelligence, noțiuni generale și avantaje ale conducerii activității polițienești în baza informațiilor; cadrul legal, drepturile omului și protecția datelor; procesul analizei informațiilor în investigarea infracțiunilor; aspecte teoretice și practice privind implementarea modelului *Intelligence-Led Policing*; experiența organelor de drept din Marea Britanie, Germania, Suedia, Serbia și Muntenegru în conducerea activității polițienești în baza informațiilor.

⁷² Criminal Intelligence, Manual for Analysts, Office on drugs and crime, United Nations, New York, 2011, p.7, <https://www.unodc.org/>, accesat la 10.09.2020

⁷³ The global programme against corruption un anti-corruption toolkit, 2nd Edition, UN Office on Drugs and Crime, Vienna, February 2004, https://www.unodc.org/documents/corruption/Toolkit_ed2.pdf

⁷⁴ Guide book Intelligence-Led Policing, Organization for Security and Cooperation in Europe, 2017, disponibil pe: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/3/327476.pdf>, accesat la 22.10.2020

Analizând sursele din literatura occidentală, constatăm că activitatea analitică în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție se referă la o disciplină practică în comunitatea polițienească de conducere a activității în baza informațiilor, asociată doctrinar cu criminalistica, cu criminologia și justiția penală, aplicabilă și în activitatea instituțiilor specializate anticorupție.

Autorii americani și englezi cercetează intens în studiile lor aspectele metodologice ale *analizei crimelor*, *analizei informațiilor de natură criminală*, pe care le consideră instrumente eficiente de prevenire și combatere a infracțiunilor. De asemenea, constatăm că publicațiile științifice occidentale sunt bogate în idei și explicații teoretice, dar și mai mult acestea au valoare aplicativă, fiind semnificative și pentru angajații organelor de drept și mediul academic din RM.

1.3. Concluzii la capitolul 1

În urma analizei publicațiilor științifice autohtone și celor de peste hotarele țării la tema investigației, se pot menționa următoarele **concluzii**:

1. **Doctrina națională** conține un număr redus de lucrări științifice care se referă la tematica prezentei cercetări și nu conține o investigație științifică temeinică a conceptului teoretico-practic al activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Prin urmare, în doctrina națională sunt neelucidate diverse aspecte care merită a fi luate în vizor, inclusiv clarificarea conceptuală a noțiunilor, metodelor și tehnicilor analizei informațiilor de natură criminală, identificarea tipurilor și formelor de analiză a informațiilor, aplicațiilor software și produselor analitice, eficiente în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție.

2. Printre cercetările relevante din doctrina națională la tematica tezei menționăm lucrările autorilor Gheorghită M., Golubenco Gh., Cușnir V., Rusu, V., Guțuleac V., Avram M., Gurin V., Donciu A., Popa V., Munteanu I., Izdebschi N., Cuhai I., Bostan G., Pavlov S., Gațcan Iu.

3. **Doctrina românească** tratează mai vast analiza de informații în cadrul organelor de drept și, deși este influențată în mare parte de literatura occidentală, totuși publicațiile recente ale cercetătorilor români din acest domeniu, menționate în lucrare, pot duce la dezvoltarea și recunoașterea unei veritabile școli românești de analiză de intelligence.

4. Printre cercetările relevante din doctrina românească la tematica tezei menționăm publicațiile autorilor Bărbuța C.-G., Marin F.-L., Maior G. C., Nițu I., Coldea F., Cofan S.-M., Bulancea M., Foca M., Băloi A.-M., Pârlog A., Puzderie O., Bizadea C., Niță C., Mihăilă C., Ioniță M., Ene A., Petcu G., Perianu M., Ciobanu C., Condrea C., Răduțu A., Grosu I.

5. **Doctrina rusă** conține unele cercetări mai recente, în care sunt investigate aspecte teoretice ale activității analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, asociate cu bazele metodologice ale criminalisticii, activității speciale de investigații și criminologiei. Deși în publicațiile autorilor ruși sunt menționate mai puțin aspectele aplicative ale activității analitice în

procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, aceste lucrări sunt conturate teoretic, fiind argumentate din punct de vedere doctrinar, și reprezintă o sursă relevantă în materie teoretico-științifică.

6. Autorii ruși, lucrările cărora ne-au interesat în procesul de elaborare a tezei sunt: Kuznetsov I., Kurnosov Y., Bugel N., Yakovets E., Khalykov A., Zhuravlenko N., Obratsov V., Zelenskii V., Kubov R., Anufrieva E., Klimov I., Nisnevich Y., Rozic P., Ischenko E. Gundarov A., Belkin R., Shcherbakov A., Iablokov N., Samygin L., Ermolovich V., Averianova T., Salteviski M., Cernyshov V., Sysoev E.

7. În **doctrina occidentală**, activitatea analitică în investigarea infracțiunilor de corupție se refera la o disciplină practică în comunitatea polițienească de conducere a activității în baza informațiilor, asociată doctrinar cu criminalistica (*forensic science*), cu justiția penală și criminologia. În special, autorii americani și englezi cercetează intens în studiile lor aspectele metodologice ale analizei crimelor (*crime analysis*) și analizei informațiilor de natură criminală (*criminal intelligence analysis*), pe care le consideră instrumente eficiente de prevenire și combatere a infracțiunilor.

8. **Autorii americani**, lucrările cărora ne-au interesat în mod special în procesul investigației științifice, sunt: Gottlieb S., Arenberg Sh., Boba R., Vellani K., Nahoun J., Grana G., Windell J., Berkowitz B., Goodman A., Heuer R., Pherson R., Klitgaard R., MacLean-Abaroua R., Parris L. și **autorii englezi**: Ratcliffe J., Newburn T., Williamson T., Wright A.

9. Publicațiile științifice americane și engleze din domeniul activității de intelligence în investigarea infracțiunilor sunt variate în idei și explicații teoretice, dar și mai mult acestea au valoare aplicativă.

CAPITOLUL 2. ACTIVITATEA ANALITICĂ ÎN PREVENIREA ȘI COMBATERE INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE: CONCEPT ȘI CARACTERIZARE

2.1. Noțiuni generale, scurt istoric și natura juridică a activității analitice în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor

Din timpuri străvechi, deținerea informației se considera un avantaj în fața adversarilor, fiind imperativ să se dețină cele mai actuale și mai exacte informații cu privire la intențiile și capacitățile acestora. Această regulă se aplică fără excepție și în zilele noastre, fie că este vorba de politică, afaceri, strategie militară sau investigarea și combaterea criminalității. Totodată, cunoașterea este un proces, care a fost și este într-o continuă dezvoltare ca răspuns la schimbările în domeniile politic, social, cultural, tehnologic și informațional. Analiza noțiunilor, concepțiilor și contextului scurt istoric al activității analitice constituie un exercițiu util și important, care ne va ajuta să înțelegem unde suntem și ce avem de făcut pentru consolidarea instrumentului de analiză a informațiilor în lupta cu criminalitatea.

Noțiunile de „*activitate analitică*” și „*activitate informativ-analitică*”, conform opiniei profesorului Kuznetsov I.: „...constituie parte integrantă a unei activități de creație. Această activitate este destinată evaluării informațiilor și adoptării deciziilor, constituie elementul zilnic al activității fiecărui conducător și angajat. Activitatea analitică constituie un tip specific de gândire umană, asociat cu extragerea de informații (cunoștințe noi) dintr-o anumită cantitate de date, prin neadmiterea modificărilor necontrolate și spontane ale sensului acestora și impunerii propriului model de viziune. Activitatea analitică se realizează ca proces de învățare a realității obiective conform legilor dialecticii, logicii formale, cu aplicarea metodelor științifice generale de cercetare”⁷⁵.

Autorul rus Kurnosov I. consideră: „...*activitatea analitică* ca o parte componentă a științei, care acționează ca instrument de identificare a relațiilor sistemice latente și a semnificațiilor cunoașterii, anticipând creșterea rolului analistului de informații în societatea modernă pentru toate domeniile de activitate. Nucleul activității analitice constituie analiza sistemică a informațiilor despre obiecte, fenomene și procese, iar aceasta se poate realiza numai într-un spațiu informațional suficient de dezvoltat. Prin urmare, una dintre condițiile prealabile pentru desfășurarea activităților analitice constituie incertitudinea informațională cu privire la obiectul studiului”⁷⁶. Autorul Kurnosov I., de asemenea menționează: „...în activitatea practică, deseori nu se face o diferență dintre noțiunile de *activitatea analitică* și *activitatea informațională*, iar din acest motiv în majoritatea cazurilor acestea sunt concepute ca un tot întreg, deși există, de fapt, o diferență

⁷⁵ КУЗНЕЦОВ, И. Учебник по информационно-аналитической работе, ООО Изд-во Яуза, Москва, 2001, с. 113

⁷⁶ КУРНОСОВ, Ю. Алгебра аналитики. Секреты мастерства в аналитической работе, Русаки, Москва, 2015, с.

fundamentală dintre ele. În prezent, abilitatea de a lucra cu informația constituie o garanție a profesionalismului în orice domeniu, prin urmare activitatea unui analist de informații este asociată cu extragerea și utilizarea informațiilor, bazându-se în general pe capacitatea de a înțelege semnificația informațiilor”⁷⁷.

Din practica noastră de activitate, menționăm că activitatea informațională constituie circa 90-95% din volumul total de muncă al analistului, iar „de regulă, această etapă presupune mai puține dificultăți de realizare, având în vedere că orice angajat al unității analitice deține aptitudini generale de a colecta și a extrage informații, a efectua prelucrarea inițială, care se rezumă la sistematizarea, clasificarea, organizarea și stocarea datelor. În opinia noastră, dificultățile în activitatea analistului de informații încep atunci când este necesar să se creeze, din informația prelucrată un produs nou, să se obțină cunoștințe noi, să se ia o decizie eficientă de management, să se scrie un document analitic, la această etapă fiind necesare abilitățile profesionale analitice, aceasta de fapt fiind și etapa în care începe activitatea analistului de informații.

Cu referire la *activitatea analitică în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor*, menționăm că aceasta este reflectată în mai multe publicații de specialitate ale autorilor străini, fiind cercetată mai puțin în RM. În publicațiile de specialitate americane și engleze, activitatea analitică a organelor de drept, în scop de combatere și prevenire a crimelor, este asociată cu noțiunea „*crime analysis*”, care, în opinia noastră, poate fi tradusă ca *analiza crimelor, analiza criminalității* și, respectiv, noțiunile „*crime intelligence analysis*” și „*criminal intelligence analysis*”, care reprezintă *analiza de intelligence în investigarea infracțiunilor, analiza informațiilor de natură criminală, analiza informațiilor cu referire la activități infracționale*.

Conform mai multor surse, *intelligence* este definită ca o informație acționabilă, care este produsul final al unui proces analitic în care au fost utilizate mai multe surse de informații. Cuvântul *intelligence* își are originile latine (*intelligere, intelligentia*), iar în traducere în limba română are următoarele sensuri: *inteligență, înțelegere, rațiune, spion, deșteptăciune, minte luminată, pătrundere, serviciu de spionaj, știre, iscoadă*.

În SUA conceptul de analiză a crimelor a luat naștere în anii '60, ca urmare a dezvoltării crimei organizate, care devenise o amenințare la adresa societății, în condițiile în care activitatea instituțiilor de combatere a criminalității era inefficientă.

Autorii americani Gottlieb S. și Arenberg Sh. menționează că termenul „*crime analysis*” a fost utilizat pentru prima dată în anul 1963 de către autorul american Wilson O. W., în cartea „*Police Administration*” (1963). Wilson O. W. definea, la acel moment, analiza crimelor ca fiind o funcție esențială a poliției și recomanda crearea unităților de analiză a informațiilor în cadrul subdiviziunilor de planificare și cercetare a departamentelor de poliție la nivel național. Unitățile

⁷⁷ *Ibidem*

de analiză a informațiilor de natură criminală, în opinia autorului, urmau să dețină atribuții de elaborare a rapoartelor zilnice cu privire la infracțiunile grave, analiza locului și timpului comiterii crimelor, caracteristicilor esențiale și elementelor asemănătoare cu alte tipuri de infracțiuni, fapt care ar putea favoriza identificarea infractorilor, modul infracțional de operare și descoperirea infracțiunilor. Totodată, autorii Gottlieb S. și Arenberg Sh. menționează: „...informațiile obținute ca urmare a procesului de analiză a crimelor pot fi utilizate nu numai pentru a îmbunătăți capacitatea agenției de a identifica și a reține infractori, dar și în executarea sarcinilor de identificare a modelelor infracționale, prognozarea situației infracționale, analiza profilului infractorului, acordarea suportului pentru programele de prevenire a criminalității, analiza datelor operaționale pentru planificarea și întocmirea bugetului instituțional”⁷⁸.

În anul 1979 în SUA a fost creată CALEA (*Commission on Accreditation for Law Enforcement Agencies*)⁷⁹, cu misiunea de acreditare a unităților de poliție care dețineau capacități de analiză a informațiilor, iar în anul 1981 a fost înființată IALEIA (*International Association of Law Enforcement Intelligence Analysts*)⁸⁰, care actualmente constituie cea mai mare organizație profesională din lume, ce reprezintă analiștii de informații din structurile de aplicare a legii.

Începând cu anul 1985, Departamentul de Justiție al SUA a inițiat mediatizarea pe larg a conceptului de *analiză a crimelor* în cadrul Programului Integrat de Urmărire Penală (*Integrated Criminal Apprehension Program*), implementat în scop de consolidare a capacităților agențiilor de aplicare a legii de identificare și reținere a infractorilor. Astfel, în cadrul acestui program guvernamental, *analiza criminalității* a fost definită ca fiind: „Un set de procese analitice sistемice, direcționate spre furnizarea de informații oportune și pertinente cu privire la infracțiuni, modele și tendințe infracționale, pentru a ajuta personalul operațional în planificarea resurselor administrative, destinate prevenirii și combaterii criminalității, sprijinirii procesului de investigație, în scopul descoperirii infracțiunilor și reținerii infractorilor”⁸¹.

Conform opiniei autoarei americane Boba R.: „...analiza crimelor constituie o funcție a agențiilor de aplicare a legii, care implică analize sistемatice pentru identificarea și analizarea modelelor și tendințelor în materie de criminalitate”⁸². Prin urmare, considerăm că informațiile despre modelele infracționale pot ajuta organele de drept să implementeze resurse într-o metodă mai eficace și să contribuie la identificarea și reținerea suspectilor. Analiza informațiilor de natură

⁷⁸ GOTTLIEB, S., ARENBERG, Sh. *Crime Analysis: From Concept to Reality*, Office of Criminal Justice Planning Edition, 1991, p.7-13, disponibil pe: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/137374NCJRS.pdf>, accesat la 13.03.2021

⁷⁹ Commission on Accreditation for Law Enforcement Agencies, disponibil pe: <https://www.calea.org/>, accesat la 08.09.2020

⁸⁰ International Association of Law Enforcement Intelligence Analysts, disponibil pe <https://www.ialeia.org/>, accesat la 08.09.2020

⁸¹ Programul Integrat de Urmărire Penală al Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii, disponibil pe: <https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=98349>, accesat la 08.09.2020

⁸² BOBA, R., *Crime Analysis and Crime Mapping*, 4th Edition, 2005, Sage Publications. pp. 5, 6.

criminală are un rol important în identificarea soluțiilor și strategiilor de prevenire și combatere a criminalității.

Autorul american Platt W. cu referire la activitatea informațional-analitică menționează noțiunea de *analiză de intelligence*, care o definește prin: „...activitatea desfășurată de un ofițer de informații care a primit sarcina de a întocmi un document informativ cu privire la o situație anumită”⁸³, iar experții americani în domeniul securității Vellani K. și Nahoun J. consideră: „...analiza informațiilor de natură criminală o disciplină orientată la detalii, în care analistul depune efort în încercarea de a căuta adevărul într-o anumită situație, utilizând metode și informații obiective, pentru a confirma adevărul în așa fel încât un plan efectiv să fie formulat”⁸⁴.

Deși definițiile menționate diferă după anumite caracteristici, acestea au la bază o serie de elemente comune și anume: *analiza crimelor sau a criminalității* susține misiunea agenției de investigare a infracțiunilor, utilizează metode și informații sistematice și oferă informații prelucrate și analizate unui număr mare de solicitanți. Prin urmare, *analiza crimelor* poate fi considerată *analiza calitativă și cantitativă a informațiilor despre crimă și făptuitor în scopul aplicării legii, care, în combinație cu factori socio-demografici și spațiali, sunt destinate investigării actelor, infracționale, reținerii infractorilor, prevenirii și combaterii infracțiunilor, evaluării procedurilor organizatorice de menținere a ordinii publice*.

În Marea Britanie, conceptul de activitate analitică, în scop de prevenire și investigare a infracțiunilor, a devenit cunoscut în anii 1970-1980, ca rezultat al progreselor înregistrate în dezvoltarea sistemelor de evidență a infracțiunilor și practicilor de analiză a informației. Un rol important în dezvoltarea analizei de informații în cadrul organelor de aplicare a legii din Marea Britanie l-au avut rapoartele Asociației Șefilor Ofițerilor de Poliție - *Raportul Baumber* (1975), *Raportul Pearce* (1978) și *Raportul Ratcliffe* (1986), în care au fost susținute ideile de preluare a tehnicilor consacrate ale analizei de intelligence pentru a fi implementate în cadrul structurilor polițienești. În raportul Baumber a fost formulată și o definiție a activității de intelligence în investigarea infracțiunilor și anume: „...un proces deseori complex, câteodată fizic și întotdeauna intelectual, derivat din informații care au fost colectate, analizate și evaluate pentru a investiga și preveni infracțiunile sau pentru a asigura reținerea infractorilor”⁸⁵.

În prezent, activitatea de intelligence a organelor de drept în Marea Britanie este reglementată de „Modelul Național de Informații”⁸⁶, un cod practic, elaborat în anul 2000 de către Serviciul Național de Informații Operative și Asociația Șefilor de Poliție din Marea Britanie, care

⁸³ ПЛЭТТ, В. Стратегическая разведка. Основные принципы. Москва, Изд. дом Форум, 1997, с.29-30

⁸⁴ VELLANI, K., NAHOUN, J. Applied Crime Analysis. Boston: Butterworth-Heinemann, 2001, p.8

⁸⁵ NEWBURN, T., WILLIAMSON, T., WRIGHT A. Handbook of Criminal Investigation, Willan, 2007, p. 200

⁸⁶ Modelul Național de Informații al Marii Britanii, disponibil pe: <https://netpol.org/wp-content/uploads/2014/06/National-Intelligence-Model.pdf>, accesat la 14.09.2020

stabilește o serie de standarde minime pentru activitatea de analiză a informațiilor de natură criminală. Modelul Național de Informații oferă oportunități pentru managerii structurilor polițienești și pentru cei responsabili de combaterea criminalității în realizarea activităților operaționale de analiză a informațiilor, având ca scop optimizarea proceselor decizionale de management atât în scopuri strategice, cât și tactice. Totodată, competențele cheie ale unui analist de informații în cadrul structurilor de aplicare a legii din Marea Britanie sunt aplicate pentru oferirea asistenței informaționale investigative în sprijinirea acțiunilor polițienești, în identificarea modelelor și tendințelor infracționale la nivel local, național și transfrontalier, în elaborarea recomandărilor și concluziilor în legătură cu combaterea și prevenirea infracțiunilor.

Profesorul britanic Ratcliffe J., cu referire la analiza informațiilor de natură criminală, consideră că este reglementată de o varietate de termeni generali și definiții care diferă de la o comunitate polițienească la alta, astfel în opinia autorului: „...analiza operațională într-o anumită organizație poate fi denumită ca analiza tactică de intelligence în alta, iar analiza legăturilor într-un departament de poliție este denumită ca - analiză de asociere sau diagramă a legăturilor într-o jurisdicția învecinată”⁸⁷. Prin urmare, în opinia noastră, aceste divergențe de abordare ne creează impresia că analiza informațiilor de natură criminală este ceva dificil de înțeles, fiind accesibilă doar pentru puținii inițiați în domeniu, care pot înțelege limbajul specific utilizat.

Aceste conflicte ale semnificațiilor terminologice, precum și alte aspecte, au fost discutate în cadrul a mai multor întruniri ale experților în domeniul analizei de intelligence, responsabili de managementul serviciilor de analiză a informațiilor și factorii de decizie din cadrul structurilor polițienești. Astfel, importanța activității analitice în procesul de investigare a crimelor a fost confirmată în iunie 1992 de către un grup de delegați din douăsprezece țări europene, membre ale organizației Interpol, fiind recunoscută de forțele de ordine ca un instrument de sprijin util de mai bine de douăzeci și cinci de ani, folosită cu succes în cadrul comunității internaționale. Existând mai multe definiții ale activității de intelligence în investigarea infracțiunilor, utilizate la nivel internațional, singura definiție convenită în iunie 1992 de organizația Interpol cu privire la această activitate a fost: „*Identificarea și furnizarea de informații despre relația dintre datele despre infracțiuni și alte date potențial relevante în vederea practicilor polițienești și judiciare*”⁸⁸.

Un concept relativ mai nou al activității analitice în scop de prevenire și combatere a criminalității, constituie *Intelligence-led policing (ILP)*, care este considerat o filosofie de management, bazată pe diseminarea informațiilor și colaborare, pe găsirea de soluții strategice pentru problema criminalității la nivel local și regional. *Intelligence-led policing* este un model de

⁸⁷ RATCLIFFE, J. *Intelligence-Led Policing*, Willan Publishing, UK, 2008, p.91

⁸⁸ Definiția analizei informațiilor de natură criminală în opinia experților Interpol, disponibil pe: <https://wayback.archiveit.org/all/20071005230215/http://www.interpol.int/Public/cia/default.asp>, accesat la 09.06.2020

analiză a informațiilor în activitatea organelor de drept, recomandat de Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), fundamentat pe evaluarea și managementul riscului, a fost dezvoltat începând cu anul 2004 în Marea Britanie, fiind implementat actualmente în mai multe state atât din Uniunea Europeană, cât și în SUA, Canada și Australia. Acest concept prevede „*conducerea activității polițienești în baza informațiilor*” și reprezintă o abordare a lucrurilor orientată spre componenta proactivă a activității instituțiilor de ocrotire a normelor de drept. Deși semnificația conceptului nu este universal agreată, acesta este menționat ca: „...*abordare strategică, orientată către viitor, având ca obiectiv controlul criminalității prin identificarea, analiza și managementul riscurilor și amenințărilor prezente sau viitoare*”⁸⁹. Altfel spus, este considerat un model pentru activitatea polițienească în care acțiunile sunt fundamentate pe informație. Considerat inițial un model de acțiune, acesta s-a dezvoltat ca alternativă la abordarea reactivă a criminalității, percepută ca fiind consumatoare de resurse umane și materiale. Pe parcursul evoluției ILP, sfârșitul anilor '80, în cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept a fost implementat conceptul *Community oriented policing* sau *Community policing*. Acest program avea drept obiectiv sporirea eficienței activității structurilor de aplicare a legii, aflate în slujba cetățeanului, direcționate spre soluționarea problemei de securitate publică și prevenirea infracționalității. Acest program își are succesul în direcția de „apropiere” a comunității cu poliția spre o conlucrare comună. Misiunea organelor de drept este aceea de a oferi publicului un serviciu de cât mai bună calitate, de a crește încrederea comunității în organizații, în timp ce tot mai mulți infractori sunt aduși în fața justiției. Intelligence led policing este modelul care, printr-o mai bună orientare și alocare a resurselor și prin accentul sporit, pus pe munca de informații, facilitează atingerea obiectivelor dorite.

Un aspect important în dezvoltarea conceptului de analiză a informațiilor în cadrul organelor de drept din statele UE îl constituie „Planul de adoptare a unor politici informaționale comune (*EU Information Policy*)”⁹⁰, prezentat prin comunicarea Comisiei Europene nr.429, adresată Consiliului European și Parlamentului European la data de 16.06.2004, care presupunea, ca *element esențial, implementarea conceptului Intelligence-led policing (ILP) la nivelul instituțiilor de drept din statele membre*.

În anul 2011, Asociația Internațională a Analistilor în domeniul Criminalității (IACA)⁹¹, organizație înființată în anul 1990, a creat o serie de comitete în scopul definirii metodologiilor analitice, tehnologiilor și conceptelor de bază relevante, pentru profesia de analiză a informațiilor

⁸⁹ Intelligence-led policing în viziunea Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, disponibil pe: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/3/327476.pdf>, accesat la 19.09.2020

⁹⁰ Comunicarea Comisiei Europene nr.429 din 16.06.2004, disponibil pe: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0429:FIN:EN:PDF>, accesat 26.02.2021

⁹¹ Site oficial al Asociației Internaționale a Analistilor în domeniul Criminalității, disponibil pe : <https://iaca.net/about-the-iaca>, accesat la 17.06.2020

de natură criminală. Conform concluziilor participanților la reuniunea din anul 2014 a membrilor acestei asociații, analiza informațiilor de natură criminală a fost definită: „...o activitate și un proces în care se utilizează tehnici cantitative și calitative pentru analiza datelor de valoare destinate agențiilor de poliție și comunităților acestora”⁹². Totodată, în cadrul aceleiași reuniuni, experții Asociației Internaționale a Analistilor în domeniul Criminalității au definit analiza de intelligence în investigarea infracțiunilor, drept: „...analiza datelor despre persoane implicate în comiterea infracțiunilor grave, criminali în serie, organizații și rețele criminale”⁹³.

Prin urmare, constatăm că analiza de intelligence în investigarea infracțiunilor s-a dezvoltat în paralel cu analiza crimelor, totodată tehnicile consacrate ale analizei de intelligence sunt mai mult specifice instituțiilor specializate în investigarea activităților infracționale ale grupurilor infracționale organizate, criminalității transfrontaliere și transnaționale, traficului de droguri, spălării banilor și corupției, etc. Analiza de intelligence în investigarea infracțiunilor s-a dezvoltat inițial în organizații de nivel național, cum ar fi Biroul Federal de Investigații al SUA, Serviciul de Securitate al Marii Britanii, organizații internaționale și regionale de nivelul Interpol și Europol. Activitatea analitică, în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor, se referă la analiza datelor despre faptele infracționale, acțiunile infractorilor și victimelor infracțiunii, aspecte privind operațiunile speciale ale forțelor de ordine, precum și suportul investigativ informațional acordat în vederea obținerii rezultatelor în cercetarea și urmărirea penală, activitățile de menținere a ordinii publice, strategiile de prevenire și diminuare a criminalității, soluționarea problemelor organizatorice și evaluarea activităților polițienești.

Experții Oficiului Organizației Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate consideră că informațiile care se colectează cu privire la infracțiuni sau infractori nu pot întotdeauna să asigure dezvoltarea unor produse analitice de calitate, dacă nu sunt analizate de către unități de informații specializate sau ofițeri de investigații specializați în analiza informației. Astfel, chiar și în condițiile prezenței sistemelor performante de stocare și acces la informații, ofițerii de investigații pot să nu utilizeze în cel mai eficient mod resursele informaționale, cu excepția cazurilor când aceste informații se evaluează în mod corespunzător și se analizează în cadrul unui proces analitic performant. În opinia experților ONU: „Analiza informațiilor de natură criminală constituie o filozofie, care abordează modul de investigare a infracțiunilor prin analiza informațiilor despre crimă și făptuitor. Analiza de intelligence ne oferă tehnici care structurează capacitățile noastre deductive, procesele de gândire și dezvoltă intuiția, pe care ofițerii de

⁹² BOBA, R., Crime Analysis and Crime Mapping, 4th Edition, 2005, Sage Publications. p.150

⁹³ *Ibidem*

investigații competenți o folosesc deseori în mod subconștient, oferă instrumente care ne ajută să înțelegem esența datelor colectate”⁹⁴.

Clarificarea sensului fiecărui termen din definițiile menționate ne direcționează spre descifrarea elementelor de bază ale analizei criminalității. Astfel, scopul activității analitice, în convingerea noastră, *este de a studia mijloacele, a cerceta, a investiga și examina informațiile despre crimă și făptuitor, fiind, prin urmare, orientată în analiza sistemică a aspectelor de combatere și prevenire a crimelor și încălcărilor ordinii publice, precum și altor probleme care țin de organizarea administrativă a activităților organelor polițienești*. Analiza informațiilor de natură criminală implică aplicarea procedurilor de colectare a datelor specifice științelor sociale, cu utilizarea metodelor științifice generale și tehnicilor statistice.

Analiza informațiilor de natură criminală utilizează atât *date calitative*, cât și *date cantitative*. Astfel, analiștii de informații utilizează date calitative atunci când examinează informații despre persoane în scopul asigurării informaționale a procesului investigativ a infracțiunilor. Analiștii în materie de criminalitate utilizează date cantitative atunci când efectuează analiza statistică a numărului de infracțiuni, contravenții, tipuri și modele de infracțiuni etc. Analiza informațiilor de natură criminală se concentrează în principal pe studiul crimelor și încălcărilor ordinii publice, problemelor și informațiilor legate de natura incidentelor, a personalității infractorilor și a victimei, a țintelor infracțiunilor, de asemenea analizează și aspecte legate de organizarea instituțională, cum ar fi necesitățile de personal și de gestionare a forțelor și mijloacelor. Prin urmare, chiar dacă acest domeniu al activității se numește analiza informațiilor de natură criminală, de fapt acesta include mult mai multe aspecte decât analiza informațiilor despre infracțiuni și contravenții.

Deși în cadrul activității analitice se operează cu mai multe tipuri de date, în analiza informațiilor de natură criminală, cele mai importante tipuri de date care se utilizează de către analiști sunt cele *socio-demografice, spațiale și temporale*.

Astfel, *datele socio-demografice* se referă la informații despre sex, venituri, vârstă, educația, caracteristicile persoanelor care comit infracțiuni și contravenții sau sunt predispuse în comiterea acestora. În anumite analize de caz, analiștii utilizează datele socio-demografice pentru a identifica suspecții în comiterea de infracțiuni. La un nivel mai larg, ei folosesc astfel de informații pentru a determina caracteristicile grupurilor și modul în care acestea se referă la un anumit gen de infracțiune.

Datele spațiale în analiza informațiilor despre crimă sunt esențiale pentru a identifica locul comiterii infracțiunii și reținerii infractorului. În ultimii ani, datorită dezvoltării programelor

⁹⁴ Criminal Intelligence, Manual for Analysts, Office on drugs and crime, United Nations, News York, 2011, p.7, disponibil pe: <https://www.unodc.org/>, accesat la 10.09.2020

software, datele spațiale constituie o componentă esențială în procesul de investigare a criminalității, astfel afișarea vizuală a locațiilor de comitere a crimei și relația acestor locații cu alte evenimente și caracteristici geografice sunt esențiale pentru înțelegerea naturii criminalității și altor încălcări a ordinii publice.

Datele cu privire la natura temporală a criminalității de asemenea constituie o componentă importantă a analizei informațiilor de natură criminală. Analistii în domeniul criminalității efectuează mai multe niveluri de analiză temporală, inclusiv examinarea tendințelor infracționale pe termen lung, pe termen mediu și termen scurt și identifică intervalul dintre anumite evenimente sau fapte infracționale. Totodată, evoluțiile recente în domeniul analizei de informații au încurajat analiștii să se concentreze pe modele geografice de criminalitate și modelarea situațiilor în care victimele și infractorii se intersectează în timp și în spațiu.

Activitatea analitică, în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor, oferă posibilitatea autorităților de aplicare a legii să instituie un sistem proactiv ca răspuns la activitatea infracțională. Ca rezultat al muncii analistului de informații, se pot identifica și monitoriza activitățile grupărilor infracționale, iar odată ce acestea sunt identificate și se cunoaște modul de operare a acestora, autoritățile pot identifica tendințe infracționale, elabora prognoze și realiza acțiuni de combatere și prevenire. Analiza informațiilor de natură criminală oferă suportul informațional prin care se pot argumenta deciziile cu privire la gestionarea eficientă a resurselor bugetare și administrative, în scopul sprijinirii investigațiilor, operațiunilor speciale și de urmărire penală.

În publicațiile românești de specialitate, activitatea analitică în procesul de combatere a infracțiunilor, de asemenea, este menționată ca *analiza informațiilor de natură criminală, analiza de intelligence sau de informații în cadrul instituțiilor de aplicare a legii*.

Astfel, autorii Bărbuța C.-G. și Marin F.- L. utilizează noțiunea de *analiză a informațiilor de natură criminală*, care este oferită de modul în care informațiile sunt procesate și comunicate, pentru a deveni cunoaștere, fapt care sprijină atât documentarea și rezolvarea cazurilor aflate în derulare, cât și identificarea dimensiunilor fenomenului infracțional în scopul întreprinderii unor măsuri preventive. În opinia autorilor români Bărbuța C.-G. și Marin F.- L.: „*Analiza informațiilor de natură criminală, reprezintă studiul calitativ și cantitativ al criminalității și informațiilor de interes operativ din sfera instituțiilor de impunere a legii, incluzând factori socio - demografici, spațiali și temporali, în vederea identificării și reținerii suspecților sau făptuitorilor, prevenirii și reducerii criminalității, stabilirii modului de acțiune și evaluării procedurilor organizaționale specifice acestor instituții*”⁹⁵.

⁹⁵ BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence, Editura Sitech, Craiova, 2013, p.15-17

Autoarea română Cofan S.- M. menționează: „...din punct de vedere istoric, așezarea analiștilor de informații în rândul elitelor poliției corespunde unei etape evolutive a sistemului de aplicare a legii, ca răspuns la provocări ale fenomenului criminal, în strânsă legătură cu boom-ul tehnologic al ultimilor decenii”⁹⁶. Conform opiniei autorului citat: „...analiza informațiilor se evidențiază ca instrument cheie în fundamentarea deciziilor pe toate palierele instituționale, de la conducerea investigației polițienești, alocarea resurselor și până la dezvoltarea politicilor de sistem”⁹⁷.

La rândul său, autorul român Bulancea M. consideră: „Analiza de informații, din perspectiva judiciară, reprezintă procesul prin care informațiile deținute sunt interpretate pentru a formula o concluzie sau o prognoză de natură a fundamenta acțiunile ulterioare ale organului de urmărire penală. Pentru a influența în mod real un fenomen infracțional, este nevoie de o atitudine proactivă a organelor de urmărire penală. Identificarea și tragerea la răspundere penală a infractorilor nu se mai pot realiza în mod eficient decât prin folosirea sistematică și într-un mod creativ a informațiilor disponibile, pentru a putea identifica și întrerupe activitățile infracționale chiar în timp ce sunt desfășurate”⁹⁸.

În lucrările de specialitate ale autorilor ruși, activitatea analitică în scop de investigare a infracțiunilor este asociată în mare parte cu măsurile activității speciale de investigații, cu procesul penal, cu metodele criminalistice și criminologice.

Activitatea de investigare a infracțiunilor presupune aplicarea măsurilor și metodelor activității speciale de investigații, realizate în scop de identificare, diagnosticare și prognozare a activităților infracționale, la baza cărora se situează metodele generale ale cunoașterii, care sunt utilizate și de alte științe, unele din aceste metode fiind utilizate și în activitatea analitică. Prin urmare, activitatea analitică în scop de investigare a infracțiunilor nu ar trebui să se distanțeze de bazele științifice ale activității speciale de investigații, criminalisticii și procesul penal. Această abordare este susținută și de autorii ruși Khalykov A., Yakovets E. și Zhuravlenko N., care, de asemenea, consideră: „...metodele și formele activității analitice în procesul de investigare a infracțiunilor, similare cu unele metode ale activității speciale de investigații și criminalisticii”⁹⁹.

Astfel, autorul rus Yakovets E., definește activitatea analitică în procesul de combatere a criminalității: „...metodă a activității speciale de investigații, care presupune accesarea surselor

⁹⁶ MAIOR, G.C., NIȚU, I. ARS Analitica, Provocări și tendințe în analiza de intelligence, Editura RAO, București, 2013, p.155

⁹⁷ *Ibidem*

⁹⁸ MAIOR, G.C., NIȚU, I. ARS Analitica, Provocări și tendințe în analiza de intelligence, Editura RAO, București, 2013, p.169-173

⁹⁹ ХАЛИКОВ, А. и др. Юридическое, техническое и информационно-аналитическое обеспечение оперативно-розыскной деятельности: учеб. пособие, М., Юрлитинформ, 2010, с.307-310, 472 с., disponibil pe: <https://in.b-ok.as/book/2959780/223637>, accesat la 13.03.2021

documentare și bazelor de date, care conțin informații despre obiecte, care prezintă interes operativ, cu examinarea detaliată a acestora, în scopul obținerii rezultatelor semnificative”¹⁰⁰.

La rândul său, autorul rus Zelenskii V. definește activitatea analitică în cadrul investigării infracțiunii: „...un proces intelectual de identificare și concretizare a circumstanțelor comiterii infracțiunii, principalul rezultat al acestei activități fiind elaborarea unui model virtual al investigației care urmează a fi realizată”¹⁰¹. Totodată, autorul Zelenskii V. asociază rezultatul activității analitice prin: „...elaborarea unui anumit plan de acțiuni investigative și urmărire penală, care se va perfecționa pe parcursul cercetării infracțiunii”¹⁰².

Autorul rus Kubov R. consideră activitatea informațional-analitică în cadrul investigării infracțiunilor: „...un complex de acțiuni cu caracter de cercetare și analiză, realizate de subdiviziunile specializate ale organelor de drept, prin utilizarea tehnologiilor informaționale, executarea măsurilor organizatorice și metodice, în cadrul cărora sunt analizate circumstanțe care prezintă un anumit interes operativ”¹⁰³.

Un alt autor rus, Grib V., consideră asigurarea informațional-analitică: „...un element de bază în organizarea activității sistemului organelor de drept, care se rezumă, în primul rând, la măsurile de susținere informațională a activității speciale de investigații și în al doilea rând, la activitatea analitică, realizată în scopul adoptării deciziilor de interes strategic și coordonării activității organelor de drept”¹⁰⁴.

Abordarea analizei sistemice în știință formează baza teoretică și metodologică pentru o analiză complexă, iar acest tip de analiză constituie un element important al științelor penale. Prin urmare, considerăm că este foarte dificil să efectuezi obiectiv și complet o investigație a actului infracțional, fără o analiză preliminară a informațiilor despre aceasta, iar cu cât este mai completă informația despre actul infracțional, cu atât va fi mai ușor să se organizeze procesul de investigație și descoperire a acestuia.

Referindu-ne la *natura juridică a activității analitice* în procesul de investigare, combatere și prevenire a actului infracțional, considerăm că are o legătură directă cu obiectul de studiu al *criminalisticii, al activității speciale de investigații, al procesului penal și criminologiei*.

¹⁰⁰ ЯКОВЕЦ, Е. Проблемы аналитической работы в ОРД ОВД: Монография, Москва, Изд. дом И.И. Шумиловой, 2005, с.134

¹⁰¹ ЗЕЛЕНСКИЙ, В., Основные положения организации расследования преступлений, Учебное пособие Краснодар, КубГАУ, 2012, с. 27, disponibil pe: <http://netprava.ru/ek/b43/>, accesat la 13.03.2021

¹⁰² ЗЕЛЕНСКИЙ, В., Основные положения организации расследования преступлений, Учебное пособие Краснодар, КубГАУ, 2012, с. 27, 160 с., disponibil pe: <http://netprava.ru/ek/b43/>, accesat la 13.03.2021

¹⁰³ КУБОВ, Р. Х. Информационно-аналитическое и методическое обеспечение уголовной политики в сфере противодействия организованным формам преступной деятельности // Рос, следователь. 2008. № 17

¹⁰⁴ ГРИБ, В., Противодействие организованной преступности. М., Учебное пособие для ВУЗов, Изд. Инфра-М, 2001, 79 с., disponibil pe: <https://www.books.ru/maker/infra-m-33/>, accesat la 08.04.2020

Analiza informațiilor de natură criminală este în legătură strânsă cu obiectul de studiu al **criminalisticii**, reieșind din sarcinile metodicii acestei științe de utilizare a celor mai raționale metode de descoperire, cercetare și prevenire a infracțiunilor. În același timp, *caracteristica criminalistică a infracțiunii* reflectă, de regulă, datele calitative ale analizei criminalității, necesare în efectuarea analizelor operaționale de caz despre crime, iar *modelul criminalistic al infracțiunii* reflectă date cantitative și generice, caracteristice infracțiunilor necesare în efectuarea analizelor strategice, ca tipuri distincte ale analizei informațiilor de natură criminală.

Totodată, la modul practic, criminalistica constituie baza științifică de colectare, clasificare, prelucrare și păstrare a informațiilor și datelor despre infracțiunile comise, persoanele implicate în acestea, obiectele și mijloacele utilizate la săvârșirea infracțiunilor, care sunt utilizate în analiza informațiilor de natură criminală. În acest context, considerăm că potențialul informativ al evidențelor criminalistice a fost puțin cercetat din punctul de vedere al conceptului de integrare al acestora cu bazele de date ale organelor de drept, fiind necesare noi abordări științifico-practice în scopul dezvoltării unor algoritmi și aplicații software capabile să interelaționeze simultan cu sistemele informaționale, această părere fiind susținută și de către cercetătorii americani Ribaux O., Baylon A., Roux C., Delémont O., Lock E., Zingg C. și Margot P.¹⁰⁵

Analizând activitatea analitică realizată de organele de aplicare a legii prin prisma publicațiilor științifice americane și britanice, constatăm că aceasta este considerată o tehnică polițienească, care în plan teoretic ține de obiectul de studiu al științei criminalisticii, această opinie fiind susținută și de unii savanți români. Astfel, alegațiile noastre își găsesc suportul și în concluziile autorului român Zamfirescu N.S., care menționează: „Deseori în plan strict teoretic de cercetare apar unele “confuzii terminologice” asupra noțiunii și obiectului de studiu al științei criminalisticii, care, potrivit considerațiilor școlii occidentale, studiază trinomul criminalistica, tehnica criminală și tehnica polițienească și al școlii răsăritene, care studiază tehnica, tactica, metodică criminalistică”¹⁰⁶. Totodată, autorul Zamfirescu N.S. consideră că: „...intrată în percepție ca rod al valorilor epocilor și spațiilor geografice, această “confuzie terminologică” a fost supusă limpezirii de unii savanți români, printre care și profesorul Emilian Stancu, care a semnalat faptul că „în limbajul multor practicieni ai dreptului, ba chiar a multor experți criminaliști, criminalistica este redusă numai la partea sa tehnică, interpretare eronată, uneori determinată de o atitudine subiectivă, mai puțin amicală, față de o știință care își întinde aria de acțiune asupra întregului proces penal, contribuind, totodată, și la elucidarea unor probleme din alte ramuri ale dreptului.

¹⁰⁵ RIBAU, O., BAYLON, A., ROUX, C., DELÉMONT, O., LOCK, E., ZINGG, C., MARGOT, P. Intelligence-led crime scene processing. Part I: Forensic intelligence, Forensic science international 195 (1-3), 2010, p.15, disponibil pe: <https://www.sciencedirect.com/journal/forensic-science-international/vol/195/issue/1>, accesat la 20.11.2020

¹⁰⁶ ZAMFIRESCU, N.S. Terminologia operațiunilor investigației criminale (II), Revista Universul Juridic, nr. 5/2019, disponibil pe: <https://lege5.ro/Gratuit/gmztanrvge3q/terminologia-operatiunilor-investigatiei-criminale-ii>, accesat la 18.11.2020

Este categoric fals să se considere că rolul criminalistici în investigarea faptelor judiciare se reduce numai la descoperirea și examinarea urmelor unei infracțiuni sau a mijloacelor materiale de probă, activitatea aparținând domeniului denumit și poliție științifică, ce vizează o sferă mult mai cuprinzătoare de probleme”, care este sfera investigației criminale în ansamblul său”¹⁰⁷.

Din punctul de vedere al **activității speciale de investigații și procesului penal**, activitatea analitică realizată de organele de drept, prin metodele și tehnicile analitice, este orientată spre asigurarea suportului informațional și oferirea soluțiilor practice de investigare a infracțiunilor. Această activitate dezvoltă și utilizează procedee științifice de analiză a informației pentru a descoperi și a cerceta probele, dar și pentru a identifica infractorii și a descoperi faptele infracționale. Analiza informațiilor de natură criminală, din punctul de vedere al științei activității speciale de investigații, constituie un sistem de proceduri cognitive care vizează cunoașterea complexă a elementelor crimei, în scopul investigării acesteia. În acest context, menționăm că tehnicile de analiză a informațiilor de natură criminală: *analiza de caz, analiza legăturilor, analiza activităților*, în cazul utilizării datelor cu caracter personal și informațiilor clasificate, sunt caracteristice activității speciale de investigații și se pot realiza doar în cadrul legal prevăzut pentru această activitate, totodată, tehnicile de *analiză a convorbirilor telefonice, analiză a tranzacțiilor financiare, analiză a grupului de autori* sunt specifice domeniului urmăririi penale și se pot realiza doar în cadrul urmăririi penale.

În același timp, din punctul de vedere al prevenirii actului infracțional, analiza de informații are un scop bine determinat, structurile de analiză având rolul de a livra informația prelucrată – a informa pentru a fundamenta procesul decizional al factorilor de decizie, iar beneficiarul - de a o recepta și a selecta varianta de acțiune adecvată unei anumite realități. Prin urmare, studiile de analiză elaborate ca rezultat al activității analitice oferă măsuri destinate prevenirii faptelor ilicite, cunoștințe noi în vederea explicării, elaborării de prognoze și prevenirii criminalității, iar acestea, la rândul lor, constituie elemente ale **criminologiei** ca știință.

Profesorul român Stancu E. menționează: „Criminalistica și criminologia, fiind două științe total opuse cu domenii de studiu diferite, criminologii ocupându-se exclusiv de cazuri soluționate, pe cealaltă parte, criminaliștii având de a face doar cu cazurile deschise și nerezolvate, au, ca scop comun, combaterea și prevenirea actului infracțional”¹⁰⁸, acesta, la rândul său, fiind și unul dintre obiectivele activității analitice realizate de organele de drept.

Autorul american Boba R. menționează: „Istoric vorbind, practica de toate zilele a analizei crimelor a implicat mai puțin utilizarea teoriei criminologiei și justiției penale, domenii științifice

¹⁰⁷ *Ibidem*

¹⁰⁸ STANCU, E. Tratat de Criminalistică, Ediția a V-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, p.33

la care se referă această activitate polițienească. Analistii criminalității tind să utilizeze mai mult timp pentru obținerea și prelucrarea datelor, numărarea incidentelor și găsirea modelelor pe termen scurt și, respectiv, petrec mult mai puțin timp elaborând concepții teoretice și metodologice pentru a ghida analiză. Pe măsură ce disciplina analiza informațiilor de natură criminală se dezvoltă, totuși devine important și comun pentru analiști, elaborarea anumitor teorii științifice relevante în activitate”¹⁰⁹. Autorul citat este de părerea că: „...analiza informațiilor de natură criminală, cu toate că deseori este asociată din punct de vedere teoretic cu criminologia, totuși diferă de teoriile criminologice tradiționale, deoarece nu încearcă să explice cauzele profunde ale criminalității și de ce oamenii devin infractori, dar se concentrează pe un anumit mediu, împrejurări, locuri în care se produce criminalitatea, tipuri distincte de persoane și comportamente, pentru a identifica anumite modele de comportament infracțional. Agențiile de poliție și analiștii din sfera informațiilor de natură criminală se ocupă, în mod special, de persoanele care au ales deja să comită infracțiuni, iar personalul poliției trebuie să se concentreze pe modul și motivul pentru care se comit infracțiunile în anumite circumstanțe, în scopul de a identifica soluții imediate de reacție”¹¹⁰.

Prin urmare, ne exprimăm convingerea că toate aceste opinii confirmă o legătură strânsă a metodelor și tehnicilor analizei informațiilor în procesul de investigare a infracțiunilor cu disciplinele de studiu: *criminalistica, activitatea specială de investigații, procesul penal* și în procesul de prevenire a infracțiunilor cu obiectul de studiu al *criminologiei*, care ar putea să se regăsească încorporate într-un modul de curs specializat - *analiza informațiilor de natură criminală*.

Implementarea conceptului de inițiere, specializare și perfecționare a angajaților organelor de drept și altor instituții specializate în investigarea infracțiunilor pe domeniul analizei și gestionării informațiilor, adoptării deciziilor operaționale, tactice și strategice, va impulsionarea promovarea teoriilor, metodologiilor, tehnicilor și bunelor practici pentru intelligence-ul autentic, aplicat în activitatea organelor de drept.

În concluzie, *activitatea analitică*, în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor, poate fi definită ca *o atribuție a organelor de drept de colectare și analiză a informațiilor despre persoane, fapte, circumstanțe, care se referă la acțiuni ilicite sau presupus ilicite și infracțiuni, realizată în scop de investigare a infracțiunilor, adoptare a deciziilor de nivel operațional, elaborare a soluțiilor și recomandărilor de prevenire și combatere a criminalității*.

Dacă e să ne referim la un scurt istoric privind crearea și funcționarea subdiviziunilor analitice în cadrul organelor de drept din RM, putem menționa că prima structură de analiză a informației în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor a fost instituită în anul 2006 în cadrul

¹⁰⁹ BOBA, R., Crime Analysis and Crime Mapping, 4th Edition, 2005, Sage Publications. p.73

¹¹⁰ *Ibidem*

Departamentului de Prevenire al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC). În anul 2012, odată cu reformarea instituțională, prin care CCCEC a fost reformat în Centrul National Anticorupție, a fost constituită secția analitică ca o subdiviziune autonomă, care a evoluat în direcție generală, actualmente fiind direcție, având în componență o secție analize operaționale și o secție analize strategice¹¹¹.

La nivelul structurilor polițienești din RM începând cu anul 2013, este implementată preponderent procedura analizei operaționale și mai puțin cea strategică și tactică. Astfel, pentru realizarea atribuției de analiză a crimelor, în conformitate cu Hotărârea Guvernului RM, nr. 986 din 24.12.2012, "Cu privire la structura și efectivul-limită ale Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne"¹¹², în cadrul Inspectoratului General al Poliției a fost creat Centrul de Analiză a Informațiilor, care este o subdiviziune a Inspectoratului Național de Investigații. Conform statelor de organizare, Centrul a fost format din 11 funcții, constituit din două secții: secția de investigații analitice și, respectiv, secția analiza informațiilor, totodată, în cadrul secțiilor investigare infracțiuni a Inspectoratelor de poliție teritoriale (*43 de unități*) au fost create servicii analiză a crimelor, în cadrul cărora a fost prevăzută câte o funcție de ofițer superior de investigații, sarcina căruia este realizarea analizei operaționale. De facto, din cauza lipsei de instruire și a unui sistem securizat de circulație a informației (atât la nivel instituțional, cât și interinstituțional), personalul a fost antrenat în activități tipice de investigare a infracțiunilor.

La nivelul aparatului central al Inspectoratului General al Poliției RM, există o subdiviziune de analiză a informației, cu statut de direcție, o secție de analiză a informațiilor în cadrul Direcției de Poliție mun. Chișinău și o direcție de analiză a riscurilor în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră. De asemenea, conform structurii organizaționale a Serviciului Vamal din subordinea Ministerului Finanțelor, care deține atribuția de efectuare a urmăririi penale în domeniul vamal, o secție analitic-informațională există în cadrul direcției analiza riscurilor din cadrul Departamentului Antifraudă și Conformare¹¹³.

În România, primele structuri de analiză a informațiilor de natură criminală apar în anul 2000, în cadrul Brigăzilor de Combatere a Crimei Organizate a Ministerului Afacerilor Interne, iar din 2004 Inspectoratul General al Poliției de Frontieră a MAI a înființat structuri de analiză de risc la nivel central. În 2005, în cadrul Inspectoratului General al Poliției Române a fost creată Unitatea Centrală de Analiză a Informațiilor, iar din 2006 au fost înființate compartimente de analiză la

¹¹¹ Hotărârea Parlamentului, nr. 34 din 11.03.2016, privind aprobarea structurii și efectivului-limită ale CNA. În: *Monitorul Oficial*, nr.69-77 art.121 din 25.03.2016, disponibil pe: <http://lex.justice.md>, accesat la 14.09.2020

¹¹² Hotărârea Guvernului RM, nr. 986 din 24.12.2012, "Cu privire la structura și efectivul-limită ale Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne". În: *Monitorul Oficial*, nr.273-279 art.1064 din 28.12.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

¹¹³ Structura organizatorică a Serviciului Vamal al RM, disponibil pe: <https://customs.gov.md/ro/articles/directia-analiza-riscurilor>, accesat la 18.11.2020

nivelul inspectoratelor județene de poliție. În 2006, în cadrul Departamentului de Informații și Protecție Internă a MAI se înființează o structură centrală de analiză a informațiilor, iar în cadrul Direcției Generale Anticorupție a MAI se creează o structură de analiză la nivel central, care a evoluat de la birou la serviciu¹¹⁴.

În activitatea practică a organelor de drept din Federația Rusă, o atenție deosebită pentru metodele de activitate analitică a început să se acorde începând cu anul 1996, fiind emisă dispoziția Ministerului Afacerilor Interne nr.1/264 cu privire la constituirea în cadrul miliției judiciare a subdiviziunilor de informații în materie penală. Totodată, la 07 decembrie 2000 a fost adoptată „Hotărârea de Guvern a Federației Ruse nr. 925 cu privire la subdiviziunile miliției criminale”¹¹⁵, care prevedea constituirea în cadrul acesteia a subdiviziunii de informații operativ-investigative¹¹⁶. Ulterior, în conformitate cu ordinul Ministerului Afacerilor Interne al Federației Ruse, nr. 33 din 21 ianuarie 2005¹¹⁷, Unitatea Generală de Informații a Ministerului Afacerilor Interne a fost reorganizată în Unitatea Generală Informativ-Analitică, cu atribuții de efectuare a analizelor de informații în scop investigativ, fiind astfel creată platforma instituțională de consolidare a activității analitice în cadrul organelor de combatere a criminalității din Federația Rusă.

În concluzie, menționez că deși diferă una de alta după genul de informații și tehnicile de analiză utilizate - *analiza crimelor*, *analiza criminalității*, cât și *analiza de intelligence în investigarea infracțiunilor*, *analiza informațiilor de natură criminală*, *analiza informațiilor cu referire la activități infracționale*, din punct de vedere metodologic se aseamănă, fiind caracteristice activității analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor. Totodată, activitatea analitică în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor se referă la un concept general de tehnică polițienească și o disciplină practică în comunitatea instituțiilor specializate în prevenirea și combaterea criminalității, iar metodele utilizate sau utilizabile în această activitate, specifice mai multor discipline, ar putea să se regăsească încorporate într-un modul de curs specializat - *analiza informațiilor de natură criminală*¹¹⁸.

¹¹⁴ NIȚU, I. Analiza informațiilor, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, p.9

¹¹⁵ Постановление Правительства Российской Федерации «О подразделениях криминальной милиции» № 925 от 07.12.2000, disponibil pe: <http://pravo.gov.ru>, accesat la 10.03.2021

¹¹⁶ Постановление Правительства Российской Федерации «О внесении изменений в структуру криминальной милиции» № 60 от 06.02.2003, disponibil pe: <http://pravo.gov.ru>, accesat la 10.03.2021

¹¹⁷ Приказ Министерства Внутренних Дел Российской Федерации № 33 от 21 января 2005 г. «Вопросы Главного Информационно-Аналитического Центра МВД России», disponibil pe: <https://www.alppp.ru/law/bezopasnost-i-ohrana-pravoporjadka/20/prikaz-mvd-rf-ot-21-01-2005--33.html>, accesat la 10.03.2021

¹¹⁸ TALMACI, F. Noțiuni generale și scurt istoric privind activitatea analitică în investigarea și prevenirea infracțiunilor. În: *Revista Națională de Drept*, nr.10-12 (240-242), anul 21 (2020), p.63

2.2. Caracteristica criminalistică și modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție în contextul activității analitice a organelor specializate anticorupție

Analiza aspectului dinamic al infracțiunii, în special a proceselor de oglindire a activităților ilicite în câmpul infracțional, constituie unul din obiectivele criminalisticii. Datorită complexității fenomenului corupției, metodica criminalistică de cercetare a anumitor genuri și grupuri de infracțiuni are un rol esențial în investigarea și prevenirea infracțiunilor de corupție.

În opinia profesorului Gheorghiță M.: „...specificul cercetării infracțiunilor de corupție se explică prin complexitatea elucidării, nivelul slab de luptă cu această infracțiune, lipsa egalității reale dintre persoane în fața legii, creșterea nivelului „profesionalismului infracțional” al persoanelor care practică corupția, toleranța cetățenilor față de acest fenomen, stabilirea contactelor strânse dintre reprezentanții capitalului criminal și funcționarii de stat care ocupă funcții de răspundere, existența relațiilor de rudenie, cumătrism, precum și a intereselor de partid, de clan etc., dintre persoanele care mituiesc și persoanele care dețin funcții de răspundere”¹¹⁹.

Autorul Cușnir V. menționează: „Corupția ca un fenomen antisocial reprezintă o înțelegere ilegală dintre două părți, una propunând sau promițând privilegii sau beneficii nelegitime, cealaltă, antrenată în serviciul public, consimțind sau primindu-le în schimbul executării sau neexecutării unor anumite acțiuni funcționale ce conțin elemente ale infracțiunii prevăzute în Codul penal”¹²⁰. De asemenea, conform opiniei autorului citat: „...majoritatea savanților – juriști, sociologi, criminologi, practicieni din diferite țări ale lumii, unanim identifică ca acte de corupție acele fapte care sunt comise în legătură cu exercitarea unor funcții, îndatoriri de serviciu și constau din încălcări ale atribuțiilor, urmărind în toate cazurile un profit”¹²¹.

Autorii Avram M., Gurin V. și Donciu A. definesc corupția prin: „...ansamblul faptelor ilegale săvârșite de către anumiți indivizi, grupuri sau organizații în scopul obținerii unor avantaje materiale sau morale sau a unor poziții sociale, politice superioare prin utilizarea mituirii, fraudei, traficului de influență și alte acțiuni ilegale”¹²².

În art. 3 al *Legii integrității*, nr. 82 din 25.05.2017, noțiunea de *corupție* este asociată cu acțiunea de: „...utilizare a funcției, contrar legii, în interes privat. În acest sens, utilizarea funcției poate avea loc în cadrul entităților publice sau private, în mod direct de către deținătorul funcției

¹¹⁹ GHEORGHITĂ, M. Tratat de metodică criminalistică, CEP USM, Chișinău, 2015, pag.355

¹²⁰ CUȘNIR, V. Corupția: Reglementări de drept, activități de prevenire și combatere. Partea I Chișinău: Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, 1999, p.187

¹²¹ CUȘNIR, V. Accepțiuni privind noțiunea corupției în plan internațional, Buletinul Asociației Tinerilor juriști, nr. 4, Chișinău, 1997, p.15.

¹²² AVRAM, M., GURIN, V., DONCIU, A. Depistarea, cercetarea și calificarea infracțiunilor de corupție. Manual, Editura ARC, Chișinău, 2005, 357 p.

sau indirect de către intermediari, iar interesul privat poate fi propriu pentru deținătorul funcției sau pentru alte”¹²³.

În art. 44 din legea citată, *actele de corupție* sunt definite: „...infracțiuni și contravenții, săvârșite în sectorul public și în cel privat, a căror sancționare este prevăzută de Codul penal și Codul contravențional”¹²⁴. Conform prevederilor legale: „...se consideră infracțiuni următoarele acte de corupție: coruperea activă, darea de mită, coruperea alegătorilor, coruperea pasivă; luarea de mită; primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației, traficul de influență, manipularea unui eveniment, pariurile aranjate, finanțarea ilegală a partidelor politice sau a campaniilor electorale, încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale, delapidarea patrimoniului public, delapidarea mijloacelor din fondurile externe și utilizarea contrar destinației a mijloacelor din împrumuturile interne sau fondurile externe”¹²⁵.

De asemenea, în sensul legii citate: „...se consideră contravenții următoarele acte de corupție: primirea de recompensă nelegitimă sau de folos material (dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii), utilizarea fondurilor nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate pentru finanțarea partidelor politice, utilizarea contrar destinației a mijloacelor din împrumuturile interne sau fondurile externe, obținerea frauduloasă a mijloacelor din fonduri externe, însușirea patrimoniului public sau a mijloacelor din fondurile externe (dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii)”¹²⁶.

Infracțiunile de corupție comise în sectorul public sunt menționate la Capitolul XV al CP RM „Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică”¹²⁷, care sunt: „...*coruperea pasivă, coruperea activă, traficul de influență, exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, etc.*”¹²⁸. Corupția în sectorul privat este reglementată de Capitolul XVI al CP RM „Infracțiuni săvârșite de persoanele care gestionează organizațiile comerciale, obștești sau alte organizații nestatale”¹²⁹, care sunt: *luarea de mită, darea de mită, abuzul de serviciu, falsul în documente contabile*.

Legislația României și anume Codul Penal, cuprins în *Legea 286/2009* în vigoare de la 01 februarie 2014, reglementează „*infracțiunile de corupție*” în partea specială, titlul V cu denumirea

¹²³ Legea integrității nr.82 din 25.05.2017, art.3. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 229-243/360 din 07.07.2017

¹²⁴ *Ibidem*, art.44

¹²⁵ Legea integrității, nr.82 din 25.05.2017, art.3. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 229-243/360 din 07.07.2017, art.44, alin.2

¹²⁶ *Ibidem*, art. 44 alin.3

¹²⁷ Legea nr. 985-XV privind CP al RM din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 128-129/1012 din 13.09.2002, republicată în *Monitorul Oficial al RM*, nr.72-74/195 din 14.04.2009

¹²⁸ *Ibidem*

¹²⁹ *Ibidem*

“Infrațiunile de corupție și de serviciu”. Astfel, la infrațiuni de corupție, în varianta legislației penale române, se atribuie componentele de infracțiune: „...luare de mită, dare de mită, traficul de influență, cumpărarea de influență, abuzul de funcție, fapte săvârșite de către membrii instanțelor de arbitraj sau în legătură cu aceștia, fapte săvârșite de către funcționari străini sau în legătură cu aceștia”¹³⁰.

Caracteristica criminalistică a infracțiunilor de corupție constituie un element structural al metodicii criminalistice de descoperire a acestui gen de infracțiuni. Ca un compartiment aparte în știința criminalisticii, această categorie s-a dezvoltat treptat, fiind condiționată de necesitatea obiectivă de asigurare optimă a condițiilor pentru prevenirea, depistarea și cercetarea anumitor categorii de infracțiuni. Ca noțiune, caracteristica criminalistică a infracțiunii a fost și este un subiect de cercetări pentru savanți, iar un aport considerabil în cercetarea acestui compartiment al științei criminalisticii l-au avut pe parcursul activității autorii autohtoni Gheorghiță M., Golubenco Gh., autorii ruși Belkin R., Vasiliev A., Gavlo V., Gherasimov I., Mitricev S., Obraztsov V., Panteleev I., Tanasevici V., Filipov A., Iablokov N., etc.

Profesorul Gheorghiță M. definește caracteristica criminalistică a infracțiunii: „...o noțiune care reprezintă descrierea urmelor, însușirilor, intermediarilor infracțiunii concrete, această categorie însumând diverse stări calitative și cantitative ale infracțiunii, reflectate sub aspect de urme și probe”¹³¹. Autorul rus Belkin R. menționează: „...pentru prima dată noțiunea *caracteristica criminalistică a infracțiunii* a fost propusă de savantul rus A.N. Kolesnichenko, în autoreferatul la teza de doctorat „Cadrul științific și juridic pentru investigarea anumitor tipuri de infracțiuni”, care a descris în lucrarea sa aspecte generale privind caracteristicile generale ale unor tipuri de infracțiuni”¹³².

Cercetătorii ruși Basalaev A. și Guneaev V. prezintă caracteristica criminalistică: „...un sistem de urme materiale și intelectuale ale infracțiunii”¹³³, iar autorii Iablokov N. și Samygin L., o consideră: „...un sistem de descriere a elementelor importante ale unui gen, tip, cât și a infracțiunii în parte, care se manifestă în metode, mecanisme și circumstanțe de comitere, care oferă o informație generală despre infracțiune, subiectul infracțiunii, activitatea infracțională și care în final, contribuie la realizarea sarcinilor de depistare, cercetare și descoperire a infracțiunilor”¹³⁴.

¹³⁰ Legea nr. 286/2009 privind CP al României. În: *Monitorul Oficial al României, în vigoare din 01.02.2014*.

¹³¹ GHEORGHITĂ, M. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. Chișinău, 2012, Revista științifico-practică și informativă de drept „Avocatul Poporului”, nr. 1-2

¹³² БЕЛКИН, Р. Курс криминалистики. Криминалистические средства, приемы и рекомендации. Москва, Юрист, 1997. с. 306.

¹³³ БАСАЛАЕВ, А., ГУНЯЕВ, В. Криминалистическая характеристика преступлений: Общее понятие и практическое значение. Методика расследования преступлений: Общие положения. Москва, 1976. с. 100.

¹³⁴ ЯБЛОКОВ, Н., САМЫГИН, Л. Информационные основы расследования и криминалистическая характеристика преступлений. Криминалистика. Москва, БЕК, 1995. с. 45.

Autorul Gherasimov I. consideră caracteristica criminalistică un element al structurii metodicii de cercetare a infracțiunilor și o definește ca fiind: „...totalitatea cunoștințelor ce caracterizează semnele, împrejurările și trăsăturile specifice unui anumit grup de fapte infracționale, care au importantă organizatorică și tactică pentru descoperirea acestora”¹³⁵, iar autorul Ermolovich V.: „...consideră conținutul caracteristicii criminalistice format doar din elementele care vizează descoperirea faptei infracționale, fiind excluse elementele cu relevanță juridico - penală, care formează conținutul juridic al infracțiunii”¹³⁶.

Autorii Averianova T., Belkin R., Koruhov Iu. și Rossinskaia E.: „...consideră caracteristica criminalistică a infracțiunii un element al metodicii de cercetare a infracțiunilor, care se efectuează după încheierea investigațiilor și stabilirea elementelor infracțiunii, iar în acest caz, nu putem vorbi despre o caracteristică, dar despre descrierea unei infracțiuni concrete”¹³⁷.

Analiza lucrărilor de specialitate și publicațiilor științifice evidențiază cele mai des întâlnite elemente ale caracteristicii criminalistice: *personalitatea infractorului, metoda de comitere a infracțiunii, circumstanțele sau anturajul comiterii infracțiunii, obiectul nemijlocit la care se atentează prin comiterea infracțiunii, urmele infracțiunii și personalitatea victimei*.

După părerea profesorului Gheorghită M.: „...prin modelul criminalistic al infracțiunii, se are în vedere un sistem concret de date care reflectă urmele caracteristice pentru diferite infracțiuni asemănătoare, însușirile și intermedierile fenomenului de un anumit tip, utilizarea căruia în cazuri concrete poate soluționa problemele cu caracter criminalistic și procesual-penal. Anume modelul criminalistic servește ofițerului de urmărire penală, procurorului drept reper la alegerea variantei optime de cercetare, care ar asigura dezvoltarea mai rapidă și deplină a infracțiunii”¹³⁸.

Conform definiției prezentate de Gheorghită M.: „Modelul criminalistic al infracțiunilor reprezintă sistemul fundamentat științific de date, legate și condiționate reciproc, despre cele mai tipice urme, însușiri, indici și intermedieri ale unui anumit gen, tip de infracțiuni și ale infractorului, care se manifestă în legăturile pregătirii, realizării și tănuirii actului comis (mecanismului săvârșirii infracțiunii) și care ne permit să tragem anumite concluzii referitor la căile optime de cercetare și descoperire a faptelor ilicite”¹³⁹.

Având în vedere opiniile și definițiile expuse, în contextul tematicii noastre de cercetare, caracteristica criminalistică a infracțiunilor de corupție, reflectă datele calitative despre un anumit

¹³⁵ ГЕРАСИМОВ, И. Методика расследования преступлений: Общие положения. Криминалистическая характеристика преступлений в методике расследования. Москва, 1976, с. 101

¹³⁶ ЕРМОЛОВИЧ, В. Криминалистическая характеристика преступлений, Изд. «АМАЛФЕЯ», Минск, 2001, с. 304

¹³⁷ АВЕРЬЯНОВА, Т. и др. Криминалистика, 2-е изд., НОРМА, Москва, 2005, 973 с

¹³⁸ GHEORGHITĂ, M. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. Chișinău, 2012, Revista științifico-practică și informativă de drept „Avocatul Poporului”, nr.1-2

¹³⁹ GHEORGHITĂ, M. Caracteristica și modelul criminalistic al accidentelor rutiere. Chișinău, 2012, Legea și viața. p. 6

act infracțional de corupție și autorii crimei, iar modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție oferă datele cantitative care se referă la un anumit tip al infracțiunii de corupție sau conexe corupției și la un anumit tip de infractori. Prin urmare, constatăm că datele despre elementele activităților corupționale, dar mai cu seamă despre legăturile și interdependența acestora, se regăsesc în analiza informațiilor de natură criminală și permit obținerea unui tablou amplu al trăsăturilor criminalistice a infracțiunii de corupție. Generalizarea acestor date, în cadrul analizelor mai multor cauze de acest fel, formează modelul criminalistic al anumitor genuri și categorii de infracțiuni.

În calitate de *elemente ale modelului criminalistic al infracțiunilor de corupție*, menționăm:

a) *datele referitoare la subiecții actelor de corupție.*

Datele referitoare la *personalitatea infractorului* au fost cercetate de savanții criminaliști Ratinov A., Korshic M., Stepicev S., Dulov A., Crivosheev A., Tsvetkov P., Vedernikov N., Glazyrin F. etc., care au confirmat: „...importanța datelor despre personalitatea infractorului în elaborarea metodicii de cercetare a infracțiunii”¹⁴⁰.

Dacă să ne referim la *persoana fizică* ca subiect al actului de corupție constatăm prezența mai multor calități care se referă la statutul juridic al acesteia: „...persoana publică, persoana cu funcție de demnitate publică, persoana publică străină sau funcționarul internațional, persoana căreia informațiile din declarațiile cu privire la venituri și proprietate i-au devenit cunoscute în procesul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu sau al exercitării controlului, persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală, persoana care lucrează pentru o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală, etc.”¹⁴¹.

CP RM în prevederile art.123 prezintă definiția *persoanei cu funcție de răspundere*: „...căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice”¹⁴².

Totodată, prin *persoană publică* se înțelege: „...funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special, angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public, angajatul din

¹⁴⁰ АНУФРИЕВА, Е. Особенности методики предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коррупционных преступлениях, совершаемых сотрудниками ОВД: монография. – Новосибирск, 2014. с. 62

¹⁴¹ Legea nr. 985-XV privind Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al R. Moldova*, nr.128-129/1012 din 13.09.2002, republicată în *Monitorul Oficial al R. Moldova*, nr.72-74/195 din 14.04.2009

¹⁴² *Ibidem*

cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică, persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public”¹⁴³.

Cu referire la *persoana cu funcție de demnitate publică* se înțelege: „...persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția RM sau care este investită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele RM sau Guvern, altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege, persoana căreia persoana cu funcție de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale”¹⁴⁴.

CP RM definește și noțiunea de *persoană publică străină*, care este „...orice persoană, numită sau aleasă, care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat străin, persoana care exercită o funcție publică pentru un stat străin, inclusiv pentru un organ public sau o întreprindere publică străină, persoana care exercită funcția de jurat în cadrul sistemului judiciar al unui stat străin”¹⁴⁵. Conform aceluiași cod, prin: „...*funcționar internațional* se înțelege funcționarul unei organizații publice internaționale ori supranaționale sau orice persoană autorizată de o astfel de organizație să acționeze în numele ei, membrul unei adunări parlamentare a unei organizații internaționale ori supranaționale, orice persoană care exercită funcții judiciare în cadrul unei curți internaționale, inclusiv persoana cu atribuții de grefă”¹⁴⁶.

Prin noțiunea de „...persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală se înțelege persoana căreia, în organizația indicată sau într-o subdiviziune a acesteia, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice”¹⁴⁷.

Caracteristicile subiectului infracțiunii de corupție, în calitate de parte componentă a modelului criminalistic, constituie elemente calitative ale analizei informațiilor de natură criminală, fiind esențiale atât în analizele operaționale efectuate în cadrul investigațiilor de caz, cât și în analizele strategice pentru descrierea profilului infractorului, etc.

Profesorul Gheorghiță M. consideră: „...în cazul infracțiunilor de corupție, un element independent al modelului criminalistic și existența unui grup organizat de persoane care iau mită, care își desfășoară activitatea într-o perioadă destul de îndelungată. În aceste cazuri, o importanță criminalistică majoră o au datele despre componența și legăturile grupării, despre caracterul înțelegerii dintre membrii ei, despre repartizarea rolurilor, cu luarea în calcul a atribuțiilor

¹⁴³ Legea nr. 985-XV privind Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al RM, nr.128-129/1012 din 13.09.2002, republicată în Monitorul Oficial al RM, nr.72-74/195 din 14.04.2009*

¹⁴⁴ *Ibidem*

¹⁴⁵ *Ibidem*, art.123¹

¹⁴⁶ *Ibidem*

¹⁴⁷ *Ibidem*, art.124

fiecăruia, despre măsurile de neutralizare a organelor de control și de urmărire, etc.”¹⁴⁸. Totodată, în opinia autorului citat: „...când se face evaluarea criminalistică a unor asemenea cauze, trebuie de studiat dacă în ele există semne criminalistice proprii altor infracțiuni sau dacă nu există cumva niște relații de corupere cu anumite grupări criminale. Aceasta este foarte important pentru a viza nu doar scopurile criminale cele mai apropiate ale infractorilor, dar și pe cele mai îndepărtate și, respectiv, pentru descoperirea cu succes a tuturor episoadelor activității criminale și pentru aplicarea măsurilor de profilaxie”¹⁴⁹. În viziunea noastră, aspectele menționate de autorul Gheorghită M., ce urmează a fi clarificate în cadrul investigațiilor și urmăririi penale, pot constitui obiectul anumitor forme de analize de informații: *analiza legăturilor*, *analiza grupului de autori* și *analiza comparativă de caz*, care vor fi cercetate în această lucrare.

Un exemplu elocvent de analiză a datelor și legăturilor dintre subiecții investigațiilor de caz despre corupție este prezentat în speța nr. 3 *Analiza operațională a relațiilor, efectuată în cadrul cauzei penale nr. 2014018041*.

Astfel, urmare a analizei operaționale privind activitatea economico-financiară a unei Întreprinderi de Stat și relațiilor economice cu un agent economic în perioada 2010 - 2018, s-au stabilit relații de rudenie și afaceri dintre factorii de decizie a companiei și Întreprinderii de Stat. Factorii de decizie ai Întreprinderii de Stat au oferit abuziv două imobile în gestiune economică unei companii gestionate de persoane apropiate. Ulterior a fost demonstrată vinovăția cet. BM în comiterea infracțiunii de trafic de influență, prevăzut de art.326 al.2 CP „Traficul de influență” (anexa nr.1, fig. A 1.4).

Un alt exemplu din activitatea practică de analiză a datelor despre subiecții infracțiunii (persoane fizice și companii afiliate) este menționat în speța nr. 10 *Analiza operațională a relațiilor și tranzacțiilor financiare*.

Astfel, conform informațiilor din această speță, în urma analizei informațiilor s-a stabilit că 3 companii autohtone erau gestionate direct de către trei membrii de familie (părinții și fiul). Într-o perioadă de 4 ani, companiile au obținut contracte de achiziții publice în sumă totală de 126 000 000 lei, din cadrul unui fond pentru construcția obiectelor sociale (apeducte și canalizări). În urma analizei rulajelor financiare, s-a constatat că doar 55% din resursele financiare obținute au fost direcționate pentru implementarea proiectelor. Concomitent, s-a stabilit că o parte din resursele financiare au fost gestionate fraudulos de către factorii de decizie ai companiilor analizate, care au efectuat retrageri ilegale în numerar în sumă totală de 12 milioane lei. În majoritatea cazurilor, destinația operațiunilor fiind „retragere numerar la ghișeu,

¹⁴⁸ GHEORGHITĂ, M. Tratat de metodică criminalistică, CEP USM, Chișinău, 2015, pag. 357

¹⁴⁹ *Ibidem*

pentru cheltuieli gospodărești” sau transferarea mijloacelor financiare pe conturi de card bancar, care ulterior erau utilizați pentru procurarea diverselor bunuri/servicii (anexa nr.1).

De asemenea, un exemplu de cercetare a datelor referitoare la subiecții actului de corupere îl găsim în „*Studiul privind dosarele de corupție, arhivate în instanțele de judecată în perioada 01.01.2010 - 30.06.2012*”¹⁵⁰, elaborat de către Direcția Analitică a CNA. În cadrul acestei cercetări a fost efectuată o analiză cu privire la practicile de urmărire penală, susținerea acuzării de stat în instanțele de judecată, examinare judiciară și sancționare a actelor de corupție în RM. În cadrul studiului: „...au fost examinate dosarele de corupție pe care a fost pronunțată o soluție definitivă și irevocabilă de către instanțele de judecată în perioada 2010-2012 (primele 6 luni). Eșantionul a cuprins 198 de dosare penale, intentate în privința a 246 de persoane, dintre care 204 au fost inculpate, cărora li s-a incriminat săvârșirea a 229 de fapte penale precum: *coruperea pasivă, coruperea activă, traficul de influență, abuzul de putere sau abuzul de serviciu, darea de mită, luarea de mită, delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu, alte infracțiuni conexe corupției*”¹⁵¹. De asemenea, în cadrul studiului au fost analizate datele despre subiecții infracțiunilor de corupție, fiind stabilit: „*Profilul subiectului pasiv al actelor de corupție și abuzuri*, care este de cel al unui bărbat (80%), cu o vârstă de aproximativ 40-42 ani, cu studii superioare (66-85%), care activează în cadrul organelor de drept sau justiției (32-45%), în cadrul unei autorități publice (17-24%), exercitând o funcție de execuție sau conducere de aproximativ 5-8 ani, fără antecedente penale (100%)”¹⁵².

Prin urmare, constatăm că datele despre persoana care oferă mită și care nemijlocit ar avea interes în soluționarea problemei sale, prin comiterea unui act de corupere, de asemenea au un rol esențial în stabilirea modelului criminalistic ale infracțiunii de corupere. Persoana care oferă mită și beneficiază de pe urma actului de corupere, în majoritatea cazurilor, este asociată de către funcționar ca o sursă de venit ilegal. Această abordare este susținută și de autoarea Anufrieva E., care menționează: „...datele despre persoana care beneficiază ca urmare a actului de corupere, pot avea o importanță semnificativă în efectuarea cercetărilor. O importanță deosebită în acest sens o au datele care permit a stabili caracterul legăturii criminale dintre aceste persoane și motivele care au servit la coruperea făptuitorului, de asemenea fiind importante motivele care au servit pentru înaintarea denunțului”¹⁵³.

¹⁵⁰ Studiul privind dosarele de corupție arhivate în instanțele de judecată în perioada 01.01.2010-30.06.2012, autor Direcția Analitică a CNA, Chișinău, 2013, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.09.2018

¹⁵¹ Studiul privind dosarele de corupție în perioada 01.01.2010-30.06.2012, elaborat de către Direcția Analitică a CNA, Chișinău, 2013, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.09.2018

¹⁵² *Ibidem*

¹⁵³ АНУФРИЕВА, Е. Особенности методики предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коррупционных преступлениях, совершаемых сотрудниками ОВД: монография. – Новосибирск, 2014. с.98

Conform datelor menționate de CNA: „*profilul denunțătorilor actelor de corupție s-a stabilit a fi al unui bărbat (73%) cu vârsta medie de 32 de ani, fără studii superioare (86%), aproape la sigur neangajat în câmpul muncii (72%) și care nu are nici o relație specială cu funcționarul căruia îi oferă mită (93%), iar profilul subiectului activ și al traficantului de influență, s-a stabilit a fi ale unui bărbat (85%) cu vârsta medie de aproximativ 41 ani, cu studii superioare (58%), neangajat (28%) sau angajat la o întreprindere (24%), fie în cadrul unui organ de drept (12%), având o vechime în muncă de aproximativ 6 ani*”¹⁵⁴. Astfel, subiecții actelor de corupție sunt persoane bine instruite, cu experiență vastă în activitate și studii superioare, care, de obicei, *nu sunt divulgați* cu privire la faptele ilicite comise *de către persoanele apropiate sau persoanele cu care au careva relații*.

Prin urmare, constatăm că tehnicile și metodele analitice contribuie la stabilirea profilului subiectului actului de corupție și ar putea direcționa investigarea complexă a acțiunilor de corupere, pentru identificarea și atragerea la răspundere atât a subiectului pasiv al actelor de corupție și abuzuri, cât și a subiectului activ care corupe și beneficiază ca rezultat al infracțiunii comise.

b) *datele cu privire la bunurile dobândite în rezultatul comiterii infracțiunii*, ca element al modelului criminalistic al actelor de corupere, constituie orice valori materiale și servicii care prezintă un beneficiu material pentru persoana care îl obține. Ca bunuri dobândite în rezultatul comiterii infracțiunilor de corupție pot figura: bani (în cash sau pe conturile bancare sau webmoney¹⁵⁵), monede virtuale (bitcoin¹⁵⁶, monero¹⁵⁷, etc.), titluri de valoare, acțiuni și cote părți în întreprinderi, bunuri imobile (terenuri, case de locuit, apartamente, spații comerciale); bunuri mobile (automobile, mobilă, electrocasnice, etc.), servicii și facilități oferite, grade, titluri, distincții acordate, aranjări, numiri în funcții, avansări pe linie de serviciu, proiecte de legi convenabile unor grupuri de interese, acte de control și revizii documentare efectuate cu încălcări în favoarea corupătorului, decizii adoptate cu încălcarea legislației, etc.

Datele cu privire la bunurile dobândite în urma infracțiunii sunt menționate și în CP RM, astfel în *al.1 art. 324 “Coruperea pasivă”* sunt descrise „*bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, oferte ori promisiunii*”¹⁵⁸, în același timp, în *al.1 art.326 “Traficul de influență”*,

¹⁵⁴ Studiul privind dosarele de corupție în perioada 01.01.2010-30.06.2012, elaborat de către Direcția Analitică a CNA, Chișinău, 2013, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.09.2018

¹⁵⁵ <https://www.wmtransfer.com/>, accesat la 02.06.2021

¹⁵⁶ <https://bitcoin.org/ro/>, accesat la 02.06.2021

¹⁵⁷ <https://www.getmonero.org/>, accesat la 02.06.2021

¹⁵⁸ Legea nr.985-XV privind Codul penal al RM din 18.04.2002, art.324. În: *Monitorul Oficial*, nr. 128-129/1012 din 13.09.2002, republicat în *Monitorul Oficial*, nr. 72-74/195 din 14.04.2009, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

aceste obiecte se menționează în calitate de „bani, titluri de valoare, servicii, privilegii, alte bunuri sau avantaje”¹⁵⁹.

În legătură cu acest fapt, un exemplu din activitatea practică a Direcției Analitice a CNA, care se referă la analiza datelor cu privire la bunurile dobândite în urma actelor de corupție, este prezentat în speța nr. 4 *Analiza operațională privind stabilirea bunurilor obținute în urma comiterii unei infracțiuni de corupție, în cadrul cauzei penale 2015978033*.

Conform speței, în cadrul analizei activității unor companii și persoane fizice s-a stabilit că în perioada anilor 2015-2018, SRL "IJ", fondată și administrată cet. CA, a obținut un venit total de 6 000 892 lei și un profit total de 5 654 000 lei. Întreprinderea nu are niciun angajat, cu excepția administratorului, iar, în perioada anilor 2015-2018, a efectuat livrări de mărfuri/bunuri/servicii în bază de factură fiscală doar către BC "X" S.A. în sumă totală de 7 443 000 lei și procurări în sumă totală de 679 123 lei.

Relațiile stabilite între subiecții analizei sunt relații de rudenie, de muncă, de afaceri, de prietenie și colegialitate. Astfel, s-au stabilit relații de rudenie între executorul judecătoresc CB și administratorul autorizat VB (care activa la BC "X" S.A.), care sunt frați, având viza de reședință la aceeași adresă în mun. Chișinău. Totodată, la o adresă învecinată acestora, se află viza de reședință a cet. CA, acesta din urmă fiind la fel administrator autorizat. Relațiile de afaceri dintre cet. CA și VB vizează inclusiv întreprinderea vizată în raport - SRL "IJ", unde cet. VB a deținut calitatea de cofondator în perioada anilor 2011-2014.

Mijloacele financiare obținute ca profit de către SRL "IJ" 5 654 000 lei au rezultat din acțiunile ilegale comise de persoanele figurante, fiind găsite vinovate de luare de mită art.333 al. 2 CP și trafic de influență art.326 al.1 CP (anexa nr.1).

Un alt exemplu din activitatea de analiză a datelor despre bunurile dobândite în urma infracțiunii, care a contribuit la realizarea investigațiilor de caz, este menționat în speța nr.5 *Analiza operațională privind stabilirea bunurilor obținute în urma comiterii unei infracțiuni de corupție, în cadrul cauzei penale nr. 2016970177*.

Conform speței se menționează, în urma analizei activității unui grup de funcționari (șefi de direcții) și companii care au câștigat contracte de achiziții publice de la administrațiile publice locale, s-a stabilit că în urma favorizării agenților economici, un funcționar (șef de direcție) a obținut indirect un bun imobil, înregistrat pe numele părinților acestuia. Astfel, cet. GM în complicitate cu factorii de decizie ai SRL CC, factorii de decizie ai SRL FF și membrii grupului de lucru ai comisiei de licitație a unei Primării au concertat un concurs de achiziții a unor servicii în sumă de 24 mil. lei. Concomitent s-a stabilit că părinții cet. GM au dobândit: în septembrie 2015, ½ cotă parte dintr-un imobil situat în mun. Chișinău, împreună cu cet. TA, fondator al SRL

¹⁵⁹ Ibidem, art.326 CP RM

”PD”, unde GM a fost anterior co-fondator și administrator; în decembrie 2014 de la SRL ”FF” 4 construcții nefinalizate, cu suprafața totală de 871.4 m.p., situate în mun. Chișinău, care ulterior au fost sechestrate.

Ca rezultat al investigațiilor, cet. GM a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii „Trafic de influență cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari”, infracțiune prevăzută de art. 326 al.3 CP (anexa nr.1).

De asemenea, bunurile dobândite în urma actului de corupere se menționează și la al.1 art.326¹ Cod penal și anume acestea având forma de *cereri, demersuri* sau *plângeri* (soluționate), *acte administrative* (adoptate), *acte juridice* (încheiate), *decizii* (luate) în vederea obținerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial și, respectiv, *documentele oficiale* cu date vădit false se menționează în al.1 art. 332 Cod penal ”Falsul în acte publice”¹⁶⁰.

În cadrul studiului privind dosarele de corupție, realizat de subdiviziunea analitică a CNA, fiind analizate bunurile dobândite sau la care s-a pretins, s-a constatat că: „...în 95% din cazuri, subiectul pasiv al infracțiunilor de corupție urmărește obținerea banilor, în 3% din cazuri – obținerea bunurilor și în alte 2% - obținerea altor avantaje și privilegii. În cadrul cercetării, suma totală pretinsă în cadrul a 169 de dosare penale a fost de peste 2 milioane de lei, valoarea medie a mitei pretinse fiind de 12245 lei, iar categoriile de bunuri pretinse prin actele de corupție fiind foarte diverse: bani, copaci, frișcă vegetală, metal, șlapi și ciorapi, etc.”¹⁶¹.

Un element important identificat în cadrul analizelor CNA constituie faptul că: „...subiectul faptelor de corupere activă urmărește obținerea unui anumit comportament din partea subiectului pasiv, care l-ar ajuta la rezolvarea favorabilă a necesităților sale, acesta fiind contraprestația, care se manifestă prin următoarele acțiuni: 54% - pentru îndeplinirea unei acțiuni contrare exercitării funcției, 22% - pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu, 20% - pentru neîndeplinirea obligațiilor de serviciu, 4% - pentru grăbirea îndeplinirii obligațiilor de serviciu”¹⁶². Astfel, cele mai frecvente cazuri de solicitare a îndeplinirii acțiunilor contrare exercitării funcției au fost în legătură cu: „...desfășurarea urmării penale, susținerea examenelor, eliberarea necorespunzătoare a certificatelor și prescripțiilor medicale, luarea deciziilor cu privire la invaliditate și stabilirea pensiei, eliberarea de serviciu militar în termen, evitarea înregistrărilor, verificărilor și perceperii taxelor în vamă, precum și neîntocmirea proceselor verbale de contravenții”¹⁶³.

¹⁶⁰ Legea nr.985-XV privind CP al RM din 18.04.2002, art.324, art.332 CP RM. În: Monitorul Oficial, nr. 128-129/1012 din 13.09.2002, republicat în Monitorul Oficial, nr. 72-74/195 din 14.04.2009, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

¹⁶¹ Studiul privind dosarele de corupție în perioada 01.01.2010-30.06.2012, elaborat de către Direcția Analitică a CNA, Chișinău, 2013, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.09.2018

¹⁶² *Ibidem*

¹⁶³ *Ibidem*, pag. 16-17

c) *datele cu privire la modul de comitere a actului de corupție*, ca element al modelului criminalistic al infracțiunii, în mare măsură depind de domeniul de activitate în care sunt săvârșite actele de corupere, de exemplu: de funcția persoanei care pretinde, primește și acceptă mita și de atribuțiile acesteia, de ambianța generală care s-a stabilit în stat, precum și de calitățile persoanelor corupte.

Autorul Gheorghiță M. menționează: „...din punct de vedere criminalistic, după modalitatea de comitere, luarea de mită poate fi divizată în mai multe tipuri, în funcție de particularitățile transmiterii mitei, de existența vreunei presiuni asupra persoanei care dă mită și de caracterul acțiunilor (inacțiunilor) de serviciu ale persoanei care primește mita. În funcție de timpul de transmitere a mitei, de efectuare a anumitor acțiuni (inacțiuni) de către persoana coruptă, se disting: coruperea condiționată și coruperea recompensă”¹⁶⁴.

Prin urmare, constatăm că, în funcție de existența sau inexistența anumitor condiții, presiuni din partea persoanei corupte față de persoana corupătoare, în legislația penală a RM se disting mai multe modalități de comitere a infracțiunii de corupere pasivă: *pretinderea bunurilor și serviciilor, acceptarea bunurilor și serviciilor, primirea bunurilor și serviciilor, extorcarea de bunuri sau servicii*. În cazul infracțiunii de corupere activă, acțiunile corupătorului pot să se manifeste prin promisiunea de bunuri și servicii, oferirea sau darea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje.

Prin analogie, putem să menționăm că în legislația românească ca modalități de comitere a actelor de corupție pot fi: pretinderea, primirea, acceptarea promisiunilor de mijloace bănești sau alte foloase necuvenite, manifestate prin acceptarea expres sau tacit de către făptuitor referitor la oferta de mită, care se poate realiza atât direct cât și în mod indirect, pentru sine sau pentru altul.

d) *datele despre urmele infracțiunii de corupție*, de cele mai multe ori, se referă la: bani, bunuri materiale, carduri bancare, chitanțe, documente de contabilitate și de înregistrare, conturi personale ale deponentului, facturi de servicii acordate, cecuri de plată, bilete de transport, etichete ale mărfurilor, fotografii ale acestora, etc. Totodată, cu referire la acest subiect, autorul Gheorghiță M. consideră că: „...urmele tipice ale infracțiunii de corupție pot fi reprezentate și de urme ale mâinilor pe bani, pe obiecte primite în calitate de mită, ale încălțăminte, ale automobilului, ale unor substanțe chimice speciale pe corpul și pe hainele persoanei corupte, urme formate sub acțiunea contactului cu obiectul mitei”¹⁶⁵.

Tradițional, în știința criminalisticii au fost acceptate două categorii de urme ale infracțiunii: *urmele materiale*, care sunt lăsate în formă de obiecte sau pe obiecte și *urmele ideale*, care sunt reflectate în amintirile anumitor persoane, care în mod direct sau indirect s-au ciocnit cu

¹⁶⁴ GHEORGHITĂ, M. Tratat de metodică criminalistică, CEP USM, Chișinău, 2015, pag.359

¹⁶⁵ *Ibidem*, p.360

infracțiunea sau consecințele acesteia. Totodată, odată cu progresul tehnico-științific, în știința criminalisticii a fost identificată o categorie nouă de urme ale infracțiunii: *urmele electronice*.

Autorul rus Kazantsev D. menționează următoarele tipuri de urme materiale ale infracțiunii de corupție: „Urmele, care se conțin în documente, care confirmă statutul juridic al făptuitorului: actele normative și departamentale care se referă la instituția, subdiviziunea unde activează subiectul infracțiunii, ordinul de numire în funcție, contractul de angajare; urmele, care reflectă fapta infracțiunii: obiectul nemijlocit al mitei, ambalajul, urmele mâinilor, care s-au format ca rezultat al contactului cu obiectul mitei, urmele biologice, actele și documentele, în care sunt reflectate acțiunile ilegale, alte documente și obiecte, care reflectă pregătirea, comiterea și ascunderea actului de corupere (înscriseri personale, înscriseri cu mențiunea sumelor de bani primite și conturilor bancare); urmele, care sunt reflectate în materialele activității operative de investigații: actele procesuale întocmite pentru reținerea făptuitorului în flagrant delict, înregistrările audio și video, etc”¹⁶⁶.

Autorul Anufrieva E. menționează: „...la categoria de urme ideale ale infracțiunii de corupție pot fi atribuite, informațiile care sunt furnizate de anumite persoane, care l-au văzut pe corupător și corupt împreună, au auzit discuțiile acestora, au îndeplinit anumite indicații ale acestora, etc”¹⁶⁷. Totodată, autorul citat consideră: „...la categoria de urme electronice ale infracțiunii se pot atribui datele care reflectă lista apelurilor, informațiile de la operatorii de telefonie fixă și mobilă cu privire la apelurile efectuate, mesajele scrise, înregistrările video și audio, etc”¹⁶⁸.

În procesul analizelor de informații cu privire la activitățile criminale, urmele electronice ale infracțiunii de corupție pot fi identificate și în mediul virtual, pe diferite rețele de socializare: *Facebook, Odnoklassniki, Tweeter, Instagram, Netlog, Hi5, Linkedil, Myspace, Ikonekt*, etc. și platforme de comunicare on-line: *Viber, Telegram, Yahoo, Messenger, Skype, Google Talk, Trillian, Meebo*, etc., iar aceasta se datorează dezvoltării tehnologiilor informaționale și accesibilității rețelei Internet.

Un exemplu elocvent de analiză a datelor cu privire la urmele electronice ale infracțiunii este prezentat în speța nr.1 *Analiza operațională a conexiunilor telefonice în cadrul cauzei penale 2020970214. Urmare a analizei descifrărilor convorbirilor telefonice dintre cartela SIM cu numărul x utilizată de cet. SV, cartela SIM cu numărul y utilizată de cet. SP și cartela SIM cu numărul z utilizată de cet. MG, pentru perioada de timp vizată, au fost identificate convorbirile*

¹⁶⁶ КАЗАНЦЕВ, Д. Особенности предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коммерческом подкупе, дис. канд. юрид. наук. Томск, 2010, 209 с.

¹⁶⁷ АНУФРИЕВА Е.А. Особенности методики предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коррупционных преступлениях, совершаемых сотрудниками ОВД: монография. – Новосибирск, 2014, 97 с.

¹⁶⁸ *Ibidem*

telefonice comune dintre abonații cartelelor SIM cu numerele cartelelor SIM cu numerele x, v și z, dintre care 33 apeluri cu durata totală de 618 secunde și 18 SMS-uri.

Rezultatele analizei au contribuit la stabilirea prezenței relațiilor dintre figuranți și vinovăției cet. MG în comiterea infracțiunii de trafic de influență, infracțiune prevăzută de art.326 al.1 CP (anexa n.1, fig. A 1.2).

e) datele cu privire la locul și timpul săvârșirii actului de corupție au o importanță pentru confirmarea ilegalității actului comis al infracțiunii. Dacă obiectul mitei constituie bani, alte bunuri de valoare, atunci locurile transmiterii acestora pot constitui: biroul de serviciu, apartamentul sau casa de locuit, automobilul, strada sau parcul, transportul public, restaurantul, cafeneaua, barul, etc. Persoanele implicate în actul de corupție determină de comun acord timpul și forma transmiterii mitei, luând în calcul anumite circumstanțe care ar face imposibilă descoperirea infracțiunii.

Un exemplu de analiză a datelor cu privire la locul și timpul săvârșirii infracțiunii este reflectat în speța nr. 2 *Analiza operațională a conexiunilor telefonice și stabilirii locației în cadrul cauzei penale nr.2018978341.*

Ca rezultat al analizei informației conform descifrărilor convorbirilor telefonice ridicate de pe numerele de IMEI, a cartelelor SIM utilizate de figuranți, au fost constatate conexiuni directe la data de 24.04.2019, între cartelele SIM cu numerele x (utilizator MO) și y (CL). Rezultatele date au contribuit la stabilirea prezenței relațiilor dintre figuranți și a locației acestora în momentul comiterii infracțiunii. Ulterior a fost demonstrată vinovăția cet. MG în comiterea infracțiunii de trafic de influență (anexa n.1, fig. A 1.3).

Analizând informațiile cu privire la locul și timpul săvârșirii actului de corupție, prin prisma datelor analitice ale CNA, constatăm: „...majoritatea infracțiunilor de corupție, depistate de organele de drept, sunt săvârșite chiar la locul de muncă al funcționarului sau, după caz, al traficantului, al persoanei care gestionează o instituție, întreprindere, organizație: în biroul de serviciu sau într-un alt loc din cadrul instituției unde acesta activează”¹⁶⁹.

Faptul că funcționarii nici nu încearcă să se ascundă la săvârșirea actelor de corupție, vorbește concomitent despre mai multe lucruri, reflectate în cadrul concluziilor analizelor strategice ale CNA și anume: „Infractorii nu simt remușcări, nu au senzația că ar face ceva greșit, din moment ce nici nu-și schimbă cadrul normal de activitate pentru a încheia și executa tranzacții de corupție. Actul de corupție se comite atât de natural, cum ai veni și pleca de la serviciu. Într-un fel, corupția pare să facă parte din programul de lucru al funcționarilor, pentru care primesc și salarii din bugetul public, care practic nu se simt infractori; infractorii au senzația impunității, care

¹⁶⁹ Studiul privind dosare de corupție în perioada 01.01.2010-30.06.2012, Direcția Analitică a CNA, Chișinău, 2013, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.09.2018

ar putea fi alimentată de diverși factori: sunt prea rare sau nu există deloc exemple de atragere la răspundere penală a colegilor lor corupți de către organele de drept, iar cei care au fost atrași la răspundere nu au suportat consecințe dramatice pentru cariera lor. Totodată, faptul că infracțiunile de corupție se săvârșesc direct în birourile de serviciu îi face pe infractori previzibili și relativ vulnerabili pentru organele de drept”¹⁷⁰.

Într-un final, deși nu pare a fi surprinzător faptul că locul obișnuit al săvârșirii infracțiunilor de corupție sunt birourile de serviciu, el permite desprinderea unei concluzii foarte importante pentru a caracteriza fenomenul corupției în RM, reflectată în studiul CNA, care este susținută și de noi: „*Subiecții infracțiunii, și în special funcționarii, săvârșesc acte de corupție în cadrul lor obișnuit de activitate, fără a simți nevoia de a se ascunde - prin urmare, corupția este o practică firească în cadrul serviciului public*”¹⁷¹.

f) datele cu privire la cauzele și condițiile săvârșirii actului de corupție, sunt importante pentru clarificarea cauzelor și împrejurărilor care favorizează săvârșirea faptelor de corupție, este de natură să ofere organelor de urmărire penală posibilitatea realizării sarcinii de prevenire în lupta cu acest fenomen în societate.

Din punctul de vedere al profesorului Gheorghiță M.: „...o cauză principală a infracțiunilor de corupție o constituie lipsa de control ori controale formale asupra modului de îndeplinire a atribuțiilor de serviciu de către fiecare funcționar. O altă cauză este nedeterminarea concretă a funcțiilor, posibilitatea primirii deciziilor sau eliberării documentelor fără înregistrarea acestora”¹⁷². Autorii Popa V., Munteanu I., Izdebschi N. și Cuhai I. în acest context menționează: „În majoritatea țărilor aflate în tranziție, angajații administrației publice centrale și locale sunt foarte slab plătiți (sub forma remunerărilor salariale) și slab organizați funcțional, fiind adeseori impuși să servească importante grupuri politice, care văd utilitatea administrației doar în condițiile în care aceasta manifestă loialitate deplină și obediență față de scopurile propuse de către liderii acestei grupări. Subfinanțarea structurilor administrative creează o predispoziție permanentă a funcționarilor publici de a-și “acapara funcția”, prin dezvoltarea unui „antreprenoriat” al funcției sale publice”¹⁷³.

Un exemplu reușit de analiză a datelor cu privire la cauzele și condițiile, care favorizează săvârșirea actului de corupție, este menționat în speța nr.8 *Analiza operațională privind stabilirea cazurilor de organizare ilegală a concursurilor de achiziție publică de către autoritățile publice locale*.

¹⁷⁰ Ibidem, pag. 9

¹⁷¹ Studiul privind dosarele de corupție arhivate în instanțele de judecată în perioada 01.01.2010-30.06.2012, Direcția Analitică a CNA, Chișinău, 2013, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.09.2018

¹⁷² GHEORGIȚĂ, M. Tratat de metodică criminalistică, CEP USM, Chișinău, 2015, pag.362

¹⁷³ POPA, V., MUNTEANU, I., IZDEBSCHI N., CUHAL I. *Corupția politică: context și semnificații*; Ediția nr.1, Cartier, 2001, pag.15

Conform analizei operaționale efectuate de CNA în privința concursurilor de achiziție publică organizate de către autoritățile publice locale, s-a stabilit divizarea intenționată a acestora în scopul micșorării artificiale a pragului financiar și aplicării ulterioare a procedurii „achizițiilor de valoare mică”.

În urma analizei datelor, s-au stabilit cazuri în care persoanele juridice au beneficiat de plăți segmentate cu valoare de până la 120 000 lei per plată și care nu au înregistrat în perioada 2019-2020, careva contracte de achiziții publice în SIA „RSAP”, de la APL și subdiviziunile sectoriale. Cele menționate denotă ipoteza că factorii de decizie din cadrul APL și subdiviziunile sectoriale au divizat achizițiile de servicii de reparație în mai multe contracte de valoare mică (până la 100 mii lei fără TVA), în scopul evitării procedurilor de achiziție publică stabilite de legislație. Ca rezultat, au fost stabilite 13 persoane juridice care au beneficiat de cele mai multe contracte de valoare mică pentru prestarea serviciilor de reparație (anexa nr.1).

La modul practic, datele privind cauzele și condițiile de săvârșire a actului de corupție se analizează și în cadrul analizei sentințelor adoptate de instanțele de judecată. Totodată, aceste date se sistematizează de CNA în analizele strategice cu privire corupție, în care se oferă analiza multisectorială a fenomenului corupției, analiza datelor și informațiilor despre persoanele implicate, obiectivele vizate și forme concrete de manifestare a situației purtătoare de risc, în diverse domenii social-economice, în activitatea autorităților publice, a instituțiilor și organizațiilor de drept public și privat, în gestionarea mijloacelor publice și celor provenite din asistență externă.

Constatăm astfel că *modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție* este esențial în procesul de activitate analitică a organelor specializate anticorupție, fiind în măsură să determine ipotezele de lucru, recomandările în organizarea acțiunilor speciale de investigații și de urmărire penală, metodologia de analiză a faptelor corupționale, iar elementele *caracteristicii criminalistice* completează *modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție* cu date și informații despre infracțiunea concretă¹⁷⁴.

În concluzie, *caracteristica criminalistică a infracțiunii de corupție* în procesul activității analitice reflectă datele calitative ale analizei criminalității, fiind esențială la efectuarea *analizelor operaționale* în cadrul investigațiilor de caz, iar *modelul criminalistic al infracțiunii de corupție*, care se elaborează pe baza analizei și generalizării multiplelor caracteristici criminalistice ale acestui tip de infracțiuni, constituie un element important al analizelor strategice, ca formă a analizei informațiilor despre activitățile corupționale.

¹⁷⁴ TALMACI, F. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție. În: *Revista științifico-practică “Legea și Viața”*, martie 2019, p.20

2.3. Instrumentele de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, experiența internațională și a RM

Conform „Strategiei Naționale Anticorupție pentru anii 2011-2016”¹⁷⁵, „Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020”¹⁷⁶, corupția constituie o preocupare permanentă pe plan național, punându-se pe umerii autorităților publice și diferitor grupuri sociale active, promovarea proceselor și mecanismelor de prevenire și combatere a acestui fenomen.

Combaterea corupției este una dintre prioritățile fundamentale ale programelor de guvernare, care prevăd un spectru de măsuri complexe și bine centrate pe domenii vulnerabile: politici anticorupție, independentă și eficienta instituțiilor, combaterea corupției politice, consolidarea practicilor de transparență a raportării financiare din partea partidelor, combaterea corupției în organele de ocrotire a normelor de drept și justiție, combaterea îmbogățirii ilicite și confiscarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție și cele conexe, combaterea fraudelor în utilizarea fondurilor externe, controlul averilor, al intereselor personale și al conflictelor de interese, integritatea instituțională și servicii publice oferite prin intermediul platformelor electronice.

Acordul de Asociere între RM și Uniunea Europeană și statele membre ale acestora, ratificat de Parlamentul RM conform Legii nr. 112/2014¹⁷⁷, prevede necesitatea realizării unor reforme interne importante și asigurarea eficacității în lupta împotriva corupției.

Corupția, ca fenomen social, se manifestă la nivel internațional, regional și național și poate fi considerată ca un fenomen al societății care afectează negativ sistemul politic, juridic, economic și serviciile publice ale unui stat. Fenomenul corupției are un caracter național și transnațional. La nivel național, manifestările de corupție afectează capacitățile interne, nivelul de trai și stabilitatea socială, economică și politică, iar consecințele negative ale corupției se răsfrâng asupra instituțiilor statului, asupra mediului de afaceri și cetățenilor, care nu mai au încredere în stat.

La nivel internațional, prevenirea și combaterea corupției au devenit o sarcină a entităților interguvernamentale, guvernamentale, iar această preocupare a crescut în mod special după anii '80 – '90 ai secolului al XX-lea. Ca răspuns la acest fenomen, instituțiile internaționale au dezvoltat o serie de instrumente, care constituie instrumente juridice obligatorii pentru statele părți în dreptul internațional, instrumente care stabilesc standarde și angajamente politice de acțiuni împotriva corupției.

¹⁷⁵ Hotărârea Parlamentului, nr. 154 din 21.07.2021 privind aprobarea Strategiei naționale anticorupție pentru anii 2011-2016. În: *Monitorul Oficial*, nr. 166-169, art. 483 din 07.10.2011

¹⁷⁶ Hotărârea Parlamentului, nr.56 din 30.03.2017 privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020. În: *Monitorul Oficial*, nr. 216-228, art. nr. 354, 2017

¹⁷⁷ Legea nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între RM și Uniunea Europeană și statele membre ale acestora. În: *Monitorul Oficial*, nr. 185-199 art. 442 din 18.07.2014

Noțiunea de *instrument de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție* este abordată de mai mulți autori, iar, în majoritatea lucrărilor de specialitate, instrumentele anticorupție sunt asociate cu *mecanisme, măsuri, politici și procedee anticorupție*. Astfel, unii autori consideră că conceptul de prevenire și control al corupției trebuie privit ca un ansamblu de activități și obiective separate, dar cu un scop final comun, iar prin controlul corupției menționează *totalitatea de instrumente și mecanisme* menite să depisteze în mod rapid și complet cazurile de corupție în diferite sectoare publice. Autorul Gațcan Iu. cu referire la noțiunea de instrument de prevenire a corupției consideră că: „...este definită ca un element descriptiv al unui mecanism anticorupție, totodată instrumentul anticorupție este asociat cu tehnicile de prevenire a corupției, care fiind puse în practică ar putea aduce un rezultat pozitiv în prevenirea corupției la nivel național”¹⁷⁸. În opinia noastră, instrumentul anticorupție poate fi asociat cu o măsură, cu un mijloc sau procedeu, utilizat de către organisme internaționale, instituții, autorități naționale și locale, cetățeni, în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției, faptelor cu caracter corupțional.

Instrumentele anticorupție pot fi utilizate în diferite etape și niveluri de realizare a unei strategii anticorupție, precum și în diverse combinații, în funcție de nevoile și contextul fiecărei țări sau regiuni. Fenomenul corupției este unul complex, prin urmare, țările urmează să elaboreze strategii anticorupție cuprinzătoare, care să cuprindă elemente bazate pe instrumente, adecvate sarcinii în cauză și în cele mai eficiente combinații posibile. Relația dintre instrumentele individuale și elementele de politică este complexă și poate varia de la o țară la alta, iar aceasta va depinde de factori precum natura și amploarea corupției și măsura în care instituțiile și procedurile necesare pentru combaterea corupției sunt deja prezente sau trebuie stabilite.

Instrumentele anticorupție sunt concepute și elaborate pornind de la premisa că utilizatorii acestora vor fi autoritățile responsabile de elaborarea, de punerea în aplicare, de evaluarea strategiilor anticorupție. Totodată, în unele cazuri, instrumentele de prevenire a corupției prevăd standarde internaționale, utilizate și de reprezentanții societății civile, de mediul academic sau unele organizații nonguvernamentale la evaluarea corupției și acțiunilor autorităților.

Pornind de la cele invocate, instrumentele de prevenire și combatere a corupției le putem clasifica în:

- *instrumente la nivel internațional și regional*, instituite de organisme internaționale și regionale în baza acordurilor și tratatelor convențiilor internaționale;

¹⁷⁸ GAȚCAN, I., *Corupția ca fenomen social și mecanisme anticorupție (Cazul Republicii Moldova)*, Teză de doctor, Chișinău, 2015, p.129

- *instrumente de nivel național și local*, instituite și aprobate prin legi, decizii ale organelor publice centrale, dispoziții ale prim-ministrului, hotărâri de Guvern, hotărâri de Parlament, decizii ale autorităților publice locale;

- *instrumente la nivel instituțional*, create la nivel de instituții și autorități, care au ca obiectiv prevenirea și combaterea corupției.

La nivel internațional, primele instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție au fost adoptate de ONU¹⁷⁹, prin elaborarea la o serie de documente strategice precum: „Codul de conduită pentru funcționari publici” (*Rezoluția nr. 51/59 din 12.12.1996*), „Declarația ONU împotriva Corupției și Mitei în Tranzacțiile Comerciale Internaționale” (*Rezoluția nr. 51/191 din 21.02.1997*), „Acțiunea împotriva Corupției și Mitei în Tranzacții Comerciale Internaționale” (*Rezoluția nr.53/176 din 25.01.1999*), „Rezoluția cu privire la Prevenirea și Combaterea practicilor coruptibile și transferului ilegal de fonduri” (*Rezoluția nr. 55/188 din 20.12.2000*).

Instrumentele de luptă împotriva corupției, adoptate în cadrul Uniunii Europene, *la nivel regional*, sunt: „*Pactul de pre-aderare privind criminalitatea organizată cu tarile candidate din Europa Centrală și de Est și Cipru*”; „*Convenția privind lupta împotriva corupției în care sunt implicați funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene*”; „*Protocolul încheiat în temeiul articolului K.3 din Tratatul Uniunii Europene, adițional la Convenția cu privire la protejarea Intereselor financiare ale Comunităților Europene*”; „*Acțiunea comună din 22 decembrie 1998, adoptată de Consiliul Europei în temeiul articolului K.3 din Tratatul Uniunii Europene privind corupția în sectorul privat*” (98/742/JAI).

Instrumente internaționale de prevenire și combatere a corupției, ratificate de către RM, sunt: „*Convenția civilă cu privire la corupție*”, ratificată prin Legea nr. 542-XV din 19.12.2003¹⁸⁰, „*Convenția penală cu privire la corupție*”, ratificată prin Legea nr. 428-XV din 30.10.2003¹⁸¹, „*Protocolul adițional la Convenția penală cu privire la corupție*”, ratificat prin adoptarea Legii nr. 157-XVI din 06.07.2007¹⁸², „*Convenția ONU împotriva corupției*”, ratificată prin Legea nr. 158-XVI din 06.07.2007¹⁸³.

Alte documente adoptate la nivel internațional de către ONU, care prevăd mecanisme și instrumente anticorupție, sunt: „*Codul de conduită pentru persoanele oficiale însărcinate cu asigurarea aplicării legii*”; *Liniile directorii privind rolul procurorilor*; *Codul internațional de*

¹⁷⁹ Site-ul Organizației Națiunilor Unite, disponibil pe: <https://www.un.org/> accesat la 14.03.2021

¹⁸⁰ Legea nr. 542 din 19.12.2003 pentru ratificarea Convenției civile privind corupția. În: *Monitorul Oficial*, nr. 6, art.64, publicat la 01.01.2004, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

¹⁸¹ Legea nr. 428 din 21.11.2003 pentru ratificarea Convenției penale privind corupția. În: *Monitorul Oficial*, nr.229, art.918, publicat la 21.11.2003, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

¹⁸² Legea nr. 157 din 06.07.2007, pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția. În: *Monitorul Oficial*, nr.103-106, art.449, publicat la 20.07.2007, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

¹⁸³ Legea pentru ratificarea Convenției ONU împotriva corupției, nr. 158 din 06.07.2007. În: *Monitorul Oficial*, nr. 103-106, art. 451, publicat la 20.07.2007, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

conduită al agenților publici; Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind îndatoririle și responsabilitățile esențiale ale procurorilor; Manualul privind măsuri practice anticorupție pentru procurori și ofițeri de urmărire penală; Setul de instrumente anticorupție ale ONU; Ghidul tehnic pentru implementarea Convenției ONU împotriva Corupției; Manualul cu privire la responsabilitatea, supravegherea și integritatea poliției; Setul de instrumente privind integritatea poliției”¹⁸⁴.

Unele din aceste instrumente sunt menționate de către autorii Bostan G. și Pavlov S. în studiul “Instrumente de prevenire a corupției în sectorul justiției”¹⁸⁵, efectuat în scopul identificării noilor instrumente eficiente de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției, precum și de prevenire a comportamentului corecțional al actorilor din sectorul justiției. Autorii studiului menționează și unele instituții pe care le consideră instrumente anticorupție regionale, instituite în baza documentelor adoptate de Consiliul Europei: „Grupul de state contra corupției (GRECO)”; „Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția)”; „Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE)” și „Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE)”, „Adunarea Parlamentară” și „Comitetul de Miniștri a Consiliului Europei”.

În calitate de instituții globale, care promovează eficient mecanisme anticorupție, pot fi menționate: „ONU, Biroul Națiunilor Unite pentru Criminalitate și Droguri (UNODC), Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), Forumul Global de Luptă împotriva Corupției, Interpol, Asociația Internațională a Autorităților Anticorupție (IACA), în calitate de instituții regionale: Organizația Statelor Americane (OSA), Convenția Interamericană împotriva Corupției (IACAC), Uniunea Africană (UA), Inițiativa Anticorupție pentru Asia-Pacific, Consiliul Europei Grupul de State împotriva Corupției (GRECO), Inițiativa Regională Anticorupție (RAI), Oficiul de Luptă Anti-Fraudă (OLAF) și organizații non-guvernamentale: Transparency International (TI)”¹⁸⁶.

Experții Oficiului ONU pentru Droguri și Criminalitate clasifică instrumentele anticorupție, adoptate la nivel de state și instituții, în 8 grupuri distincte: „Evaluarea corupției și a capacităților instituționale de combatere a corupției; consolidarea instituțională; măsuri de prevenire; prevenirea socială și responsabilizarea cetățenilor; aplicarea legii, legislația anticorupție; cooperarea judiciară internațională; repatrierea fondurilor ilegale”¹⁸⁷.

¹⁸⁴ Site-ul Organizației Națiunilor Unite, disponibil pe: <https://www.un.org/ru/sections/what-we-do/index.html>, accesat la 14.03.2021

¹⁸⁵ BOSTAN, G., PAVLOV, S., Studiul “Instrumente de prevenire a corupției în sectorul justiției”, disponibil pe: http://justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Studiu_instrumente_de_prevenire_a_coruptiei_CAPC-2012.pdf, accesat la 30.04.2019

¹⁸⁶ Organizații interguvernamentale anticorupție, disponibil pe: <http://www.anticorruptionday.org/actagainstcorruption/en/resources/>, accesat la 14.03.2021

¹⁸⁷ The global programme against corruption un anti-corruption toolkit, 2nd Edition, UN Office on Drugs and Crime, Vienna, February 2004, p.55, disponibil pe: https://www.unodc.org/documents/corruption/Toolkit_ed2.pdf

În calitate de instrumente anticorupție, experții ONU menționează: *„evaluarea corupției; evaluarea capacităților instituționale și a răspunsurilor la corupție; instrumentul specializat - agențiile anticorupție; auditul și instituțiile de audit; instituția avocatului poporului (ombudsman); consolidarea sistemului judecătoresc; reforma administrației publice; codurile de conduită; comisiile naționale anticorupție; instrumentul de declarare a averilor de către funcționarii publici; autoritatea de monitorizare a achizițiilor din sectorul public; pactul de integritate; reducerea procedurilor; accesul la informații; educarea și sensibilizarea; formarea în domeniul mass-media și jurnalismul de investigație; instrumentul controlului social; independența operațională a personalului de investigație și urmărire penală în cazurile de investigare a corupției; investigațiile financiare și monitorizarea activelor; testarea integrității; acte juridice internaționale și regionale; instrumentele juridice naționale în materie penală; standardele de prevenire și control al spălării banilor; protecția avertizorilor de integritate; studii privind furnizarea serviciilor; evaluarea de țară a Organizației Națiunilor Unite; recuperarea fondurilor ilegale și asistența judiciară reciprocă”*¹⁸⁸.

Mecanismele anticorupție internaționale și naționale sunt orientate spre prevenirea fenomenului corupției prin crearea unor standarde și instituirea bunelor practici preventive și de combatere a corupției, prin reprimarea comportamentelor deviante sau neintegre. Prin urmare, mecanismele de prevenire a fenomenului corupției într-un stat pot fi grupate în mecanisme de prevenire a corupției în domeniul public, caracteristice tuturor instituțiilor și autorităților publice și mecanisme de prevenire aplicate de organele de drept specializate în investigarea corupției, această abordare fiind susținută și de autorul Gațcan Iu.¹⁸⁹

În RM, primele mecanisme de prevenire și combatere a corupției au fost instituite începând cu anul 1991, după declararea independenței, iar la acest subiect autorii autohtoni Popa V., Munteanu Ig., Izdebschi N., Cuhai I. menționează: „...analiza acțiunilor întreprinse de către autoritățile aflate la guvernare, atestă faptul că, de regulă, corupția a însemnat un diagnostic exact al viitoarelor eșecuri politice, sociale și economice, fiind realizate cicluri complete ale corupției în cadrul celor mai multe dintre autoritățile publice naționale și locale”¹⁹⁰.

În opinia noastră, primele mecanisme de prevenire și combatere a corupției, la nivel național, pot fi considerate decretele șefului statului, iar un astfel de exemplu ar putea fi *„Decretul Președintelui RM nr.104 din 30.04.1992, „Cu privire la măsurile de combatere a corupției în*

¹⁸⁸ The global programme against corruption un anti-corruption toolkit, 2nd Edition, UN Office on Drugs and Crime, Vienna, February 2004, p.55, disponibil pe: https://www.unodc.org/documents/corruption/Toolkit_ed2.pdf

¹⁸⁹ GAȚCAN, Iu. Corupția ca fenomen social și mecanisme anticorupție (*Cazul Republicii Moldova*), Teză de doctor, Chișinău, 2015, p.109

¹⁹⁰ POPA, V., MUNTEANU, Ig., IZDEBSCHI, N., CUHAL, I. Corupția politică: context și semnificații, Editura Cartier SRL, Chișinău, 2001, pag.74

organele puterii de stat și administrației de stat”¹⁹¹. Deși nu au fost legi, care ar stabili norme juridice complexe și responsabilități specifice pentru încălcarea acestor norme, la situația anilor 1992-2001, considerăm că aceste decrete reprezintă un pas important în ce privește atitudinea autorităților față de corupție, acestea fiind și primele acte juridice naționale care instituiau mecanisme de prevenire și combatere a corupției.

Sistemul național anticorupție din RM este axat pe politici centrate, pe cadrul normativ și instituțional, iar până în anul 2001 au fost adoptate următoarele reglementări generale consacrate prevenirii și combaterii corupției: „*Codul penal al RM din 24.03.1961*”¹⁹², „*Legea, nr. 900-XIV din 27.06.1996, privind combaterea corupției și protecționismului*”¹⁹³, „*Codul cu privire la contravențiile administrative din 29.03.1985*”¹⁹⁴, „*Legea nr. 297-XV din 22.06.2001, privind aderarea RM la Grupul de State contra Corupției (GRECO)*”¹⁹⁵.

Începând cu anul 2002, la capitolul prevenirii și combaterii corupției, au mai fost adoptate următoarele acte normative: „*Legea nr. 1264-XV din 19.07.2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății demnitarilor de stat, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere*”¹⁹⁶, „*Legea nr. 1104-XV din 06.06.2002, cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției*”¹⁹⁷, „*Hotărârea Parlamentului nr. 1429 din 07.11.2002*”¹⁹⁸ (prin care a fost instituită o nouă subdiviziune specializată a Procuraturii RM – *Procuratura Anticorupție*), „*Codul penal al RM nr. 985-XV din 18.04.2002*”¹⁹⁹, „*Legea nr. 428-XV din 30.10.2003 privind ratificarea Convenției penale cu privire la corupție din 27 ianuarie 1999 de la Strasbourg*”²⁰⁰, „*Legea nr. 542-XV din 19.12.2003 privind ratificarea Convenției civile cu privire la corupție din 4 noiembrie 1999 de la Strasbourg*”²⁰¹.

¹⁹¹ Decretul Președintelui RM, nr.104 din 30.04.1992, „Cu privire la măsurile de combatere a corupției în organele puterii de stat și administrației de stat. În: *Monitorul Oficial*, nr.4 art.101-1 din 30.04.1992 (abrogat), disponibil pe: www.legis.md, accesat la 14.03.2021

¹⁹² <https://ro.scribd.com/doc/122418547/Codul-penal-al-RM-din-1961-abrogat>, accesat la 02.06.2021

¹⁹³ În: *Monitorul Oficial*, nr.103-105, art.391 din 13.06.2008 (abrogată), disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

¹⁹⁴ În: *Veștile R.S.S.M. nr.3 art.47, publicat la 29.04.1985 (abrogat)*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

¹⁹⁵ În: *Monitorul Oficial*, nr. 67, art.494 din 27.06.2001, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

¹⁹⁶ În: *Monitorul Oficial*, nr.124-125, art.991 din 05.09.2002, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

¹⁹⁷ În: *Monitorul Oficial*, nr.91-94, art.668 din 27.06.2002, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

¹⁹⁸ În: *Monitorul Oficial*, nr.154, art.1213 din 21.11.2002, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

¹⁹⁹ În: *Monitorul Oficial*, nr.72-74, art.195 din 14.04.2009, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

²⁰⁰ În: *Monitorul Oficial*, nr.229, art.918 din 21.11.2003, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

²⁰¹ În: *Monitorul Oficial*, nr.6, art.64 din 01.01.2004, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 02.06.2021

La nivel național, autorii Bostan G. și Pavlov S. prezintă și alte posibile soluții, care ar putea fi considerate instrumente de prevenire a corupției: „...*amnistia, avertizorii de integritate, combaterea îmbogățirii ilicite, răspunderea civilă pentru corupție*”²⁰².

În egală măsură, considerăm un instrument eficient în prevenirea și combaterea corupției și *lustrația*, care constituie un mijloc de descalificare în masă a celor asociați cu abuzurile din regimul anterior. Lustrația a dobândit notorietate în Europa de Est post-sovietică, unde majoritatea țărilor au adoptat o formă de excludere din funcțiile publice pentru perioade diferite de timp a foștilor funcționari ai partidului comunist și celor care au colaborat cu forțele secrete ale poliției. Astfel, instrumentul lustrației ar putea fi o soluție și pentru RM în combaterea corupției, având în vedere că, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 39 din 08 iunie 2019, a fost adoptată „Declarația cu privire la recunoașterea caracterului captiv al statului RM de către regimul anterior, prin instaurarea controlul ilegal și anticonstituțional exercitat asupra Procuraturii Generale, sistemului judecătoresc, CNA, ANI, CEC, SIS, BNM și asupra altor autorități care trebuie să funcționeze în mod autonom, independent de factorul politic”²⁰³.

Lustrația este menționată frecvent ca instrument anticorupție în cercetările științifice, astfel autorii Nisnevich Y. și Rozic P., cu referire la acest aspect, menționează: „...după schimbarea regimurilor totalitare și autoritare de guvernare, în care întregul sistem al autorităților publice este în general corupt, acest instrument poate reduce probabilitatea reapariției corupției sistemice”²⁰⁴. Lustrația, în acest caz poate fi un mecanism de schimbare managerială, interzicând accesul la funcții publice a tuturor celor care au deținut funcții de conducere în autoritățile publice din regimul anterior. În acest context, autorii citați consideră: „...această procedură (lustrația) trebuie să fie realizată numai pe baza legilor adoptate, cu suportul unor instituții specializate anticorupție”²⁰⁵.

La nivel local „...fenomenul corupției este caracteristic procesului de gestionare administrativă a bunurilor publice și a resurselor financiare publice, precum și procesului de eliberare a autorizațiilor sau documentelor ce țin de proprietatea persoanelor fizice. O doime din cazurile de corupție documentate, țin de dobândirea/instrăinarea ilegală a terenurilor sau a unor imobile aflate în proprietate publică, iar un sfert țin de ilegalitățile în gestionarea resurselor financiare publice, precum și un segment de 15% din cazurile de corupție documentate țin de

²⁰² BOSTAN, G., PAVLOV, S. Studiu “Instrumente de prevenire a corupției în sectorul justiției”, disponibil pe: http://justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Studiu_instrumente_de_prevenire_a_coruptiei-CAPC-2012.pdf, accesat la 30.04.2019

²⁰³ Hotărârea Parlamentului RM nr. 39 din 08 iunie 2019, disponibil pe: <http://www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=eacdde96-f564-4cf0-acc5-0ccdef439b72>, accesat la 17.09.2020

²⁰⁴ НИСНЕВИЧ, Ю., РОЖИЧ, П. Люстрация как инструмент противодействия коррупции, Полис, Политические исследования № 1, с. 109-130, Москва, 2014

²⁰⁵ *Ibidem*

eliberarea autorizațiilor”²⁰⁶. Aceste concluzii se conțin în Studiul analitic privind fenomenul corupției în administrația publică locală din RM, realizat în anul 2015 de CNA.

Analizând și alte studii realizate de CNA la capitolul prevenirii și combaterii corupției la nivel local, am identificat o serie de măsuri anticorupție, care ar putea fi realizate, dintre care menționăm: sporirea transparenței proprietăților publice, deținute de autoritățile publice locale și instituțiile subordonate, prin elaborare unor registre publice de clasificare și de evidență a bunurilor funciare, mobile și imobile, reglementări clare privind procedurile de acordare a bunurilor publice în locațiune sau folosință, cu includerea unor indicatori de estimare a prețului de arendă, dependenți de prețul de piață, efectuarea procedurilor de vânzare-cumpărare, locațiune a bunurilor publice doar prin intermediul licitațiilor publice, revizuirea normelor și reglementărilor ce țin de procedura de eliberare a autorizațiilor de construcție și demolare a imobilelor, în vederea excluderii factorilor de risc, revizuirea procedurii de primire a lucrărilor de construcție/reparație la nivel local, prin sporirea rolului instituțiilor abilitate și extinderea perioadelor de asigurare/garantare a calității lucrărilor efectuate.

Municipalitățile sunt adesea acuzate nu numai de proasta gestionare a fondurilor, dar și de utilizarea acestora pentru a favoriza anumite firme private și de o varietate a activităților ilegale admise, precum mită pentru alocarea preferențială a locuințelor subvenționate, comisioane ilicite încasate pentru acordarea contractelor publice unor firme preferențiale, utilizarea de către funcționarii municipali a bunurilor publice în scopuri personale, facilitarea obținerii în regim de urgență sau vinderea autorizațiilor și licențelor, mită pentru a nu reacționa la nereguli în siguranța construcțiilor, protecției muncii, siguranței anti incendiare sau alte încălcări, care pot avea consecințe grave de nivel social, condiționarea furnizării de servicii publice prin achitarea unor sume ilegale, nerespectarea prevederilor incluse în documentațiile de urbanism ale localităților.

O prezentare reușită, în opinia noastră, a instrumentelor de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție de nivel local a fost realizată de autorii americani Klitgaard R., MacLean-Abaroua R. și Parris L., care propun în acest sens: „...eliminarea prin triere pe cei necinstiți (în baza unor teste cu elemente de predicție a onestității), încurajarea angajărilor pe merit și împiedicarea nepotismului; exploatarea „garanțiilor” externe de onestitate; creșterea salariilor, îmbunătățirea perspectivelor de promovare în carieră în funcție de performanțele obținute, îmbunătățirea auditului și sistemelor informatice de management, întărirea personalului de

²⁰⁶ Studiu analitic privind fenomenul corupției în administrația publică locală din RM, Chișinău, 2015, 18 p., disponibil pe: www.cna.md, accesat la 21.03.2020

specialitate (auditori, specialiști IT, investigatori, supraveghetori și agenți de securitate internă)”²⁰⁷.

Cu referire la *instrumentarul anticorupție de nivel instituțional*, considerăm că a fost sistematizat într-o variantă reușită în *Legea integrității nr. 82 din 25.05.2017*²⁰⁸. Astfel, în sensul acestei legi, climatul de integritate instituțională se cultivă prin realizarea următoarelor măsuri: „...angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și de integritate profesională, respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate, respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, neadmiterea favoritismului, respectarea regimului juridic al cadourilor, neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare, neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate, intoleranța față de incidentele de integritate, asigurarea transparenței în procesul decizional, asigurarea accesului la informații de interes public, gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile, respectarea normelor de etică și deontologie, respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuflejul)”²⁰⁹.

O serie importantă de instrumente anticorupție se regăsesc în „Legea nr. 1104 din 06.06.2002 cu privire la CNA”²¹⁰, dintre care menționăm:

- *expertiza anticorupție a actelor normative*, care are ca scop analiza nivelului de coruptibilitate a proiectelor de acte normative;
- *sensibilizarea și educația anticorupție*, care are menirea de a promova standardele de integritate și anticorupție, de a consolida sistemul de integritate instituțional și profesional, de a educa societatea și agenții publici în spiritul activ al denunțării manifestărilor de corupție;
- *evaluarea integrității instituționale*, care constituie un instrument de prevenire a manifestărilor de corupție în activitatea unei entități publice, prin identificarea riscurilor de corupție și de analiză a factorilor care le generează, precum și oferirea recomandărilor de înlăturare a acestora. Activitatea vizată este realizată de CNA în condițiile „Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013, privind evaluarea integrității instituționale”²¹¹ și „Metodologiei de identificare a riscurilor

²⁰⁷ KLITGAARD, R., MACLEAN-ABAROUA, R., PARRIS, L. Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention World Bank Publications, US, 2000, p.6

²⁰⁸ Legea integrității nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorial Oficial*, nr. 229-243, art.10, disponibil pe www.legis.md, accesat la 14.03.2021

²⁰⁹ Legea integrității, nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorial Oficial*, nr. 229-243, art.10, disponibil pe www.legis.md, accesat la 14.03.2021

²¹⁰ Legea, nr. 1104 din 06.06.2002, cu privire la CNA. În: *Monitorul Oficial*, nr. 209-211 din 05.10.2012, nr.683, art. 4, disponibil pe www.legis.md, accesat la 14.03.2021

²¹¹ Legea, nr. 325 din 23 decembrie 2013, privind evaluarea integrității instituționale. În: *Monitorul Oficial*, nr. 277-287, art.586 din 28.06.2016, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

de corupție în cadrul entităților publice, de identificare a agenților publici expuși acestor riscuri și de analiză a factorilor de risc care le generează”, aprobată prin Ordinul directorului CNA nr. 50 din 20 martie 2018²¹²;

- *testarea integrității profesionale*, instrument anticorupție utilizat cu unele deficiențe în aplicare. Anterior, testul de integritate profesională era aplicat ca un instrument independent, doar cu aprobarea coordonatorului activității de testare, la momentul actual acesta reprezintă o etapă a procesului de evaluare a integrității instituționale care se supune controlului judiciar;

- *monitorizarea și evaluarea politicilor anticorupție*, un instrument de prevenire anticorupție, activitățile realizate în acest scop fiind coordonate în cadrul unui document național unic - Strategia Națională de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020, adoptată prin Hotărârea Parlamentului, nr. 56 din 30.03.2017²¹³.

- *cooperarea internațională*, în calitate de instrument anticorupție, conduce la atingerea obiectivelor prin preluarea bunelor practici internaționale. Extinderea cooperării internaționale, regionale și bilaterale în domeniul prevenirii și combaterii corupției constituie un obiectiv prioritar al instituțiilor de drept, menit să faciliteze schimbul de informații dintre statele semnatare precum și să împărtășească cunoștințele și bunele practici.

În concluzie, constatăm că instrumentele de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție sunt diverse și se află în proces de dezvoltare continuă, fiind importante preluarea experienței internaționale și identificarea instrumentelor anticorupție care pot fi aplicate în cazul RM, pentru prevenirea și combaterea corupției în modul cel mai eficient²¹⁴.

2.4. Afirmarea activității analitice în calitate de instrument anticorupție în RM

Activitatea analitică, în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, constituie o atribuție a subdiviziunilor specializate a organelor de drept de colectare și analiză a informațiilor despre persoane, fapte, circumstanțe, care se referă la comportamente corupționale și infracțiuni de corupție, realizată în scop de investigare, adoptare a deciziilor de nivel operațional, elaborare a soluțiilor și recomandărilor de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției.

Instituțiile specializate în prevenirea și investigarea infracțiunilor de corupție dețin atribuții de dezvoltare a unor instrumente moderne, pentru realizarea eficientă a sarcinilor de activitate, în

²¹² Ordinul directorului CNA, nr. 50 din 20 martie 2018, privind aprobarea Metodologiei de identificare a riscurilor de corupție în cadrul entităților publice, de identificare a agenților publici expuși acestor riscuri și de analiză a factorilor de risc care le generează, disponibil pe: https://cna.md/public/files/Metodologia_de_evaluare_a_riscurilor.pdf, accesat la 10.03.2021

²¹³ Hotărârea Parlamentului, nr. 56 din 30.03.2017, privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020. În: *Monitorul Oficial*, nr. 216-228, art. nr.354, 2017

²¹⁴ TALMACI, F. Instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. Experiența internațională și a Republicii Moldova. În: *Revista Națională de Drept*, nr.7-9 (237-239), 2020, p. 69

practică fiind confirmată necesitatea prelucrării unui volum masiv de date și sistematizării informațiilor relevante despre evenimente, fapte și persoane.

În RM, activitatea analitică, în scop de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție, constituie o atribuție a CNA, organ specializat în prevenirea și combaterea corupției, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional²¹⁵.

Menționăm că CNA, cu denumirea inițială Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC), a fost înființat în anul 2002 cu scopul contracarării corupției, infracțiunilor economico-financiare și fiscale, iar, pe parcursul existenței sale, a trecut prin mai multe procese de reformare și reorganizare structurală. La 25 mai 2012, Parlamentul RM a adoptat Legea nr.120 privind modificarea și completarea unor acte legislative²¹⁶, prin care CCCEC a fost reformat, devenind de la 1 octombrie 2012 Centrul National Anticorupție.

Dezvoltarea capacităților analitice a constituit un obiectiv al Strategiei de consolidare a CNA, aprobată prin Hotărârea Parlamentului RM, nr. 633 din 24.08.2012²¹⁷. Odată cu reforma instituțională, în cadrul CNA s-a inițiat schimbarea conceptului activității analitice în scopul îmbunătățirii capacităților de analiză și evaluare a nivelului, tendințelor și factorilor de risc a fenomenului corupției și efectuării unor studii de caz calitative pentru identificarea și stabilirea funcționarilor culpabili și a faptelor de comportament corupțional. Astfel, prin reforma instituțională a CNA, în baza *Hotărârii Parlamentului, nr. 230 din 25.10.2012, privind aprobarea structurii și efectivului-limită al CNA*²¹⁸ a fost creată unitatea analitică - subdiviziune de analiză a informației, având în componența sa inițial 8 ofițeri cu atribuții analitice, selectați din subdiviziunile de investigații și prevenire ale Centrului.

În opinia noastră, un impact pozitiv în dezvoltarea capacităților profesionale ale efectivului unității analitice l-a avut instruirea după sistemul ANACAPA²¹⁹ (februarie - martie 2013, or. Szczytno, Polonia), ce reprezintă un curs de tehnici analitice pentru investigarea activităților infracționale complexe, implementate inițial în SUA și, ulterior, în mai multe state membre ale UE. Programul de instruire are la bază metode și tehnici de analiză a criminalității, cu utilizarea softului analitic i2 Analyst Notebook 8. Ca urmare a instruirilor desfășurate, obiectivele activității analitice în cadrul CNA au fost revăzute, fapt care a oferit un nivel mai înalt calității produselor analitice, aceste constatări fiind menționate în Raportul de evaluare a implementării strategiei de

²¹⁵ Legea cu privire la CNA, nr.1104 din 06.06.2002, art.1 al.1) În: *Monitorul Oficial*, nr. 209-211/683 din 05.10.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

²¹⁶ Legea nr.120 privind modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial*, nr. 103 art. 353 din 29.05.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

²¹⁷ Hotărârea Parlamentului, nr. 633 din 24.08.2012, privind aprobarea Strategiei de consolidare a CNA. În: *Monitorul Oficial* nr. 181-184 /688 din 31.08.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

²¹⁸ Hotărârea Parlamentului, nr. 230 din 25-10-2012, privind aprobarea structurii și efectivului-limită al CNA. În: *Monitorul Oficial*, nr. 234-236 art. 751 din 09.11.2012

²¹⁹ ANACAPA SCIENCES Inc., disponibil pe <http://www.anacapasciences.com>, accesat la 22.09.2019

consolidare instituțională a CNA din 2014, elaborat în cadrul Proiectului „Monitorizarea și contribuția societății civile la politicile anticorupție din Moldova”, cu suportul financiar al Fondului Națiunilor Unite pentru Democrație (UNDEF)²²⁰.

În conformitate cu Legea, nr. 180 din 22.10.2015, pentru modificarea și completarea unor acte legislative, CNA a fost investit cu „...atribuția de efectuare a analizei operaționale și strategice a actelor de corupție”²²¹, conform art. 6 lit. m) din Legea nr.1104 din 06.06.2002, CNA i s-a acordat dreptul „...să prelucreze date cu caracter personal, inclusiv în scop de analiză informațională și strategică”²²² și conform art.6 lit. n) „...să creeze și să administreze registre instituționale, sisteme informaționale și baze de date în limita competențelor sale”²²³.

Astfel, ca urmare a modificărilor de lege menționate, activitatea analitică în cadrul CNA a devenit o atribuție de bază, prevăzută la art. 4, lit. f) din Legea, nr. 1104 din 06.06.2002, cu privire la CNA, fiind definită ca: „...efectuarea analizelor operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, a informației privind studiile analitice ale fenomenului corupției”²²⁴.

Totodată, în scopul exercitării atribuției menționate, angajații subdiviziunii analitice au fost investiți cu dreptul, prevăzut de art.6 lit. e) din Legea, nr. 1104/06.06.2002, cu privire la CNA: „Să solicite și să primească de la autoritățile publice, de la persoanele juridice și fizice documente, înregistrări, informații și date necesare pentru exercitarea atribuțiilor de prevenire și analiză a actelor de corupție și a celor conexe”²²⁵. Conform structurii organizatorice interne, subdiviziunea structurală a CNA, investită cu atribuții de analiză și prevenire a actelor de corupție, a celor conexe corupției și a faptelor coruptibile, prin realizarea analizelor informaționale strategice, tactice și operaționale – a fost denumită *Direcția Analitică*.

La modul practic, actualmente în cadrul CNA, ofițerii cu atribuții în analiza de informații se clasifică în analiști de nivel *operațional și strategic*, fapt care presupune și specializarea instituțională în aceste două direcții de activitate. Totodată, pentru viitor considerăm oportun specializarea analiștilor de informații în cadrul CNA și pe domeniile *analizelor tactice* și celor *administrative*. Argumentele în sprijinul acestei abordări, susținute și de unii experți în domeniul analizei de intelligence, vor fi prezentate pe parcursul lucrării.

²²⁰ Raport de evaluare a implementării strategiei de consolidare instituțională a CNA din 2014, disponibil pe <https://cna.md>, accesat la 02.06.2020

²²¹ Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 22.10.2015, art. II, pct.1. În: *Monitorul Oficial*, nr. 297-300/546 din 30.10.2015, disponibil pe www.legis.md, accesat la 14.03.2021

²²² Legea cu privire la CNA, nr.1104 din 06.06.2002, art.6 lit. m) În: *Monitorul Oficial*, nr. 209-211/683 din 05.10.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

²²³ *Ibidem*, art.6 lit. n)

²²⁴ Legea cu privire la CNA, nr.1104 din 06.06.2002, art.4 lit. f) În: *Monitorul Oficial*, nr. 209-211/683 din 05.10.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021

²²⁵ *Ibidem*, art.6 lit. e)

Direcția Analitică a CNA efectuează analiza multilaterală a informației privind modelele, tendințele și situațiile criminogene de comitere a actelor de corupție și a celor conexe corupției, precum și a faptelor coruptibile, iar, în vederea realizării misiunii sale, are următoarele funcții de bază:

a) analiza multisectorială și multisursă, evaluarea nivelului, tendințelor și prognozarea fenomenului corupției cu impact major în sfera securității naționale (numită - Analiză strategică).

b) analiza datelor și informațiilor despre persoanele implicate, obiectivele vizate și forme concrete de manifestare a situației purtătoare de risc, în diverse domenii social-economice, în activitatea autorităților publice, a instituțiilor și organizațiilor de drept public și privat, în gestionarea mijloacelor publice și celor provenite din asistență externă (numită – Analiza tactică).

c) analiza informațiilor pe cazuri determinate, întru stabilirea modelelor, circumstanțelor, subiecților actelor de corupție și a celor conexe corupției, precum și a faptelor coruptibile (numită Analiză operațională).

d) înaintarea recomandărilor, în baza analizelor strategice, tactice și operaționale, privind prevenirea și combaterea actelor de corupție, actelor conexe corupției și faptelor coruptibile.

De asemenea, în atribuțiile Direcției intră:

a) elaborarea produselor analitice în scopul relevării problemelor specifice ale fenomenului corupției existente în activitatea autorităților publice, instituțiilor și organizațiilor de drept public și privat, în domeniile social-economice ale Republicii Moldova, identificarea și evaluarea particularităților criminogene, factorilor de risc, conflictului de interese și schemelor de fraudare a activelor și mijloacelor publice și celor provenite din asistența externă;

b) întocmirea Raportului anual privind riscurile identificate, în baza analizelor strategice, tactice și operaționale, în activitatea autorităților publice, instituțiilor și organizațiilor de drept public și privat, în domeniile social-economice din RM, în domeniul gestionării activelor și mijloacelor publice și celor provenite din asistența externă;

c) asigurarea suportului operațional și informațional al subdiviziunilor Centrului și altor autorități publice la solicitare, pe cazuri determinate, întru identificarea și stabilirea factorilor și schemelor de risc cu caracter coruptibil;

d) administrarea instrumentelor analitice, inclusiv a softurilor specializate, pentru prelucrarea și analizarea informației, inclusiv a datelor sensibile și a celor cu caracter personal;

e) constituirea și administrarea registrelor instituționale, sistemelor informaționale de evidență a datelor cu caracter personal ale persoanelor supuse verificării în cadrul analizelor, cu notificarea autorității publice de resort, în modul prevăzut de legislație;

f) gestionarea și prelucrarea informațiilor din sistemele informaționale administrate de Agenția de Guvernare Electronică, MAI, Agenția Servicii Publice, Serviciul Fiscal, Serviciul

Vamal și alte autorități/instituții/organizații, inclusiv de peste hotarele țării, în scopul prevenirii și analizei actelor de corupție, a celor conexe corupției și faptelor coruptibile, conform legislației în vigoare;

g) înaintarea și monitorizarea recomandărilor, în cadrul analizelor strategice și tactice, privind prevenirea și diminuarea fenomenului corupției și factorilor de risc cu caracter coruptibil ce afectează interesul public;

h) elaborarea ipotezelor și recomandărilor, în cadrul analizelor operaționale, pe marginea cazurilor aflate în examinarea CNA, a organelor procuraturii și a altor autorități competente;

i) elaborarea și înaintarea propunerilor de modificare sau completare a actelor legislative și normative, care vor contribui la îmbunătățirea cadrului legal de activitate din diverse domenii, autorități și instituții publice.

Întru executarea atribuțiilor funcționale, efectivul subdiviziunii este în drept:

a) să dispună și să aplice metode și instrumente de analiză a informației în scopul elaborării produselor analitice (strategice, tactice, operaționale, rapoartelor, notelor și diagramelor analitice etc.);

b) în urma analizelor efectuate, să elaboreze pentru autoritățile administrației publice recomandări de diminuare a fenomenului corupției;

c) să solicite de la autoritățile administrației publice și subdiviziunile CNA, hotărârile primite pe materialele produselor analitice elaborate de către Direcția Analitică, care s-au expedit pentru examinare conform competențelor atribuite;

d) să solicite și primească, în condițiile legii, de la autoritățile administrației publice, persoanele fizice și juridice, subdiviziunile CNA, documente, înscrisuri și informații necesare pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu;

e) să constituie și să administreze registre instituționale, sisteme informaționale de evidență a datelor, inclusiv cu caracter personal ale persoanelor supuse verificării în cadrul analizelor, cu notificarea autorității publice de resort, în modul prevăzut de legislație;

f) să gestioneze și să prelucreze informații din bazele de date administrate de Agenția de Guvernare Electronică, MAI, Agenția Servicii Publice, Serviciul Fiscal, Serviciul Vamal și alte autorități/instituții/organizații, inclusiv de peste hotarele țării, în scopul analizei informațiilor despre persoane și fapte, în conformitate cu legislație în vigoare;

g) să solicite și să obțină consultații de la specialiștii în domeniu asupra problemelor care impun cunoștințe speciale;

h) să antreneze angajați ai subdiviziunilor CNA la elaborarea produselor analitice, cu acordul conducătorilor acestora;

i) să acorde asistența analitică subdiviziunilor CNA la investigarea cazurilor de corupție și faptelor coruptibile;

j) conform ordinului directorului CNA, să dispună și de alt statut decât cel prevăzut în statele de personal;

k) să colaboreze cu subdiviziunile similare ale altor autorități naționale și internaționale în scopul schimbului de experiență în domeniu;

l) să identifice soluții de atragere a asistenței întru asigurarea bazei tehnico – materiale moderne pentru desfășurarea unei activități analitice calitative;

m) să participe la conferințe, seminare, mese rotunde și alte activități, organizate în țară și în străinătate, cu tematica corespunzătoare domeniului de activitate.

Prin urmare, constatăm că, prin adoptarea Legii nr.180 din 22.10.2015, activitatea analitică a CNA a devenit o atribuție legală, fiind astfel create premise și condiții de dezvoltare durabilă a acestei activități în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție.

Un alt element cheie în consolidarea capacităților funcționale ale unității analitice l-a constituit dezvoltarea bazelor de date interne și accesul la sistemele informaționale gestionate de alte autorități publice, prin semnarea acordurilor de colaborare. Concomitent, la capitolul dotări tehnice, în perioada 2015-2018, subdiviziunea analitică CNA a beneficiat de echipament și soft-uri de prelucrare analitică a datelor: *i2 Analyst Notebook*, *i2 iBase User*, *i2 iBridge User*, *i2 Pattern Tracer*, în cadrul proiectului PNUD Moldova „Consolidarea funcțiilor de prevenire și analiză a CNA”, având ca obiectiv consolidarea capacităților CNA de analiză a fenomenului corupției în baza documentelor strategice naționale și internaționale²²⁶.

Un alt factor benefic, în consolidarea activității analitice a CNA, l-a constituit mediatizarea acestei activități, în calitate de instrument eficient de prevenire și combatere a fenomenului corupției, fiind publicate pe site-ul instituțional mai multe studii și analize despre corupție, dintre care menționăm: Analiza strategică privind sentințele adoptate de către instanțele judecătorești în anul 2019 pe cauzele penale pentru faptele de corupție și cele conexe corupției și profilul subiectului infracțiunilor de corupție; Analiza strategică și operațională a corupției – un instrument-cheie al CNA în lupta anticorupție; Studiu privind sentințele pe actele de corupție adoptate de instanțele de judecată în perioada 2018; Studiul privind profilul infractorului pe cazurile de corupție din analiza sentințelor pe dosarele de corupție pe anul 2018; Studiul privind practica judiciară pe cazurile contravenționale de construcții neautorizate; Studiul analitic "Percheziția – mijloc de acumulare a probelor de către agenții constatatori în procesul

²²⁶ Proiectul PNUD Moldova „Consolidarea funcțiilor de prevenire și analiză a CNA”, disponibil pe: <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/strengthening-the-corruption-prevention-and-analysis-functions-o.html>, accesat la 02.06.2020

contravențional, vulnerabilități și riscuri"; Studiu privind consolidarea autorităților de prevenire și combatere a infracțiunilor economice în RM; Studiul analitic privind deficiențele înregistrate în cadrul sistemului de repartizare aleatorie a dosarelor "Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD)"; Studiul analitic privind fenomenul corupției în administrația publică local; Analiza strategică privind activitatea Direcției generale economie, reforme și relații patrimoniale a Consiliului mun. Chișinău; Analiza operațională privind activitatea Î.S. Aeroportul Internațional Liber Mărculești în perioada 2009-2015; Analiza strategică privind activitatea notarială; Analiza operațională privind implementarea Proiectului „Agricultura competitivă din Moldova (construcția Punctelor de Inspecție la Frontieră)” de către Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în Domeniul Agriculturii și Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor²²⁷.

Pe parcursul anilor 2012 - 2020, activitatea analitică s-a dezvoltat eficient, devenind o atribuție importantă a CNA și un instrument atât pentru subdiviziunile de prevenire a corupției, cât și pentru ofițerii de investigații, ofițerii de urmărire penală și procurorii anticorupție, această constatare fiind confirmată și prin rezultatele relevante în domeniul activității analitice, publicate și în rapoartele de activitate ale CNA. Astfel, conform Raportului de activitate al CNA în pentru perioada 2014-2015: „...subdiviziunea analitică a efectuat 308 studii analitice, dintre care 15 analize strategice și 133 de analize operaționale în anul 2014 și, respectiv, 19 analize strategice și 141 de analize operaționale în anul 2015. Domeniile analizate au vizat gestionarea mijloacelor bugetare și celor provenite din sursele externe, eficiența activităților unor autorități publice și întreprinderilor de stat, gestionarea patrimoniului public, examinarea acțiunilor funcționarilor publici de nivel central și local prin prisma legislației anticorupție, eficiența măsurilor anticorupție în sistemul judecătoresc”²²⁸.

În perioada anului 2016 „...au fost efectuate 208 studii analitice, dintre care 21 strategice și 187 analize operaționale, examinate 201 solicitări de date din registrele informaționale de stat. Analizele operaționale au fost realizate în cadrul a 112 cauze penale și 59 de materiale din gestiune, fiind examinate peste 1.900.000 de înregistrări privind conexiunile telefonice, stabilite 987 de relații (de rudenie, de serviciu sau afaceri) între diverse persoane fizice și/sau juridice. În 49 de cazuri au fost analizate veniturile și proprietățile funcționarilor sub aspectul îmbogățirii ilicite, iar în 102 cazuri a fost verificat gradul de integritate a candidaților la funcțiile publice. La fel, au fost analizate 235 de achiziții publice, 7 informații din articolele din mass-media privind manifestarea

²²⁷ Studii analitice CNA, disponibil: <https://cna.md/pageview.php?l=ro&idc=74&t=/Studii-si-analize/Analize-strategice-sectoriale&>, accesat la 25.02.2019

²²⁸ Raportul de activitate al CNA pentru perioada 2014-2015, pag. 15, disponibil pe pagina web www.cna.md, accesat la 25.02.2019

fenomenului corupției, riscurile de corupție posibile în cazul adoptării a 5 proiecte de Hotărâri de Guvern, precum și riscurile la importul/exportul unor produse/servicii”²²⁹.

Analogic, conform Raportului de activitate pentru perioada anului 2017: „CNA a realizat 339 de produse analitice privind fenomenul corupției în cazurile investigate și în domeniile social-economice din RM, din care 22 strategice și 317 operaționale, inclusiv 189 în cadrul cauzelor penale”²³⁰. Conform datelor din acest raport: „...activitatea de analiză a fost concentrată spre analiza proprietăților persoanelor publice în raport cu veniturile, fiind constatate 23 de cazuri de diferență dintre proprietăți și venituri în sumă de 17,5 milioane lei, 25 de cazuri de nedeclarare a 92 de bunuri și venituri în valoare de 6,74 milioane lei. În cadrul analizei conexiunilor telefonice, au fost stabilite 14682 de legături dintre figuranți și 585 de relații de rudenie și afaceri între figuranții investigațiilor de corupție”²³¹.

Conform Raportului de activitate al CNA pentru perioada anului 2018: „...au fost elaborate 375 de produse analitice, inclusiv 18 strategice și 357 operaționale, privind actele de corupție, actele conexe corupției și faptele coruptibile. Dintre analizele strategice efectuate, 10 au fost remise ofițerilor de investigații și ofițerilor de urmărire penală pentru examinare conform competenței. În alte 5 cazuri, au fost întocmite 17 sesizări în adresa autorităților publice, pentru soluționarea problematicilor constatate în rezultatul analizelor strategice, ca urmare 94% din recomandări au fost acceptate și/sau luate în considerare pentru implementare”²³². Astfel, constatăm că analizele strategice în anul 2018 au fost axate prioritar pe domeniul educație, ocrotirea sănătății și gestionarea mijloacelor provenite din asistenta externă.

Conform informațiilor CNA: „În domeniul educației, în anul 2018 au fost supuse analizei activitatea a 7 instituții superioare de învățământ de stat prin prisma gestionării mijloacelor bugetare și a veniturilor obținute din activitatea proprie. În lista de vulnerabilități a fost inclusă lipsa unor analize și prognoze exacte de estimare a necesităților pentru formarea comenzii de stat (în ultimii trei ani, din bugetul de stat au fost alocate 1,9 miliarde lei, pentru comanda de stat – 7700 de studenți, deși RM oferă doar 2 000 de locuri de muncă vacante), la unele instituții fiind constatate și costuri de întreținere a unui student cu 57% mai mult în comparație cu altele. De asemenea, au fost constatate vulnerabilități la darea în arendă a spațiilor publice gestionate de

²²⁹ Raportul de activitate al CNA pentru perioada 2016, pag. 33-34, disponibil pe pagina web www.cna.md, accesat la 25.02.2019

²³⁰ Raportul de activitate al CNA pentru perioada 2017, pag. 13, disponibil pe pagina web www.cna.md, accesat la 25.02.2019

²³¹ *Ibidem*

²³² Raportul de activitate al CNA pentru perioada 2018, pag.45, disponibil pe pagina web www.cna.md, accesat la 18.03.2020

instituțiile de învățământ (preturi mai jos de 3-4 ori decât cel de piață, selectarea incertă a beneficiarilor) etc.”²³³

În cadrul altui studiu, au fost analizate legăturile între factorii de decizie ai unor instituții de învățământ general din mun. Chișinău și reprezentanții asociațiilor obștești (inclusiv părintești), fiind constatate mai multe cazuri în care directorii, directori adjuncți și contabilii instituțiilor de învățământ beneficiau de „sporuri salariale” din contul asociațiilor respective.

Sistemul educației a fost vizat și în analiza strategică privind gestionarea mijloacelor financiare la reconstrucția și modernizarea unor Centre de Excelență. Astfel, a fost constatată prezența unor grupuri de agenți economici desemnați în calitate de câștigători la majoritatea procedurilor de achiziții publice organizate în scopul reconstrucției și modernizării centrelor de excelență. Un alt subiect analizat a vizat alocarea mijloacelor publice instituțiilor de învățământ neacreditate, fiind constatate unele lacune ale cadrului legal de referință ce au generat nerealizarea acreditării instituțiilor de învățământ de ordin general, profesional-tehnic și superior.

În domeniul ocrotirii sănătății, a fost efectuată analiza strategică privind acreditarea instituțiilor medicale și finanțarea acestora din fondul CNAM, fiind constatate multiple cazuri de nerespectare a procedurii legale, în scopul acreditării și recreditării instituțiilor medicale, fapt ce a condiționat alocarea ilegală a mijloacelor financiare.

Cu referire la fondurile externe, în perioada 2018 a fost efectuată analiza strategică privind implementarea proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale” - Faza a II-a, fiind constatate multiple cazuri de organizare a procedurilor de achiziție cu elemente de fraudă.

În alte domenii cu rezonanță socială sporită, s-a efectuat analiza strategică privind practica judiciară pe cauzele contravenționale de construcții neautorizate. Ca rezultat, s-a constatat că, din 250 de hotărâri judecătorești analizate, doar în 24% instanțele de fond au aplicat demolarea construcțiilor neautorizate, dintre care încă jumătate sunt anulate de instanțele de apel și, în final, rămân în vigoare doar 11% din cazurile de demolare.

Cu referire la activitatea analitică în procesul de investigare a infracțiunilor de corupție, un factor determinant în anul 2018 l-au constituit analizele operaționale realizate pe cazurile de corupție, în care au fost vizate „...proprietățile persoanelor în coraport cu veniturile acestora (45% din analizele operaționale), relațiile între figuranți (39%) și activitatea agenților economici, inclusiv câștigători ai licitațiilor publice (16%). Subiecții supuși analizei operaționale au fost persoane cu funcție de demnitate publică (13), funcționari/agenți publici (224), persoane fizice (1061), precum și persoane juridice (319). În 58 de cazuri, a fost stabilită deținerea de către subiecți a unor proprietăți nejustificate, a căror valoare constituie circa 100 de milioane lei. În 27 de cazuri, a fost stabilită nedeclararea a 93 de bunuri imobile, cu valoarea cadastrală de 21,69 mil. lei. În alte

²³³ *Ibidem*

12 cazuri, a fost stabilită nedeclararea a 26 de bunuri mobile, cu valoarea de 1,92 mil. lei. În 25 de cazuri, a fost stabilită nedeclararea a 41 de surse de venit, în sumă de 3,66 mil.lei. În 8 cazuri, a fost stabilită nedeclararea a 11 cote-părți deținute în cadrul unor întreprinderi, cu valoarea de 1,87 mil. lei”²³⁴.

Totodată, constatăm că beneficiari ai produselor de analiză operațională au fost ofițerii de urmărire penală, ofițerii de investigații speciale din cadrul Centrului, precum și procurori din cadrul Procuraturii Anticorupție. Astfel, în dependență de solicitant: „...74% din analizele operaționale au fost expediate subdiviziunilor specializate ale Centrului și 26% - Procuraturii Anticorupție. Analizele operaționale au fost efectuate în cadrul a 242 de cauze penale și materiale înregistrate în cadrul CNA. Suplimentar, a fost acordat suportul analitic-informațional în 187 de cazuri, cu prezentarea extraselor din sistemele informaționale disponibile”²³⁵.

În perioada anului 2019, au fost efectuate: „...16 produse analitice de nivel strategic și 425 de nivel operațional, privind fenomenul corupției în cazurile investigate și în domeniile social-economice din RM. Analizele strategice au vizat domeniile: asistența externă, organele de control, sentințele pe cazurile de corupție adoptate de instanțele de fond în 2018, gestionarea banilor publici înregistrați în evidența trezoreriilor și unităților de implementare a proiectelor din RM”²³⁶.

Analizând rezultatele de activitate ale CNA pentru anul 2019 la capitolul analizelor de informații în cadrul procesului de investigare a infracțiunilor de corupție, constatăm că: „...analizele operaționale au vizat proprietățile persoanelor publice în coraport cu veniturile acestora, relațiile între figuranți și activitatea agenților economici, inclusiv câștigători ai licitațiilor publice”²³⁷. În cadrul acestor analize de informații au fost stabilite: „...31 cazuri de deținere de către subiecți a unor proprietăți nejustificate, a căror valoare constituie aproximativ 49,1 milioane lei, 31 cazuri în care subiecții ar deține 191 bunuri imobile înregistrate pe persoane terțe (rude), în valoare de circa 106,2 milioane lei, 25 cazuri de împrumuturi suspecte declarate de către subiecții investigațiilor în sumă totală de 93,9 milioane lei, 19 cazuri în care s-au stabilit nedeclarate 66 de bunuri imobile, cu valoarea totală de 76,8 milioane lei, 7 cazuri de nedeclarare a 17 unități de transport, cu valoarea totală de 2 milioane lei, 12 cazuri de nedeclarare a 24 surse de venit, în sumă de 2,7 milioane lei și 13 cazuri în care nu au fost declarate cotele părți deținute de figuranți în cadrul unor companii”²³⁸.

²³⁴ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2018, pagina 49, disponibil pe pagina web www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²³⁵ *Ibidem*

²³⁶ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019, disponibil pe pagina web www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²³⁷ *Ibidem*, p.22

²³⁸ *Ibidem*

Instrumentul analitic are un rol important în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, iar dezvoltarea activității de analiză a informației în cadrul CNA a avut efecte pozitive pentru realizarea sarcinilor instituționale. Totodată, rezultatele subdiviziunii analitice a CNA pentru perioada 2014-2019 au fost unele relevante, fiind necesară consolidarea capacităților acestei subdiviziuni prin perfecționarea procedurilor operaționale, dezvoltarea bazelor de date, sistemelor informaționale și evidențelor criminalistice, aplicațiilor tehnice și pregătirea specialiștilor calificați²³⁹.

În concluzie, analizând rezultatele subdiviziunii analitice a CNA pentru perioada anilor 2014-2019, prin realizarea a 1560 de analize operaționale și 111 analize strategice (*fig.nr.2.1*), constatăm creșterea în dinamică a numărului de analize operaționale și realizarea unui număr constant al analizelor strategice, fapt care indică la afirmarea activității analitice, ca instrument anticorupție eficient în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție.

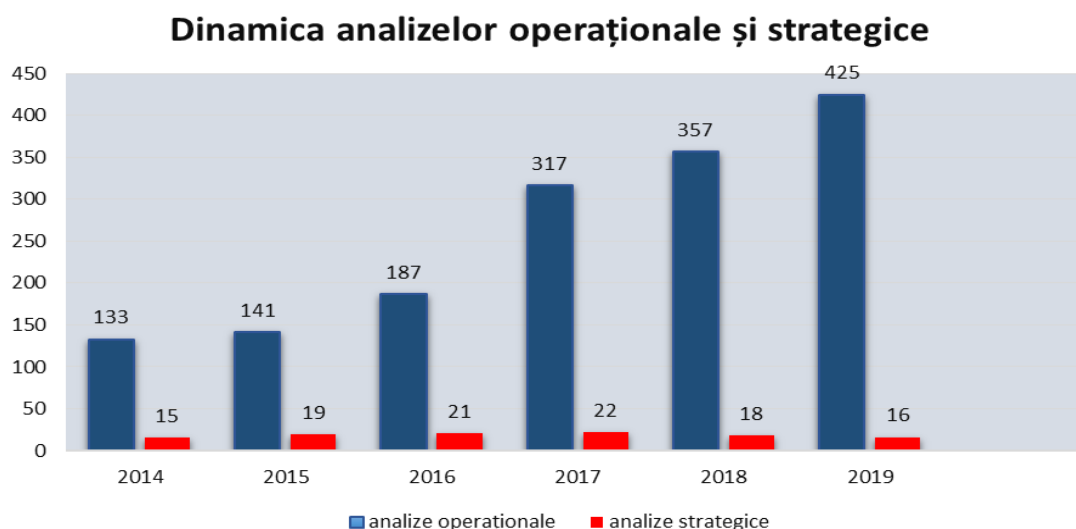

Fig. nr.2.1 Dinamica analizelor operaționale și strategice CNA, 2014-2019

2.5. Concluzii la capitolul 2

Ca rezultat al cercetărilor efectuate, se formulează următoarele concluzii la acest capitol:

1. Activitatea analitică în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor se referă la un concept general de tehnică polițienească și o disciplină practică în comunitatea instituțiilor specializate în prevenirea și combaterea criminalității.

2. Noțiunile, obiectivele și metodologia activității analitice de investigare, de combatere și prevenire a infracțiunilor de corupție au legătură cu obiectul de studiu al *criminalisticii*, al

²³⁹ TALMACI, F. Activitatea analitică ca atribuție a CNA: concept și afirmare în calitate de instrument anticorupție. În: *Revista științifică internațională Supremația Dreptului*, nr. 4, anul 4, 2019, p.67

activității speciale de investigații, al procesului penal și criminologiei și ar putea să se regăsească încorporate într-un modul de curs specializat - analiza informațiilor de natură criminală.

3. *Analiza crimelor, analiza de intelligence în investigarea infracțiunilor, analiza informațiilor de natură criminală, analiza informațiilor cu referire la activități infracționale* sunt noțiuni caracteristice activității analitice, în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor, se aseamănă din punctul de vedere al metodologiilor de realizare, fiind diferite după genul de informații și tehnicilor de analiză utilizate.

4. *Caracteristica criminalistică a infracțiunilor de corupție* reflectă, de regulă, datele calitative ale analizei de informații despre activitățile criminale, necesare în efectuarea analizelor operaționale de caz despre corupție, iar *modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție* reflectă datele cantitative și generice, caracteristice infracțiunilor de corupție, necesare în efectuarea analizelor strategice, ca tipuri distincte ale analizei de informații despre corupție.

5. Instrumentele de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție sunt diverse și se află în proces de dezvoltare continuă, fiind importantă preluarea experienței internaționale și identificarea instrumentelor anticorupție care pot fi aplicate în cazul RM, pentru prevenirea și combaterea corupției în modul cel mai eficient.

6. Rezultatele subdiviziunii analitice a CNA pentru perioada anilor 2014-2019 (*1560 de analize operaționale și 111 analize strategice efectuate*) reflectă creșterea în dinamică a numărului de analize operaționale și realizarea unui număr constant al analizelor strategice, fapt care indică la afirmarea activității analitice ca instrument anticorupție, eficient în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție.

CAPITOLUL 3. METODE ANALITICE, APLICAȚII SOFTWARE, PROCESUL ANALITIC ȘI PRODUSELE ACTIVITĂȚII ANALITICE ÎN INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

3.1. Metode și tipuri de analiză a informației utilizate în investigarea infracțiunilor de corupție

Activitatea de prevenire și combatere a criminalității presupune aplicarea metodelor generale ale cunoașterii care sunt utilizate și de alte științe, iar, prin aplicarea acestora, analistul de informații elaborează cunoștințe noi pentru a fi utilizate în investigarea și prevenirea infracțiunilor.

Performanța unităților analitice, implicate în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, depinde în mod direct de nivelul de organizare a acestora, de modul de gestionare a informațiilor, de metodele și tehnicile analitice, utilizate în procesul de activitate. După cum s-a menționat în capitolul precedent, analiza de informații în procesul de investigare și prevenire a crimelor constituie o activitate în care se utilizează *tehnici cantitative și calitative* pentru analiza datelor de valoare destinate agențiilor de aplicare a legii și comunităților acestora. În același timp, activitatea analitică în procesul de investigare a infracțiunilor presupune utilizarea unor metode științifice generale, cum ar fi: *metoda observației, metoda descrierii, metoda analizei și sintezei, metoda deducției și inducției, metoda analogiei, metoda formulării de ipoteze, metoda abstractizării, metoda generalizării, metoda măsurării, metoda comparării, metoda experimentului, metoda modelării, etc.* și tehnicilor de gândire logică: *analiza, sinteza, inducția, deducerea*, care asigură nu doar un demers coerent, ci și evitarea prejudecăților și automatismelor de gândire inerente, unele din aceste metode și tehnici analitice fiind descrise și de autorii ruși Khalykov A., Yakovets E. și Zhuravlenko N.²⁴⁰ în lucrările lor de specialitate.

Aplicarea metodologiilor analitice în investigarea corupției nu este un secret în circumstanțele existenței multitudinii de resurse, care pot fi accesate fără costuri mari, mai ales în mediul on-line, care a beneficiat de o explozie informațională în ultimul timp. În acest context, considerăm important modul în care metodele analitice sunt înglobate într-un model de lucru funcțional și adaptat la cerințele de activitate ale organelor de drept.

În literatura de specialitate, există mai multe abordări conceptuale cu privire la metodele de analiză a informației, acestea fiind *calitative* sau *cantitative*, *intuitive* sau *empirice*, *intuitive* sau *științifice*, unii experți clasificându-le și în trei grupuri distincte, care sunt: *intuitive, structurate și științifice*.

²⁴⁰ ХАЛИКОВ, А. и др. Юридическое, техническое и информационно-аналитическое обеспечение оперативно-розыскной деятельности: учеб. пособие, М., Юрлитинформ, 2010, с.311, 472 с., disponibil pe: <https://in.b-ok.as/book/2959780/223637>, accesat la 13.03.2021

Cu referire la acest subiect, autorii americani Heuer R. Jr. și Pherson R. propun: „...patru grupuri metodologice distincte din punct de vedere al funcționalității analizei informațiilor, care sunt: *evaluările experților*, acesta fiind modul tradițional prin care în majoritatea cazurilor se realizează analiza informațiilor, când analiza efectuată combină experiența subiectului cu gândirea critică; *analiza structurată*, care constituie al doilea grup metodologic de analiză a informațiilor și include metode utilizate de analiști pentru a se asigura că rezultatele lor sunt cât mai obiective și lipsite de capcane cognitive; *metodele cantitative care utilizează date generate de experți* și *metodele cantitative care utilizează date empirice*, colectate din diferite surse de către experți în domeniul statisticii, economiei sau tehnologiilor informaționale”²⁴¹. Totodată, autorii citați menționează unele metode științifice care pot fi utilizate în analiza de informații, acestea fiind: „...*brainstormingul structurat, brainstormingul virtual, tehnica grupului nominal, starburstingul, analiza de impact încrucișat, analiza morfologică etc.*”²⁴².

Autorul Kurnosov Yu. cu referire la metodele analitice consideră: „...orice analist trebuie să utilizeze metodologii diverse, în funcție de obiectivele urmărite, nivelul și profunzimea investigațiilor efectuate”²⁴³. În opinia lui Kurnosov Yu., principalele metode de analiză a informației, utilizate de analiști, sunt: „...*diagnosticarea, selecția, formalizarea, sistematizarea, structurarea, clasificarea, simularea, verificarea, unificarea, planificarea, previziunea, analiza sistemică, descompunerea unui obiect complex în elemente componente, evaluarea multidimensională*”²⁴⁴.

Prin urmare, constatăm că, în funcție de scop, pot fi implementate diverse metode ale analizei de informații, iar în cele ce urmează vom supune cercetării unele din ele, care, în opinia noastră, ar putea fi utile analiștilor de informații în procesul de investigare și analiză a infracțiunilor de corupție.

Analiza de conținut. Este o analiză care derivă din teoria comunicării, în cadrul acestei metode fiind aplicate tehnici de identificare obiectivă a caracteristicilor de care dispun anumite mesaje. La modul practic, prin această metodă se analizează elementele dintr-un text, izolat sau în interdependență, în scopul determinării semnificației mesajului transmis. Considerăm analiza de conținut relevantă pentru ofițerii de investigații și analiștii de informație în toate cazurile de investigare a corupției, această metodă oferind posibilități de a analiza importanța mesajului recepționat, de a aprecia veridicitatea sursei de informație și a stabili modul de reacție la faptele descrise în mesaj, articol, sesizare, informație, etc. Totodată, studiind articolele la același subiect

²⁴¹ HEUER, R. Structured analytic techniques for intelligence analysis, CQ Press, Washington, 2010, p. 17

²⁴² *Ibidem*

²⁴³ КУРНОСОВ, Ю. Алгебра аналитики. Секреты мастерства в аналитической работе, Русаки, Москва, 2015, c.181

²⁴⁴ *Ibidem*

de corupție în mediul on-line, informațiile dintr-un articol pot să le completeze pe altele, în final, fiind elaborată o versiune mai obiectivă a evenimentelor.

Analiza contextuală se referă la cercetarea unei probleme, a unei părți a unui subsistem, recurgându-se la integrarea acestora într-un plan general, prin evaluarea multilaterală a categoriilor de date disponibile.

Analiza de trend este o metodă de cercetare a evoluției anumitor matrice relaționale, într-o anumită perioadă de timp și poate fi aplicată eficient în evaluarea nivelului de corupție sau în procesul analizei acțiunilor unui anumit grup corupțional, pentru a putea fi planificate acțiuni speciale de investigații în funcție de evoluțiile posibile.

În analiza de informații despre activitățile de corupție, în opinia noastră, mai poate fi utilă și „...metoda analizei de trend a impactului, dezvoltată la sfârșitul anilor '70 ca răspuns la criticile aduse metodelor cantitative de analiză. Această metodă permite unui analist, interesat în găsirea unui anumit trend, să includă și să examineze sistematic efectele unor posibile evenimente viitoare pe care le consideră importante”²⁴⁵.

Analiza comparativă are rolul de a determina existența unor elemente identice sau divergente între două sau mai multe unități de analiză, în scopul elaborării unor ipoteze privind evoluția fenomenului corupțional.

Analiza SWOT, de asemenea, o considerăm eficientă în activitatea de prognoză a corupției și faptelor conexe corupției, poate fi utilizată în etapele incipiente în care se planifică o investigație, fiind mai larg utilizată în managementul strategic.

Analiza cost-beneficiu poate constitui o metodă de analiză a raportului dintre benefici și costuri, permite planificarea eficientă a resurselor în cadrul unei măsuri anticorupție. Concomitent, în cadrul analizelor de informații despre corupție, această metodă poate fi utilizată în activități de analiză a datelor despre gestionarea banilor publici și patrimoniului public, în analiza acțiunilor anumitor factori de decizie la adoptarea hotărârilor.

Prognoza. În condițiile atenției crescute a componentei predictiv-anticipative a produselor analitice, metoda prognozei este utilizată pe larg, încercând să satisfacă exigențele actuale în materie de analiză a informațiilor despre corupție. Prognoza încearcă să identifice posibile evenimente din viitor, gradul de probabilitate a apariției lor, precum și impactul acestora asupra intereselor societății și statului, conferind decidenților instituționali baza pentru fundamentarea măsurilor defensive destinate prevenirii și combaterii infracțiunilor de corupție.

Pentru a anticipa și, posibil, a modela viitorul, a promova strategii în domeniul prevenirii și combaterii corupției, se solicită prognoze suficient de exacte cu privire la tendințele de comitere

²⁴⁵ SULTĂNESCU C., Trend impact analysis, În: *Revista Intelligence, Editura Serviciului Român de Informații*, martie 2013, disponibil pe: <http://intelligence.sri.ro/trend-impact-analysis/>, accesat la 08.02.2018

a actelor de corupție, tendințele de utilizare și gestionare a banilor publici, modificarea procedeelelor anticorupție.

La elaborarea studiilor strategice cu privire la evoluția activităților cu risc de corupție, se pot aplica și metodele: *analiza scenariilor* și *Delphi*.

Metoda scenariilor se utilizează pentru explorarea posibilelor condiții de manifestare a unei situații, plecând de la un set de ipoteze de lucru, fiecare scenariu reprezentând un viitor plauzibil distinct. În activitatea de analiză a informațiilor despre faptele de corupție și cele conexe faptelor de corupție, scenariile reprezintă „tipare-model” ale obiectivului/evenimentului studiat, iar scopul alcătuirii unui scenariu îl constituie evidențierea unor factori majori care pot influența evenimentele în vederea anticipării și formulării unui răspuns adecvat.

Metoda Delphi, asociată metodei scenariilor, este utilizată pentru elaborarea unei liste cât mai complete de evenimente posibile, pentru estimarea datei probabile de apariție a unui nou eveniment, evidențierea structurii nevoilor, precum și a resurselor necesare în viitor. Etapele principale ale metodei sunt: enunțarea tematicii care urmează a fi investigată, aprobarea grupului de investigație, elaborarea listei specialiștilor care vor fi consultați, familiarizarea grupului consultat cu problemele ce vor fi abordate, cu rundele până la obținerea unui anumit grad de „convergență” a opiniilor.

În activitatea analiștilor de informații, implicați în procesul de investigare a infracțiunilor de corupție, mai pot fi utilizate și alte metode analitice, care, după părerea noastră, se pot aplica în dependență de caz, acestea fiind *brainstormingul* sau *evaluarea amânată*, metodă interactivă de dezvoltare de idei noi ce rezultă din discuțiile purtate între mai mulți participanți în cadrul căreia fiecare vine cu o mulțime de sugestii²⁴⁶; *analiza ipotezelor concurente*, metodă care presupune oferirea unei metodologii imparțiale pentru evaluarea mai multor ipoteze concurente pentru datele observate; *metoda Red Team (Echipa roșie)*, care reprezintă conceptul materializat printr-o structură la nivelul unei organizații, care poate fi și o agenție anticorupție, cu scopul de sprijinire a procesului decizional²⁴⁷; *metoda de cercetare dialectică*, care folosește un conflict creativ pentru a ajuta la identificarea și contestarea ipotezelor, care să creeze noi percepții la nivelul factorilor de decizie.

O cercetare complexă a metodelor analitice, utilizate în activitatea de prevenire și combatere a corupției, o întâlnim și la autorul rus Shedy M., care menționează importanța metodelor de măsurare, cercetare și evaluare a informațiilor despre actele de corupție, acestea fiind: „...*metoda de observare*, care permite colectarea datelor empirice primare asociate cu o

²⁴⁶ OSBORN, A. F. *Applied Imagination: principles and procedures of creative thinking*. New York Charles Scribner's Sons, 1953.

²⁴⁷ HOFFMAN, B. *Red Teaming: How Your Business Can Conquer the Competition by Challenging Everything*, Crown business, 2017, p. 50

percepție concentrată, sistemică și directă a obiectului studiat. Metoda de observare oferă posibilitatea de înregistrare din prima sursă a situației corupționale, pentru a determina proprietățile și caracteristicile distinctive ale acesteia, pentru a obține cele mai fiabile informații despre corupție, amploarea, sursele și cauzele acesteia; *metoda evaluărilor experților*, bazată pe opinia experților recunoscuți în domeniul anticorupție; *metoda documentară*, care constituie studiul documentelor în scopul obținerii informațiilor relevante. În acest sens se analizează documente ale autorităților publice centrale și locale, ale diferitor structuri administrative, publicațiile media, documente oficiale, înregistrări audio și video etc.; *analiza conținutului*, metodă care garantează obiectivitatea analizei dacă sunt cercetate un număr mare de surse de informații; *sondajul sociologic*, metoda bazată pe colectarea informațiilor, care se realizează sub formă de chestionar și interviuri sociologice; *metoda de analiză statistică*, care este destul de eficientă în cercetarea și stabilirea nivelului corupției”²⁴⁸.

În literatura de specialitate, în funcție de obiectivul urmărit, sunt menționate mai multe **tipuri de analiză a informațiilor**, aplicate în activitatea de investigare, combatere și prevenire a infracțiunilor de corupție.

Astfel, în opinia autorului român Ene A.: „...activitatea de informații poate fi reprezentată pe o structură etajată, în care procesarea analitică intervine, în grade și forme diferite, pe toate palierele activității de intelligence – *operațional*, *tactic* și *strategic*, dar care îmbracă forme specifice, inclusiv în ceea ce privește modalitățile prin care se folosește instrumentarul metodologic consacrat”²⁴⁹. De asemenea, autorul citat menționează: „Dacă la nivel operațional metodele și tehnicile servesc la organizarea, sistematizarea, verificarea unor date și informații primare, la nivel tactic și strategic, demersul analitic se exercită asupra unor informații elaborate, verificate și parțial integrate, în perspectiva realizării unui produs analitic nou, care să corespundă criteriilor de valorificare către beneficiari/destinatari”²⁵⁰. Cu această clasificare este de acord și autorul român Petcu G., care, cercetând noțiunea generică a analizei de intelligence, prezintă trei tipologii de analize: *analiză strategică*, *analiză tactică* și *analiză operațională*²⁵¹.

Autorii români Bărbuța C.-G. și Marin F.- L., cu referire la clasificarea analizelor de informații de natură criminală, prezintă patru tipuri generale: *analiza operațională*, *analiza tactică*, *analiza strategică* și *analiza administrativă*. Totodată, autorii citați consideră: „...deși abordările din domeniu sunt ușor diferite, în funcție de modelul de informații operative specifice fiecărei țări

²⁴⁸ ШЕДИЙ, М. Методы научного анализа коррупционных отношений, Реферат, Управленческое консультирование № 2, 2018, с.17, disponibil pe: <https://www.acjournal.ru/jour/article/download/775/775>, accesat la 10.03.2021

²⁴⁹ NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, pag.19

²⁵⁰ NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, pag.19

²⁵¹ *Ibidem*, pag.29

sau instituții de cooperare internațională în domeniul impunerii legii, aceste tipuri se înscriu într-un model de analiză a informațiilor de natură criminală, prezentat în lucrările de specialitate”²⁵².

Autorii români Cofan S.M. și Băloi A.M., consideră că: „...*analiza strategică, analiza tactică și analiza operațională*, se referă la metode de analiză a informației”²⁵³. În opinia acestora: „...pentru o metodă vor exista mai multe tehnici, iar fiecare tehnică utilizează mai multe procedee care, la rândul lor, folosesc mai multe instrumente”²⁵⁴, de aceeași părere fiind și autorii români Gighileanu F. și Cios A., care consideră: „...*analiza tactică o metodă de analiză a informațiilor*”²⁵⁵.

Totuși analizând în ansamblu mai multe opinii și reieșind din experiența noastră de activitate în acest domeniu, suntem de părerea că *analiza strategică, analiza tactică, analiza operațională*, precum și alte analize care vor fi cercetate în continuare, urmează a fi considerate tipuri de analiză, în realizarea cărora în funcție de obiectivul urmărit și tipul de date, se utilizează anumite metode, procedee și tehnici analitice, această abordare fiind expusă și în lucrările autorilor americani și englezi.

Autoarea americană Boba R. prezintă cinci tipuri de analiză, care fac obiectul analizei informațiilor despre crime, fiecare conținând caracteristici generale, dar cu specific în tipul de date, tehnici utilizate și scopul acestora: „...*analiza de intelligence, analiza investigativă, analiza tactică, analiza strategică și analiza administrativă*”²⁵⁶, iar profesorii americani Grana G. și Windell J. consideră importante patru tipuri de analiză a informațiilor de natură criminală: „...*analiza tactică, strategică, administrativă și analiza operațiuni polițienești*”²⁵⁷.

Autorii ruși Klimov I., Kuzmin N. și Tairov A., referindu-se la activitatea de analiză a informațiilor, consideră că subdiviziunile analitice specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție trebuie să-și centreze eforturile de activitate în două direcții prioritare de activitate: „*analiza tactică și analiza strategică*”²⁵⁸.

În opinia experților Organizației Internaționale a Poliției Criminale „Interpol”: „...analizele de informații privind criminalitatea se clasifică în *analize operaționale (sau tactice)* și *strategice*”²⁵⁹, prin urmare aceștia la modul practic nu fac o diferență esențială între analizele

²⁵² BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence, Editura Sitech, Craiova, 2013, p.19

²⁵³ COFAN, S.M. ș.a., Analiza informațiilor, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, p.52

²⁵⁴ *Ibidem*

²⁵⁵ *Ibidem*, p. 238

²⁵⁶ BOBA, R. Introductory Guide to Crime Analysis and Mapping, US, Department of Justice. Office of Community Oriented Policing Services, 2001, pag.11, 74 p., disponibil pe: <https://www.hsdl.org/?view&did=463382>, accesat la 03.07.2020

²⁵⁷ GRANA, G., WINDELL, J. Crime and intelligence analysis: an integrated real-time approach, Boca Raton, FL, CRC Press, 2017, pag.205

²⁵⁸ КЛИМОВ, И., КУЗМИН, Н., ТАИРОВ, А. Информационно-аналитическое обеспечение предупреждения, выявления, раскрытия и расследования коррупционных преступлений, Статья, Вестник Московского университета МВД России, № 6 / 2013, с. 176

²⁵⁹ Site-ul INTERPOL, Criminal Intelligence Analysis, disponibil pe: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis>, accesat la 08.07.2020

operaționale și tactice, de asemenea menționând că: „...analizele operaționale și strategice diferă în ceea ce privește nivelul și tipul de clienți pentru care sunt destinate produsele analitice”²⁶⁰. Conform modelului analizei de informații la nivel de Interpol, analize operaționale și strategice se împart în trei subcategorii, în dependență de scopul și obiectul analizei: *analiza actului infracțional, analiza personalității infractorului și a victimei, cercetarea metodelor de combatere a criminalității*. Prin urmare, constatăm că structurile polițienești și agențiile de aplicare a legii utilizează în activitatea practică mai multe tipuri de analiză a informațiilor de natură criminală, iar pentru a ne formula o idee mai complexă cu privire cele mai eficiente tipuri și modele instituționale care ar putea fi utilizate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, în continuare vom efectua o caracteristică a principalelor tipuri de analiză a informațiilor de natură criminală și corelațiilor cu cele utilizate în analiza informațiilor cu privire la infracțiunile de corupție și faptele infracționale în activitatea organelor de drept din RM.

Analiza operațională este o componentă a activității de analiză a informațiilor în cadrul CNA, direcționată spre fundamentarea și realizarea deciziilor pe termen scurt, cu impact imediat prin exploatarea datelor și informațiilor. Aceasta vizează detecția, identificarea și combaterea activităților infracționale. Principala menire a acestui tip de analiză a informațiilor este sprijinirea echipei de investigație cu ipoteze, deducții și recomandări de acțiune referitoare la indivizi sau rețele cu preocupări și activități de natură corupțională, fiind orientată în vederea atingerii unor obiective pe termen scurt și cu impact imediat. În cadrul analizei operaționale se utilizează preponderent date calitative, cu nivel scăzut de agregare, aceasta fiind focalizată pe cazuri individuale.

De asemenea, analiză operațională este direcționată spre realizarea obiectivelor pe termen scurt, cu impact imediat în organizarea activităților operative ale forțelor de ordine. Se realizează în cazuri concrete aflate în investigarea structurilor polițienești, subdiviziunilor responsabile de prevenirea și combaterea criminalității și se adresează ofițerilor de investigații, ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și în unele situații, judecătorilor de instrucție cu atribuții de autorizare a anumitor măsuri procesuale. Asemenea analize sunt solicitate unităților de analiză a informațiilor în anchete complexe, aflate în investigarea forțelor de ordine, pentru a cărui soluționare este nevoie de coroborarea unui număr mare de informații.

În rapoartele de analiză operațională sunt utilizate cel mai des informații clasificate, date cu caracter personal și informații sensibile, din care motiv aceste rapoarte au, deseori, nivel de clasificare ridicat și sunt accesibile unui public foarte restrâns, de obicei doar echipei de investigatori care instrumentează cazul.

²⁶⁰ *Ibidem*

Formele de analize operaționale, cele mai des întâlnite în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției, sunt:

- *Analiza de caz*, care încearcă reconstituirea cursului unei fapte de corupție de la momentul comiterii acesteia până la final, pentru a identifica evoluția evenimentelor și a modelelor de activitate, pentru a obține indicii privind continuarea investigațiilor și a identifica anomaliile în informațiile obținute din diverse surse.

Analiza de caz, ce este o reprezentare în timp a modului în care s-au desfășurat evenimentele care au culminat cu realizarea actului de corupție. Toate entitățile importante sunt reprezentate ca linii tematice în timp, arătând evenimentele la care au luat parte și activitățile pe care le-au desfășurat. Obiectivul acestei forme de analiză operațională este de a elucida modul în care s-a desfășurat tot procesul infracțional, iar această abordare permite analistului să înțeleagă implicarea persoanelor, companiilor sau finanțelor în acele evenimente și, deci, să identifice mai ușor modelele repetabile;

- *Analiza comparativă de caz*, care este o modalitate analitică de abordare a informațiilor din două sau mai multe cazuri, în scopul identificării existenței unor legături între persoane, sau între persoane și bunuri, aducând legăturile identificate în prim-planul investigațiilor și dirijându-le în funcție de aspectele relevate de comparația dintre cazuri;

- *Analiza grupurilor de autori*, care se referă la analiza informațiilor existente despre un anumit grup de infractori pentru a înțelege structura grupului și rolul fiecărui individ, parte componentă a grupului;

- *Analiza activităților*, fiind destinată pentru a ne prezenta o privire generală asupra acțiunilor infracționale și a modului de operare. Această formă de analiză privește procesul unei activități și apoi assemblează componentele actului infracțional pentru a explica acțiunile complexe.

Un exemplu de aplicare în practică a modelului de analiză a activităților infracționale este prezentat în figura de mai jos (*fig. nr.3.1*), care reprezintă rezultatul unei analize efectuate de către Direcția Analitică a CNA cu privire la relevarea fenomenului corupției în activitatea administrației publice locale. În cadrul analizei activităților infracționale au fost colectate date referitoare la procesul de obținere a loturilor pentru construcții de către persoane fizice în raza unei autorități publice locale, fiind stabilită o vedere generică asupra acțiunilor funcționarilor primăriei și modului de operare al acestora, ca rezultat fiind constată o schemă ilegală de obținere a terenurilor, cu implicarea funcționarilor organului public local, acoperite de deciziile instanțelor judecătorești.

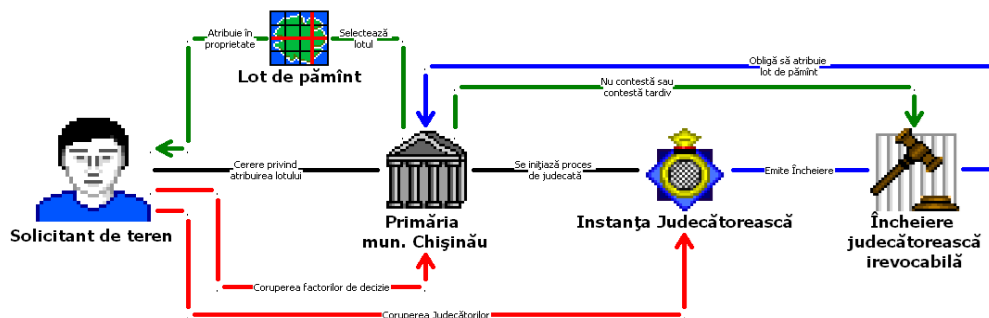

Figura nr.3.1. **Schema analizei activităților infracționale privind obținerea ilegală a terenurilor municipale**

- *Analiza legăturilor*, ce se referă la relațiile dintre subiecții infracțiunilor de corupție și terțe persoane, afaceri, locații, grupuri și alte entități implicate în comiterea unui act de corupție și modul în care aceste relații influențează activitatea infracțională. Produsele unei analize relaționale pot include: hărți, profiluri biografice, sumare ale hărților, concluzii și recomandări privind acțiunile ulterioare (fig. nr.3.2).

Această formă de analiză este utilizată frecvent de CNA în activitatea de investigare a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției, de exemplu: „...în anul 2019 au fost supuse analizelor legăturile a 17 persoane cu funcție de demnitate publică, a 232 de funcționari/agenți publici, precum și a 1964 de persoane fizice/juridice, iar în cadrul a 131 de analize operaționale au fost stabilite 929 de relații de rudenie, de serviciu, de afaceri dintre subiecții vizați”²⁶¹.

Un exemplu practic de analiză a legăturilor este prezentat în speța nr.3 *Analiza operațională a relațiilor în cadrul cauzei penale 2014018041* (Anexa nr.1, fig. A 1.4).

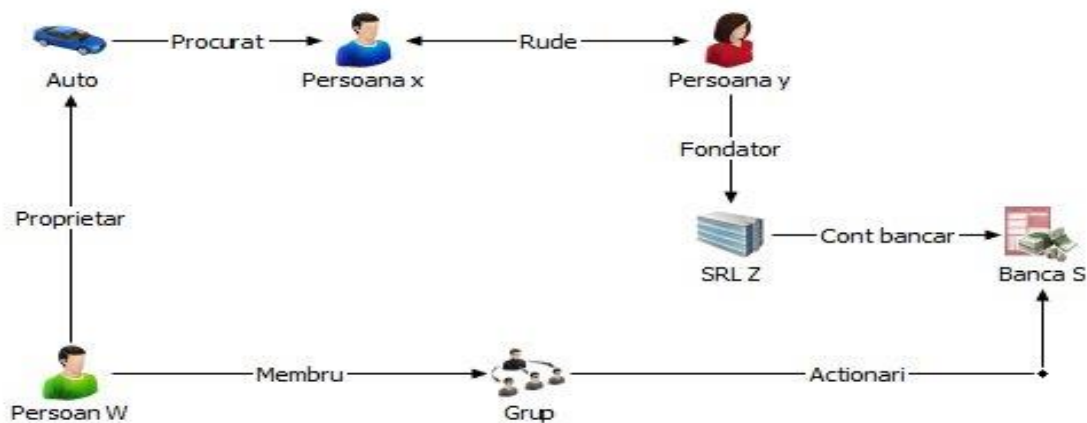

Figura nr.3.2 **Schema analizei legăturilor**

²⁶¹ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020

- *Analiza fluxului de bunuri*, reflectă fluxul bunurilor și serviciilor între persoane fizice și juridice, afaceri și locații, pentru a identifica o activitate infracțională. Totodată, *analiza fluxului de bunuri* poate stabili beneficiarul final al acțiunii infracționale sau locația finală a bunurilor achiziționate în numele acestuia, care în cazul infracțiunilor de corupție și conexe corupției, este deseori camuflată (Anexa nr.1, speța nr. 4 Analiza operațională în cadrul cauzei penale 2015978033).

- *Analiza evenimentelor*, ce stabilește consecutivitatea și timpul de desfășurare a evenimentelor, poate să se refere la activitățile infracționale ale figuranților investigațiilor și să reflecte anumite întâlniri, transmiterea de bunuri, mesaje și apeluri telefonice pe parcursul pregătirii și comiterii actului infracțional (fig. nr. 3.3);

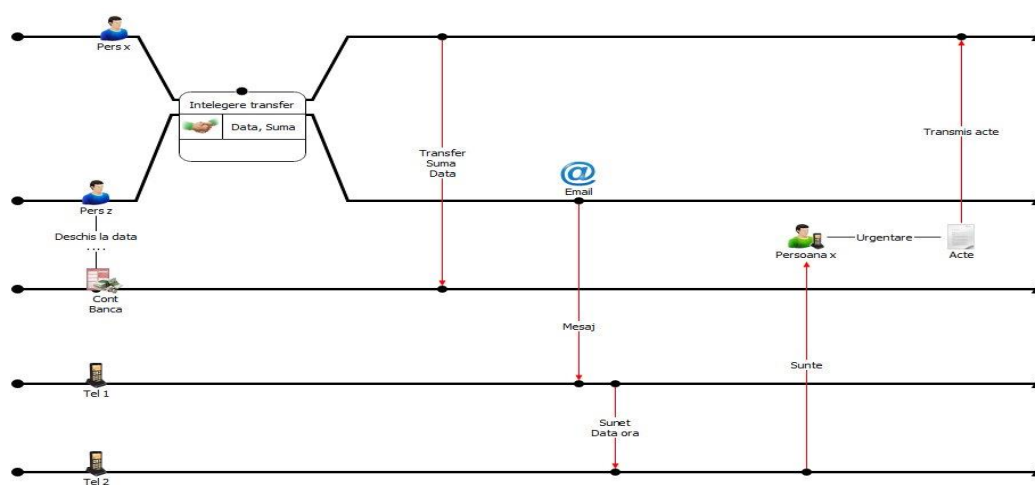

Figura nr. 3.3. Schema analizei derulării evenimentelor

- *Analiza înregistrărilor convorbirilor telefonice*, care se referă la date privind convorbirile telefonice ale anumitor abonați într-o oarecare perioadă de timp, pentru a stabili asocierile și cercul de suspecti cu care se comunică (fig. nr. 3.4), (anexa n.1, speța nr.1, fig. A 1.2).

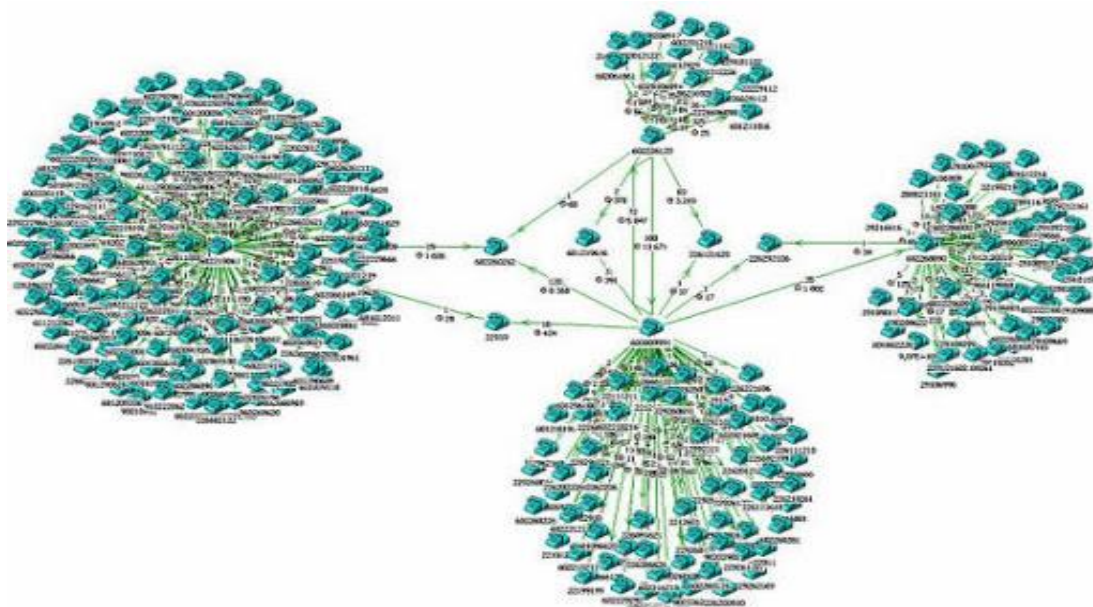

Figura nr. 3.4. Schema analizei convorbirilor telefonice

Analiza convorbirilor telefonice poate indica de asemenea, având la bază locația antenelor operatorilor de telefonie mobilă, aria geografică în care acționează suspectul și persoanele din anturajul său, poate arăta participanți colaterali în activitatea corupțională (fig. nr.3.5).

Un exemplu de astfel de analiză operațională este prezentat în speța nr. 2 *Analiza operațională a conexiunilor telefonice și stabilirii locației în cadrul cauzei penale 2018978341* (anexa nr.1, speța nr.2, fig. A 1.3).

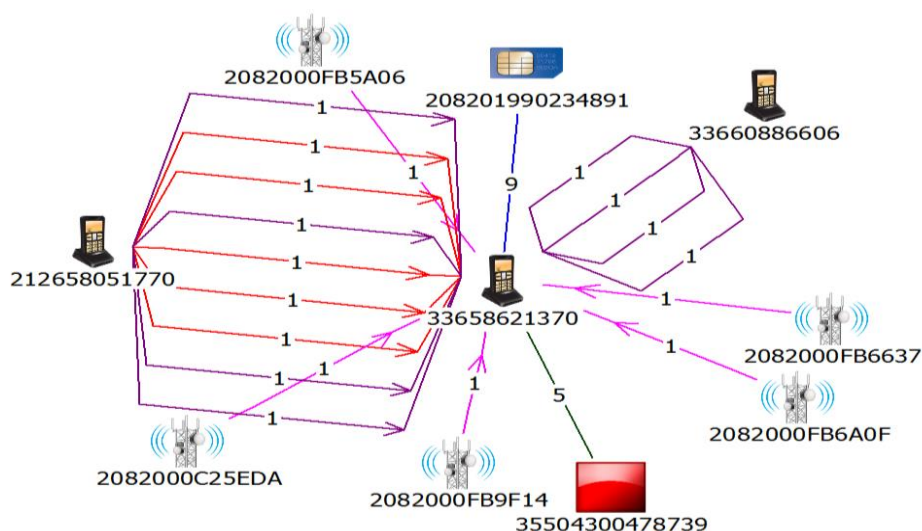

Figura nr. 3.5. Schema analizei convorbirilor telefonice cu indicarea locului aflării abonatului

Analizele operaționale efectuate de CNA în anul 2019 care au vizat relațiile între figuranți au inclus „...25 de cazuri în care au fost analizate 2,74 milioane de conexiuni telefonice, în urma cărora au fost stabilite 15407 conexiuni comune între figuranți”²⁶².

În unele lucrări de specialitate, sunt menționate și alte forme ale analizei operaționale, cum ar fi:

- *analiza datelor financiare*, care se referă la sintetizarea și interpretarea informațiilor de natură economico - financiară privitor la persoane fizice și juridice, cu scopul de a stabili tipare de activități financiare și tranzacții în grup închis, fluxul banilor, volumul sumelor tranzacționate, profitul din activitatea infracțională, bunurile achiziționate din aceste sume etc.

Un exemplu elocvent de *analiză a datelor financiare* îl găsim în studiul de caz *Analiza operațională privind activitatea Î.S. “Aeroportul Internațional Liber Mărculești” în perioada anilor 2009-2015*²⁶³, efectuat de CNA, ca rezultat al căreia „...au fost identificate elemente de abuz în serviciu și conflicte de interese la transmiterea a 84% din bunurile imobile de pe teritoriul aeroportului, firmelor fondate și gestionate de rudele factorilor de decizie ai acestei entități publice. Astfel, odată cu darea în locațiune a imobilului s-a stabilit diminuarea bruscă a profitului aeroportului și, respectiv, sporirea veniturilor firmelor private menționate”²⁶⁴. De altfel, *analiza datelor financiare* a relevat faptul că „...în anul 2012, aeroportul a înregistrat cu 62,2% mai puțin profit, comparativ cu perioada anului 2009, când bunurile se aflau în folosința întreprinderii, iar, în următorii doi ani 2013-2014, activitatea acesteia s-a soldat și cu pierderi financiare”²⁶⁵ (*Anexa nr.1, speța nr.6, figura A 1.5*);

- *analiza indicatorilor de alertă*, care se referă la evaluarea și interpretarea datelor în vederea identificării elementelor de alertă privind desfășurarea unor activități economico-financiare, suspectate a fi de natură ilegală;

- *analiza datelor privind instrumentele de economisire și investiții*, ce este axată pe analiza informațiilor privind comportamentul și eventuale tipare de acțiune ale persoanelor care deschid conturi de depozit sau celor care achiziționează titluri de valoare emise de stat sau de către instituții bancare;

- *analiza tranzacțiilor financiare*, ce constă în interpretarea datelor privind fluxurile de bani între conturile asociate persoanelor fizice, persoanelor juridice, relații aferente, dinamica retragerilor de numerar pe aceste conturi, justificarea acestora, având în vedere ca obiectiv identificarea unor elemente ce pot constitui indicii de manipulare financiară (conturi pereche,

²⁶² Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²⁶³ Studiul privind activitatea Î.S. “Aeroportul Internațional Liber Mărculești” în perioada anilor 2009-2015, disponibil pe: https://cna.md/public/files/studiu_ailm.pdf, accesat la 04.11.2020

²⁶⁴ *Ibidem*

²⁶⁵ *Ibidem*

conturi tandem, conturi în așteptare, conturi de grupare și centralizare, conturi evantai, conturi paravan, conturi bumerang, conturi tranzit, cluster) (fig. nr. 3.6);

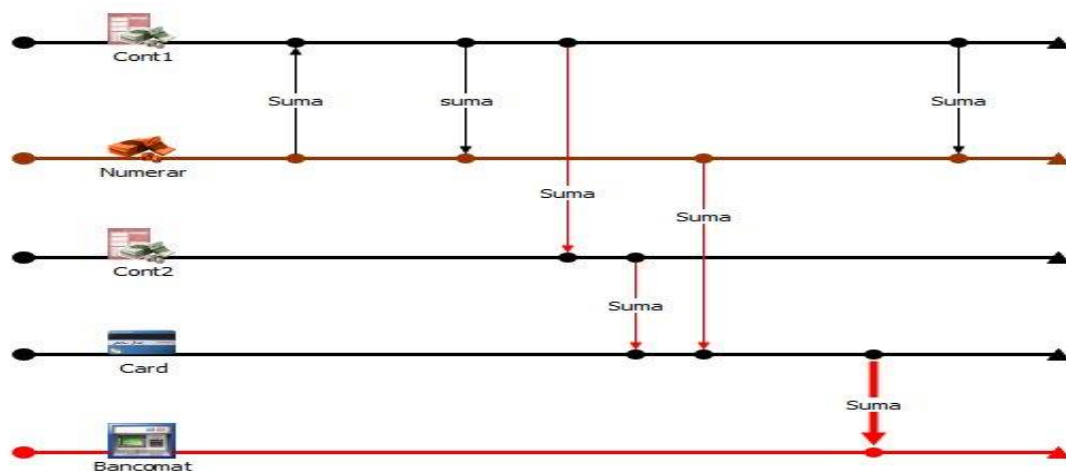

Figura nr. 3.6. Schema analizei tranzacțiilor financiare

Un exemplu elocvent de analiză a datelor privind tranzacțiile financiare este prezentat în speța nr. 3 *Analiza operațională privind tranzacțiile financiare efectuate de persoane fizice străine cu utilizarea ilegală a conturilor bancare de card care aparțin persoanelor fizice din RM*, prin care a fost identificată o schemă de spălare a banilor.

Ca urmare a analizei datelor privind tranzacțiile financiare de pe conturile bancare, s-a stabilit că 67 de persoane fizice originare din RM au primit în conturile de card 2 500 000 euro, în urma a 360 de transferuri bănești, de la 54 de persoane fizice străine de pe teritoriul României.

Urmare a analizei cronologice a transferurilor, în conturile de card deținute de cet. RM, s-a stabilit că majoritatea acestora au fost efectuate în anumite perioade scurte (o lună) cu utilizarea aceluiași card bancar (1-10 transferuri per card bancar), ulterior transferurile erau efectuate pe alt cont de card. Majoritatea eliberărilor numerice din conturile de card (în special cele efectuate în statele UE) au fost efectuate la scurt timp de la primirea acestora în cont (Anexa nr.1, speța nr.9, fig. A 1.8).

Un alt exemplu de analiză a tranzacțiilor financiare este prezentat în speța nr. 7 *Analiza operațională privind tranzacțiile financiare*. Conform acestei spețe, au fost analizate tranzacțiile financiar-bancare de pe conturile deținute de doi executori judecătorești, care au influențat intenționat netransferarea la timp a 30 milioane de lei, încasate pe conturile bancare speciale în beneficiul unei Societăți pe Acțiuni din domeniul energetic, în baza titlului executoriu.

Astfel, s-a stabilit că, în perioada 06.04.2016 - 15.04.2017, mijloacele bănești, încasate de la SA 1 din domeniul energetic în beneficiul SA 2 din domeniul energetic în sumă de 30 milioane de lei, au fost depuse repetat de către executorul judecătoresc cet. RM, în complicitate cu

executorul judecătoresc cet. CA, în trei conturi de depozit deschise la băncile comerciale. Ca rezultat, au fost obținute mijloace bănești sub formă de dobânzi bancare, iar ulterior sub formă de dividende în sumă totală de 1 457 500 lei (Anexa nr.1, speța nr.7, fig. A 1.6).

- *analiza activității economice desfășurată de persoană juridică*, ce reprezintă o îmbinare a analizei legăturilor cu analiza datelor financiare, vizând structura organizației, fluxurile aferente și datele extrase din evidențe economico-financiare. Această formă de analiză operațională este utilizată cu succes de CNA: „...în anul 2019, fiind analizate 660 de persoane juridice privind activitatea economică și relațiile acestora cu persoanele publice, fiind stabilite 7 cazuri de risc în fraudarea a circa 151 milioane lei de la instituții publice și întreprinderi de stat”²⁶⁶;

- *analiza veniturilor ascunse*: „...reprezintă tehnica analitică menită să stabilească existența unor venituri nejustificate provenite din activități ilegale, desfășurate de persoane și organizații, pe baza dezvoltării unui profil financiar al acestora”²⁶⁷. Pentru realizarea analizei veniturilor se utilizează următoarele metode: evaluarea valorii nete, evaluarea veniturilor și cheltuielilor, analiza declarațiilor financiare, analiza declarațiilor pe venit și interese (în cazul funcționarilor publici) (fig.nr.3.7).

Analizând 425 de analize operaționale efectuate de CNA în perioada anului 2019, constatăm că *analiza veniturilor ascunse* a fost utilizată în 55% de cazuri²⁶⁸ și, respectiv, fiind analizate 357 din analize operaționale efectuate în anul 2018, constatăm că această tehnică a fost utilizată în 45% de astfel de cazuri²⁶⁹. Prin urmare, *analiza veniturilor ascunse*, în care sunt vizate proprietățile persoanelor publice în coraport cu veniturile acestora, este utilizată practic în fiecare a doua analiză operațională efectuată de CNA din perioada de activitate a anilor 2018-2019²⁷⁰.

Venituri (2017-2019)		Proprietăți achiziționate (2017-2019)	
Sursa	Suma, lei	Tipul	Valoarea, lei
Salariu funcționar	510000	Bunuri imobile Bunuri mobile	990000
Salariu soț	195457		200000
Total	705457		1190000
Venit nejustificat			484543

Figura nr. 3.7. Model de reflectare a veniturilor și proprietăților unui funcționar public

²⁶⁶ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019, disponibil pe pagina web www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²⁶⁷ BĂRBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence, Editura Sitech, Craiova, 2013, p.82-93

²⁶⁸ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019, pagina 22, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²⁶⁹ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2018, pagina 45, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²⁷⁰ TALMACI, F. Analiza operațională în investigarea infracțiunilor de corupție. În: „Cercetări științifice actuale în lumea modernă”, Conferință științifică internațională din 26-27 februarie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), Revista de culegeri ale conferinței, ediția 2 (70), partea 9, p.92, februarie 2021, disponibil pe: www.iscence.in.ua, accesat la 10.03.2021

Analiza tactică reprezintă un tip de analiză care oferă informații în identificarea tendințelor specifice și imediate ale criminalității, modelelor infracționale, oferind căi pentru investigații și soluții imediate a cazurilor aflate în lucru. Acest fel de analiză include asocierea activităților criminale după: modul de operare, timpul de comitere, dată, locație, suspect, vehicul și alte tipuri de informații. Produsele analizei tactice se adresează managerilor de nivel intermediar și sprijină deciziile acestora pe termen mediu și scurt pentru prevenirea sau evoluția negativă a unei situații. Totodată, analiza tactică, monitorizează progresul acțiunilor în curs de desfășurare, incluzând profilări ale infractorilor, investigațiile seriilor de infracțiuni și managementul zonelor-problemă, precum și măsurile de prevenire.

De asemenea, analiza tactică furnizează informații pentru a sprijini activitățile operaționale ale instituțiilor specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, identificarea problemelor specifice și imediate ale criminalității, reținerea persoanelor care încalcă legea. Analiza datelor, în acest tip de analiză, este folosită pentru a promova un răspuns rapid la situațiile operative din teren, se referă la detectarea tendințelor criminalității specifice și combaterea unor astfel de activități. Analiza tactică se caracterizează prin rapiditate, iar atunci când elaborează o analiză tactică, analistul nu intră în detalii în cercetarea trecutului și nici nu își propune realizarea unui raport de analiză foarte elaborat. Totodată, considerăm că cele mai dificile analize tactice sunt cele care își propun să prevadă în timp și spațiu un eveniment infracțional viitor cu intenția de a preveni apariția lui sau a surprinde comiterea infracțiunii în flagrant.

În activitatea subdiviziunilor specializate anticorupție, în opinia noastră, analiza tactică poate fi utilă la nivelul subdiviziunilor de combatere a infracțiunilor, în special în cazul reținerii în flagrant delict a făptuitorului pentru: comiterea infracțiunii de corupere pasivă și activă, darea de mită, luarea de mită, primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației, traficul de influență sau pentru organizarea măsurilor de căutare a persoanelor care se eschivează de la urmărirea penală. Analiza tactică cuprinde elemente atât din analiza operațională, cât și din analiza strategică.

Ca forme de analize tactice în activitatea agențiilor anticorupție, pot fi menționate:

- a) *analiza tactică realizată lunar*, de regulă pentru tipurile de infracțiuni asumate ca priorități pentru a fi descoperite la nivel instituțional;
- b) *analiza tactică întocmită în cazul derulării de acțiuni în puncte fierbinți*;
- c) *analiza tactică întocmită la solicitare*, efectuată la cerere și în termenele de referință convenite cu structura beneficiară.

Cu referire la **analiza strategică**, majoritatea experților în domeniul analizei de informații menționează că a fost definită în premieră de autorul american Kent S. în lucrarea „*Strategic*

Intelligence for American Foreign Policy” (1949), fiind caracterizată drept: „...cunoașterea pe care decidenții politici și militari trebuie să o posede pentru a asigura bunăstarea națională”²⁷¹. Autorii americani Berkowitz B. și Goodman A. consideră *analiza strategică*: „...destinată să ofere oficialilor imaginea de ansamblu a mediului de securitate și proiecții pe termen lung în scopul planificării unor măsuri de contracarare a amenințărilor la adresa securității naționale”²⁷², iar profesorul american Russell R., la rândul său, menționează că: „Analiza strategică reprezintă sinteza informațiilor obținute din surse secrete (*umane, interceptarea comunicațiilor, date preluate prin satelit etc.*) și/sau deschise (*presă scrisă, radio, TV, Internet etc.*) cu relevanță pentru factorii de decizie în stat cu atribuții în stabilirea și implementarea obiectivelor naționale majore”²⁷³. Aceste definiții, după părerea noastră, accentuează rolul analizei strategice în fundamentarea strategiilor de nivel național ori sectorial, respectiv în identificarea modalităților de contracarare a amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților.

În activitatea de analiză a crimelor, analiza strategică este menționată ca o componentă a analizei informațiilor, răspunde la întrebările privind evoluția pe termen mediu și lung a infracționalității și analizează efectele posibile ale unor factori criminogeni, dând posibilitatea organelor de conducere să-și stabilească prioritățile, să realizeze planificarea pe termen mediu și lung a resurselor instituționale și să-și fundamenteze deciziile.

O caracteristică esențială a analizei strategice este că asigură managerului fundamentarea deciziilor în stabilirea priorităților în prevenirea și combaterea criminalității, dezvoltarea instituțională pe termen mediu și lung, iar ofițerilor de investigație, de urmărire penală și procurorilor le oferă suport în îmbunătățirea metodelor, tehnicilor și tacticilor, precum și în stabilirea priorităților și orientarea investigației.

O altă caracteristică tipică a analizei strategice o constituie faptul că nu utilizează date cu caracter personal, dar seturi mari de date referitoare la fenomene, procese și implică studii ale relațiilor complexe dintre cantități mari de variabile. Analizele strategice pot influența în mod indirect măsurile speciale de investigații, iar produsele analizei strategice pot avea efecte pozitive asupra activității de investigare, care se realizează sub forma unor instrucțiuni concrete de acțiune, prin stabilirea de priorități și prin recomandări clare cu rol de prevenire.

Efectuarea analizelor strategice presupune colectarea datelor primare provenite din diverse surse, atât prin metode cantitative, cât și calitative, dar se utilizează în general date cantitative. În acest context, profesorii americani Grana G. și Windell J., menționează următoarele: „Analistii

²⁷¹ KENT, S. *Strategic Intelligence for American Foreign Policy*, Princeton University, Archon Books Hamden, Connecticut, 1965, p.5, 226 p.

²⁷² BERKOWITZ, B., GOODMAN, A. *Best Truth – Intelligence in the Information Age*, Yale University Press, 2000, p. 63.

²⁷³ RUSSELL, R. *Sharpening Strategic Intelligence – Why the CIA Gets it Wrong and What Needs to be Done to Get it Right*, Cambridge University Press, 2007, p. 9

strategici în materie de criminalitate trebuie să folosească și metode calitative pentru a face să se înțeleagă cu adevărat aspectele sociale ale modului în care se comite infracțiunea și cum pot acționa structurile de combatere a infracționalității”²⁷⁴. În opinia autorilor menționați: „...metodele calitative oferă o înțelegere aprofundată a aspectelor care nu sunt posibil a fi identificate prin intermediul unor anchete cantitative, bazate pe date statistice”²⁷⁵. Prin urmare, putem să afirmăm că, pentru a fi înțelese tendințele infracționale, este importantă utilizarea metodelor calitative de analiză precum: cercetarea pe teren, analiza conținutului, interviurile, sondajele, grupurile de focalizare și evaluarea mediului, care sunt utile în realizarea analizei strategice privind faptele de corupție.

Analizele strategice, efectuate în scop de combatere și prevenire a corupției, pot fi: *descriptive*, *explicative* și *predictive*. Astfel, *analizele descriptive* oferă o imagine de ansamblu a tendințelor fenomenului corupției sau modelelor infracțiunilor de corupție și ocazional extrapolează date ce pot fi utilizate în activitățile ulterioare, iar date statistice sunt cel mai des utilizate în acest tip de analiză. *Analiza explicativă* îmbracă adesea forma unei analize descriptive, însă scopul ei este de a înțelege cauzele apariției și evoluției corupției, fiind luate în calcul un număr mare de variabile în sensul identificării modului în care acestea se leagă între ele. Cu referire la *analiza predictivă*, menționăm că aceasta se realizează pentru emiterea prognozelor asupra dezvoltării în viitor a criminalității.

În activitatea de prevenire și combatere a corupției prin analiza strategică se analizează evoluția, trendul și caracteristicile, circumstanțele, factorii de risc și modul de operare a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional pe domenii social-economice sau zone teritoriale și într-un timp stabilit (pe termen mediu și lung). Totodată, analiza strategică oferă o privire de ansamblu asupra criminalității și identifică natura, gradul de risc și tendințele fenomenelor infracționale în vederea elaborării și implementării strategiilor de prevenire și combatere a acestora²⁷⁶.

Scopul analizei strategice în activitatea de combatere a corupției constă în: identificarea elementelor specifice ale unor tipuri de infracțiuni de corupție sau fenomene corupționale, identificarea tendințelor noi, identificarea elementelor noi ale modului de operare, identificarea vulnerabilităților sistemului, evaluarea amenințărilor activităților criminale, identificarea și evaluarea riscurilor, elaborarea profilului autorilor infracțiunilor de corupție, elaborarea profilului

²⁷⁴ GRANA, G., WINDELL, J. Crime and intelligence analysis: an integrated real-time approach, Boca Raton, FL, CRC Press, 2017, p. 289

²⁷⁵ *Ibidem*

²⁷⁶ TALMACI, F. Analiza strategică: concept și semnificație în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. În: „Cercetări științifice actuale în lumea modernă”, Conferință științifică internațională din 26-27 martie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), Revista de culegeri ale conferinței, ediția 3 (71), partea 3, p.6, martie 2021, disponibil pe: www.iscence.in.ua, accesat la 10.04.2021

victimelor infracțiunilor, evidențierea oportunităților de prevenire și reducere a crimelor de corupție, conturarea recomandărilor pentru strategiile de prevenire și combatere a corupției, conturarea recomandărilor de inițiative legislative anticorupție.

Reieșind din scopurile analizei strategice, putem menționa *formele analizelor strategice* cel mai des utilizate în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și anume:

- *Analiza modelului infracțional*, prin care se examinează natura, dimensiunea și dezvoltarea infracționalității sau a unui anumit tip de infracțiune de corupție, într-o anumită zonă geografică, într-un domeniu al economiei naționale, instituție publică sau într-o perioadă de timp.

Analizând studiile strategice efectuate de CNA, identificăm o astfel de formă de analiză în *Studiul analitic privind fenomenul corupției în administrația publică locală din RM*, care constată: „...fenomenul corupției la nivel local caracteristic procesului de gestionare administrativă a bunurilor publice și a resurselor financiare publice, precum și procesului de eliberare a autorizațiilor sau documentelor ce țin de proprietatea persoanelor fizice”²⁷⁷. Totodată, conform concluziilor din acest studiu: „...o doime din cazurile de corupție documentate (de CNA), țin de dobândirea/instrăinarea ilegală a terenurilor sau a unor imobile aflate în proprietate publică, iar un sfert țin de ilegalitățile în gestionarea resurselor financiare publice, precum și un segment de 15% din cazurile de corupție documentate țin de eliberarea autorizațiilor”²⁷⁸;

- *Analiza profilului general*, ce examinează caracteristicile distinctive ale persoanelor care comit un anumit tip de infracțiune de corupție sau conexe actelor de corupție.

În acest sens constatăm că analiza profilului general al făptuitorilor actelor de corupție constituie o preocupare permanentă a CNA, fiind efectuate analize privind profilul general al subiectului pasiv (art.256, 324, 333 CP RM), subiectului activ (art.325, 334 CP RM) și subiectului traficului de influență (art.326 CP RM). De exemplu, din analiza sentințelor pe dosarele de corupție din anul 2018, cu referire la profilul făptuitorilor actelor de corupție pe cazurile de corupere pasivă, corupere activă și trafic de influență, constatăm că: „...acesta este determinat, prioritar, de bărbații cu vârsta de 30-39 ani, aflați în funcții publice de execuție din domeniul justiției și ordinii publice, care săvârșesc acte de corupție în biroul de serviciu sau stradă urmărind scopul îmbogățirii, totodată ponderea persoanelor implicate în acte de corupție, în funcție de gen, este de 80-85% în cazul bărbaților și 15-20% în cazul femeilor”²⁷⁹;

- *Rapoarte ale situației*, ce constituie o formă a analizei strategice care oferă o privire de ansamblu asupra situației curente cu privire la infracțiunile de corupție și faptele conexe corupției

²⁷⁷ Studiul analitic privind fenomenul corupției în administrația publică locală din RM, p. 18, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020

²⁷⁸ *Ibidem*

²⁷⁹ Studiul privind profilul infractorului pe cazurile de corupție din analiza sentințelor pe dosarele de corupție pe anul 2018, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020

într-un anumit domeniu sau în cadrul unei instituții, modului infracțional de operare etc. Această formă de analiză este utilizată eficient în activitatea anticorupție, de exemplu în anul 2019, analizele strategice ale CNA au vizat domeniul asistenței externe și 8 organe de control²⁸⁰, iar în anul 2018 – 7 instituții superioare de învățământ și CNAM, pe aspectele acreditării instituțiilor medicale și finanțării acestora, fiind: „...constatate multiple cazuri de nerespectare a procedurii legale, în scopul acreditării și recreditării instituțiilor medicale, fapt ce a condiționat alocarea ilegală a mijloacelor financiare”²⁸¹.

- *Analiza de risc*, ce constituie o altă formă a analizei strategice anticorupție, care sprijină evaluarea nivelului de risc pe care îl prezintă anumite evenimente, situații, persoane și organizații, în scopul identificării potențialelor prejudicii pentru instituții publice, agenții de aplicare a legii, sistemul judiciar, etc. În activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, analiza de risc se efectuează pe domenii și instituții publice, fiind analizate acțiunile persoanelor predispuse spre comiterea infracțiunilor, celor care au comis sau comit infracțiuni de corupție.

În calitate de exemple de astfel de forme de analize strategice realizate de CNA menționăm: *Studiul analitic privind deficiențele înregistrate în cadrul sistemului de repartizare aleatorie a dosarelor „Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD)”*²⁸², prin care au fost stabilite următoarele riscuri: „...sistemul electronic PIGD la compartimentul de repartizare aleatorie a dosarelor în cadrul instanțelor judecătorești este vulnerabil, datorită prezenței posibilităților funcționale de manipulare prin intermediul factorului uman. Aceste lacune tehnice oferă posibilitatea de a dirija repartizarea unui dosar către un anumit judecător, fiind stabiliți 8 factori de risc posibili de manipulare a acestui sistem la repartizarea aleatorie a dosarelor”²⁸³. Un alt exemplu relevant de analiză de risc, ca formă a analizei strategice, constituie *Studiul analitic “Percheziția – mijloc de acumulare a probelor de către agenții constatați în procesul contravențional, vulnerabilități și riscuri”*²⁸⁴, în cadrul căruia au fost constatate: „...vulnerabilități și riscuri ale procedurii de percheziție în procesele contravenționale, inițiate de agenți constatați și examinate „la pachet” de către unii judecători de instrucție”²⁸⁵.

- *Analiza tiparelor de infracționalitate*, ce examinează natura și amploarea tiparelor infracționale existente și a celor nou apărute, infracțiunile sau incidentele corelate/legate precum și zonele sensibile la corupție;

²⁸⁰ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019, pag. 22, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²⁸¹ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2018, pag. 47, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020

²⁸² Studiul analitic privind deficiențele înregistrate în cadrul sistemului de repartizare aleatorie a dosarelor „Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD)”, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020

²⁸³ *Ibidem*, pag.14

²⁸⁴ Studiul analitic “Percheziția – mijloc de acumulare a probelor de către agenții constatați în procesul contravențional, vulnerabilități și riscuri”, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020

²⁸⁵ *Ibidem*

- *Analiza tendințelor demografice și sociale*, care examinează natura schimbărilor demografice și impactul lor asupra infracționalității, precum și analiza factorilor sociali ce ar putea sta la baza schimbărilor sau tendințelor în activitățile infracționale de corupție;

- *Profilarea pieței*, ce analizează piața infracțională dezvoltată într-o anumită zonă, în jurul unor anumite bunuri, obiectele care se comercializează ilegal (*autorizații, permise de conducere, diplome de studii, etc.*) sau prestarea unui anumit gen de servicii publice cu încălcarea legislației, prin acte de corupere sau remunerări ilegale.

Analizând datele cu privire la activitatea CNA, o astfel de formă de analiză o putem deduce din *Analiza strategică privind activitatea Direcției generale economie, reforme și relații patrimoniale a Consiliului mun. Chișinău*²⁸⁶, în care au fost analizate acțiunile funcționarilor Primăriei mun. Chișinău la prestarea serviciilor publice de dare în locațiune și privatizare a imobilelor nelocuibile în perioada 2010-2014. În cadrul acestei analize s-a constatat: „...darea în locațiune fără organizarea licitațiilor a spațiilor municipale la prețuri mai mici decât cele de piață și privatizarea a 234 de bunuri municipale la prețuri diminuate, fără organizarea licitațiilor publice”²⁸⁷.

- *Analiza rezultatelor*, ce constituie o altă formă a analizei strategice anticorupție prin care se evaluează eficiența activităților de aplicare a legii.

Analiza administrativă, ce reprezintă tipul de analiză orientat spre furnizarea către factorii de decizie ai organului specializat în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, a unui tablou sintetic, constând în statistici, situații centralizatoare, evaluări descriptive privind fenomenele și factorii de risc ce implică aspecte vizând crimele și faptele de corupție, precum și a unor colecții de date referitoare la incidente, solicitări de rezolvare a acestora și de cuantificare a reacției instituțiilor abilitate să le rezolve. În cadrul analizelor administrative se utilizează preponderent date cantitative, cu cel mai crescut nivel de agregare în ierarhia modelului de analiză a informațiilor de natură criminală.

În același timp, menționăm că, având la bază unele elemente ale analizei de risc, în cadrul analizei administrative, poate fi implementat și sistemul de avertizare timpurie, care are rolul de a asigura conducătorilor, într-un timp cât mai scurt, informațiile, produsele informative relevante pentru formularea operativă a unor decizii, eventual cu caracter anticipativ, preventiv, privind evenimente cu potențial ridicat de impact asupra ordinii de drept și securității publice.

De menționat că, în activitatea CNA, în prezent se utilizează două tipuri distincte de analiză - *strategică și operațională*, iar analiza operațională în unele cazuri poate viza și procesul de

²⁸⁶ Analiza strategică privind activitatea Direcției generale economie, reforme și relații patrimoniale a Consiliului mun. Chișinău, pag.13, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020

²⁸⁷ *Ibidem*, pag.13

investigație, ca instrument de evaluare managerială a acțiunilor membrilor echipei de investigație. Totodată, cercetând mai multe tipuri de analiză a informațiilor, considerăm că pentru realizarea eficientă a acțiunilor de reținere în flagrant a făptuitorului, persoanelor care se eschivează de la urmărirea penală, este oportună efectuarea în cadrul CNA și a *analizelor tactice*, care vor constitui un suport important pentru managerii de nivelurile 2 și 3 în adoptarea deciziilor care nu suferă amânare și a *analizelor administrative*, care ar putea constitui un suport managerial pentru conducerea CNA.

În concluzie, constatăm că, în procesul analitic de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, se pot utiliza diverse metode, specifice unor alte discipline, care sunt adaptate necesității, stilului de activitate al analistului de informații și tipului de analiză, fiind important modul în care aceste metode sunt înglobate într-un model de lucru cât mai funcțional și ajustat la cerințele instituției anticorupție²⁸⁸, iar, în acest context, modelul instituțional de analiză a informațiilor, constituit din patru tipuri de analiză, în funcție de nivelul de agregare al datelor și informațiilor cu care se operează: *operațională*, *tactică*, *strategică* și *administrativă*, poate fi cel mai eficient pentru realizarea atribuțiilor funcționale ale CNA, dar și în cazul altor instituții specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor (*figura nr.3.8*).

Figura nr.3.8. **Model instituțional de analiză a informațiilor**
(adaptare după Introductory Guide to Crime Analysis and Mapping, 2001)

²⁸⁸ TALMACI, F. Metodele de analiză a informației utilizate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. În: Tendințele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării. Conferință internațională științifico-practică din 31 iulie 2020, or. Pereiaslav (Ucraina), Culegere a publicațiilor științifice, ediția 61, iulie 2020, p.55, disponibil pe: <https://confscientific.webnode.com.ua/files/200000355-b2391b2394/%2061-9.pdf>

3.2. Surse de informații cu semnificație criminalistică și aplicații software utilizate în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție

Informația și sursele de informație cu semnificație criminalistică sunt specifice obiectului de studiu al criminalisticii, care elaborează și utilizează cunoștințe cu privire la metode și mijloace tehnice, procedee tactice, care se aplică la investigarea infracțiunilor, identificarea persoanelor care au comis crime și prevenirea faptelor infracționale.

În literatura de specialitate, noțiunea de „*informație cu semnificație criminalistică*” este cercetată pe larg, fiind formulate la acest subiect mai multe definiții. Astfel, autorul Golubenco Gh., cercetând informația cu semnificație criminalistică, menționează importanța acesteia în investigarea activităților infracționale. În opinia autorului citat: „...legăturile și interdependența dintre informațiile cu semnificație criminalistică permit a obține un tablou amplu al trăsăturilor criminalistice ale infracțiunii, totodată generalizarea informațiilor despre infracțiune în cadrul studiilor complexe a unui număr reprezentativ de cauze de acest fel, formează caracteristica criminalistică sau modelul informațional al anumitor genuri și categorii de infracțiuni”²⁸⁹.

Criminalistul rus Polevoi N. descrie prin noțiunea de informație cu semnificație criminalistică: „...informația care caracterizează fapta infracțiunii și elementele acesteia”²⁹⁰, iar criminalistul Saltevski M. asociază informația cu semnificație criminalistică cu „datele referitoare la urmele infracțiunii, metodele și instrumentele de depistare și descoperire a acestora”²⁹¹.

Autorul rus Obraztsov V. consideră, prin noțiunea de informație cu semnificație criminalistică: „...orice informație utilizată în scopul realizării sarcinilor de bază ale criminalisticii, indiferent de genul, tipul și sursa acesteia”²⁹², iar profesorul Belkin R., este de părere că: „...la categoria de informații cu semnificație criminalistică sunt atribuite informațiile recepționate din diferite surse și prin diverse mijloace, care pot avea calitatea de mijloace de probă în cadrul urmăririi penale sau pot favoriza obținerea acestora, cât și alte informații relevante, care contribuie la realizarea sarcinilor de depistare și descoperire a infracțiunilor”²⁹³.

Autorii Cernyshov V., Sysoev E. consideră: „...informația cu semnificație criminalistică constituie date sistematizate despre persoane, cadavre, metode și mijloace de comitere a infracțiunilor, bunuri sustrase, urme și corpuri delict, cât și despre alte obiecte care au importanță

²⁸⁹ GOLUBENCO, Gh., Criminalistica: obiect, sistem, istorie, studiu monografic, ULIM, Chișinău, P. Tipografia Centrală, 2008, p.87

²⁹⁰ ПОЛЕВОЙ, Н. Криминалистическая кибернетика, 2-е изд. Москва, Изд-во МГУ, 1989, с. 73.

²⁹¹ САЛТЕВСКИЙ, М. Криминалистика. В современном изложении юристов. Х., ИМП «Рубикон», 1996, с. 38

²⁹² ОБРАЗЦОВ, В. Криминалистика: Курс лекций, Москва, Юнифир, 1996, с.87, 448 с.

²⁹³ БЕЛКИН, Р. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики, Москва, Норма, 2001. с. 237, 240 с.

pentru cercetarea infracțiunilor”²⁹⁴.

Printr-o definiție succintă, considerăm că *informația cu semnificație criminalistică constituie date și informații despre fapta infracțională și alt gen de informații, care pot fi utilizate în procesul de depistare și descoperire a infracțiunii*. În opinia noastră, volumul și calitatea informațiilor despre fapta infracțională și infractor influențează în mod direct rezultatele și eficiența măsurilor speciale de investigație, precum și de urmărire penală, care se întreprind pentru descoperirea infracțiunii.

Cu referire la *sursele de informații cu semnificație criminalistică* în scopul descoperirii infracțiunilor, în lucrările savanților criminaliști, acestea sunt definite ca obiecte materiale, care conțin informații despre circumstanțele comiterii infracțiunii și se pot clasifica în surse reale și ideale. O astfel de clasificare este prezentată de autorii Vasiliev A. și Iablokov N. care consideră: „...sursele reale de informație, constituie obiectele materiale, în sensul larg al cuvântului, iar sursele ideale, reprezintă persoanele care interacționează cu obiectele materiale, autorii faptei infracționale, reflecțiile și memoriile subiective ale acestora”²⁹⁵. Sursele care pot fi atribuite unei singure categorii de clasificare mai sunt denumite, în opinia autorilor: „...surse simple de informație, iar cele care reflectă atât sursele reale, cât și cele ideale sunt denumite complexe”²⁹⁶.

Clasificarea surselor de informații, inclusiv celor utilizate în investigarea infracțiunilor de corupție, constituie obiectul analizei și în cadrul unor publicații române de specialitate, astfel, expertul român Savin M. menționează: „...după accesibilitate sursele se împart în: *surse deschise*, acestea fiind informații disponibile publicului larg, care pot fi rapoarte de cercetare, tehnice, economice, carta albă, documentații ale conferințelor, teze și disertații, minute ale unor întâlniri etc. Principala dificultate în ceea ce privește lucrul cu informații provenite din acest gen de surse este evaluarea, întrucât informațiile disponibile din surse deschise pot fi adesea tendențioase, incorecte sau care urmăresc senzaționalul; *surse închise*, care sunt informații culese pentru un scop anume, cu disponibilitate și acces limitat pentru publicul larg. Informațiile din surse închise sunt adesea întâlnite sub forma bazelor structurate de date. În domeniul analizei informațiilor, aceste baze de date vor include de cele mai multe ori date cu caracter personal, date despre persoane condamnate, date de înregistrare a vehiculelor, permise de port-armă etc”²⁹⁷.

După nivelul de clasificare, în opinia autorului Savin M., sursele închise de informații pot fi *clasificate și neclasificate*, astfel autorul menționează: „Sursele clasificate de informații vor

²⁹⁴ ЧЕРНЫШОВ, В., СЫСОЕВ, Э., СЕЛЕЗНЕВ, А., ТЕРЕХОВ, А. Техничко-криминалистическое обеспечение следствия: Учебное пособие. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2005. 80 с.. 2005, <https://lawbook.online/sledstviya-obespechenie/tehniko-kriminalisticheskoe-obespechenie.html>, vizitat la 04.04.2020

²⁹⁵ ВАСИЛЬЕВ, А., ЯБЛОКОВ, Н. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. Москва, 1984, с.144

²⁹⁶ *Ibidem*

²⁹⁷ COFAN, S-M, Analiza informațiilor, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, p.65

furniza informații cu diverse niveluri de clasificare, recepționate calificat, de personal anume desemnat și pregătit, utilizând tehnici de investigație și supraveghere operativă. Utilizarea surselor clasificate de informații poate crește calitatea investigației efectuate, totodată poate reduce semnificativ accesul la rezultatele investigației pentru terțele persoane. *Sursele neclasificate* de informații vor furniza informații neclasificate, colectate de instituție în activitățile curente, precum urmărirea penală, audiențe, activitatea de petiționare, de eliberare a unor documente (permise de port-armă, cazier judiciar etc.)”²⁹⁸.

Autorii români Bărbuța C.-G. și Marin F.- L., de asemenea, clasifică sursele de informare în două categorii: surse închise de informare și surse deschise de informare. În calitate de exemple de *surse închise*, categorii de date utile pentru analiză și instituțiile deținatoare, autorii prezintă:

„- evidențe existente la nivelul instituțiilor din administrația publică centrală și locală și din sectorul privat, conținând atribute de identificare a entităților tip: persoane fizice, persoane juridice, mijloace de transport, documente, locații, elemente componente ale infrastructurii financiare, de comunicații și Internet, bunuri/obiecte, evenimente, tranzacții, fapte/incidente etc.

- informații la nivel național și local asociate acestor entități, provenite din diferite sectoare de activitate: comunicații, financiar-bancare, asigurări, educație, transport, medical, unități publice, auditare specifică, recrutare forțe de muncă, pază și protecție, detectivi particulari etc.

- evidențe specifice instituțiilor de impunere a legii, care conțin: date provenite din activitatea de culegere a informațiilor din surse umane, date colectate din activitatea operativă și de intervenție la evenimente, date existente în materiale documentare și de analiză, elaborate anterior, date provenite din folosirea tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare, date conținute în mijloace de probă folosite în procesul penal, date provenite din activitatea de relații cu publicul, resurse umane, relația cu mass-media și activitatea de cooperare internațională”²⁹⁹.

În calitate de *surse deschise* de informare, autorii menționați le consideră: „...cele cu acces liber, disponibil în format letric sau electronic, iar ca exemple pot fi: rețeaua Internet, pagini web ale instituțiilor din sectorul de stat și privat, inclusiv ONG-uri, sindicate și organizații religioase, conținând evidențe specifice, liste, registre cu date privind diferite tipuri de entități, biblioteci virtuale, magazine on-line, forumuri, bloguri, rețele de socializare, resurse legislative, educaționale, electorale și mass-media on-line”³⁰⁰.

Autorul român Nițu I., prezintă o altă clasificare a surselor de informații, după metodele, mijloacele și sursele de culegere a informației, menținând următoarea clasificare: „*HUMINT* (Human Intelligence) – utilizarea surselor umane secrete; *OSINT* (Open Source Intelligence) –

²⁹⁸ *Ibidem*

²⁹⁹ BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence, Editura Sitech, Craiova, 2013, p.31-32

³⁰⁰ *Ibidem*

culegerea de informații din surse deschise, publice, cu acces nereglementat, oficiale sau oficioase; *SIGINT* (Signals Intelligence) – culegerea de informații prin interceptarea și analizarea comunicațiilor electronice și a altor emisii, care necesită resurse tehnice; *IMINT* (Imagery Intelligence) – colectarea de informații prin folosirea fotografiei și a imaginilor din satelit și avion, exploatarea senzorilor cu infraroșu, laserelor, aparatelor optice electronice; *PHOTINT* (Photographic Intelligence) – culegere de informații prin supraveghere foto-video; *MASINT* (Measurement and Signals Intelligence) – obținerea de informații din analiza datelor provenite de la senzori tehnici specifici, în scopul identificării caracteristicilor reflectate sau emise asociate emițătorului sau expeditorului; *ACINT* (Acoustic Intelligence) – obținerea de informații din culegerea și prelucrarea datelor acustice; *COLINT* (Cooperation Liaison Intelligence) – obținerea de informații prin activități de legătură și cooperare; *COMINT* (Communication Intelligence) – culegerea de informații prin interceptarea comunicațiilor și a transmisiilor de date (uneori, abordat ca parte a *SIGINT*); *ELINT* (Electronic Intelligence) – obținerea de informații tehnice și de geolocație provenite din radiațiile electromagnetice; *RADINT* (Radar Intelligence) – obținerea de informații cu ajutorul radarelor”³⁰¹.

Totodată, Nițu I. propune și termenul de ANAINT: „reprezentând obținerea de informații noi prin efectuarea analizei de intelligence, în condițiile în care produsul final nu seamănă cu părțile sale componente și dobândește noi semnificații”³⁰².

Experții Oficiului Organizației Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate clasifică sursele de informații destinate analizei de informații de natură criminală și investigării infracțiunilor în: „...surse *deschise, închise și clasificate*, menționând că în procesul selectării acestora, este necesar să fie incluse atât sursele accesibile de informații și sursele care urmează a fi valorificate prin anumite proceduri speciale”³⁰³.

Odată cu dezvoltarea instrumentelor de culegere a informațiilor, constatăm o diversificare a surselor de informații cu semnificație criminalistică care se utilizează în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Astfel, la acest subiect, autorul Golubenco Gh. menționează: „...schimbările globale ce se amplifică vertiginos în toate sferele de viață ale societății moderne legate, mai cu seamă, de progresul tehnico-științific în domeniul tehnologiilor electronice computerizate și intrării societății în epoca informatizării, dictează noi accente în criminalistica națională, direcțiile actuale de dezvoltare ale criminalisticii vor tine de perfecționarea mijloacelor tehnice, a recomandărilor tactice și metodologice de investigare a noilor componente de infracțiuni din aceste domenii. Se cer accente deosebite în elaborarea problematicii cercetării

³⁰¹ NIȚU, I. Analiza de Intelligence. O abordare din perspectiva teoriilor schimbării, Editura RAO, 2012, p.37

³⁰² *Ibidem*, p.38

³⁰³ Criminal Intelligence, Manual for Analysts, Office on drugs and crime, United Nations, News York, 2011, p.18, <https://www.unodc.org/>, accesat la 30.04.2020

documentelor și urmelor electronice (virtuale), obținerea informației cu semnificație criminalistică din rețeaua globală internet, sistemele de tele-video-înregistrare, alte surse electronice de informație”³⁰⁴.

Autorul rus Fedulov V. menționează: „...aspectul de dezvoltare a surselor informaționale în cadrul activității organelor de combatere a criminalității, prezintă un interes sporit atât la nivel național, cât și la nivel internațional. În prezent sunt elaborate o serie de acte normative de nivel internațional care au menirea să reglementeze principiile generale de organizare a activității informativ-analitice în cadrul sistemului organelor de drept, care ar permite în mod optimal să echilibreze, pe de o parte, interesele societății în prevenirea și curmarea infracțiunilor și menținerii ordinii de drept și, de pe altă parte, interesele persoanei și dreptului acesteia la inviolabilitatea vieții private”³⁰⁵.

Considerăm că agențiile cu atribuții de analiză și investigare a infracțiunilor de corupție au obligația de dezvoltare a posibilităților de stocare, de păstrare, de sistematizare și cercetare a informației, având în vedere că în ultima perioadă a crescut în mod considerabil necesitatea de utilizare a informației de către acestea. În acest context, autorii ruși Gundarov A., Kolesova T., Maximenko A. menționează: „...sistemele polițienești de informații, care anterior au existat sub formă de fișiere de hârtie, treptat și-au schimbat aspectul, dezvoltându-se în pas cu tehnologiile informaționale, pe baza unor programe speciale de evidență informațională și aptitudinilor profesionale ale analiștilor de analize a informațiilor de natură criminală. Utilizarea informației astfel devine tot mai necesară. Sub aspect strategic și tactic, datele informaționale pot fi utilizate pentru adoptarea unor decizii mai corecte și mai argumentate”³⁰⁶.

Astfel, constatăm că, odată cu era informațională și dezvoltarea comunicării globale, sursele deschise informaționale au primit o atenție sporită din partea autorităților de combatere a corupției și au devenit un instrument esențial pentru analiza informațiilor privind activitățile corupționale. Mass-media, comunitățile virtuale sau rețelele de socializare, fac ca informația să circule și să se propage în ritm alert, iar realitatea ultimilor ani demonstrează că surse deschise furnizează adesea avertizări și oferă avantaje decisive beneficiarilor legali pentru prevenirea și contracararea corupției.

³⁰⁴ GOLUBENCO, Gh., Criminalistica națională: probleme și tendințe, articol științific, disponibil pe: <https://ulim.md/sju/wp-content/uploads/revista-SJU-3-4-2015-Gheorghe-Golubenco.-Criminalistica-na%C5%A3ional%C4%83-probleme-%C5%9Fi-tendin%C5%A3e.pdf>, 97 p., accesat la 29.04.2020

³⁰⁵ ФЕДУЛОВ, В. Международно-правовые аспекты защиты прав человека при автоматизированной обработке персональных данных // Вестн. Моск. гос. обл. ун-та. Сер. Юриспруденция. 2013. № 1, с.53

³⁰⁶ ГУНДАРОВ, А., КОЛЕСОВА, Т., МАКСИМЕНКО, А. Международный опыт организации информационно-аналитической деятельности в правоохранительной системе, Научно теоретический информационно методический журнал Юрист - Правоведь, 2017, № 1 (80), г. Ростов-на-Дону, с.164, disponibil pe: <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnyy-opyt-organizatsii-informatsionno-analiticheskoy-deyatelnosti-v-pravoohranitelnoy-sisteme>, accesat la 29.04.2020

Autorul rus Ischenko E., referindu-se la sursele deschise de informație, consideră: „...principalul scop al utilizării Internetului în cercetarea infracțiunilor este căutarea și transmiterea din rețea a informațiilor importante din punct de vedere criminalistic, necesare analizei ulterioare prin metode și instrumente analitice”³⁰⁷. Totodată, autorul propune clasificarea sub aspect criminalistic a informațiilor care circulă prin rețeaua internet în două grupuri principale: „a) informații care reflectă anumite aspecte ale mecanismului de comitere a infracțiunii, care pot fi utilizate în calitate de mijloace de probă pe cazuri concrete; b) informații cu ajutorul cărora persoanele care cercetează actul infracțional se pot orienta în anumite evenimente, fapte, fenomene, care, pot avea tangență cu crima comisă și procesul de investigare a acesteia”³⁰⁸.

Autorul Kostiuk I., de asemenea consideră, că utilizarea rețelei Internet în cercetarea infracțiunilor are un rol semnificativ. În opinia acestuia: „Tehnologiile informaționale pot fi utile în activitatea specială de investigații: în primul rând, ca surse de informații operative, în al doilea rând, ca o rețea pentru comunicarea cu populația și un instrument de influență a cetățenilor în interesul descoperirii, investigării și prevenirii infracțiunilor, iar, în al treilea rând, ca mijloc de influență asupra persoanelor care au comis infracțiuni, cu scopul de a-i determina să se autodenunțe sau să comită unele greșeli, care vor favoriza reținerea acestora”³⁰⁹.

Sursele de informații cu semnificație criminalistică utilizate în activitatea organelor specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, au avut o dezvoltare semnificativă în ultimii 15-20 de ani, acestea fiind discutate și analizate în cadrul întrunirilor și seminarelor organizate la nivel național, regional și internațional ale experților anticorupție. Astfel, în cadrul seminarului „Metode efective de cercetare și combatere a corupției”, desfășurat în perioada 20-22 octombrie 2010, în or. București, România, sub egida Rețelei Anticorupție pentru Europa de Est și Asia Centrală a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), au fost discutate pe larg sursele de informație, care pot servi ca temei pentru pornirea urmăririi penale în cazul infracțiunilor de corupție. În calitate de exemple practice de surse de informație anticorupție, în cadrul seminarului au fost menționate: „...rezultatele misiunilor de audit și actele instituțiilor cu atribuții de control de stat, informațiile serviciilor de intelligence și investigații financiare, articolele din mass-media”³¹⁰. În același timp, în cadrul evenimentului s-a accentuat: „... importanța sesizărilor cetățenilor cu privire la actele de corupție, deși acestea pot avea o valoare mai redusă, dacă sunt anonime. Informații valoroase pentru investigarea infracțiunilor de corupție

³⁰⁷ ИЩЕНКО, Е.П., Криминалистика и новые информационные технологии, Вестник криминалистики. 3(31), 2009, с. 6-16

³⁰⁸ *Ibidem*

³⁰⁹ КОСТЮК, И. Административно-правовые и организационные основы информационного обеспечения деятельности органов внутренних дел, Диссертация кандидата юридических наук, Всероссийский научно - исследовательский институт МВД Р.Ф., Москва, 2014, с.137

³¹⁰ Seminar organizat de OCDE, disponibil pe <https://www.oecd.org/corruption/acn/48621940.pdf>, p.1, accesat la 07.05.2020

pot fi obținute de la bănci și instituții financiare, în special sub formă de informații transmise serviciilor de informații financiare și ca parte a asistenței juridice reciproce. Internetul devine, de asemenea, o sursă importantă de informații”³¹¹. Totodată, în cadrul evenimentului s-au remarcat anumite dificultăți cu care procurorii se confruntă în procesul de obținere a informațiilor de la serviciile de informații financiare.

Prin urmare, dezvoltarea surselor informaționale și a bazelor de date, în procesul de investigare și analiză a faptelor corupționale, constituie un obiectiv permanent al instituțiilor de drept, fiind elaborate în acest sens rapoarte de evaluare, de constatări și concluzii ale experților care au ca scop consolidarea capacităților operaționale în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție.

Dacă e să ne referim la sursele informaționale, utilizate în activitate de către angajații CNA, reieșind din practica noastră de activitate, menționăm că acestea de asemenea se clasifică în surse deschise și surse închise de informație. Surse deschise în activitatea practică de activitate sunt considerate informațiile disponibile publicului larg, iar o subcategorie importantă a acestui gen de surse de informații este așa-numita literatură gri, din această categorie făcând parte rapoarte de cercetare tehnice, economice, documentații ale conferințelor, teze și disertații, minute ale unor întâlniri etc. În calitate din surse închise de informare în activitatea CNA, pot figura anume bazele de date instituționale, informații din dosare penale și contravenționale, informații obținute ca rezultat al măsurilor speciale de investigații realizate în scopul prevenirii și descoperirii infracțiunilor de corupție.

Totodată, reieșind din experiența noastră de activitate, considerăm că sursele de informații în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție pot fi clasificate și în - *surse deschise de informații; informații oficiale; registre naționale și baze de date; informații operative*.

În calitate de registre naționale și baze de date externe, utilizate în lupta cu corupția, menționăm: bazele de date ale Serviciul Fiscal de Stat; bazele de date ale Serviciului Vamal; datele Biroului Național de Statistică; date integrate ale platformei acces-web (*Registrul persoanelor fizice/juridice, registrul transporturilor, deținute de Agenția Servicii Publice*); date despre operațiunile financiare suspecte, limitate și cumulative (*deținute de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor*); registrul bunurilor imobiliare (*Agenția Servicii Publice*); registrul Casei Naționale de Asigurări Sociale; registrul Casei Naționale de Asigurări în Medicină; registrul Agenției Achiziții Publice; registrul Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură; Registrul privind evidenta persoanelor și mijloacelor de transport care au traversat frontiera de stat (IGPF a MAI); registrul ajutoarelor de stat (Consiliul Concurenței); sistemul Informațional Automatizat *Registrul persoanelor reținute, arestate și condamnate* (MAI); registrul garanțiilor reale

³¹¹ *Ibidem*

imobiliare; registrul declarațiilor privind veniturile și proprietățile (Autoritatea Națională de Integritate), etc.

Conform prevederilor Legii, nr. 1104 din 06.06.2002, cu privire la CNA³¹², surse de informație utilizate în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție pot fi considerate: *„declarații, comunicări, sesizări și alte informații despre infracțiuni”, „documente, înscrisuri, informații și date necesare pentru exercitarea atribuțiilor de prevenire și analiză a actelor de corupție și a celor conexe, precum și de examinare a cererii sau a comunicării despre contravențiile sau infracțiunile ce țin de competența sa, primite de la autoritățile publice, de la persoanele juridice și fizice”, „cercetări ale experților și specialiștilor, antrenați din autorități publice, întreprinderi, organizații și instituții de stat, la elucidarea unor probleme de specialitate”, „fotografii, înregistrări audio și video, evidențele dactiloscopice ale persoanelor reținute sau ținute sub arest”, „informații din mijloacele de informare în masă”, „date cu caracter personal”, „registre instituționale, sisteme informaționale și baze de date”*³¹³.

Din perspectiva probelor și mijloacelor de probă, utilizate de ofițerii și procurorii anticorupție în procesul penal, în calitate de informații și surse de informații cu semnificație criminalistică pot servi: *„...declarațiile bănuțului, învinutului, inculpatului, ale părții vătămăte, părții civile, părții civilmente responsabile, martorului; raportul de expertiză judiciară; corpurile delict; procesele-verbale privind acțiunile de urmărire penală și ale cercetării judecătorești; documentele (inclusiv cele oficiale); înregistrările audio sau video, fotografiile; constatările tehnico - științifice și medico-legale”*³¹⁴. De asemenea, în calitate de informații și surse de informații cu semnificație criminalistică, în cadrul procesului penal mai pot servi: *„...actele procedurale în care se consemnează rezultatele măsurilor speciale de investigații și anexele la ele, inclusiv stenograma, fotografiile, înregistrările și altele; procesele-verbale de consemnare a rezultatelor investigațiilor financiare paralele și procesele-verbale de consemnare a opiniei organului de control de stat al activității de întreprinzător, emisă conform prevederilor art. 276¹ dacă nu a fost expusă într-un proces-verbal de control; procesul-verbal de control, întocmit în cadrul controlului de stat asupra activității de întreprinzător, un alt act de control/administrativ cu caracter decizional, întocmit de un organ de control în rezultatul unui control efectuat conform legislației speciale în vigoare; datele, obținute prin activitatea specială de investigații, cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de către instanța de judecată”*³¹⁵.

³¹² Legea, nr. 1104 cu privire la CNA. În: Monitorul Oficial, nr. 91-94, art. 668 din 27.06.2002, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 13.03.2021

³¹³ Ibidem

³¹⁴ Codul, nr. 122 din 14.03.2003, de procedură penală al RM. În: Monitorul Oficial, nr. 248-251 art. 699 din 15.11.2013, art.93, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 13.03.2021

³¹⁵ Ibidem

La capitolul surselor de informații operative utilizate în cercetarea infracțiunilor de corupție, acestea sunt reglementate de „Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații”, care prevede următoarele: „...ofițerii de investigații, în limitele dosarului special, au acces gratuit, inclusiv prin intermediul platformei de interoperabilitate, la datele sistemelor informaționale. În calitate de informații operative, servesc datele obținute în cadrul măsurilor speciale de investigații, despre fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane care prezintă interes, informațiile oferite de investigatorii sub acoperire și colaboratorii confidențiali”³¹⁶.

În prezent, RM dispune de resurse informaționale semnificative, gestionate de autoritățile publice centrale și locale, care pot fi considerate surse de informații importante în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Astfel, cercetând catalogul electronic al serviciilor publice din RM³¹⁷ cu referire la informații despre instituția publică, profilul de activitate și datele pe care le administrează instituția, putem menționa următoarele exemple de informații și surse de informații, care pot fi valorificate în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție:

- Agenția de Mediu: informațiile despre acordurile și autorizațiile de mediu, exporturile de deșeuri, animale, plante, expertizele ecologice, permisele de pescuit comercial și sportiv;
- Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică: informațiile despre autorizațiile de import a combustibilului și licențele de activitate în domeniul furnizării energiei termice, electrice, gazelor naturale etc.;
- Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor: informațiile despre autorizațiile sanitar-veterinare de funcționare, înregistrarea depozitului pentru păstrarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților;
- Agenția Națională Transport Auto: autorizațiile de transport rutier și de mărfuri, vehiculele care transportă anumite substanțe periculoase, registrul operatorilor de transport rutier și de mărfuri etc.;
- Agenția Servicii Publice: registrul persoanelor fizice și juridice, registrul bunurilor imobile, registrul vehiculelor, informațiile despre licențierea unităților de drept și a întreprinderilor, informații despre starea civilă, permise de conducere, importul mărfurilor strategice etc.

Aceste exemple reprezintă doar o parte nesemnificativă de informații care pot fi solicitate de la autoritățile publice și examinate în cadrul procesului de analiză a informației și investigare a infracțiunilor de corupție.

³¹⁶ Legea, nr.59 din 29.03.2012, privind activitatea specială de investigații. În: *Monitorul Oficial*, nr.113-118, art.373 din 08.06.2012, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 13.03.2021

³¹⁷ Portalul Serviciilor Publice, disponibil pe: <https://servicii.gov.md/ServicesByAgency.aspx>, accesat la 17.06.2020

O resursă importantă de asigurare informațională a activității organelor specializate în combaterea criminalității și a corupției, prin utilizarea informației operative și veridice despre infracțiuni, cauze penale, precum și despre persoanele care au săvârșit infracțiuni și alte obiecte supuse evidenței, constituie Sistemul informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”, constituit în baza Hotărârii Guvernului nr. 328 din 24.05.2012³¹⁸. Registratorii registrului figurează organele care desfășoară urmărirea penală, de conducere și exercitare a urmăririi penale, instanțele judecătorești, organele de probațiune și de asigurare a executării pedepselor privative de libertate, care, în procesul de îndeplinire a funcțiilor lor, asigură formarea resursei informaționale a organelor de drept.

Începând cu anul 2015, Procuratura Generală, cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, a lansat o nouă versiune a sistemului informațional automatizat „Registrul informațiilor criminalistice și criminologice” (E-Dosar)³¹⁹, care constituie o sursă informațională și în analiza infracțiunilor de corupție. Acest registru asigură evidența unificată și interacțiunea informațională a organelor de urmărire penală, asigură un tablou informațional complex al activității de urmărire penală, securizarea proceselor de prelucrare și păstrare a datelor colectate și perfecționarea posibilităților de analiză. Actualmente, sistemul integrează modulele din sistemele informatice ale MAI, CNA, ale Serviciului Vamal și Ministerului Justiției.

O altă sursă de informație, cu semnificație criminalistică în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, constituie Sistemul Informațional Automatizat ”Urmărire Penală: E – Dosar”, elaborat de Procuratura Generală cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în scopul înregistrării, păstrării, prelucrării și utilizării informațiilor cu privire la dosarele penale la toate etapele procesului penal, care a fost lansat și pus în aplicare la 01.07.2017.

Totodată, un obiectiv important al organelor de drept îl constituie formarea sistemului informațional integrat, care urmează să creeze, să dezvolte și să asigure interoperabilitatea sistemelor informaționale: Urmărirea penală: E-dosar; Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD) și altor instrumente relevante din sistemul justiției: e-Executare, e-Notariat, e-Arest, e-Probațiune, e-Licențe, Registrul electronic al procurilor, Registrul persoanelor autorizate, Registrul de stat al actelor de stare civilă, e-Organizații etc³²⁰.

La nivel de Agenție de administrare a instanțelor judecătorești, care este o autoritate administrativă subordonată Ministerului Justiției, o sursă de informație cu semnificație criminalistică constituie sistemul informațional E-Dosar judiciar (Sub-SI eDosar), care permite

³¹⁸ Hotărârea Guvernului, nr. 328 din 24.05.2012, cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”, În: *Monitorul Oficial*, nr.104-108, art.368 din 01.06.2012

³¹⁹ Prezentare E-Dosar, disponibil pe: <https://www.slideshare.net/livirka/prezentarea-edosar>, accesat la 30.04.2020

³²⁰ Notă informativă a Procuraturii Generale RM, disponibil pe: www.procuratura.md/md/news/1211/1/7300/, accesat la 30.04.2020

formarea și administrarea dosarului electronic și presupune asigurarea funcționalităților extinse a Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD).

La nivel regional, în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, este utilizat Sistemul Informațional Europol (EIS). Conform experților Europol: „Scopul primordial al sistemului informațional Europol este identificarea unor corespondențe între datele furnizate de diferite state membre și părți terțe. Majoritatea datelor din EIS sunt introduse cu ajutorul sistemelor automate de încărcare a datelor, la începutul anului 2010 fiind introdusă o nouă versiune a sistemului, iar cea mai importantă modificare a fost aplicarea automată a codurilor de manipulare. Aceasta oferă statelor membre posibilitatea punerii la dispoziție a unor informații mai sensibile, în condiții optime de protecție a datelor”³²¹.

Sursele de informații, cu semnificație criminalistică la nivel internațional, constituie bazele de date penale ale Biroului Central Interpol, în care se stochează milioane de înregistrări de la entități de aplicare a legii din întreaga lume. Fișierele de analiză penală, care sunt baze de date și care stochează și structurează informațiile, permit generarea rapoartelor analitice. În cadrul Interpol, se dețin dosare specifice privind traficul de droguri, piețele ilicite (mărfuri periculoase, produse farmaceutice, produse accizate), crima organizată eurasiatică, terorismul internațional, fabricarea de bombe și dispozitive explozive improvizate³²².

La capitolul surse deschise, utilizate de ofițerii CNA în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, un exemplu elocvent ar putea servi portalul guvernamental de date: „...care este o resursă informațională publică, creată în scopul asigurării unei experiențe calitative, holistice și integrate pentru toți cei interesați de a accesa și utiliza datele care sunt colectate și produse de autorități, instituții publice, Guvern în general”³²³. Acest portal guvernamental oferă acces la peste 1120 de site-uri web deschise, date cu acces public, fiind posibilă și utilizarea aplicațiilor, care oferă acces la informații publice privind organizații, persoane fizice care dețin calitatea de fondator și conducător al persoanelor juridice, tranzacții financiare cu bani publici, cum ar fi: <https://idno.md/> și <http://openmoney.md/>. În calitate de surse deschise de informații la nivel guvernamental, care pot fi utilizate eficient în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, mai putem menționa platformele: www.rapoarte.md, www.particip.gov.md, www.actelocale.md, www.servicii.fisc.md, www.e-services.md, www.lex.justice.md, etc.

Prin urmare, menționăm că sursele de informații cu semnificație criminalistică, utilizate în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, sunt diverse, au avut o dezvoltare

³²¹ Analiza Europol – Raport general privind activitățile Europol, Oficiul European de Poliție, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, p.11

³²² Analiza informațiilor de natură criminală conform organizației Interpol, disponibil pe <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis>, accesat la 30.04.2020

³²³ Portalul Guvernamental de Date al RM, disponibil pe <https://date.gov.md/>, accesat la 15.04.2020

semnificativă în ultimii ani și constituie elemente importante în: descoperirea, cercetarea faptelor infracționale, identificarea infractorilor, stabilirea circumstanțelor în care s-a produs infracțiunea. De asemenea, subiecții cu atribuții de investigare și analiză a infracțiunilor trebuie să-și selecteze sursele de informații după relevanță, iar utilizarea surselor deschise oferă uneori credibilitate suplimentară produsului final al muncii, beneficii în eficiența costurilor și poate permite colectarea unei cantități mai mari de informații într-un buget limitat³²⁴.

Prin urmare, considerăm că potențialul informativ al evidențelor criminalistice a fost puțin cercetat din punctul de vedere al conceptului de integrare al acestora cu bazele de date ale organelor de drept, fiind necesare noi abordări științifico-practice în scopul dezvoltării unor algoritmi și aplicații software, capabile să interelaționeze simultan cu sistemele informaționale.

Aplicațiile software, utilizate în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție.

Tehnologiile informaționale moderne au un rol semnificativ în activitatea analitică, fiind elaborate și utilizate cu succes pentru sistemele de management și adoptare a deciziilor. Prin intermediul tehnologiilor informaționale, se poate obține acces rapid la surse puternice de informații din rețeaua globală internet și baze de date deținute de instituții publice și private, totodată, acestea constituie instrumente complexe pentru: analiza informațiilor de natură criminală, cercetarea statistică, vizualizarea rezultatelor, furnizarea fluxului de informații către experți și alți factori de decizie.

În procesul analizei de informații și investigării infracțiunilor de corupție, un rol semnificativ prezintă aplicațiile software, care oferă soluții de căutare, de înregistrare, de prelucrare și păstrare a datelor despre fapte și persoane din diverse surse informaționale. Pe parcursul anilor, aplicațiile software, utilizate de analiștii de informații, au evoluat în concordanță cu evoluția științifică și tehnologică a societății. Dacă, inițial, analiza informațiilor era realizată utilizând hârtia și creionul, în prezent analiștii de informații beneficiază de produse software, care în mare măsură dezvoltă procesele analitice realizate la început rudimentar, la scară redusă, însă pe seturi mari de date și cu posibilități de reprezentare vizuală foarte performante.

Autorul român Mihăilă C. menționează: „...aplicațiile software destinate procesului de analiză au fost dezvoltate, în primul rând, în mediul civil, de afaceri – care s-a dovedit a fi mult mai adaptabil la schimbare și deschis la utilizarea ultimelor tehnologii – și au fost popularizate sub numele generic de Business Intelligence, termen care a fost introdus de către Gartner Group la mijlocul anilor 90. Sistemele informatice de tip Business Intelligence sunt soluții care oferă managementului unei companii informațiile necesare pentru îmbunătățirea performanței generale

³²⁴ TALMACI, F. Sursele de informații cu semnificație criminalistică în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. În: *Revista Națională de Drept*, nr.1-3 (231-233), 2020, p.134

a acesteia”³²⁵. Experții români, în domeniul analizei de informații Cofan S.-M. și Băloi A.-M., atribuie aplicațiile software utilizate în activitatea analitică la categoria de instrumente, care sunt utilizate de analiștii de informații, precum: „...*matematica, statistica, excel, access, geomedia professional, GPS, hartă, ANB, iBase, Palantir, hârtie, creion, PC etc.*”³²⁶. Totodată, autorul Cofan S.-M. consideră: „...oricât de sofisticate ar fi produsele software utilizate de analiști, gândirea și capacitatea analitică a omului nu poate fi înlocuită. Produsele software vor rămâne instrumente de lucru, mai mult sau mai puțin performante, măiestria analistului în interpretarea rezultatelor date de software, formularea de ipoteze și concluzii fiind cea care face diferența dintre un produs analitic bun sau slab, util sau inutil în activitatea beneficiarilor”³²⁷. În continuarea acestei abordări, autorul rus Shcherbakov A., de asemenea, consideră: „...sistemele informaționale moderne doar instrumente, care nu dispun de rațiune umană și, respectiv, nu pot adopta decizii, având doar sarcina de a susține adoptarea acestora. Analistul de informații, în calitate de utilizator al sistemelor informaționale, aflându-se fizic în exteriorul acestora, poate comunica cu calculatorul prin intermediari, care sunt *aplicațiile software*. Anume prin intermediul aplicațiilor software, omul poate vizualiza elementele pasive ale lumii computerizate, care sunt datele”³²⁸. Prin urmare, în acest context putem să afirmăm că fiabilitatea informațiilor, a deciziilor și concluziilor, la care s-a ajuns, depinde direct de proprietățile calculatorului și sistemului informațional, dar și mai mult de experiența și aptitudinile analistului de informații.

Profesorul scoțian Fraser J., cu referire la aplicațiile software, utilizate în combaterea criminalității, consideră următoarele: „...un factor cheie în utilizarea tehnologiei specializate constituie completarea cunoștințelor dintre fiecare parte implicată în procesul de elaborare și respectiv, utilizare a tehnologiilor informaționale, care trebuie să cunoască scopul utilizării pentru a lucra împreună în mod eficient”³²⁹. În opinia autorului: „...în multe cazuri cei care furnizează soluția tehnologică, nu înțeleg prea bine semnificația circumstanțelor în care se va aplica tehnologia, iar soluția rezolvării acestei situații este dezvoltarea unui set de activități operaționale comune, care să răspundă așteptărilor părților interesate”³³⁰.

Conform unui studiu realizat de experții americani în domeniul securității cibernetice, Badalamente R. și Greitzer F., care a fost prezentat la Conferința Internațională a Analizei de Intelligence în anul 2005, au fost propuse principalele funcționalități care trebuie dezvoltate pentru aplicațiile software de analiză a informațiilor și anume: „...*acces integrat la date, instrumente de*

³²⁵ MAIOR, G.C., NIȚU, I. *ARS Analitica, Provocări și tendințe în analiza de intelligence*, Editura RAO, București, 2013, p.505, 572 p.

³²⁶ COFAN, S.M. *Analiza informațiilor*, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, p.53

³²⁷ *Ibidem*, p.75

³²⁸ ЩЕРБАКОВ, А. Интернет – аналитика, Поиск и оценка информации в web-ресурсах, Практическое пособие, Москва, Книжный мир, 2012, с.3

³²⁹ NEWBURN, T., WILLIAMSON, T., WRIGHT A. *Handbook of Criminal Investigation*, Willan, 2007, p.381

³³⁰ *Ibidem*

*prelucrare și integrare a datelor, locații electronice comune de lucru colaborativ, generarea și urmărirea ipotezelor, modele pentru analiză, inventar al abilităților personalului, procesarea și vizualizarea dinamică a datelor, resurse de date imagistice, baze de date specifice analizei de intelligence*³³¹.

De asemenea, este necesar de menționat că o serie de aplicații software au fost elaborate și/sau adaptate pentru activitatea agențiilor de aplicare a legii, structurilor polițienești și de combatere a corupției, cu scop de analiză a datelor referitoare la infracțiuni, de realizare a măsurilor organizatorice și tactice cu privire la prevenirea și combaterea infracțiunilor. Agențiile de aplicare a legii utilizează aplicațiile software de analiză a informației pentru a efectua evaluări și prognoze cu privire la nivelul infracțiunilor și contravențiilor, care ulterior se folosesc pentru a repartiza în mod corespunzător resursele umane și administrative, pentru a organiza corespunzător investigațiile și a gestiona corect informația. Totodată, aplicațiile software de analiză a informației oferă suport în importul și analiza datelor, ajutând ofițerii de investigații să descopere tiparele criminale și apoi să folosească informațiile respective pentru a elabora strategii de activitate.

Programele analitice oferă posibilitatea de import a informațiilor, care sunt transformate în date statistice, spațiale și temporale, analize și rapoarte informative. Software-ul de analiză este de obicei, utilizat împreună cu alte programe computerizate pentru mai multe sarcini, inclusiv pentru gestionarea informațiilor ce conțin înregistrări cu privire la incidente și infracțiuni, importul de date referitoare la infracțiuni din mai multe surse, realizarea rapoartelor analitice privind situația criminogenă, efectuarea analizelor și prognozelor cu privire la criminalitate.

În opinia noastră, principalele aplicații software, utilizate în analiza informațiilor de natură criminală, care sunt utile și în activitatea de prevenire și combatere a corupției, pot fi împărțite în două categorii: *aplicații de tip office* și *aplicații dedicate analizei informațiilor și grafice de suport*.

Cu referire la aplicațiile de tip Office, putem menționa următoarele exemple: *Office 365 (Microsoft), Apache OpenOffice, LibreOffice, Google Drive, IBM Lotus Symphony* etc.

Dintre aplicațiile dedicate analizei de informații și grafice de suport menționăm:

- *Accurint Crime Analysis*³³², care este o aplicație online securizată pentru schimbul de date despre criminalitate, analiza modelelor, cartografierea infracțiunilor de corupție, analiza informațiilor și raportarea rezultatelor.

³³¹ BADALAMENTE, R., GREITZER, F. Top ten needs for intelligence analysis tool development. Proceedings of the 2005 International Conference on Intelligence Analysis, disponibil pe: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=C13B38A25BD3B37F1A63F7DCEADF6A3A?doi=10.1.1.533.6830&rep=rep1&type=pdf>, accesat 22.09.2020

³³² ACCURINT CRIME ANALYSIS software, disponibil pe: <http://www accurint.com/workstation/>, accesat la 05.08.2020

- *IBM i2 COPLINK, IBM i2 COPLINK Detect și IBM i2 COPLINK Premium*³³³, ce constituie aplicații software care consolidează datele polițienești și ajută la planificarea, precum și la realizarea acțiunilor tactice. Utilizatorii își pot salva istoricul căutării și pot organiza investigații, astfel încât să poată genera rapoarte. Totodată, aceste platforme oferă oportunități de investigație, organizând și oferind acces tactic, strategic și, la nivel de comandă, la volume mari de date.

- *Digital Investigator*^{TM334}, care este o aplicație bazată pe browser pentru gestionarea informațiilor și poate realiza sarcini pe care sistemele tradiționale de gestionare a înregistrărilor nu le pot include, oferind instrumentele necesare pentru analiza și investigarea infracțiunilor de corupție. Digital Investigator TM oferă soluții de integrare și filtrare a informațiilor din mass-media și social media, pe care le transferă automat în fluxuri de informații, utile pentru activitatea de prevenire și combatere a corupției.

- *LexisNexis Community Crime Map și LexisNexis Command Center*³³⁵, aplicații care oferă soluții de colectare a datelor despre infracțiuni și alte informații de la agențiile de aplicare a legii pentru a facilita publicul să rămână informat cu privire la situația infracțională. Datele din harta criminalității comunitare sunt furnizate direct de la fiecare agenție de aplicare a legii, iar, până la publicarea acestora, aplicația elimină în mod automat datele cu caracter personal cu privire la persoane și adrese.

- *Lynx Sentinel*³³⁶, o aplicație software care delimitează în mod automat, pe o hartă sau pe o imagine prin satelit, localizarea potențialilor infractori care comit infracțiuni cu caracter sexual asupra minorilor, a altor infracțiuni sau incidente cu implicarea minorilor. Sistemul pune la îndemână informații esențiale pentru o reacție mai rapidă la incidente, cunoscând localizarea zonelor protejate (instituții școlare, centre de copii, stații de autobuz etc.). Aplicația Lynx Sentinel poate avertiza atunci când delincvenții juvenili încalcă legea în zone protejate și poate oferi utilizatorilor finali informații despre locația comiterii infracțiunii și/sau incidentelor.

- *ShotSpotter*³³⁷, o aplicație software care detectează și localizează focurile de armă, pentru a permite deplasarea rapidă a echipajelor de poliție la fața locului. Sistemul oferă ofițerilor de patrulare o prognoză a zonelor cu cel mai mare risc de comitere a infracțiunilor și posibilități de analiză a datelor, cu întocmirea rapoartelor criminalistice de la locul comiterii infracțiunii cu folosirea armelor de foc.

³³³ IBM software, disponibil pe: <https://www-01.ibm.com/common/ssi/cgi-bin/ssialias?htmlfid=897/ENUS215-275&infotype=AN&subtype=CA>, accesat la 05.08.2020

³³⁴ DIGITAL INVESTIGATORTM software, disponibil pe: <https://www.unisys.com/offerings/industry-solutions/public-sector-industry-solutions/justice-law-enforcement-and-border-security-solutions/digital-investigator>, accesat la 05.08.2020

³³⁵ LEXISNEXIS, aplicație software, disponibil pe <https://risk.lexisnexis.com/products/community-crime-map>, accesat la 05.08.2020

³³⁶ LINX SENTINEL, aplicație software, disponibil pe <http://rytebyteinc.com/downloads/lynx-sentinel-brochure.pdf>, accesat la 06.08.2020

³³⁷ SHOTSPOTTER, aplicație software, disponibil pe <https://www.shotspotter.com>, accesat la 06.08.2020

- *Beyond 20/20 Crime Insight*³³⁸, o aplicație care oferă instrumente pentru agențiile de prevenire și combatere a criminalității să colecteze și să valideze transmiterea de date despre infracțiuni și să gestioneze în general acest proces. Crime Insight este o aplicație care gestionează baze de date, cu instrumente pentru procesarea și gestionarea fișierelor, în scop de elaborare de rapoarte de analiză.

- *Chorus Analyze*³³⁹, o aplicație care poate analiza diferite tipuri de date, inclusiv date de comunicații, descărcări de pe dispozitive, telefoane, date din trafic, recunoaștere automată a numerelor de înmatriculare, date despre tranzacții financiare, chat web. De asemenea, aplicația este compatibilă cu produsele companiei IBM, prin urmare, datele analizate și curățate din Chorus Analyze pot fi importate în Analyst's Notebook, pentru a crea cronologii și diagrame sociale.

- *CommandCentral Analytics*³⁴⁰, o platformă de raportare analitică, care îmbunătățește capacitatea agenției de aplicare a legii de a preveni și a combate infracțiunile de corupție și cele conexe corupției, utilizând informații din baze de date. Aplicația poate identifica rapid conexiunile care nu sunt vizibile și poate oferi posibilitatea de a vizualiza în mod intuitiv datele analizate în formă de grafice liniare, diagrame, hărți, pentru a facilita oferirea de informații detaliate cu privire la infracțiuni și tendințele corupționale.

- *Crimeinfo*^{TM 341}, o aplicație de analiză a criminalității, flexibilă, dar și ușor de utilizat în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. Acest sistem este conceput pentru a oferi agențiilor de aplicare a legii instrumentele necesare pentru identificarea, anticiparea și răspunsul la modelele de incidente din comunitate. Crimeinfo analizează datele create, având și o aplicație map info profesional GIS, toate ecranele de interogare și import fiind clare, concise și intuitive.

- *Forensic Explorer (FEX)*TM, *FEX CLI*TM, *FEX Triage*TM, *FEX Imager*TM, *Mount Image Pro*^{TM 342}, aplicații software de analiză criminalistică, potrivite pentru ofițerii de investigații, urmărire penală și experți criminaliști. Aceste aplicații combină o tehnologie avansată de sortare, filtrare, căutare de cuvinte cheie, recuperare de date, procesează rapid volume mari de date, realizează activități de investigare complexă, realizează rapoarte detaliate. Totodată, aplicațiile execută și sarcinile standard de cercetare criminalistică, inclusiv analiza semnăturii, precum și alte tipuri de expertize.

³³⁸ BEYOND 20/20 CRIME INSIGHT, aplicație software, disponibil pe <https://www.beyond2020.com/crime-insight/>, accesat la 06.08.2020

³³⁹ CHORUS ANALYZE, aplicație software, disponibil pe: <https://chorusintel.com/products/analyze/>, accesat la 07.08.2020

³⁴⁰ COMMANDCENTRAL ANALYTICS, aplicație software, disponibil pe: https://www.motorolasolutions.com/en_us/products, accesat la 07.08.2020

³⁴¹ CRIMEINFOTM, aplicație software, disponibil pe: https://qed.online/wpcontent/uploads/2017/09/CrimeInfo_2017.06.23.pdf, accesat la 07.08.2020

³⁴² FORENSIC EXPLORER, aplicație software, disponibil pe: <https://getdataforensics.com/product/forensic-explorer-fex/>, accesat la 07.08.2020

- *GeoShield*³⁴³, o aplicație de analiză a situației criminogene, care poate fi conectată la mai multe surse de informații, cum ar fi datele instituționale, datele privind aplicarea legii și fluxurile video în timp real pentru a obține o vedere integrală a tuturor evenimentelor și incidentelor care se petrec în localitate.

- *Intergraph InSight Explorer*³⁴⁴, o aplicație de analiză și mapare a criminalității, bazată pe datele din rețeaua Internet, destinată agențiilor de aplicare a legii. Intergraph InSight Explorer oferă suport informațional agențiilor de combatere a criminalității să descopere, să analizeze și să vizualizeze date complete despre infracțiuni și incidente.

- *PredPol*³⁴⁵, ce propune soluții analitice bazate pe date colectate de agenții de patrulare, pentru a elabora algoritmi de acțiune pentru subdiviziunile polițienești și de menținere a ordinii publice. Aceste informații provin din sistemul de gestionare a înregistrărilor, fiind utilizate trei tipuri de date: tipul infracțiunii, locația crimei și data/ora comiterii infracțiunii. Totodată, aplicația nu colectează date cu caracter personal de identificare a persoanei, pentru a exclude orice risc de ingerință în viața privată.

- *Responder*³⁴⁶, o platformă care permite subdiviziunilor de aplicare a legii să comunice direct cu cetățenii prin intermediul unei aplicații mobile, fiind oferite notificări pentru a avertiza comunitatea despre amenințările din zona de reședință, pentru a evita accidentele sau alte genuri de infracțiuni.

- *Verisk Crime Analytics*³⁴⁷, o aplicație pentru combaterea criminalității prin schimbul de informații și analize avansate, care dispune de instrumente analitice de gestionare a datelor, fiind posibil a fi analizate și riscurile de comitere a infracțiunilor de corupție.

- *Veritone IDentify*³⁴⁸, o aplicație software care ajută agențiile de aplicare a legii să crească substanțial eficacitatea operațională prin simplificarea fluxurilor de lucru investigative și identificarea suspectilor pe bază de înregistrări foto și video. Astfel, aplicația Veritone IDentify poate compara automat profilurile faciale, detectate în bazele de date ale instituțiilor de drept, fapt care poate contribui la reținerea sau identificarea rapidă a suspectilor.

- *Visallo*³⁴⁹, o aplicație software care poate sprijini analiștii de informații și ofițerii de investigații să descopere, să vizualizeze și să înțeleagă relații complexe ascunse în cantități masive de date, indiferent de sursa sau formatul acesteia. Acest soft este elaborat pentru profesioniști în

³⁴³ GEOSHIELD, aplicație software, disponibil pe: <https://spatialitics.com/Public-Safety>, accesat la 11.08.2020

³⁴⁴ INTEGRAPH INSIGHT EXPLORER, aplicație software, disponibil pe: www.hexagonsafetyinfrastructure.com, accesat la 11.08.2020

³⁴⁵ PREDPOL, aplicație software, disponibil pe: <https://www.predpol.com/law-enforcement/>, accesat la 11.08.2020

³⁴⁶ RESPONDER, aplicație software, disponibil pe: <https://agencies.relayapp.com/platform-features/>, accesat la 11.08.2020

³⁴⁷ VERISK CRIME ANALYTICS, aplicație software, disponibil pe: www.verisk.com, accesat la 11.08.2020

³⁴⁸ VERITONE IDENTIFY, aplicație software, disponibil pe: <http://veritone.com/>, accesat la 11.08.2020

³⁴⁹ VISALLO, aplicație software, disponibil pe: <https://www.visallo.com/>, accesat la 11.08.2020

depistarea fraudelor, aplicarea legii, dispune de instrumente de vizualizare a datelor ușor de utilizat și oferă algoritmi de analiză a datelor, care îmbunătățesc experiența și intuiția unui investigator în adoptarea deciziilor tactice și procesuale.

- *Wynyard Advanced Crime Analytics (ACA)*³⁵⁰, o soluție software puternică de analiză pentru echipele de informații și de investigare din cadrul forțelor de ordine și agențiilor guvernamentale pentru prevenirea și combaterea criminalității, prin relevarea rapidă a informațiilor acționabile ascunse în date. Aplicația Wynyard ACA este utilizată eficient în prevenirea și combaterea unei game largi de infracțiuni, inclusiv crimă organizată și corupție.

- *Produsele GeoMedia*³⁵¹, aplicații software de management GIS (*Sistem informațional geografic*), ce permit utilizarea datelor din diverse surse și analiza concomitentă a acestora. GeoMedia permite accesul simultan la datele spațiale în aproape orice format și unificarea acestora într-o hartă unică pentru eficiență sporită în procesarea, analiza, prezentarea și utilizarea în comun a acestora. Produsele GeoMedia permit conectarea la numeroase tipuri de baze de date, dintre care: Oracle, SQL, Access, CAD, Map Info, ArcView, ArcInfo și pot funcționa cu mai multe baze de date de diverse tipuri în mod simultan.

- *Palantir Law Enforcement*³⁵², o aplicație care permite analiștilor de informații explorarea datelor din surse concurente și vizualizarea datelor prin import în hărți grafice. Palantir Law Enforcement dispune de o interfață intuitivă, care permite oricărui agent de aplicare a legii, procuror, ofițer de investigații sau urmărire penală să acceseze rapid toate informațiile disponibile într-un singur loc. În loc să se conecteze la sistemele separate, utilizatorii pot efectua o căutare pentru un suspect, o țintă sau o locație printr-un singur portal. Palantir Law Enforcement acceptă sistemele de gestionare a cazurilor existente, sisteme de administrare a probelor, date despre infracțiuni, informații despre organizații și grupări criminale, rapoarte cu privire la activitățile suspecte și date nestructurate.

- *Maltego*³⁵³, un software de analiză a informațiilor, utilizat în domeniul prevenirii și combaterii corupției. Maltego se concentrează pe descoperirea datelor din surse deschise și vizualizarea informațiilor într-un format grafic, adecvat pentru analiza legăturilor și extragerea datelor. Obiectivul de bază al aplicației este analiza relațiilor sociale, paginilor web, domeniilor internet și afilierea acestora cu date din rețele sociale online precum Tweeter și Facebook etc.

³⁵⁰ WYNYARD ADVANCED CRIME ANALYTICS, aplicație software, disponibil pe: <https://wynyardgroup.com/>, accesat la 11.08.2020

³⁵¹ GEOMEDIA, aplicație software, disponibil pe: <http://www.ingr.ro/ro/rk-geomedia-NC00.html>, accesat la 03.08.2020

³⁵² PALANTIR LAW ENFORCEMENT, aplicație software, disponibil pe: <https://www.palantir.com/>, accesat la 04.08.2020

³⁵³ MALTEGO, aplicație software, disponibil pe: <https://www.maltego.com/products/>, accesat la 12.08.2020

- *Case File*³⁵⁴, o aplicație software, înrudită cu Maltego, și reprezintă o aplicație vizuală destinată analizei informațiilor disponibile preponderent în surse deschise din mediul off-line, afișând rezultatele sub forma unor diagrame relaționale.

- *Tableau*³⁵⁵, o aplicație de analiză a datelor, utilă pentru vizualizarea datelor sub formă de tabele și diagrame. Aplicația oferă posibilitate de conectare și extragere a datelor stocate în diverse locuri și poate acumula date pe orice platformă imaginabilă. De asemenea, cu această platformă, analistul de informații poate forma baze simple de date, cu documente de tipul Excel, PDF și baze de date complexe de tipul Oracle, baze de date în cloud, cum ar fi serviciile web Amazon, baze de date Microsoft Azure SQL, Google Cloud SQL și alte tipuri de date.

După cum s-a menționat, aplicațiile software sunt utilizate cu succes în prevenirea și combaterea diferitor genuri de infracțiuni și în menținerea ordinii publice, iar unele din acestea pot fi adaptate și utilizate eficient în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Totodată, reieșind din analiza rapoartelor de activitate ale instituțiilor de drept, publicate pe paginile instituționale, și a altor surse deschise, în continuare vor fi prezentate unele din aplicațiile software, utilizate deja cu succes de către analiștii de informație în activitatea practică de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție în RM. Astfel, cu referire la aceste aplicații, putem menționa:

- *Aplicațiile de tip office - Microsoft 365 (Word, Excel, Access, PowerPoint, Visio)*³⁵⁶, care sunt produse software accesibile și deosebit de valoroase în munca analistului. Cu ajutorul aplicației Microsoft Excel, pot fi evidențiate evoluții și tendințe ale fenomenului corupției, profilări ale problemei și ale țintei, pot fi efectuate comparații, analize statistice, pentru a procesa datele brute colectate la nivelul instituțiilor de drept sau din alte surse închise sau deschise. În același timp, cu ajutorul aplicației Microsoft PowerPoint, pot fi prezentate rezultatele analizelor de informații pentru destinatarii finali;

- *Aplicațiile i2 ale companiei IBM*³⁵⁷, ce constituie un software computerizat, bazat pe SQL-server, conceput în linii mari pentru a generaliza analiza și a transmite relații probabilistice, precum și a vizualiza în timp real schimbul de informații. Acest software constituie un set de programe compatibile, care îndeplinesc funcțiile specifice în toate etapele investigării și analizei datelor despre infracțiuni, fiind utilizate cu succes de către subdiviziunea analitică a CNA. Linia

³⁵⁴ CASE FILE, aplicație software, disponibil pe: <https://www.maltego.com/transform-hub/casefile-entities/>, accesat la 12.08.2020

³⁵⁵ TABLEAU, aplicație software, disponibil pe: <https://www.tableau.com/>, accesat la 12.08.2020

³⁵⁶ MICROSOFT 365, aplicație software, disponibil pe: <https://www.microsoft.com/ro-ro/microsoft-365/excel>, accesat la 27.07.2020

³⁵⁷ I2 ANALYST'S NOTEBOOK, aplicație software, disponibil pe: <https://www.ibm.com/us-en/>, accesat la 03.08.2020

de produse analitice I2 este reprezentată de 11 elemente, care pot rezolva probleme analitice atât individual, cât și în diferite combinații, care sunt:

1) *Analyst's Notebook*, fiind un element-cheie al platformei analitice, care constituie locul de muncă al analistului de informații și care permite analiza vizuală și prelucrarea datelor;

2) *i2 Analyst's Notebook Connector for Esri*, ce este aceeași platformă a Analyst's Notebook cu suport pentru cardurile de sistem, care poate oferi analiza în timp și integrarea cu funcțiile geospațiale GIS (Sistem Informațional Geografic), cadrul care permite culegerea, gestionarea și analiza datelor, integrează mai multe tipuri de date, analizează locații spațiale și organizează straturi de informații în vizualizări utilizând hărți și scene 3D³⁵⁸;

3) *Analyst's Workstation*, o soluție completă de analiză a datelor, care include un instrument de analiză vizuală și module separate pentru interacțiunea cu bazele de date;

4) *IBM iBase*, un sistem de gestiune a bazelor de date specializat pe obiecte, fiind o soluție completă de procesare și stocare, delimitând nivelul de acces la informații și date;

5) *IMB iBase IntelliShare*, un modul web specializat pentru iBase, care permite accesul independent la datele stocate în iBase;

6) *IBM i2 iXv Visualizer (Information Exchange Visualizer)*, ce contribuie la funcționarea mai rapidă a aplicațiilor existente și a proiectelor web, asigură de asemenea accesul la documentele de la utilizatorii Analyst Notebook;

7) *IBM i2 iBridge*, un produs software opțional, care permite analistului să folosească bazele de date existente ca surse de date, sporind viteza și eficiența activității analitice;

8) *IBM i2 iXa Search Services (Information Exchange for Analysis)*, un serviciu de căutare inovator, care crește productivitatea grupului analitic prin automatizarea și accelerarea procesului complex de cercetare, îmbogățire și comparare a datelor;

9) *IBM i2 Text Chart*, cea mai rapidă modalitate de extragere, structurare, vizualizare și stocare a informațiilor în documente text. Cu ajutorul acestei aplicații, se pot descărca materiale din rapoarte zilnice despre incidente și infracțiuni, precum și informații din cauze penale, acțiuni de investigații, operațiuni ale agențiilor de aplicare a legii;

10) *IBM i2 Chart Reader* este un produs software, conceput pentru a vizualiza documente create cu Analyst's Notebook, care permite analiștilor să partajeze informații cu cei care nu au acces la Notebook IBM i2 Analyst;

11) *i2 Pattern Tracer*, ce analizează rapid volume mari de înregistrări ale apelurilor telefonice și tranzacții pentru a identifica grupuri de apeluri și pentru a descoperi participanți-cheie.

³⁵⁸ GIS (Sistem Informațional Geografic), disponibil pe: <https://www.esri.ro/ro-ro/what-is-gis/overview>, accesat la 03.08.2020

- *Aplicația IBM SPSS Statistics*³⁵⁹, o platformă software statistică, care oferă un set complex de funcții ce permit analistului să extragă informații acționabile din datele din gestiune. Cu ajutorul IBM SPSS Statistics, pot fi soluționate probleme complexe de cercetare, analizate seturi mari de date, cu proceduri statistice avansate care ajută la asigurarea unor decizii de calitate;

- *Aplicația goCASE*³⁶⁰, ce constituie un sistem integrat de informații de investigare și urmărire penală a cazurilor, care a fost dezvoltat de Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, ca instrument integrat de gestionare și analiză a cazurilor pentru agențiile de aplicare a legii, investigare și urmărire penală din toate statele membre ale ONU. Acest soft este utilizat eficient de către CNA în analiza informațiilor despre corupție. Totodată, aplicația goCASE este utilizată cu succes în prevenirea și combaterea spălării banilor. Conform Raportului anual al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB) din anul 2017, despre această aplicație se menționează că: „...este utilizată ca instrument principal de inițiere și urmărire a petițiilor, rapoartelor informative, cazurilor juridice, pachetelor de informații și altor procese informaționale. Obiectivele principale ale soluției goCASE sunt eficientizarea proceselor investigațiilor efectuate, iar avantajul său competitiv constă în motorul integrat de flux de lucru, care nu doar controlează ciclul de viață al investigației, dar și se adaptează la diferite proceduri de flux de lucru și categorii de investigații. Aplicația goCASE este un modul de gestionare a datelor care facilitează captarea, stocarea și recuperarea tuturor tipurilor de informații, despre persoane, documente, evenimente și activități legate de un caz, oferă o facilitate de stocare electronică pentru diverse tipuri de documente, care permite distribuirea eficientă și controlată a fișierelor de caz, în funcție de rolurile și permisiunile deduse”³⁶¹.

În concluzie, constatăm că tehnologiile informaționale și aplicațiile software de analiză a criminalității constituie elemente importante în activitatea analistului de informații, specializat în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Totodată, aplicațiile software oferă posibilitatea colectării informațiilor analitice din surse diferite și sunt esențiale în analiza și efectuarea investigațiilor complexe despre fapte de corupție și cele conexe corupției, acestea permit păstrarea unor volume de date importante, care ulterior pot fi utilizate în calitate de probe în procesul penal³⁶².

³⁵⁹ IBM SPSS STATISTICS, aplicație software, disponibil pe: <https://www.ibm.com/ro-en/products/spss-statistics>, accesat la 03.08.2020

³⁶⁰ GOCASE, aplicație software, disponibil pe: <http://gocase.unodc.org/gocase/en/about-gocase.html>, accesat la 04.08.2020

³⁶¹ Raport anual al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, anul 2017, disponibil pe: <http://spsb.cna.md/storage/reports/October2019/fyu2UwpDpM7VrjDCaXLI.pdf>, accesat la 04.08.2020

³⁶² TALMACI, F. Aplicațiile software utilizate în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție. În: *Tendențele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării*. Conferință internațională științifico-practică din 31 august 2020, or. Pereiaslav (Ucraina), Culegere de publicații ale conferinței, august 2020, ediția 62, p.73, disponibil pe: [https://confscientific.webnode.com.ua/files/200000359-5d8a85d8ab/%2062%20\(1\)-2.pdf](https://confscientific.webnode.com.ua/files/200000359-5d8a85d8ab/%2062%20(1)-2.pdf).

3.3. Procesul analitic și produsele activității analitice în prevenirea și investigarea infracțiunilor de corupție

Interacțiunea termenilor „informație” și „analiză” este importantă, având în vedere rezultatele acestei interacțiuni și utilitatea acestora. Analiza informației poate fi definită ca o activitate de studiere a datelor, reflecții ale gândirii, elaborarea de ipoteze în baza informațiilor existente și înaintarea de recomandări. Cu alte cuvinte, analiza informației presupune examinarea și conștientizarea datelor care sunt recepționate, cu oferirea răspunsurilor la următoarele întrebări: *care este situația actuală, cum vor evalua evenimentele, care sunt posibilele efecte pozitive sau negative, utilizarea efectelor pozitive și prevenirea efectelor negative.*

Procesul de analiză reprezintă un mecanism al cunoașterii, desemnând totalitatea activităților conștiente care fac posibil orice demers gnoseologic, în cea mai generală accepțiune a acestuia. Prin urmare, analiza este prezentă, practic, în orice proces de cunoaștere, este un proces complex de activități intelectuale al cărui rezultat se reflectă într-un conținut cognitiv nou și relevant. *Analiza* reprezintă o succesiune de operații logice de descompunere a întregului în elementele sale, proces care continuă prin *sinteză*, adică printr-o reunire a acelorași elemente, în funcție de legăturile descoperite și relevate în prima etapă a demersului. Totodată, analiza desemnează un demers specializat de cunoaștere, autonom în ansamblul preocupărilor de factură epistemică, recognoscibil în cele mai diverse domenii de activitate. În acest caz, în care putem vorbi de o multitudine de „specii” analitice: „analiză economică”, „analiză financiară” etc., scopul analizei îl constituie evaluarea științifică a unor segmente ale realității sociale, în vederea formulării de explicații fundamentate asupra naturii și resorturilor cauzale ale acestora. În sfârșit, termenul de analiză este unul de natură strict metodologică, ce include un ansamblu de tehnici și metode științifice, prin intermediul cărora sunt evaluate secvențe/elemente de cunoaștere dintr-un domeniu determinat.

Algoritmul de analiză a informațiilor poate fi definit ca o secvență de operații, aplicate conform anumitor reguli, care urmărește descompunerea informațiilor care reduc incertitudinile, în scopul studierii, organizării și generării de cunoștințe, atât pentru rezolvarea problemelor organizaționale, cât și pentru formarea cunoștințelor și oferirea răspunsurilor la întrebări, cum ar fi: *cine, când și de ce ar trebui să facă etc.* Etapele unui algoritm de analiză a informației pot fi următoarele: *recepționarea informației, evaluarea și stocarea acesteia, analiza și elaborarea concluziilor, formularea ipotezelor și înaintarea recomandărilor.*

Cercetând importanța procesului analitic în analiza informațiilor de natură criminală, experții Oficiului ONU pentru Droguri și Criminalitate consideră: „...acesta este esențial pentru dezvoltarea informațiilor, în vederea adoptării deciziilor în domeniul aplicării legii, atât pentru

obiectivele analizelor operaționale pe termen scurt, cât și celor strategice pe termen lung. Utilitatea și credibilitatea produselor analitice efectuate depind de nivelul și acuratețea informațiilor furnizate, combinate cu competențele analistului. Analiza este un proces ciclic, care poate fi aplicată la toate tipurile de analize efectuate în domeniul respectării și aplicării legii. Totodată, în cazul diferitor tipuri de infracțiuni și operațiuni, se pot solicita scenarii diferite, care să permită o analiză eficientă a informațiilor, în dependență de disponibilitatea informațiilor și existența restricțiilor legale pentru fiecare țară în parte”³⁶³.

Procesul de analiză a informației este constituit din mai multe etape, dinte care cele unanim recunoscute de către experții în domeniul analizei de informații sunt:

- *integrarea datelor*, care se efectuează în scopul de asamblare și integrare a informațiilor disponibile, astfel încât sensul lor să devină clar pentru persoana care va efectua analiza. În această etapă se integrează diferite date, parvenite din diferite surse variate, pentru a stabili relevanța acestora în emiterea recomandărilor;

- *interpretarea datelor*, care are scopul de a ne convinge că analistul de informații înțelege corect și complet sensul informațiilor prezentate, pentru a fi minimalizat riscul pe care și-l asumă acesta în elaborarea concluziilor și recomandărilor;

- *dezvoltarea ipotezelor*, care este etapa procesului analitic de formulare a unor presupuneri cu caracter provizoriu, pe baza datelor experimentale existente la un moment dat al procesului analitic. O ipoteză oferă o teorie care poate genera colectarea de date suplimentare. Totodată acestea pot fi testate de echipele operaționale în baza unui plan de colectare a datelor;

- *enunțarea concluziilor, predicțiilor, estimărilor*. În opinia mai multor experți, fiecare concluzie trebuie să răspundă la următoarele întrebări-cheie : *CINE?* (persoana sau persoanele care au comis fapta); *CE?* (ce fel de activități infracționale) *CUM?* (metoda de operare) *UNDE?* (locul comiterii faptei); *DE CE?* (motivul); *CÂND* (timp comiterii);

- *diseminarea*, care presupune prezentarea raportului final de analiză la adresa beneficiarului.

Autorul român Ivan L. menționează: „...procesul analitic reprezintă un element important de dezvoltare a informațiilor pentru direcționarea eforturilor forțelor de aplicare a legii, atât pentru operațiuni pe termen scurt, cât și pentru analize strategice pe termen lung”³⁶⁴. Totodată, autorul Ivan L. cu referire la procesul analitic, prezintă noțiunea de *ciclu informațional* (întâlnit în literatura de specialitate și sub denumirea de *proces informațional*), definită ca: „...fundament al

³⁶³ Criminal Intelligence, Manual for Analysts, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2011, p.29, disponibil pe: www.unodc.org, accesat la 03.08.2020

³⁶⁴ IVAN, L. Ciclu informațional, Analiza informațiilor manual, București 2014, Editura Ministerului Afacerilor Interne, p. 38

procesului analitic, care cuprinde planificarea, colectarea, evaluarea, colaționarea, analiza și diseminarea informațiilor cu valoare operativă obținute”³⁶⁵.

Un alt autor român, Savin M., consideră că, în cazul analizei informațiilor, se evidențiază nevoia organizării pașilor de parcurs în elaborarea unui produs analitic, după criterii logice, în acord cu procesul analitic și criteriile de calitate a muncii așteptate. În opinia autorului Savin M.: „...la elaborarea produsului analitic sunt importante următoarele etape: *convenirea asupra temei de analiză; negocierea termenilor de referință; elaborarea planului de colectare a informațiilor și a planului de analiză; filtrarea/colaționarea/evaluarea datelor și informațiilor culese; integrarea datelor, analiza și interpretarea; dezvoltarea ipotezelor finale; elaborarea raportului de analiză, diseminarea; evaluarea planului analizei*”³⁶⁶.

Experții americani Gottlieb S. și Arenberg Sh. consideră importante cinci procese inerente analizei de informații despre activitățile criminale, care sunt: *colectarea datelor, colaționarea datelor, analiza datelor, diseminarea datelor, feedback și evaluare*. Astfel, în opinia autorilor citați: „...colectarea datelor poate fi definită drept colectarea datelor brute, extrase din rapoartele privind situația criminogenă și din alte documente ale instituțiilor de aplicare a legii. Colectarea și analiza datelor permit analistului în materie de criminalitate să stabilească ce activitate infracțională are sau a avut loc, unde și cum se desfășoară aceasta, cine ar putea fi făptașii. Astfel, datele pot fi considerate seva operațiunii de analiză a informațiilor de natură criminală, iar, fără date, operațiunea de analiză va înceta să existe. Odată ce datele sunt colectate, acestea trebuie *colaționate*. Această etapă este definită ca sortarea și stocarea de date brute, care urmează a fi utilizate în procesul de analiză a crimelor”³⁶⁷.

Analiza datelor, următoarea etapă a procesului de analiză, care constă în examinarea și prelucrarea informațiilor ce stabilesc modelele activităților infracționale și identifică infractorii. În opinia lui Gottlieb S. și Arenberg Sh., în cadrul procesului analitic sunt utile două forme de analiză a datelor: „...*analiza modului de operare*, prin detectarea și corelarea modelului infracțional și *analiza statistică*, pentru a stabili probabilitatea comiterii unor infracțiuni sau a determina relațiile dintre evenimente”³⁶⁸. În opinia noastră, în procesul de analiză a informațiilor despre activitățile corupționale, ambele aceste forme de analiză ar trebui utilizate, dacă se dorește furnizarea la adresa investigatorilor a unor informații exacte.

³⁶⁵ *Ibidem*

³⁶⁶ COFAN S.M., ș.a. Analiza informațiilor, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, p.59-64

³⁶⁷ GOTTLIEB, S., ARENBERG, Sh. Crime Analysis: From Concept to Reality, Office of Criminal Justice Planning Edition, 1991, p.93, disponibil pe: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/137374NCJRS.pdf>, accesat la 13.03.2021

³⁶⁸ *Ibidem*

Totodată, autorii Gottlieb S. și Arenberg Sh. definesc etapa *diseminării datelor*, ca: „...distribuirea informațiilor analizate, pentru elaborarea planurilor de acțiune tactică, asistență în continuarea investigațiilor, axarea eforturilor de prevenire a infracțiunilor și de realizare a sarcinilor de planificare administrativă, operațională și organizațională”³⁶⁹. În acest caz, în opinia noastră, în calitate de utilizatori ai informațiilor analizate, pot figura: ofițerii de investigații, ofițerii de urmărire penală și procurorii anticorupție care instrumentează cazurile de corupție, investigatorii sub acoperire, echipele tactice de intervenție și acțiune, personalul responsabil de comunicare, de buget, personalul de nivel managerial, directorii și alți responsabili cu funcții administrative.

Un alt element important al procesului de analiză a datelor despre corupție *feedback-ul* este definit de Gottlieb S. și Arenberg Sh. prin: „...etapa, care rezultă din instituirea unor procese de comunicare formale și informale, implementate pentru a determina precizia, fiabilitatea, valabilitatea, promptitudinea și utilitatea generală a produselor analitice și a serviciilor de analiză a crimelor, iar *evaluarea* constituie etapa care este pusă în aplicare pentru a evalua performanțele, valoarea produselor analitice, în ce mod se realizează obiectivele stabilite de către managementul organizației”³⁷⁰.

Profesorul american Girod R. J. definește *procesul analitic*: „...ciclul analizei de intelligence, care este utilizat în comunitățile de analiză a informațiilor, de apărare și de aplicare a legii pentru a descrie etapele activităților de analiză a informației, aceste etape fiind: *planificarea și direcția; colectarea datelor; prelucrarea datelor; analiza și elaborarea produsului analitic; diseminarea și feedback-ul*”³⁷¹.

La rândul său, profesorul Kuznetsov I., cu referire la activitatea analitică, prezintă noțiunea de: „...*proces al activității analitice*, pe care îl consideră o combinație de operațiuni de gândire, efectuate într-o anumită consecutivitate cu utilizarea mijloacelor analitice, în scopul atingerii scopurilor și sarcinilor de cercetare”³⁷². În acest context, autorul Kuznetsov I. menționează șapte etape ale procesului activității analitice, aplicabile și în analiza corupției și anume: „*Introducerea generală în problemă*, etapă care presupune familiarizarea cu problema în ansamblu, precum și cu aspectele conexe care pot fi utile pentru examinare; *definirea termenilor și noțiunilor utilizate*, în cadrul acestei etape se prezintă definițiile și se explică termenii și noțiunile într-un mod care să le fie clar celor care vor utiliza rezultatele finale ale activității; *acumularea faptelor; interpretarea*

³⁶⁹ *Ibidem*

³⁷⁰ *Ibidem*

³⁷¹ GIROD, R.J., Advanced Criminal Investigations and Intelligence, Operations Tradecraft Methods, Practices, Tactics, and Techniques, 1st Edition, CRC Press, Inc., FL, United States, 2014, p.202

³⁷² КУЗНЕЦОВ, И. Информация: сбор, защита, анализ. Учебник по информационно-аналитической работе, ООО Изд. Яуза, Москва, 2001, с. 20

*faptelor; formularea ipotezelor, aceasta fiind cea mai importantă etapă a procesului activității analitice; elaborarea concluziilor; prezentarea*³⁷³.

Autorii români Dinu M. și Perianu M., cu referire la procesul analitic, menționează: „...la structurarea specifică a dinamicii procesului analitic se impun, într-o elaborare descriptivă, o succesiune de etape a căror parcurgere asigură nu doar o necesară sistematizare riguroasă a substanței informaționale, dar și o utilizare cât mai corectă și eficientă a abilităților analitice”³⁷⁴. Autorii citați menționează etapele principale ale procesului analitic: *definirea problemei; generarea ipotezelor; selectarea informațiilor; evaluarea ipotezelor; monitorizarea continuă a informațiilor nou apărute*.

Cu referire la procesul analitic realizat în activitatea subdiviziunii analitice din cadrul CNA, putem menționa că aspectele metodologice și operaționale cu privire la acest proces sunt reflectate în instrucțiunile interne privind procedura de realizare a analizei strategice și operaționale. Astfel, procedura de realizare a analizei operaționale în cadrul CNA cuprinde două faze esențiale: integrarea informațiilor și interpretarea (analiza) informațiilor.

În cadrul procesului de efectuare a analizei operaționale, sunt asamblate și integrate informațiile relevante disponibile, prin utilizarea tehnicilor și metodelor analitice, întru identificarea și deconspirarea activităților criminale. Prin urmare, considerăm important a menționa că procesul de analiză operațională în cadrul CNA reprezintă șase etape inter-relaționate și direcționate spre colectarea, evaluarea, colacionarea și analiza datelor și informațiilor relevante pentru fundamentarea versiunilor de lucru și acțiunilor ulterioare ale beneficiarilor.

Astfel, *planificarea și direcționarea* reprezintă prima etapă și are menirea de manevrare a resurselor spre o documentare eficace asupra cauzei analizate. *Colectarea datelor* reprezintă un proces de extragere a datelor relevante din sursele de informare posibile (surse deschise și surse închise). *Gestiunea datelor* prevede lecturarea, organizarea, indexarea și stocarea informațiilor deja colectate în vederea efectuării analizei și documentării, astfel încât acestea să poată fi accesate în termene oportune de către analist. *Descrierea datelor* reprezintă o etapă a procesului informațional al cărei scop este asamblarea și integrarea informațiilor relevante disponibile, astfel încât înțelesul lor să devină clar pentru analist. Acest lucru constă în ”schematizarea” datelor în format, care facilitează înțelegerea sensului acestora, totodată, ajutând analistul să se axeze asupra informațiilor suplimentare care ar putea fi necesare. *Aplicarea raționamentului* este o etapă de interpretare a datelor acumulate, având drept finalitate elaborarea de produs analitic sub formă de ipoteze (versiune de lucru) și sugestii. *Diseminarea (prezentarea rezultatelor)* este o fază finală,

³⁷³ *Ibidem*

³⁷⁴ NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, pag.53

la fel de importantă a procesului de analiză ca și celelalte. Diseminarea se face atât verbal, prin prezentarea directă a grupului de ofițeri anticorupție, care lucrează în cazul respectiv, având avantajul contactului direct și posibilitatea de a răspunde la întrebări, de a insista asupra unor aspecte mai mult decât asupra altora, cât și în scris, sub forma unui raport, înregistrat în modul corespunzător.

Pentru realizarea procesului de efectuare a unei *analize strategice* în domeniul anticorupție, reieșind din experiența noastră de activitate, analistul va trebui să parcurgă următoarele etape: *acceptarea/selectarea temei analizei strategice; stabilirea termenilor de referință; colectarea informației; procesarea informației; analiza și interpretarea informației; realizarea raportului de analiză; diseminarea.*

Acceptarea/selectarea temei analizei este un rezultat al unui proces de evaluare pe baza unor criterii de acceptare în care se analizează termenele și cerințele clientului. La această etapă, analistul va ține cont de următoarele criterii: tema și obiectul analizei trebuie să fie bine definite; accesul la datele și informațiile, care fac obiectul analizei, să fie asigurat; cerințele clientului să nu depășească capacitățile logistice și operaționale de realizare; termenele de realizare a analizei să fie rezonabile.

După acceptarea temei analizei strategice, analistul va *stabili termenii de referință* în coordonare cu solicitantul și cu aprobarea de către conducătorul unității analitice. Termenii de referință descriu coordonatele sub care va fi realizată analiza strategică, inclusiv: obiectul supus analizei, tipul analizei strategice, produsele livrabile (*de exemplu:* aria geografică; profilul general al corupătorului; circumstanțele; cauzele care au generat comiterea faptelor corupționale și condițiile care au favorizat săvârșirea lor; trendul etc.), perioada analizată, termenul de finalizare. Conținutul termenilor de referință poate varia în funcție de tipul analizei, de scopul și obiectivele stabilite.

Colectarea informației este o activitate de strângere a informațiilor din toate sursele posibile închise și deschise. Analistul poate stabili, în mod individual, o procedură sau un plan de colectare a informațiilor necesare, în dependență de necesitățile invocate de obiectul analizei, dar și de termenele de finalizare stabilite în termenii de referință. Activitatea de colectare presupune: stabilirea surselor de informație, identificarea informațiilor disponibile, identificarea informațiilor necesare, accesarea datelor din sursele disponibile, efectuarea de interpelări adiționale în vederea obținerii informațiilor ce nu pot fi accesate direct din sursele de informație.

Procesarea informației este un ansamblu de operații de prelucrare și evaluare a informațiilor utilizate în procesul de analiză strategică. La etapa de procesare a informațiilor, analistul anticorupție va face uz de următoarele tehnici: *filtrarea informației* – renunțarea la informațiile care nu sunt relevante; *categorisirea informației* – selectarea/clasificarea datelor pe

categorii în funcție de criterii logice; *prioritizarea* – sortarea informațiilor colectate și organizarea lor în funcție de importanță și relevanță; *evaluarea informației* – proces de validare a exactității sursei și control al calității conținutului informațiilor preluate de la surse; *agregarea informației* presupune numărarea datelor, îmbinarea lor, concentrarea asupra esențialului; *comparația* are rolul de a compara elementele individuale/incidentele pentru a vedea dacă există legătură între ele; *corelația* – tehnică statistică, care determină dacă un set de date este legat de alt set de date; *cauzalitate și explicație* continuă tehnica de corelație, determinând dacă un factor reprezintă o cauză pentru altul.

Analiza și interpretarea este un proces de descriere și examinare amănunțită a elementelor-cheie ale obiectului de studiu, precum și a traiectoriei ce caracterizează dinamica de ansamblu a obiectului considerat. Analiza se va realiza pe două planuri: unul cantitativ și altul calitativ:

a) analiza cantitativă presupune cercetarea fenomenului corupției pe o durată semnificativă de timp, pentru a putea fi identificate posibile elemente specifice, care ar caracteriza evoluția acestui fenomen. Se interpretează valorile semnificative desprinse din grafice și tabele și se încearcă identificarea legăturii și corelației cu aspectele calitative din evoluția fenomenului.

b) analiza calitativă se constituie într-un demers de corelare a informațiilor utilizate în procesul analitic cu alte aspecte (factori sociali, economici, politici) care-și pun amprenta asupra evoluției fenomenului. Analistul va ține cont de intercondiționarea calitativului cu aspectele desprinse din analiza cantitativă. Cercetarea calitativă presupune o studiere a lucrurilor în mediul lor natural, încercând să se înțeleagă sau să se interpreteze fenomenele în termenii semnificațiilor pe care analiștii le investesc.

Etapă de analiză și interpretare presupune, de asemenea, acțiuni de comentare și explicare a principalilor factori care influențează fenomenul supus analizei, precum și dezvoltarea ipotezelor pentru a explica un set de date sau o tendință.

Realizarea raportului de analiză este relatarea în formă scrisă a rezultatelor procesului de analiză, iar *diseminarea* este imaginea produsului de analiză strategică și reprezintă transmiterea rezultatelor obținute, dar și modalitatea în care este prezentată analiza.

După cum am menționat anterior, obiectivul unui analist de informații în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție este să sprijine ofițerii de investigații și de urmărire penală, procurorul în efectuarea urmăririi penale, pentru a identifica și a documenta toate circumstanțele de comitere a faptei infracționale, a identifica infractorii și bunurile infracționale și a asigura restituirea prejudiciului cauzat. Prin urmare, constatăm că perfecționarea procesului de analiză a informațiilor, în scopul elaborării unor produse analitice calitative, ar trebui să fie unul bine definit.

Cu referire la **produsele analitice**, utilizate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, menționăm că acestea sunt diverse, fiind elaborate în funcție de necesitățile operaționale ale instituției sau solicitantului analizei de informații. Astfel, autorul român Cofan S.-M., în publicațiile sale, face referire la rapoarte scrise, de care pot beneficia: „...de la polițiștii de patrulare, care au nevoie doar de mici buletine situaționale, până la manageri care necesită rapoarte detaliate, de profunzime și colegi analiști care au nevoie de toate informațiile disponibile. Rapoartele scrise constituie cea mai eficientă cale de transmitere a informațiilor, atunci când sunt utilizate pentru a prezenta o imagine de ansamblu a unei analize care poate fi fundamentul pentru un plan de acțiune viitor”³⁷⁵.

Autorii români Velicu C. și Dumitru S. menționează, în publicațiile lor, *documentele de informare*, care se elaborează ca rezultat al unei activități organizate, cu reguli și criterii precise. În opinia autorilor: „Documentul de informare este, de regulă, un text complex, argumentat, care îmbină (cel puțin) următoarele tipuri de stiluri: narativ - prezintă o succesiune de evenimente desfășurate în timp și spațiu; descriptiv - surprinde elementele de fond și cele contextuale ale unei stări de fapt; informativ - transmite idei, modelează înțelegerea, oferă explicații referitoare la persoane, fenomene, situații, atitudini”³⁷⁶.

Autorul Boba R. menționează, în calitate de produse analitice: „*buletine cu privire la situația criminogenă, note-memorandum, rapoarte și hărți săptămânale/lunare/trimestriale, rapoarte anuale, rapoarte de cercetare, rapoarte speciale*”³⁷⁷. În activitatea de investigare a corupției, în această categorie de produse analitice se pot include informații despre infracțiuni de corupție, persoane reținute și arestate, acțiuni care urmează a fi întreprinse, aceste rapoarte pot fi specifice anumitor zone, domenii, instituții sau unui anumit tip de infracțiune.

Autorii Gottlieb S. și Arenberg Sh., la rândul său, menționează: „Buletine informative zilnice, care sunt utilizate pentru a furniza rezumatul infracțiunilor comise pe parcursul a 24 de ore; comunicatele cu privire la situația infracțională, care conțin informații cu privire la tipurile de infracțiuni comise în raza sectorului deservit, modul de operare și comitere a crimei, timpul și locul comiterii, informații despre suspecți și victime; buletine cu privire la delicvenți, pentru monitorizarea persoanelor care sunt predispuse în comiterea infracțiunilor și contravențiilor; buletinele informative despre incidente, buletine de știri, sinteze săptămânale și lunare ale

³⁷⁵ COFAN S.- M., ș.a. *Analiza informațiilor*, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, p. 190

³⁷⁶ NIȚU, I. *Ghidul analistului de intelligence*, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, pag.76

³⁷⁷ BOBA, R. *Introductory Guide to Crime Analysis and Mapping*, US, Department of Justice. Office of Community Oriented Policing Services, 2001, pag.68, 74 p., disponibil pe: <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-w0273-pub.pdf>, accesat la 20.10.2020

infraționalității, date statistice despre infracțiuni, liste cu privire la persoane arestate, buletine statistice de prevenire a actelor infracționale, buletine speciale pe anumite tipuri de infracțiuni”³⁷⁸.

Autorii ruși Gundarov A., Kolesova T. și Maximenko A., cu referire la produsele analitice, accentuează importanța rezultatelor analizei strategice, care asigură o viziune de perspectivă pe un termen lung, și a analizei tactice, care se axează pe probleme operative curente. În opinia autorilor citați: „...informația strategică și datele acestui tip de produs analitic reflectă tendințele de apariție a diferitor amenințări, iar informația tactică reflectă o situație concretă sau o operațiune curentă, deseori în regim real de timp”³⁷⁹. Rezultatul procesului analitic poate fi prezentat în forme diferite, începând de la rapoarte detaliate despre probleme complexe până la rapoarte verbale succinte, referitoare la o situație concretă. De asemenea, în opinia autorilor Gundarov A., Kolesova T. și Maximenko A.: „...produsul analitic de calitate trebuie să fie convingător, scurt și accesibil, cu recomandări clare și dovezi plauzibile. În cazurile când datele utilizate, sursele informaționale și aptitudinile analistului de informații vor fi sub nivelul așteptărilor, produsul analitic va fi unul necalitativ”³⁸⁰.

Având în vedere aceste precizări, putem afirma că un raport de analiză a corupției trebuie să respecte următoarele principii: *exactitate, completitudine, structurare, relevanță, claritate, imparțialitate, concizie, să fie proactiv și realizat la timp, cu respectarea termenelor stabilite în termenii de referință*.

Raportul de analiză strategică, în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, poate avea următoarea structură: *coperta cu titlul; introducere; partea descriptivă; concluzii și recomandări; anexe (după caz)*. Astfel, prima pagină a raportului va conține titlul, locul și anul întocmirii. *Introducerea* este un preambul la tema care urmează să fie abordată în raport și cuprinde: contextul în care a fost solicitată și efectuată analiza, justificarea temei supuse analizei, scopul și obiectivele analizei, sursele de date, metodele și instrumentele de analiză aplicate. *Partea descriptivă* este componenta principală a raportului și se referă la prezentarea fenomenului în amploarea sa. Sunt prezentate principalele valori ale indicatorilor și eventualele lor evoluții viitoare, făcându-se aprecieri asupra existenței unor elemente cu caracter ciclic în evoluția fenomenelor corupționale. Vor fi prezentate premisele și informațiile în baza cărora acestea au fost formulate. Totodată, se prezintă factorii care influențează fenomenul supus analizei,

³⁷⁸ GOTTLIEB, S., ARENBERG, Sh. Crime Analysis: From Concept to Reality, Office of Criminal Justice Planning Edition, 1991, p.95, disponibil pe: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/137374NCJRS.pdf>, accesat la 13.03.2021

³⁷⁹ ГУНДАРОВ, А., КОЛЕСОВА, Т., МАКСИМЕНКО, А. Международный опыт организации информационно-аналитической деятельности в правоохранительной системе. În: *Научно теоретический информационно методический журнал Юрист-Правоведъ*, 2017, № 1 (80), г. Ростов-на-Дону, 167 с.

³⁸⁰ ГУНДАРОВ, А., КОЛЕСОВА, Т., МАКСИМЕНКО, А. Международный опыт организации информационно-аналитической деятельности в правоохранительной системе. În: *Научно теоретический информационно методический журнал Юрист-Правоведъ*, 2017, № 1 (80), г. Ростов-на-Дону, 167 с.

care pot fi: socio-demografici, economici, legislativi, transformări instituționale etc. Pentru eficientizarea procesului de transmitere a datelor, se va face uz de diverse reprezentări grafice (diagrame, histograme, harta legăturilor etc.). *Analiza datelor* reprezintă componenta de selectare, de integrare și interpretare a datelor, care presupune aplicarea metodelor stabilite în cadrul metodologiei. Compartimentul *concluzii* și *recomandări* va include concluziile deduse din constatările și argumentele identificate în cadrul procesului de analiză și recomandările pe baza căror managementul, care este principalul client al analizei strategice, poate fundamenta anumite decizii. *Concluziile* se formulează prin generalizarea ideilor principale, identificate în procesul analitic, vor explica anumite trăsături ale fenomenului analizat și, astfel, se va reliefa efectul posibil și aspectele care influențează acea trăsătură. *Recomandările* trebuie să fie bazate pe rezultatele analizei, iar amploarea și caracterul lor pot varia în funcție de scopul analizei și tipul de concluzii formulate. Prin recomandări, analistul va transpune cunoștințele acumulate pe parcursul etapei de analiză în idei și soluții, care pot ajuta și eficientiza procesul decizional.

În dependență de problemele identificate, analistul poate sesiza autoritatea competentă în implementarea recomandărilor formulate și anume pe internul autorității anticorupție:

- a) subdiviziunea de investigații speciale și subdiviziunea de urmărire penală - în situația care, din datele analizei, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune;
- b) subdiviziunea evaluării instituționale – în situația care, din datele analizei, rezultă domenii vulnerabile la faptele de comportament corupțional;
- c) subdiviziunea legislație și expertiză anticorupție – în situația care, din datele analizei, rezultă lacune legislative ce generează riscuri de corupție;
- d) subdiviziunea de evaluare a riscurilor – în situația care, din datele analizei, rezultă starea defectuoasă a managementului autorității publice ce generează riscuri de corupție;
- e) subdiviziunea de sensibilizare anticorupție – în situația care, din datele analizei, rezultă un nivel înalt de toleranță la corupție în domeniul studiat;
- f) subdiviziunea politici anticorupție – în situația care, din datele analizei, rezultă ineficiența sau lipsa politicilor sectoriale anticorupție.

Pe plan extern, analistul de informații, prin intermediul și cu acceptul conducerii instituției anticorupție, poate sesiza Guvernul – în cazul în care domeniul abordat ține de competența Guvernului și ministerelor de ramură, autoritatea responsabilă de verificarea integrității și averilor funcționarilor publici – în cazul în care, din datele analizei, rezultă nerespectarea dispozițiilor legale privind declararea veniturilor și proprietăților, privind conflictul de interese și incompatibilitățile, alte autorități publice.

Secțiunea „Anexe” include diagrame de dimensiuni mari care au tangență cu obiectul supus analizei, dar nu se referă la informații de importanță primară pentru scopul analizei. De obicei, în

această secțiune sunt incluse reprezentările grafice, preluate din sursele deschise de informații pentru a susține careva ipoteze sau pentru a i se oferi clientului imagini alternative referitor la fenomenul supus analizei.

Într-o altă opinie, în calitate de elemente generale ale unui produs de analiză a informațiilor de natură criminală, pot figura: „...denumirea, autorul și data elaborării, textul de bază, tabele, grafice și/sau hărți, acesta fiind conținutul de bază al produsului analitic și elementele incluse în acest produs; rezumatul, care asigură interpretarea datelor analizei și rezultate obținute; mențiuni privind eventualele restricții de diseminare, modul de păstrare după consultarea raportului de analiză și a anexelor aferente, precizări privind vizualizarea materialelor transmise în format electronic și modului de stocare a exemplarului digital etc.; recomandări, această secțiune va conține sugestii pentru viitor și acțiunile bazate pe rezultatele analizei.”³⁸¹

La rândul său, autorul Cofan S.M., în calitate de elemente ale unui produs analitic, menționează: „*Coperta cu titlul*, pe lângă titlu, include numele analistului, antetul unității, numărul de înregistrare și data la care raportul a fost redactat; *Cuprinsul*, în cazurile în care întregul document are mai multe capitole, un număr mare de pagini, anexă cu diagrame etc.; *Metodologia*, ce conține detalii cu privire la tehnicile analitice aplicate, procedeele utilizate, scopul analizei, beneficiarii pentru care a fost realizată și detalii cu privire la perioadele acoperite de analiză. Tot aici se vor menționa limitările analizei și sursele de date utilizate; *Abstract*, ce include o trecere în revistă a rezultatelor obținuți în urma analizei, ipoteze și concluzii formulate; *Corpul principal al raportului*, ce ar trebui să fie concis și ar trebui să descrie în mod logic structura analizei, începând cu rezultatele obținute și premisele pe care se bazează. Premisele sunt apoi descrise și susținute de informații relevante cunoscute și diverse diagrame, cum ar fi: histogramme, harta legăturilor etc. care devin secțiunile principale ale raportului; *Concluzii/Recomandări*, ce includ o reluare a ipotezelor și/sau concluziilor formulate și oferă o listă de recomandări care ar trebui să fie bazate pe rezultatul analizei”³⁸².

În activitatea CNA, în calitate de produse ale analizei operaționale, se întocmesc *rapoarte analitice sau analize operaționale* și *note analitice*, care includ: *titlul; solicitantul; scopul analizei; sursele datelor utilizate; materialele analizei, recomandări, autorul (nume, funcție, subdiviziune și semnătura), parafa de aprobare de către șeful nemijlocit al autorului, data completării.*

Conținutul analizei operaționale trebuie să se bazeze pe informații documentate, calitatea acestora depinzând în mod direct de acuratețea și cantitatea datelor puse la dispoziție. Produsele analitice se înregistrează conform normelor stabilite. Ori de câte ori apar îmbunătățiri ale

³⁸¹ BOBA, R. Introductory Guide to Crime Analysis and Mapping, US, Department of Justice. Office of Community Oriented Policing Services, 2001, pag.70, 74 p., disponibil pe: <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-w0273-pub.pdf>, accesat la 20.10.2020

³⁸² COFAN S.M., ș.a. Analiza informațiilor, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, p. 193

produsului analitic sau dacă au fost făcute modificări în acesta, documentului i se atribuie un nou număr de înregistrare. Astfel, în activitatea practică, *raportul de analiză operațională* reprezintă o formă de prezentare textuală, mai amănunțită, a rezultatului analizei și trebuie să corespundă următoarei structuri de principiu: *introducere; sumarul analitic al raportului; precizări privind diseminarea materialului; anexe (constând în materiale grafice de suport)*.

Prin urmare, menționăm faptul că deși structura unui produs analitic, efectuat în scop de prevenire și combatere a corupției, poate să difere în dependență de necesitățile instituționale, stilul analistului de informații, alți factori obiectivi și subiectivi, elementele-cheie ale unui astfel de asemenea produs sunt: *introducerea, partea descriptivă, concluziile și recomandările*.

Într-o altă opinie, cu privire la procesul analitic și produsele analitice, autorul Nițu I. menționează: „...nu poate fi fezabilă doar îmbunătățirea procesului de analiză, în absența profesionalizării analiștilor. Îmbunătățirea procesului de analiză nu poate fi un obiectiv în sine dacă nu se traduce în sporirea dimensiunii predictive și creșterea calității produselor de analiză”³⁸³. Ne raliem și noi la această opinie și considerăm că sporirea calității produselor analitice, trebuie examinată în complex cu dezvoltarea tehnicilor și algoritmilor de analiză a informațiilor și profesionalizarea resursei umane.

Un alt aspect foarte important ce urmează a fi abordat în cercetare ține de faptul dacă rapoartele de analiză operațională pot fi considerate mijloace de probă sau nu în cadrul procesului penal. Menționăm, în acest sens, că în conformitate cu datelor statistice prezentate de CNA, în perioada 2016 – 2020, *Direcția Analitică din cadrul Centrului a realizat în total 1702 rapoarte de analiză operațională, dintre care 1043 în cadrul cauzelor penale la solicitarea Direcției Generale Urmărire Penală a CNA și a Procuraturii Anticorupție* (anexa nr.1 fig. A 1.1). Astfel, constatăm că circa 60% din analizele operaționale efectuate de CNA se regăsesc în materialele dosarelor penale, iar în unele cazuri procurorii și judecătorii fac referire la rapoartele analitice în calitate de mijloace de probă pe dosar.

În speță, conform *Sentinței Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 21.09.2020 de condamnare a cet. B.M. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (1) CP, pe dosarul nr. 1-2112/2020/1-20096512-12-1-11082020, se menționează: „...fapta reținută în sarcina inculpatului este confirmată și prin materialul probator administrat în cauza penală, și anume: Raportul de analiză operațională nr. ***** din *****, realizat de către Secția Analiză Operațională a Direcției Analitice, cu privire la tranzacțiile și rulajele bancare în conturile curente ale persoanei fizice B.M. pentru operațiuni cu carduri cu plată, fiind identificat că, acesta a deținut conturi bancare care erau alimentate cu sume fixe 1000-500 lei, ceea ce confirmă*

³⁸³ NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, pag. 86

realizarea înregistrării cet. CC în mod de urgență la Agenție (Agenția Servicii Publice) ”³⁸⁴. Astfel, constatăm că judecătorul, pe acest caz, a recunoscut Raportul de analiză operațională a CNA ca mijloc de probă pe dosar, menținând necesitatea păstrării acestuia la materialele cauzei penale pe toată durata păstrării dosarului.

Într-o altă speță, conform *Sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 18.12.2020 de condamnare a cet. C.V. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2), lit. b) CP, pe dosarul nr. 12-1-9208-18022019(1-1044/2019), se menționează: „...în ședința de judecată au fost cercetate următoarele mijloace de probă: Răspuns nr. 15/6286 din 02.11.2018, primit de la Direcția analitică a CNA, la solicitarea nr. 03/28-4325 din 29.10.2018, cu Raportul de analiză operațională a informației privind convorbirile telefonice. Potrivit acestuia, cele mai frecvente convorbiri dintre C.V. și T.A. erau urmate de apeluri către P.N. (f.d.226-238, Vol.I) ”³⁸⁵.*

Un alt exemplu de recunoaștere, ca mijloc de probă a raportului analitic în cadrul procesului penal, este prezentat în următoarea speță. Conform *Sentinței Judecătoriei Drochia, sediul Central din 09.10.2020 de condamnare a cet. B.C. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 329 alin.(1) CP, pe Dosarul nr. 26-1-2273-21042018, Nr. 1-85/18, se menționează în calitate de probe: „Analiza operațională privind conexiunile telefonice între abonații figuranți pe cauza penală nr. 2016978095; Anexa 1 Diagrama generală privind conexiunile telefonice ale figuranților pe cauza penală nr. 2016978095 pentru perioada 01.05.2016-27.05.2016; Anexa 1.1 Diagrama în detaliu privind conexiunile telefonice a figuranților pe cauza penală nr. 2016978095 pentru perioada 01.05.2016-25.07.2016; Anexa 2. Diagrama cronologică privind conexiunile telefonice a figuranților pe cauza penală nr. 2016978095 pentru perioada 01.05.2016-25.07.2016 ”³⁸⁶.*

Într-o altă speță, conform *Sentinței Judecătoriei Strășeni, sediul central din 27.11.2020 de condamnare a cet. C.P. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 335 alin.(1¹) CP și a lui V.P., C.M. și P.L. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin.3 lit. d) CP pe Dosarul nr. 1-4/2020 „Raportul de analiză operațională nr. 20180362 din 10.12.2018 (f.d. (148-150) ” este menționat ca document, care ar avea o valoare probantă în dosar în coroborare cu alte probe³⁸⁷.*

În următoarea speță, conform *Sentinței Judecătoriei Soroca din 02.12.2020 de condamnare a cet. G.M. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin.(1) CP, pe Dosarul nr. 1-210/20, se menționează: „...vina inculpatului se demonstrează prin probele*

³⁸⁴ Sentința Judecătoriei Chișinău, s. Buiucani din 21.09.2020, disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20096512-12-1-11082020&type=Any&apply_filter=1

³⁸⁵ Sentința Judecătoriei Chișinău, s. Buiucani din 18.12.2020, disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=12-1-9208-18022019&type=Any&apply_filter=1

³⁸⁶ Sentința Judecătoriei Drochia, s. Central din 09.10.2020, disponibilă pe: https://jdr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=26-1-2273-21042018&type=Any&apply_filter=1

³⁸⁷ Sentința Judecătoriei Strășeni, s. Central din 27.11.2020, disponibilă pe: https://jst.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=48-1-5756-27112017&type=Any&apply_filter=1

administrare în cadrul urmăririi penale și anume: conținutul raportului de analiză operațională nr. 20200236 din 07 august 2020, prin care s-au analizat descifrările convorbirilor telefonice purtate între G.M., V.S. și P.S. (vol. I f. d. 111-120) ”³⁸⁸. Prin urmare, și în această sentință, regăsim raportul de analiză operațională în calitate de probă pe dosar.

Analizând sentințele mai sus prezentate, constatăm că rapoartele de analiză operațională sunt recunoscute de unii procurori și judecători în mod direct în calitate de mijloace de probă pe dosarele examinate. În ceea ce ne privește, nu împărtășim o asemenea viziune și considerăm că aceste rapoarte nu pot fi considerate mijloace de probă, având în vedere că în legislația procesual penală sunt prevăzute în mod exhaustiv mijloace prin intermediul cărora se admit elementele de probă³⁸⁹. În opinia noastră, rapoartele analitice operaționale constituie suportul informațional, tactic și metodic în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor, iar în calitate de mijloace de probă și corpuri delictive în dosarele penale pot figura documentele, înscrisurile, suporturile electronice de informație etc., care au servit la elaborarea produselor de analiză.

În concluzie, dorim să menționăm că obiectivul final al activității analitice la nivel de instituție anticorupție constituie realizarea produselor analitice calitative, în cadrul unui proces analitic eficient, iar pentru atingerea acestui obiectiv sunt necesare standarde unice ale procesului analitic în cadrul organelor specializate de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și o abordare distinctă cu privire la valoarea probatorie a produselor analitice în procesul penal.

3.4. Obiective de dezvoltare ale activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție în RM

În condițiile actuale de dezvoltare tehnico-științifică, schemele infracționale devin mai sofisticate, iar acțiunile infractorilor și mai dinamice ca niciodată. Prin urmare, instituțiile de prevenire și combatere a criminalității trebuie să fie pregătite de orice provocare, elaborând strategii instituționale pentru a reduce impactul activităților criminale asupra statului și cetățenilor. Pentru a realiza acest obiectiv, agențiile de aplicare a legii trebuie să anticipeze anumite circumstanțe care ar favoriza activități infracționale, să genereze acțiuni hotărâte și strategii complexe de contracarare a criminalității. Pe parcursul cercetărilor, în cadrul acestei lucrări, s-a menționat că activitatea analitică în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor, atunci când este organizată și utilizată în mod eficient, poate deveni un instrument important în arsenalul instituțiilor de combatere a criminalității.

³⁸⁸ Sentința Judecătorei Soroca din 02.12.2020, disponibilă pe: https://jsr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20101060-46-1-20082020&type=Any&apply_filter=1

³⁸⁹ Codul de procedură penală al RM, nr. 122 din 14.03.2003, art.93 alin.2). În: Monitorul Oficial, nr. 248-251 art. 699 din 15.11.2013, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 13.03.2021

Rezultatele activității analitice sunt cunoștințe noi în raport cu cele preexistente, referitoare la situații, relații, fenomene, fapte ori stări de fapt care reprezintă sau pot deveni amenințări ori surse de risc la adresa ordinii generale de drept, iar prezența analistului de informații este o condiție necesară pentru valorificarea datelor acumulate, asupra cărora acesta intervine activ, generând, la capătul unui proces complex, plus valoare în plan de cunoaștere și utilitate în plan decizional.

Dezvoltarea noilor tehnologii informaționale a contribuit în mod semnificativ la transformarea și actualizarea rolului domeniului de analiză a informației în societate. Astfel, autorul român Sebe M. menționează: „...evoluțiile societății determină în continuare noi modalități de exploatare a informațiilor din surse deschise și închise, astfel încât creșterea volumelor informaționale din surse deschise, au determinat centrele de cunoaștere statale ori corporatiste să întreprindă măsuri extinse și eficiente cu scopul reconceptualizării modului de abordare a activităților analitice, prin prisma a noi modele sistemice”³⁹⁰.

Autoarea română Cofan S.-M. consideră următoarele: „...valoarea analizei de informații a început să fie recunoscută în tot mai multe unități de poliție din România. Prin sistemul de colectare și geomapare a infracțiunilor, punctele de interes operativ sunt geocodate prin intermediul unui software specializat, cu precizie ridicată, pe baza coordonatelor geografice. Alături de analiza criminalității și analizele realizate în dosarele instrumentate la nivelul poliției, maparea aduce în analiză alte variabile care pot avea impact semnificativ în reducerea criminalității”³⁹¹.

Nu putem să nu atragem atenția asupra faptului că informația și produsele activității analitice constituie factori-cheie în dezvoltarea politicilor în domeniul concurenței și mediului de afaceri, iar organele de drept nu sunt o excepție în această privință, deoarece avantajele strategice bazate pe informații, cunoștințe și informații sporesc eficacitatea acestora în prevenirea și combaterea infracțiunilor, îmbunătățesc procesul decizional. Autorii români Iancu C. și Raț T. menționează în acest sens următoarele: „...structurile de analiză trebuie să se modifice sistemic/organizațional ca răspuns la noile trenduri, pentru a asigura o integrare cât mai organică cu societatea rețelilor și gestionarea fluxului informațional în continuă creștere. Evoluția tipologiei și a caracteristicilor mediului informațional și a contextului tehnologic adiacent are consecințe inerente asupra teoriei actuale a analizei și asupra sistemelor care au ca obiect producerea și diseminarea de intelligence”³⁹². După cum se exprimă autorii menționați: „...în perspectiva dezvoltării domeniului analizei de informații este nevoie de a aborda într-o altă cheie concepte considerate până nu demult fundamentale pentru acest domeniu și anume: sursă de informare,

³⁹⁰ SEBE, M., Despre intelligence. București: Revista Română de Studii de Intelligence, nr. 1-2/decembrie 2009, p. 17

³⁹¹ MAIOR, G.C., NIȚU I. ARS Analitica, Provocări și tendințe în analiza de intelligence, Editura RAO, București, 2013, p. 155

³⁹² *Ibidem*, p.478-483

producător și consumator de intelligence, produs de intelligence, flux informațional, menirea activității de intelligence”³⁹³.

Din punctul de vedere al profesorului român Nițu I., dezvoltarea componentei analitice a procesului de intelligence urmează a fi concentrat spre următoarele obiective: „...comprimarea timpului de reacție, respectiv de prelucrare a datelor; capacitatea de extragere a informațiilor relevante din multitudinea de date accesibile și, respectiv, de interpretare și integrare, cu accent pe analiza multisursă și abordarea multidisciplinară a problemelor de interes strategic; forma corespunzătoare a produselor de intelligence prin utilizarea oportună a unor metode și tehnici analitice în varii situații, astfel încât să fie eliminate situațiile în care analiza eșuează din cauza limitelor inerente procesului analitic”³⁹⁴. Autorul citat menționează trei factori, care devin cruciali în procesul de reformare și modernizare continuă a activității analitice și anume: „...*procesul* (activitatea de analiză, cu întreg instrumentarul său de metode și mijloace, proceduri și standarde interne, dar și cu diversele sale forme de organizare), *personalul* (analistul de informații, respectiv procesul de selecție și pregătire a acestuia), *produsul* (rezultatele activității de analiză, produsele care sunt transmise beneficiarilor ori utilizatorilor, precum și feedback-ul ori solicitările de informații ale consumatorilor de intelligence)”³⁹⁵. În dezvoltarea ideii abordate de autorul Nițu I., considerăm că *factorul uman*, exprimat prin voința managerilor de a susține procesul de dezvoltare a activității analitice la nivel instituțional, poate fi considerat cel de-al patrulea factor în modernizarea domeniului analitic.

Există autori care menționează că schimbările sociale, economice și politice, asociate cu modernizarea și globalizarea, pe termen lung vor influența și vor avea un impact semnificativ asupra dezvoltării domeniului de investigare ale infracțiunilor. În acest context, profesorii englezi Newburn T., Williamson, T. și Wright A. consideră: „...în pofida faptului că modernizarea avansată a tehnicilor de investigare și analiză vor contribui pozitiv la dezvoltarea procesului de investigare a infracțiunilor, pe viitor apariția pe piață a mai multor furnizori de noi tehnologii și aplicații de analiză a criminalității, va condiționa necesitatea instituirii unui cadru eficient de reglementare pentru a asigura utilizarea acestor tehnologii într-un cadru legal”³⁹⁶.

Analizând domeniul activității analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor, constatăm următoarele:

- în statele cu experiență avansată în domeniul analizei de intelligence precum SUA, Marea Britanie și comunitatea europeană, precum și la nivel de organisme internaționale și regionale, sunt

³⁹³ *Ibidem*

³⁹⁴ NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, pag. 86

³⁹⁵ *Ibidem*

³⁹⁶ NEWBURN, T., WILLIAMSON, T., WRIGHT A. Handbook of Criminal Investigation, Willan, 2007, p. 655

aprobate concepții generale și standarde unice cu privire la analiza informațiilor de natură criminală, recomandate pentru aplicare organelor de drept;

- elaborarea unui model european de analiza a informațiilor de natură criminală și implementarea analizei de intelligence la nivelul instituțiilor de drept din statele membre, constituie un obiectiv de politici al Uniunii Europene;

- dezvoltarea tehnologiilor a favorizat crearea diverselor aplicații software, care pot fi utilizate cu succes în analiza informațiilor referitoare la activități infracționale. Tehnologia informației este foarte importantă pentru schimbul de informații, iar, în condițiile actuale de dezvoltare a fluxului informațional, prevenirea și combaterea criminalității organizate și a corupției, a infracțiunilor transfrontaliere, inclusiv a terorismului, devin un obiectiv important pentru toate statele;

- pregătirea analiștilor de analiză a infracționalității constituie un obiectiv important, la nivel mondial fiind dezvoltate cursuri specializate de pregătire inițială și perfecționare a angajaților organelor de aplicare a legii și programe educaționale la nivelul comunităților de informații;

- analiza de intelligence constituie parte a curriculumului universitar și postuniversitar în SUA, Marea Britanie, Australia, statele membre ale Uniunii Europene (inclusiv România), care este predat în cadrul facultăților cu profil polițienesc și civil.

Luând în considerație cele menționate și analizând perspectivele de dezvoltare ale activității analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, constatăm că fiecare stat urmează să-și evalueze situația în acest domeniu și, respectiv, să-și elaboreze propriile modele naționale de analiză a informației în conformitate cu cadrul legal, cu nivelul social și cultural, cu resursele de care dispune și factorii locali. În acest context, experții Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) consideră că, în pofida diferențelor de nivel național, obiectivele de realizare a politicilor și strategiilor în domeniul analizei de informații pentru organele de drept depind de următorii factori-cheie: *„Cadrul legislativ previzibil, elaborat în conformitate cu standardele internaționale de respectare a drepturilor omului și standardele de protecție a datelor, care să reglementeze anumite competențe și proceduri instituționale privind colectarea, analiza și transmiterea informației relevante; structuri organizatorice cu viziuni strategice de adoptare a deciziilor; tehnologii dezvoltate pentru schimbul de informații prin intermediul sistemelor de interoperabilitate a datelor; cunoștințe și abilități ale întregului personal relevant; cultura comună a schimbului de informații pentru a sprijini adoptarea de soluții în diverse domenii”*³⁹⁷.

³⁹⁷ OSCE Guidebook Intelligence-Led Policing, OSCE Secretariat Transnational Threats Department Strategic Police Matters Unit, Viena, 2017, p. 42, disponibil pe: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/3/327476.pdf>, accesat la 22.10.2020

Până a prezenta obiectivele pe care le considerăm necesare în dezvoltarea activității analitice de investigare a infracțiunilor de corupție în RM, considerăm importante următoarele precizări:

- începând cu anul 2012 până în prezent, în structura Aparatului Central al CNA este instituită subdiviziunea analitică, cu statut de direcție;

- atribuțiile funcționale ale angajaților subdiviziunii analitice sunt delimitate în efectuarea de analize operaționale și strategice, respectiv în cadrul direcției analitice sunt organizate două secții specializate: secția analiză operațională și secția analiză strategică;

- începând cu anul 2012, direcția analitică a CNA activează în baza unui regulament de activitate, care reglementează rolul și atribuțiile subdiviziunii la nivel instituțional și relațiile cu alte subdiviziuni structurale;

- începând cu anul 2014, procedura de realizare a analizelor de informații în cadrul CNA este reglementată de două instrucțiuni interne – Instrucțiunea privind procedura de realizare a analizei strategice și Instrucțiunea privind procedura de realizare a analizei operaționale;

- începând cu anul 2015, CNA este învestit cu atribuția de efectuare a analizei operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, a informației privind studiile analitice ale fenomenului corupției³⁹⁸;

- începând cu anul 2015, CNA este învestit cu dreptul să solicite și să primească de la autoritățile publice, de la persoanele juridice și fizice documente, înscrisuri, informații și date necesare pentru exercitarea atribuțiilor de prevenire și analiză a actelor de corupție și a celor conexe³⁹⁹;

- începând cu anul 2015, CNA este învestit cu dreptul să prelucreze date cu caracter personal în scop de analiză informațională și strategică, în conformitate cu prevederile Legii, nr. 133, din 8 iulie 2011, privind protecția datelor cu caracter personal⁴⁰⁰;

- începând cu anul 2015, CNA este învestit cu dreptul să creeze și să administreze registre instituționale, sisteme informaționale și baze de date în limita competențelor sale⁴⁰¹.

Pornind de la aceste realizări importante, considerăm că activitatea analitică în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție urmează să se dezvolte în următoarele direcții și prin realizarea următoarelor măsuri:

1. În **domeniul științific**, prin:

- cercetarea științifică a conceptului de analiză a informațiilor de natură criminală pentru

³⁹⁸ Legea, nr.180 din 22.10.2015, art. II, pct.1. În: *Monitorul Oficial, nr. 297-300/546 din 30.10.2015*, disponibil pe www.legis.md, accesat la 14.03.2021

³⁹⁹ *Ibidem*

⁴⁰⁰ *Ibidem*

⁴⁰¹ *Ibidem*

impulsionarea, diseminarea și promovarea teoriilor, curriculumului, metodologiilor, tehnicilor și bunelor practici pentru intelligence-ul autentic, aplicat în activitatea organelor de drept;

- elaborarea și publicarea studiilor și lucrărilor științifice pe domeniul activității analitice a instituțiilor de drept și analizei de informații în scop de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție, în scopul creării unor platforme de comunicare și dispute științifice la acest subiect;

Interdisciplinaritatea și accesul la expertiza provenită din mediul academic oferă avantajul exploatării unor unghiuri diverse de analiză a informației, valorificabile pe planuri multiple, îndeosebi în ceea ce privește diversificarea metodologiilor de lucru.

- elaborarea unor ghiduri și monografii pe tematica analizei criminalității, care ar putea fi utilizate la formarea viitorilor analiști de informații ai organelor de drept;

- organizarea meselor rotunde și conferințelor științifico-practice de nivel național și internațional pe tematica analizei activităților de natură criminală;

- elaborarea cursurilor specializate pe domeniul analizei de informații pentru formarea inițială și perfecționarea ulterioară a angajaților organelor de drept;

- elaborarea curriculumului universitar și postuniversitar pe domeniul de studii al analizei informațiilor de natură criminală;

2. În *domeniul educațional*, prin:

- implementarea conceptului de inițiere, specializare și perfecționare a angajaților organelor de drept și altor instituții specializate în investigarea infracțiunilor de corupție, pe domeniul analizei și gestionării informațiilor, adoptării deciziilor tactice și strategice;

- introducerea în cadrul facultăților de drept a disciplinei de studii *analiza informațiilor de natură criminală*. Inițial, această disciplină ar putea fi inițiată în cadrul facultății de drept, ordine publică și securitate civilă a Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, iar ulterior și în cadrul altor facultăți de drept. La acest subiect poate fi valorificată și experiența României, unde, începând cu anul 2008, în cadrul Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” apar primele module de analiză a informațiilor în pregătirea viitorilor ofițeri de informații și, respectiv, din același an, se lansează programul masteral Studii de Securitate – Analiza de Informații la Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială⁴⁰².

Totodată, la acest subiect este importantă și experiența Serviciului de Informații și Securitate din RM, care, începând cu anul 2010, a inițiat două cursuri de analiză a informațiilor: *analiza informațiilor de securitate națională* și *analiza de intelligence*, în cadrul Institutului

⁴⁰² <https://sas.unibuc.ro/studii-de-securitate>, accesat la 07.07.2021

Național de Informații⁴⁰³. Menționăm că aceste module sunt destinate formării profesionale inițiale a ofițerilor de informații, iar unele aspecte ale analizei de intelligence constituie și obiectul cursurilor de dezvoltare profesională continuă a acestor colaboratori.

3. În ***domeniul de politici publice***, prin:

- elaborarea unui concept unic al analizei informațiilor de natură criminală în cadrul organelor de drept și adoptarea unei strategii naționale și/sau interdepartamentale de dezvoltare a acestui domeniu la nivelul instituțiilor specializate în combaterea criminalității și menținerii securității publice;

- aprobarea unui ghid sau instrucțiuni, care să prevadă un standard unic de noțiuni, metode, tehnici de activitate și produse analitice în cadrul organelor specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor și a organelor de drept.

4. În ***domeniul instituțional***, prin:

- perfecționarea procedurilor operaționale interne, la acest compartiment fiind importante:

- 1) dezvoltarea și perfecționarea procedurilor operaționale standard de analiză a informației în cadrul CNA, Procuraturii Generale și procuraturilor specializate, subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, altor instituții abilitate cu atribuții de investigare a infracțiunilor și activitate specială;

- 2) dezvoltarea componentei de analiză tactică în cadrul activităților operaționale a CNA și MAI de reținere în flagrant, căutare a infractorilor etc.

Din această perspectivă este importantă dezvoltarea noilor standarde operaționale de analiză a informației, noilor surse de date, reglementărilor instituționale în protecția datelor cu caracter personal, managementului drepturilor de acces și rolurilor de utilizare a sistemelor informatice. Totodată, considerăm că introducerea produselor analitice din sfera de cuprindere a analizelor tactice este necesar a fi realizată în etape, iar motivul principal al acestei abordări este condiționat de numărul mare de beneficiari ai acestui gen de produse. Astfel, dacă beneficiarii analizelor strategice îl constituie un grup restrâns de manageri și anume cei de nivel înalt și mediu, iar cei ai analizelor operaționale sunt ofițerii de caz, în situația analizelor tactice, chiar dacă primii beneficiari sunt polițiștii din structura de asigurare a securității publice, aceste produse pot servi și altor subdiviziuni din sfera de investigații speciale (investigații criminale, antidrog, investigarea fraudelor etc.), precum și din afara acesteia (analiza și prevenirea criminalității);

- 3) introducerea și dezvoltarea componentei analizei de risc în instituțiile de drept pe toate cele patru paliere de bază ale domeniului de analiză a informațiilor de natură criminală: *operațional, tactic, strategic și administrativ*;

⁴⁰³ <https://www.sis.md/ro/content/institutul-na%C5%A3ional-de-informa%C5%A3ii-%C5%9Fi-securitate>, accesat la 07.07.2021

4) introducerea și dezvoltarea pe baza componenteii analizei de risc, la nivelul instituțiilor de combatere și prevenire a criminalității a sistemului de avertizare timpurie (*early warning*⁴⁰⁴), care ar avea rolul de asigurare a beneficiarilor, într-un timp cât mai scurt, cu informațiile, produsele informative relevante pentru formularea operativă a unor decizii, eventual cu caracter anticipativ, preventiv, privind evenimente cu potențial ridicat de impact asupra ordinii de drept și securității publice;

5) dezvoltarea de proceduri centrate pe baza evaluării indicatorilor de performanță în timp util astfel încât, treptat să nu mai fie necesară „raportarea” rezultatelor atinse, ci utilizarea de instrumente informatice de lucru curent, pentru asigurarea suportului analitic de ordin administrativ destinat în special managerilor de nivel înalt din cadrul instituțiilor specializate anticorupție, procuraturilor specializate, subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, altor instituții cu atribuții de investigare a infracțiunilor;

- la compartimentul dezvoltarea bazelor de date, a sistemelor informaționale, a evidențelor criminalistice și criminologice, considerăm necesare:

1) dezvoltarea sistemului automatizat intern de gestionare și analiză a datelor și informațiilor cu caracter analitic, rezultate din analiza operațională, tactică, strategică și administrativă.

În opinia noastră, în lipsa unui asemenea sistem automatizat intern, se consumă eforturi suplimentare în analiza repetată a unuia și aceluiași gen de informație, iar, în lipsa unor baze de date integrate, informațiile analitice de sinteză nu sunt stocate și structurate, fapt care pune în dificultate stabilirea tendințelor de evoluare a actelor de corupție și, respectiv, planificarea activității în baza unor analize complexe a informațiilor;

2) dezvoltarea și operaționalizarea unor sisteme informatice care să permită gestionarea, pe orizontală și verticală, a unui flux rapid de date și informații.

În acest sens, considerăm că trebuie avute în vedere următoarele condiții de utilizare: principii directe, printre care cele privind legalitatea, nevoia de a cunoaște și transparența decizională, reguli de acces, protecția datelor cu caracter personal, protecția fizică a sistemelor și a căilor de comunicație.

3) dezvoltarea unei aplicații software, capabile să interrelaționeze simultan cu sistemele informaționale ale partenerilor instituționali, inclusiv care să corespundă cerințelor de conexiune la Platforma de interoperabilitate a Guvernului Republicii Moldova⁴⁰⁵.

4) dezvoltarea infrastructurii de comunicații prin crearea unei infrastructuri de comunicații,

⁴⁰⁴ <https://www.earlywarning.com/>, accesat la 07.07.2021

⁴⁰⁵ <https://www.egov.md/ro/communication/news/aprobat-de-guvern-platforma-de-interoperabilitate-mconnect-va-facilita-schimbul>, accesat la 07.07.2021

astfel încât întreaga tehnică de calcul să funcționeze ca un tot unitar.

- *valorificarea surselor deschise de informații (OSINT)*⁴⁰⁶

Cele mai utilizate surse deschise de informații sunt reprezentate de cele disponibile pe Internet. Cantitatea enormă de informație, numărul imens de website-uri corporatiste/personale, bloguri, forumuri publice, rețelele sociale care deja contabilizează sute de milioane de conturi, creșterea exponențială a conținutului generat de utilizatori și diversitatea limbilor/pachetelor în care este livrată informația, reprezintă provocări care se traduc din perspectiva nevoii de a le gestiona. Pentru munca de analiză a informațiilor, sursele deschise de date nu pot fi trecute cu vederea având în vedere actualitatea informațiilor disponibile. Printre numeroasele avantaje ale includerii în procesul analitic a datelor din surse deschise, principala provocare este dată de volumul foarte mare de informație. Cele mai recente rapoarte ale agențiilor de aplicare a legii din Europa indică la faptul că din ce în ce mai multe categorii de infracțiuni se „mută” în on-line. Astfel, dezvoltarea componentei de analiză a informațiilor pe baza surselor deschise, care să ofere suport analitic subdiviziunilor operative, devine o necesitate. Concomitent cu accesarea surselor deschise de informații, este necesară dispunerea unor seturi de măsuri de protecție, astfel încât să se evite posibilitățile de introducere accidentală, în sistemele interne, a unor viruși sau aplicații de tip *malware* ori *troian*. În acest scop, principale măsuri vizează separarea fizică sau logică a rețelei intranet de internet.

- *achiziționarea și utilizarea tehnicii de calcul și a aplicațiilor software moderne*

Din perspectiva dezvoltării în continuare a capacităților analitice, organele de drept vor trebui să răspundă la provocările de creștere a volumului de date colectate și a informațiilor salvate indiferent de proveniența lor, cum ar fi: informații despre incidente, evenimente, contravenții, infracțiuni etc. Această necesitate de actualizare a forței de calcul derivă atât din cantitatea mare de date ce urmează a fi procesată, precum și din utilizarea licențelor software (i2, GIS, SPSS etc.) care, pentru realizarea hărților geospațiale ori a celor relaționale, vor consuma resurse peste media actuală a unui utilizator obișnuit de la nivelul instituțiilor de drept.

Dezvoltarea tehnicii de calcul și a aplicațiilor software urmează să se axeze pe următoarele direcții:

1) modernizarea tehnicii de calcul la nivel de instituție prin dezvoltarea capacităților hardware-ului central, compus din servere și tehnică de calcul destinată utilizatorilor finali (stații de lucru/PC), fiind necesară introducerea unor cataloage de specificații în concordanță cu nevoile beneficiarilor;

Este oportun ca instituțiile de drept să introducă o nouă viziune asupra dezvoltării domeniului IT prin tratarea componentei hardware ca una din resurse instituționale critice alături

⁴⁰⁶ <https://osintframework.com/>, accesat la 07.07.2021

de resursa umană, de resursa logistică și cea financiară.

2) achiziționarea și adaptarea la necesitățile instituționale a aplicațiilor software pentru reprezentarea, vizualizarea, regăsirea, interogarea, salvarea de entități și relații între entități cu următoarele funcții de bază:

- culegerea, administrarea, analiza și diseminarea informației;
- crearea bazelor de date (entități, legături, liste);
- gestionarea de date și analiză vizuală;
- identificarea de conexiuni, modele și tipologii de date provenite din surse multiple și diferite;
- elaborarea de rapoarte statistice, grafice și diagrame necesare operațiunilor bazate pe analiza informației;
- stocarea informațiilor în baze de date sub formă de entități și legături;
- importul date structurate din fișiere de tip XML provenind de la diferite dispozitive;
- analiza dinamicii grupurilor din cadrul unei rețele, focalizând pe relația dintre entități;
- extragerea de texte și vizualizarea datelor nestructurate sub controlul utilizatorului;
- transformarea textelor nestructurate în diagrame pentru analiză;
- distribuirea datelor analitice, inclusiv prin actualizarea bazelor de date;
- efectuarea solicitărilor în bazele de date existente etc.;

3) dezvoltarea și utilizarea de către instituțiile anticorupție a sistemului informatic GIS (Geographic Information Sistem⁴⁰⁷) la nivelul analizei de risc, sincronizat cu dezvoltarea componentei de analiză tactică;

4) de asemenea, ar fi oportun realizarea unui sistem informatic cu funcționalități de tip GIS, care să colecteze, să analizeze și să asigure diseminarea, în timp optim, a activității zilnice a reprezentanților organelor de drept, dar și instruirea analiștilor în vederea utilizării acestui tip de date.

Considerăm necesar ca aplicațiile software de tip GIS să fie în deplină concordanță cu standardele internaționale impuse de Open Geospatial Consortium⁴⁰⁸, având posibilitatea de a consuma informațiile geografice colectate conform standardului european dictat de Directiva Comisiei Uniunii Europene *Inspire*⁴⁰⁹;

- *perfecționarea specialiștilor în domeniul activității analitice*

La acest compartiment ar fi recomandate acțiuni de integrate și pregătire a managerilor, procurorilor, ofițerilor de investigații și urmărire penală, dar și a analiștilor din subdiviziunile

⁴⁰⁷ <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/geographic-information-system-gis/>, accesat la 07.07.2021

⁴⁰⁸ Site OPEN GEOSPATIAL CONSORTIUM, disponibil pe: <https://www.opengeospatial.org/>, accesat la 20.09.2020

⁴⁰⁹ Directiva Inspire a Comisiei UE, disponibil pe: <https://inspire.ec.europa.eu/>, accesat la 29.09.2020

specializate în combaterea criminalității în baza bunelor practici identificate la nivelul țărilor cu experiență avansată în domeniu.

Pregătirea profesională a analiștilor de informații ar putea fi derulată etapizat, după cum urmează:

1) *modul de bază destinat angajaților debutanți în domeniul analizei informațiilor*, centrat pe: concepte de bază, terminologie, proces analitic, tipuri de analiză, tehnici analitice, tehnici de calcul utilizate în cadrul MS Excel, MS Access, modalități de prezentare a produselor analitice către beneficiari;

2) *modul destinat analiștilor operaționali*, axat pe: colectarea, procesarea și structurarea datelor, excluderea informațiilor redundante (a duplicatelor), aplicații software utilizate, pregătirea seturilor de date pentru importul în suita de programe I2, analiza și reprezentarea entităților și a legăturilor, raționamentul inductiv și deducții, forme de analiză operațională;

3) *modul destinat analiștilor tactici*: colectarea, procesarea și structurarea datelor, conexiuni la seturi de date pentru utilizarea soluțiilor software de tip GIS, modele și forme de analiză tactică;

4) *modul destinat analizei strategice*: colectarea, procesarea și structurarea datelor, forme de analiză strategică, aplicații software utilizate, tehnici și metodologii;

5) *modul destinat analizei de risc*: colectarea, procesarea și structurarea datelor, studiul indicatorilor de risc, evaluarea indicatorilor de risc.

Din punctul nostru de vedere, un domeniu important de perfecționare a analiștilor de informații constituie analiza surselor deschise (OSINT), care este esențială pentru creșterea calității produselor informaționale. Printre obiectivele distincte ale instruirii OSINT, pot fi: însușirea de cunoștințe aprofundate și specializate de navigare și exploatare a Internet-ului; dezvoltarea aptitudinilor de identificare a celor mai bune surse de informare; dobândirea de competențe privind validarea surselor; metode și tehnici de căutare a datelor; dobândirea de competențe privind validarea și organizarea datelor; dezvoltarea tehnicilor de procesare.

Constatăm, de asemenea, oportunitatea învățării managerilor în legătură cu beneficiile utilizate de unitățile de analiză a informațiilor, în special în zonele analizei strategice, tactice și de risc și instruirea ofițerilor de investigații pe zona de analiză tactică și operațională. Instruirea poate să vizeze temele de implementare a recomandărilor formulate de către structurile de analiză a informațiilor.

5. În **domeniul de cooperare**, prin:

1) cooperarea cu instituțiile guvernamentale și organele de drept, cu mediul academic și organizațiile private cu competențe în domeniul analizei de informații.

În acest sens, contactul cu experți din diverse domenii, cum ar fi: securitatea statului,

menținerea ordinii publice, drept, anticorupție, tehnologii informaționale, economie, sociologie, psihologie etc., este deosebit de util din punctul de vedere al posibilității conturării de către analiștii de informații a unei perspective cât mai complete asupra segmentelor și problemelor de interes.

2) dezvoltarea de parteneriate și protocoale de colaborare în scopul asigurării schimbului de informații în timp util.

În prezent, analiștii de informații din cadrul instituției anticorupție și altor organe de drept au acces la o serie de registre naționale și baze de date, însă, în practică, au fost identificate situații în care, în cadrul investigațiilor și analizelor operaționale, se pot valorifica și alte date ale diverșilor furnizori de servicii.

6. Domeniul standardului ocupațional. În opinia noastră, activitatea analitică sau activitatea de intelligence, realizată pe segmentul activității organelor de drept, instituțiilor specializate în asigurarea securității naționale și combaterii criminalității *reprezintă o profesie*, pentru afirmarea căreia este necesară crearea unei baze profesionale și a unor standarde privind formarea și instruirea resurselor umane implicate. Dezvoltarea domeniului de analiză a informației ca profesie ar aduce beneficii și la nivelul altor instituțiilor publice și private, inclusiv în sfera gestionării banilor publici, activităților economice și sociale din RM.

În final, în perspectivă apropiată, un obiectiv important ar fi și introducerea în Clasificatorul Ocupațiilor din RM⁴¹⁰ a ocupației *analist de informații*, iar un exemplu elocvent în acest sens constituie experiența Autorității Naționale pentru Calificări din România, care, din aprilie 2013, a aprobat standardul ocupațional pentru noua ocupație „*analist de informații*”, statuând și certificând nașterea acestei noi ocupații în România.

În concluzie, considerăm că deși activitatea analitică în investigarea infracțiunilor de corupție constituie un concept relativ nou, care se află în proces de dezvoltare instituțională la nivelul instituției anticorupție (CNA), realizarea măsurilor și atingerea obiectivelor menționate vor contribui la dezvoltarea acestui concept și, la nivel național, oferind în perspectivă soluții aplicative eficiente în prevenirea și combaterea criminalității la nivel local, național și regional⁴¹¹.

3.5. Concluzii la capitolul 3

În rezultatul cercetărilor realizate la acest capitol, sunt relevante următoarele concluzii:

1. În cadrul instituției specializate anticorupție din RM (CNA) sunt realizate *analiza strategică și analiza operațională*, fiind oportună dezvoltarea componentelor de analiză tactică și administrativă în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție.

⁴¹⁰ Ordinul ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 22 din 3 martie 2014, privind aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din RM. În: *Monitorul Oficial*, nr. 120-126 art. 670 din 23.05.2014, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 14.03.2021

⁴¹¹ TALMACI, F. Obiective de dezvoltare ale activității analitice în investigarea infracțiunilor de corupție. În: *Revista Națională de Drept*, nr.1 (243), anul 22 (2021), p.31

2. Diversificarea formelor analizelor strategice prin realizarea: *analizei modelului infracțional, analizei profilului general, rapoartelor ale situației, analizei de risc, analizei tiparelor de infracționalitate, analizei tendințelor demografice și sociale, profilarea pieței, analizei rezultatelor etc.*, va contribui la identificarea elementelor specifice ale unor anumite tipuri de infracțiuni și noilor tendințe infracționale, la identificarea elementelor noi ale modului de operare, la evaluarea amenințărilor activităților corupționale;

3. Diversificarea formelor analizelor operaționale prin realizarea: *analizei de caz, analizei comparativă de caz, analizei grupurilor de autori, analizei activităților, analizei legăturilor, analizei fluxului bunurilor, analizei derulării evenimentelor, analizei înregistrărilor convorbirilor telefonice, analizei tranzacțiilor financiare etc.*, va contribui la investigarea mai complexă și eficientă a infracțiunilor de corupție;

4. Sursele de informații cu semnificație criminalistică, utilizate în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, au avut o dezvoltare semnificativă în ultimii ani, în același timp, potențialul informativ al evidențelor criminalistice a fost puțin cercetat din punctul de vedere al conceptului de integrare al acestora cu bazele de date ale organelor de drept, fiind necesare noi abordări științifico-practice în scopul dezvoltării unor algoritmi și aplicații software, capabile să interrelaționeze simultan cu sistemele informaționale.

5. Aplicațiile dedicate analizei de informații și graficele de suport contribuie la eficiența investigațiilor și descoperirea infracțiunilor de corupție.

6. Elaborarea rapoartelor și studiilor analitice calitative de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție poate fi realizată eficient, având la bază standarde unice ale procesului analitic în cadrul organelor de drept și o abordare distinctă cu privire la valoarea probatorie a produselor analitice în procesul penal. Analizele operaționale, tactice, strategice și administrative constituie un suport informațional, tactic și metodic, valoros în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție, iar concluziile formulate în baza acestor analize, având un caracter de recomandare, au un impact pozitiv în procesul decizional.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Ca urmare a investigațiilor efectuate la tematica prezentei lucrări, au fost obținute următoarele rezultate:

1. Studiarea materialelor științifice expuse în publicațiile autohtone și de peste hotare, care au servit la definirea esenței activității analitice în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție;
2. Analiza teoretico-practică complexă a elementelor analizei de informații în investigarea infracțiunilor de corupție prin identificarea noțiunilor, clarificarea naturii juridice și a reglementărilor necesare în elaborarea unui model național de analiză a informațiilor în activitatea organelor de drept;
3. Analiza particularităților elementelor caracteristicii criminalistice și modelului criminalistic al infracțiunii de corupție în contextul analizelor de informații referitoare la activități criminale;
4. Cercetarea experienței internaționale și a RM în crearea de instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție;
5. Stabilirea rolului activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție și argumentarea eficienței acesteia în calitate de instrument anticorupție;
6. Identificarea metodelor, tipurilor și formelor de analiză a activităților corupționale. Argumentarea oportunității implementării la nivelul CNA și altor organe de drept, a unor noi tipuri și forme eficiente de analiză a informațiilor de natură criminală;
7. Analiza surselor de informații cu semnificație criminalistică în procesul investigării infracțiunilor de corupție, sub aspectul relevanței și potențialului informativ al acestora în activitatea analitică a organelor anticorupție și identificarea aplicațiilor dedicate analizei de informații și grafice de suport, care pot fi utilizate eficient în analiza informațiilor despre corupție;
8. Stabilirea algoritmilor de bază în analiza informațiilor, clarificarea aspectelor cu privire la valoarea aplicativă a produselor analitice în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție;
9. Analiza perspectivelor de dezvoltare a activității analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție;
10. Formularea propunerilor și recomandărilor destinate perfecționării cadrului normativ în domeniul investigat.

Ca rezultat al studiului efectuat, au fost enunțate următoarele **concluzii generale**:

1. Doctrina națională conține un număr redus de lucrări științifice care se referă la tematica prezentei cercetări și nu conține o investigație științifică temeinică a conceptului teoretico-practic al activității analitice în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție;

2. Activitatea analitică în procesul de investigare și prevenire a infracțiunilor de corupție se refera la un concept general de tehnică polițienească și o disciplină practică în comunitatea instituțiilor specializate în prevenirea și combaterea criminalității. Tratarea doctrinară a analizei informațiilor de natură criminală în activitatea organelor de drept necesită implicații teoretice și practice, fiind necesare interpretări teoretice identice pentru aplicarea eficientă a analizei de informații în scop de prevenire și investigare a infracțiunilor;

3. *Caracteristica criminalistică a infracțiunilor de corupție* reflectă, de regulă, datele calitative ale analizei informațiilor de natură criminală, necesare în efectuarea analizelor operaționale de caz despre corupție, iar *modelul criminalistic al infracțiunii de corupție* reflectă date cantitative și generice, caracteristice infracțiunilor de corupție, necesare în efectuarea analizelor strategice, ca tipuri distincte de analiză a informațiilor despre corupție;

4. Instrumentele de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție sunt diverse și se află în proces de dezvoltare continuă, fiind importantă preluarea experienței internaționale și identificarea instrumentelor anticorupție care pot fi aplicate în cazul RM, pentru prevenirea și combaterea corupției în modul cel mai eficient;

5. Analizele operaționale și strategice realizate de CNA au un impact pozitiv asupra procesului de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției, fapt care confirmă eficiența activității analitice în calitate de instrument anticorupție;

6. Diversificarea formelor analizelor strategice și operaționale contribuie la investigarea mai complexă și eficientă a infracțiunilor de corupție, la identificarea noilor tendințe infracționale, a elementelor noi ale modului de operare și la evaluarea amenințărilor activităților corupționale. Modelul de analiză a informațiilor, având la bază analiza: *operațională, tactică, strategică și administrativă*, este oportun pentru a fi implementat în activitatea CNA și altor organe specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor în calitate de model instituțional de analiză a informațiilor de natură criminală;

7. Sursele de informații și aplicațiile software, dedicate analizei de informații și grafice de suport utilizate în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție, au avut o dezvoltare semnificativă în ultimii ani, fapt care a contribuit la eficientizarea investigațiilor și descoperirea infracțiunilor de corupție. Potențialul informativ al evidențelor criminalistice și criminologice a fost puțin cercetat din punctul de vedere al conceptului de integrare al acestora cu bazele de date ale organelor de drept, fiind necesare noi abordări științifico-practice în scopul dezvoltării unor algoritmi și aplicații software, capabile să interrelaționeze simultan cu sistemele informaționale;

8. Elaborarea analizelor și studiilor analitice în scop de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție poate fi realizată eficient, având la bază standarde unice de analiză a

informațiilor la nivelul organelor de drept, fiind necesară și o abordare distinctă cu privire la valoarea probatorie a produselor analitice în procesul penal. Analizele operaționale, tactice, strategice și administrative constituie un suport informațional, tactic și metodic valoros în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție, iar concluziile formulate în baza acestor analize au caracter de recomandare;

9. Aprobarea unei strategii de dezvoltare a analizei de informații de natură criminală, la nivelul național, va impulsiona promovarea metodologiilor, tehnicilor și bunelor practici pentru intelligence-ul autentic, aplicat în activitatea organelor de drept. Dezvoltarea unui concept unic al analizei de informații de natură criminală al organelor de drept din RM va oferi în perspectivă soluții aplicative eficiente în prevenirea și combaterea criminalității la nivel local, național și regional.

Problema științifică importantă de cercetare constă în conturarea și fundamentarea teoretico-normativă și aplicativă a activității analitice destinate investigării și prevenirii infracțiunilor de corupție, conceptualizarea și caracterizarea acesteia, definirea și uniformizarea noțiunilor și termenilor aferenți domeniului, precum și identificarea și promovarea celor mai reușite și eficiente metode, tehnici și produse analitice în vederea prevenirii și combaterii infracțiunilor de corupție.

Ca urmare a cercetării efectuate, înaintăm următoarele **recomandări**:

1) dezvoltarea conceptului unic al analizei informațiilor de natură criminală în cadrul organelor de drept din RM, având la bază o strategie comună la nivelul instituțiilor specializate în prevenirea și combaterea criminalității;

2) elaborarea ghidului de analiză a informațiilor a organelor specializate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție;

3) inițierea cursurilor specializate pe domeniul analizei de informații de natură criminală, divizate în modul de bază, destinat angajaților debutanți; modul destinat analiștilor operaționali; modul destinat analizei strategice; modul destinat analiștilor tactici; modul destinat analizei de risc; modul destinat analizei surselor deschise (OSINT);

4) elaborarea curriculumului universitar pe domeniul de studiu *analiza de informații de natură criminală*;

5) dezvoltarea componentelor de analiză tactică și administrativă în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție la nivelul instituțiilor de drept;

6) dezvoltarea, în cadrul organelor de drept, a unui sistem automatizat intern de gestionare și analiză a datelor și informațiilor cu caracter analitic, rezultate atât din analiza operațională și cea strategică și eventual din analiza tactică și administrativă;

7) dezvoltarea și operaționalizarea unor sisteme informatice care să permită gestionarea unui flux rapid de date și informații la nivel instituțional și aplicațiilor software, capabile să interrelaționeze simultan cu sistemele informaționale ale partenerilor instituționali, inclusiv care să corespundă cerințelor de conexiune la Platforma de interoperabilitate a Guvernului RM;

8) completarea Clasificatorului Ocupațiilor din RM, aprobat prin Ordinul ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 22 din 3 martie 2014⁴¹², cu ocupația *analist de informații*, având în vedere că dezvoltarea domeniului de analiză a informației ca profesie ar aduce beneficii și la nivelul altor instituțiilor publice și private, inclusiv în sfera gestionării banilor publici, activităților economice și sociale din RM.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării:

1. Aprofundarea conceptuală a metodologiilor de implementare a modelului național de analiză a informațiilor de natură criminală prin cercetarea reglementărilor la nivel comunitar și abordărilor teoretico-practice din statele cu experiență avansată în analiza de intelligence;

2. Cercetarea conceptului științifico-practic de dezvoltare a potențialului informativ al evidențelor criminalistice și criminologice, prin dezvoltarea algoritmilor și aplicațiilor software, capabile să interrelaționeze simultan cu sistemele informaționale și aplicațiile destinate analizei de informații ale organelor de drept;

3. Analiza aspectelor teoretico-aplicative ale produselor analitice, având la bază practica judiciară și elaborarea unor recomandări complexe în scopul clarificării valorii probatorii a acestora în procesul penal.

⁴¹² Ordinul ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, nr. 22 din 3 martie 2014, privind aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din RM. În: *Monitorul Oficial*, nr. 120-126 art. 670 din 23.05.2014, disponibil pe www.legis.md, accesat la 13.03.2021

BIBLIOGRAFIE

I. Surse bibliografice în limba română

1. Analiza Europol – Raport general privind activitățile Europol, Oficiul European de Poliție, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN: 978-92-95078-17-8
2. Analiza strategică privind activitatea Direcției generale economie, reforme și relații patrimoniale a Consiliului mun. Chișinău, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020
3. AVRAM, M., GURIN, V., DONCIU, A. Depistarea, cercetarea și calificarea infracțiunilor de corupție. Manual, Editura ARC, Chișinău, 2005, 357 p., ISBN: 9975-61-397-7
4. BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence, Editura Sitech, Craiova, 2013, ISBN: 978-606-11-3445-8
5. BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. Intelligence: o nouă revoluție, Editura Sitech, Craiova, 2014, ISBN: 606-11-3713-8
6. BARBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. Modelul național de informații: un altfel de management, Editura Sitech, Craiova, 2014, ISBN: 978-606-11-4207-1
7. BOSTAN, G., PAVLOV, S. Studiu “Instrumente de prevenire a corupției în sectorul justiției”, disponibil pe: http://justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Studiu_instrumente_de_prevenire_a_coruptiei_CAPC-2012.pdf, accesat la 30.04.2019
8. Codul nr. 122 din 14.03.2003, de procedură penală al RM. În: *Monitorul Oficial al RM*, Nr. 248-251 art. 699 din 15.11.2013, art. 93, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 13.03.2021
9. COFAN S.- M. ș.a. Analiza informațiilor, Manual, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014, ISBN: 978-973-745-129-3
10. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției din 09 decembrie 2003, disponibil pe: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/55623>, accesat la 26.02.2021
11. Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția din 27 ianuarie 1999, disponibil pe: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?id=31708, accesat la 26.02.2021
12. CUȘNIR, V. Accepțiuni privind noțiunea corupției în plan internațional, Buletinul Asociației Tinerilor Juriști, nr.4, Chișinău, 1997
13. CUȘNIR, V. Corupția: Reglementări de drept, activități de prevenire și combatere. Partea I Chișinău: Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, 1999, 155 p., ISBN: 9975-9549-8-7
14. CUȘNIR, V., MORARU, V. Activitatea operativă de investigații. Chișinău, Institutul Național al Justiției. 2009, 187 p.
15. CUȘNIR, V. Fenomenul corupției: între percepție și reacție socială. În: *Revista Akademos* 4/2015, p.97-105
16. CUȘNIR, V., RUSU, V. Reflecții privind utilizarea informației investigativ-operative la faza de urmărire penală. În: *Studii naționale de securitate. Revistă științifico-practică*, Nr. 2 (2) 2020, p. 172-185
17. Decretul Președintelui RM, nr.104 din 30.04.1992, „Cu privire la măsurile de combatere a corupției în organele puterii de stat și administrației de stat. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr.4 art.101-1 din 30.04.1992 (abrogat), disponibil pe: www.legis.md, accesat la 14.03.2021

18. GAȚCAN, Iu. Corupția ca fenomen social și mecanisme anticorupție (Cazul Republicii Moldova), Teză de doctor, Chișinău, 2015, disponibil pe: http://www.cnaa.md/files/theses/2016/24368/iurie_gatcan_thesis.pdf, accesat la 30.04.2019
19. GHEORGHITĂ, M. Caracteristica și modelul criminalistic al accidentelor rutiere. Chișinău, 2012, Legea și viața. p.6
20. GHEORGHITĂ, M. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. Chișinău, 2012, Revista științifico-practică și informativă de drept „Avocatul Poporului”, nr. 1-2
21. GHEORGHITĂ, M. Criminalistica, Ed. Museum, Chișinău, 1995, ISBN: 5-7790-0159-6
22. GHEORGHITĂ, M. Tratat de metodică criminalistică, CEP USM, Chișinău, 2015, ISBN: 978-9975-71-606-2
23. GOLUBENCO, Gh. Criminalistica: obiect, sistem, istorie, studiu monografic, Univ. Liberă Int. din Moldova, Chișinău, ISFEP „Tipografia Centrală”, 2008, ISBN: 978-9975-78-597-6
24. GOLUBENCO, Gh. Criminalistica națională: probleme și tendințe, articol științific, disponibil pe: <https://ulim.md/sju/wp-content/uploads/revista-SJU-3-4-2015-Gheorghe-Golubenco.-Criminalistica-na%C5%A3ional%C4%83-probleme-%C5%9Fi-tendin%C5%A3e.pdf>, 97 p., accesat la 29.04.2020
25. GUȚULEAC, V., Drept polițienesc, Inst. de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Î.S. Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, 336 p., ISBN 978-9975-53-448-2
26. Hotărârea Guvernului, nr. 328 din 24.05.2012, cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.104-108, art. 368 din 01.06.2012*
27. Hotărârea Guvernului RM, nr. 986 din 24.12.2012, ”Cu privire la structura și efectivul-limită ale Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne”. În: *Monitorul Oficial nr. 273-279 art.1064 din 28.12.2012*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
28. Hotărârea Parlamentului, nr. 154 din 21.07.2011, privind aprobarea Strategiei naționale și anticorupție pentru anii 2011-2016, În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 166-169, art. 483, 2011*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 25.02.2021
29. Hotărârea Parlamentului, nr. 56 din 30.03.2017, privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 216-228, art. nr.354, 2017*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 25.02.2021
30. Hotărârea Parlamentului, nr. 633 din 24.08.2012, privind aprobarea Strategiei de consolidare a Centrului Național Anticorupție. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 181-184 /688 din 31.08.2012*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
31. Hotărârea Parlamentului, nr. 230 din 25-10-2012, privind aprobarea structurii și efectivului-limită al Centrului Național Anticorupție. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 234-236 art. 751 din 09.11.2012*
32. Hotărârea Parlamentului, nr. 34 din 11.03.2016, privind aprobarea structurii și efectivului-limită ale Centrului National Anticorupție. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 69-77 art. 121 din 25.03.2016*, disponibil pe: <http://lex.justice.md>, accesat la 14.09.2020
33. Hotărârea Parlamentului, nr. 39 din 08 iunie 2019, disponibil pe: <http://www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=eacdde96-f564-4cf0-acc5-0ccdef439b72>, accesat la 17.09.2020

34. IVAN, L. Ciclul informațional, Analiza informațiilor. Manual. București, 2014, Editura Ministerului Afacerilor Interne, p.38, ISBN: 978-973-745-129-3
35. Legea integrității, nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorial Oficial al RM, nr. 229-243, art.10*, disponibil pe www.legis.md, accesat la 14.03.2021
36. Legea nr. 1104 cu privire la Centrul Național Anticorupție. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 91-94, art. 668 din 27.06.2002*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 13.03.2021
37. Legea, nr. 112 din 02.07.2014, pentru ratificarea Acordului de Asociere între RM, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 185-199 art. 442 din 18.07.2014*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 25.02.2021
38. Legea, nr. 325 din 23 decembrie 2013, privind evaluarea integrității instituționale. În: *Monitorul Oficial al RM nr. 277-287, art. 586 din 28.06.2016*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
39. Legea, nr.120 privind modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 103 art. 353 din 29.05.2012*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
40. Legea, nr.157 din 06.07.2007, pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția. În: *Monitorul Oficial al RM, nr.103-106, art.449, publicat la 20.07.2007*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
41. Legea, nr. 286 /2009 privind Codul penal al României. În: *Monitorul Oficial al României, în vigoare din 01.02.2014*.
42. Legea, nr. 428 din 21.11.2003 pentru ratificarea Convenției penale privind corupția. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 229, art.918, publicat la 21.11.2003*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
43. Legea, nr. 542 din 19.12.2003, pentru ratificarea Convenției civile privind corupția. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 6, art. 64, publicat la 01.01.2004*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
44. Legea, nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 113-118, art.373 din 08.06.2012*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 13.03.2021
45. Legea nr. 985-XV privind Codul penal al RM din 18.04.2002, art.324. În: *Monitorul Oficial al RM, nr.128-129/1012 din 13.09.2002, republicat în Monitorul Oficial al RM, nr.72-74/195 din 14.04.2009*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
46. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 22.10.2015, art. II, pct.1. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 297-300/546 din 30.10.2015*, disponibil pe www.legis.md, accesat la 13.03.2021
47. Legea Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției ONU împotriva corupției, nr.158 din 06.07.2007. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 103-106, art. 451 din 20.07.2007*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
48. Legea RM pentru ratificarea Convenției penale privind corupția, nr. 428 din 30.10.2003. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 229, art. 918 din 21.11.2003*, disponibil pe: www.legis.md, accesat la 10.03.2021
49. MAIOR, G.C., NIȚU, I. ARS Analitica, Provocări și tendințe în analiza de intelligence, Editura RAO, București, 2013, 572 p., ISBN: 978-606-609-474-0

50. NITU, I. Analiza de Intelligence. O abordare din perspectiva teoriilor schimbării, Editura RAO, 2012, ISBN: 978-606-609-373-6
51. NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, 127 p., ISBN: 978-606-532-059-8
52. Notă informativă a Procuraturii Generale a RM, disponibil pe: www.procuratura.md/md/news/1211/1/7300/, accesat la 30.04.2020
53. Ordinul directorului CNA, nr. 50 din 20 martie 2018, privind aprobarea Metodologiei de identificare a riscurilor de corupție în cadrul entităților publice, de identificare a agenților publici expuși acestor riscuri și de analiză a factorilor de risc care le generează, disponibil pe: https://cna.md/public/files/Metodologia_de_evaluare_a_riscurilor.pdf, accesat la 10.03.2021
54. Ordinul ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, nr. 22 din 3 martie 2014, privind aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova. În: *Monitorul Oficial al RM, nr. 120-126 art.670 din 23.05.2014*, disponibil pe www.legis.md, accesat la 13.03.2021
55. POPA, V., MUNTEANU, Ig., IZDEBSCHI, N., CUHAL, I. Corupția politică: context și semnificații, Editura Cartier SRL, Chișinău, 2001, ISBN: 9975-79-137-9
56. Raport anual al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, anul 2017, disponibil pe: <http://spcsb.cna.md/storage/reports/October2019/fyu2UwpDpM7VrjDCaXLI.pdf>, accesat la 04.08.2020
57. Raport de evaluare a implementării strategiei de consolidare instituțională a Centrului Național Anticorupție din 2014, disponibil pe <https://cna.md>, accesat la 02.06.2020
58. Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pentru perioada 2014-2015, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 25.02.2019
59. Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pentru perioada 2016, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 25.02.2019
60. Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pentru perioada 2017, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 25.02.2019
61. Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pentru perioada 2018, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020
62. Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pentru perioada 2019, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.03.2020
63. SEBE, M., Despre intelligence. București: Revista Română de Studii de Intelligence nr.1-2/decembrie 2009, p.17
64. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 21.09.2020, disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20096512-12-1-11082020&type=Any&apply_filter=1
65. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 18.12.2020, disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=12-1-9208-18022019&type=Any&apply_filter=1
66. Sentința Judecătorei Drochia, sediul Central din 09.10.2020, disponibilă pe: https://jdr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=26-1-2273-21042018&type=Any&apply_filter=1

67. Sentința Judecătorei Strășeni, sediul Central din 27.11.2020, disponibilă pe: https://jst.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=48-1-5756-27112017&type=Any&apply_filter=1
68. Sentința Judecătorei Soroca din 02.12.2020, disponibilă pe: https://jsr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20101060-46-1-20082020&type=Any&apply_filter=1
69. STANCU, E. Tratat de Criminalistică, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, p.33, 744 p., ISBN: 978-973-127-008-1
70. Studiul analitic privind fenomenul corupției în administrația publică locală din Republica Moldova, Chișinău, 2015, 18 p., disponibil pe: www.cna.md, accesat la 21.03.2020
71. Studiul analitic “Percheziția – mijloc de acumulare a probelor de către agenții constatatori în procesul contravențional, vulnerabilități și riscuri”, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020
72. Studiul analitic privind deficiențele înregistrate în cadrul sistemului de repartizare aleatorie a dosarelor „Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD)”, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020
73. Studiul analitic privind fenomenul corupției în administrația publică locală din RM, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020
74. Studiul privind activitatea Î.S. “Aeroportul Internațional Liber Mărculești” în perioada 2009-2015, disponibil pe: https://cna.md/public/files/studiu_ailm.pdf, accesat la 04.11.2020
75. Studiul privind dosarele de corupție arhivate în instanțele de judecată în perioada 01.01.2010-30.06.2012, Direcția Analitică a Centrului Național Anticorupție, Chișinău, 2013, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 18.09.2018
76. Studiul privind profilul infractorului pe cazurile de corupție din analiza sentințelor pe dosarele de corupție pe anul 2018, disponibil pe: www.cna.md, accesat la 10.11.2020
77. SULTĂNESCU C., Trend impact analysis, În: Revista Intelligence, Editura Serviciului Român de Informații, martie 2013, disponibil pe: <http://intelligence.sri.ro/trend-impact-analysis/>, accesat la 08.02.2018
78. **TALMACI, F.** Activitatea analitică ca atribuție a Centrului Național Anticorupție: concept și afirmare în calitate de instrument anticorupție. În: *Revista științifică internațională Supremația Dreptului*, nr.4, anul 4, 2019, p.67, ISSN:2345-1971
79. **TALMACI, F.** Analiza operațională în investigarea infracțiunilor de corupție. În: *„Cercetări științifice actuale în lumea modernă”, Conferință științifică internațională din 26-27 februarie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), Revista de culegeri ale conferinței, ediția 2 (70), partea 9, p.92, februarie 2021, ISSN: 2524-0986*, disponibil pe: www.iscence.in.ua, accesat la 10.03.2021
80. **TALMACI, F.** Analiza strategică: concept și semnificație în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. În: *„Cercetări științifice actuale în lumea modernă”, Conferință științifică internațională din 26 -27 martie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), Revista de culegeri ale conferinței, ediția 3 (71), partea 3, p.6, martie 2021, ISSN: 2524-0986*, disponibil pe: www.iscence.in.ua, accesat la 10.04.2021
81. **TALMACI, F.** Aplicațiile software utilizate în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție. În: *Tendențele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării. Conferință internațională științifico-practică din 31 august 2020, or. Pereiaslav*

- (Ucraina), *Culegere de publicații ale conferinței, august 2020, ediția 62, p.73*, disponibil pe: [https://confscientific.webnode.com.ua/_files/200000359-5d8a85d8ab/%2062%20\(1\)-2.pdf](https://confscientific.webnode.com.ua/_files/200000359-5d8a85d8ab/%2062%20(1)-2.pdf),
82. **TALMACI, F.** Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție. În: *Revista științifico-practică "Legea și Viața", martie 2019, p.20, ISSN: 1810-309X*
 83. **TALMACI, F.** Instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. Experiența internațională și a Republicii Moldova. În: *Revista Națională de Drept, nr.7-9 (237-239), 2020, p.69, ISSN: 1811-0770*
 84. **TALMACI, F.** Metodele de analiză a informației utilizate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. În: *Tendențele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării. Conferință internațională științifico-practică din 31 iulie 2020, or. Pereiaslav (Ucraina), Culegere ale publicațiilor științifice, ediția 61, iulie 2020, p.55*, disponibil pe: https://confscientific.webnode.com.ua/_files/200000355-b2391b2394/%2061-9.pdf
 85. **TALMACI, F.** Noțiuni generale și scurt istoric privind activitatea analitică în investigarea și prevenirea infracțiunilor. În: *Revista Națională de Drept, nr.10-12 (240-242), anul 21 (2020), p.63, ISSN: 1811-0770*
 86. **TALMACI, F.** Sursele de informații cu semnificație criminalistică în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. În: *Revista Națională de Drept, nr.1-3 (231-233), 2020, p.134, ISSN: 1811-0770*
 87. **TALMACI, F.** Obiective de dezvoltare ale activității analitice în investigarea infracțiunilor de corupție. În: *Revista Națională de Drept, nr.1 (243), anul 22 (2021), p.31, ISSN: 1811-0770*
 88. **ZAMFIRESCU, N.S.** Terminologia operațiunilor investigației criminale (II), *Revista Universul Juridic*, nr. 5/2019, disponibil pe: <https://lege5.ro/Gratuit/gmztanrvge3q/terminologia-operatiunilor-investigatiei-criminale-ii>, accesat la 18.11.2020

II. Surse bibliografice în limba engleză

89. **BERKOWITZ, B., GOODMAN, A.** Best Truth – Intelligence in the Information Age, Yale University Press, New Haven, 2002, 224 p., ISBN: 978-0300093971
90. **BOBA, R.** Introductory Guide to Crime Analysis and Mapping, US, Department of Justice, 2001, 74 p., disponibil pe: <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-w0273-pub.pdf>, accesat la 20.10.2020
91. **BOBA, R.**, Crime Analysis and Crime Mapping, 4th Edition, 2005, Sage Publications, 150 p., ISBN: 978-1-5063-3103-4
92. **BADALAMENTE, R., GREITZER, F.** Top ten needs for intelligence analysis tool development. Proceedings of the 2005 International Conference on Intelligence Analysis, disponibil pe: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=C13B38A25BD3B37F1A63F7DCEADF6A3A?doi=10.1.1.533.6830&rep=rep1&type=pdf>, accesat 22.09.2020
93. Directiva Inspire a Comisiei UE, disponibil pe: <https://inspire.ec.europa.eu/>, accesat la 29.09.2020
94. Criminal Intelligence, Manual for Analysts, Office on drugs and crime, United Nations, New York, 2011, <https://www.unodc.org/>, accesat la 10.09.2020

95. Comunicarea Comisiei Europene nr.429 din 16.06.2004, disponibil pe: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0429:FIN:EN:PDF>, accesat 26.02.2021
96. GIROD, R.J., Advanced Criminal Investigations and Intelligence, Operations Tradecraft Methods, Practices, Tactics, and Techniques, 1st Edition, CRC Press, Inc., FL, United States, 2014, p.202, 564 p., ISBN: 9780367670146
97. GOTTLIEB, S., ARENBERG, Sh. Crime Analysis: From Concept to Reality, Office of Criminal Justice Planning Edition, 1991, disponibil pe: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/137374NCJRS.pdf>, accesat la 13.03.2021
98. GRANA, G., WINDELL, J. Crime and intelligence analysis: an integrated real-time approach, Boca Raton, FL, CRC Press, 2017, 377 p., ISBN: 978-1498751728
99. HEUER, R. Structured analytic techniques for intelligence analysis, CQ Press, Washington, 2010, 343 p., ISBN: 978-1608710188
100. HOFFMAN, B. Red Teaming: How Your Business Can Conquer the Competition by Challenging Everything, Crown business, 2017, ISBN: 9781101905982
101. KENT, S. Strategic Intelligence for American Foreign Policy, Princeton University, Archon Books Hamden, Connecticut, 1965, 226 p.
102. KLITGAARD, R., MACLEAN-ABAROUA, R., PARRIS, L. Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention World Bank Publications, US, 2000, 176 p., ISBN: 978-0821346006
103. National Intelligence Model, disponibil pe: <https://netpol.org/wp-content/uploads/2014/06/National-Intelligence-Model.pdf>, accesat la 14.09.2020
104. NEWBURN, T., WILLIAMSON, T., WRIGHT A. Handbook of Criminal Investigation, Willan, 2007, 701 p., ISBN 9781843921882
105. OSBORN, A. F. Applied Imagination: principles and procedures of creative thinking. New York Charles Scribner's Sons, 1953.
106. OSCE Guidebook Intelligence-Led Policing, OSCE Secretariat Transnational Threats Department Strategic Police Matters Unit, Vienna, 2017, disponibil pe: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/3/327476.pdf>, accesat la 22.10.2020
107. Programul Integrat de Urmărire Penală al Departamentului de Stat al SUA, disponibil pe: <https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=98349>, accesat la 08.09.2020
108. RATCLIFFE, J. Intelligence-Led Policing, 2nd Edition, Routledge, New York, 2016, 234 p., ISBN: 978-1138859012
109. RATCLIFFE, J. Intelligence-Led Policing, Willan Publishing, UK, 2008, 288 p., ISBN: 978-1-843923398
110. RIBAU, O., BAYLON, A., ROUX, C., DELÉMONT, O., LOCK, E., ZINGG, C., MARGOT, P. Intelligence-led crime scene processing. Part I: Forensic intelligence, Forensic science international 195 (1-3), 2010, p.15, disponibil pe: <https://www.sciencedirect.com/journal/forensic-science-international/vol/195/issue/1>, accesat la 20.11.2020
111. RUSSELL, R. Sharpening Strategic Intelligence – Why the CIA Gets it Wrong and What Needs to be Done to Get it Right, Cambridge University Press, 2007, 228 p., ISBN: 9780521878159

112. The global programme against corruption un anti-corruption toolkit, 2nd Edition, UN Office on Drugs and Crime, Vienna, February 2004, https://www.unodc.org/documents/corruption/Toolkit_ed2.pdf
113. VELLANI, K., NAHOUN, J. Applied Crime Analysis. Boston: Butterworth-Heinemann, 2001, 144 p., ISBN: 9780750672955

III. Surse bibliografice în limba rusă

114. АВЕРЬЯНОВА, Т. и др. Криминалистика, 2-е изд., НОРМА, Москва, 2005, 973 с., ISBN: 5-89123-302-9
115. АНУФРИЕВА, Е. Особенности методики предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коррупционных преступлениях, совершаемых сотрудниками ОВД: монография, Новосибирск: Издательство НГТУ, 2014, 239 с. оперативно-розыскной деятельности: учеб. пособие, М., Юрлитинформ, 2010, disponibil pe: <https://in.b-ok.as/book/2959780/223637>, accesat la 13.03.2021
116. БАСАЛАЕВ, А., ГУНЯЕВ, В. Криминалистическая характеристика преступлений: Общее понятие и практическое значение. Методика расследования преступлений: Общие положения. Москва, 1976.
117. БЕЛКИН, Р. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики, Москва, Норма, 2001, 240 с.
118. БЕЛКИН, Р. Курс криминалистики. Криминалистические средства, приемы и рекомендации. Москва, Юристъ, 1997
119. БУГЕЛЬ, Н. Основы управления в органах внутренних дел: учебник, Москва, 2009, 239 с., disponibil pe: <https://ur.b-ok.com/book/3115412/adce5a>, accesat 13.03.2021
120. ВАСИЛЬЕВ, А., ЯБЛОКОВ, Н. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. Москва, 1984
121. ГЕОРГИЦЭ, М., Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования. Монография. Кишинэу, Молдавский Госуниверситет – Иститут Реальных Наук, 1998, 271 с.
122. ГЕРАСИМОВ, И. Методика расследования преступлений: Общие положения. Криминалистическая характеристика преступлений в методике расследования. Москва, 1976
123. ГРИБ, В., Противодействие организованной преступности. М., Учебное пособие для ВУЗов, Изд. Инфра-М, 2001, 79 с., ISBN: 5-16-000810-1, disponibil pe: <https://www.books.ru/maker/infra-m-33/>, accesat la 08.04.2020
124. ГУНДАРОВ, А., КОЛЕСОВА, Т., МАКСИМЕНКО, А. Международный опыт организации информационно-аналитической деятельности в правоохранительной системе. În: Научно-теоретический и информационно-методический журнал Юристъ-Правоведъ, 2017, № 1 (80), г. Ростов-на-Дону, 167 с., disponibil pe: <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnyy-opyt-organizatsii-informatsionno-analiticheskoy-deyatelnosti-v-pravoohranitelnoy-sisteme>, accesat la 29.04.2020
125. ЕРМОЛОВИЧ, В. Криминалистическая характеристика преступлений, Изд. «АМАЛФЕЯ», Минск, 2001

126. ЗЕЛЕНСКИЙ, В. Основные положения организации расследования преступлений, Учебное пособие, Краснодар, 2012, 160 с., disponibil pe: <http://netprava.ru/ek/b43/>, accesat la 13.03.2021
127. ИЩЕНКО, Е.П., Криминалистика и новые информационные технологии, Вестник криминалистики. 3(31), 2009
128. КАЗАНЦЕВ, Д. Особенности предварительного расследования и судебного разбирательства по делам о коммерческом подкупе, дис. канд. юрид. наук. Томск, 2010, 209 с.
129. КЛИМОВ, И., КУЗМИН, Н., ТАИРОВ, А. Информационно-аналитическое обеспечение предупреждения, выявления, раскрытия и расследования коррупционных преступлений, Статья, Вестник Московского университета МВД России, № 6 / 2013, с. 176
130. КОСТЮК, И. Административно-правовые и организационные основы информационного обеспечения деятельности органов внутренних дел, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Всероссийский научно-исследовательский институт МВД Р.Ф., Москва, 2014, с.137
131. КУБОВ, Р. Информационно-аналитическое и методическое обеспечение уголовной политики в сфере противодействия организованным формам преступной деятельности // Рос, следователь. 2008. № 17
132. КУЗНЕЦОВ, И. Информация: сбор, защита, анализ. Учебник по информационно-аналитической работе, ООО Изд-во Яуза, Москва, 2001, 320 с., ISBN: 5-8153-0215-5
133. КУЗНЕЦОВ, И. Учебник по информационно-аналитической работе, ООО Изд-во Яуза, Москва, 2001, 320 с., ISBN: 5-8153-0215-5
134. КУРНОСОВ, Ю. Алгебра аналитики. Секреты мастерства в аналитической работе, Русаки, Москва, 2015, 470 с., ISBN: 978-5-93347-444-9
135. КУРНОСОВ, Ю. Аналитика и разведка. Размышления профессионала, Ритм, Москва, 2019, 392 с, ISBN: 978-5-98422-356-0
136. НИСНЕВИЧ, Ю., РОЖИЧ, П. Люстрация как инструмент противодействия коррупции, Полис, Политические исследования № 1, с. 109-130, Москва, 2014
137. ОБРАЗЦОВ, В. Выявление и изобличение преступника, Москва, 1997, 336 с., ISBN: 5-7357-0167-3
138. ОБРАЗЦОВ, В. Криминалистика: Курс лекций, Москва, Юнифир, 1996, 448 с.
139. ПЛЭТТ, В. Стратегическая разведка. Основные принципы. Москва, Изд. дом Форум, 1997, с.29-30
140. ПОЛЕВОЙ, Н. Криминалистическая кибернетика, 2-е изд. Москва, Изд-во МГУ, 1989, 328 с.
141. Постановление Правительства Российской Федерации «О внесении изменений в структуру криминальной милиции» № 60 от 06.02.2003 г., disponibil pe: <http://pravo.gov.ru>, accesat la 10.03.2021
142. Постановление Правительства Российской Федерации «О подразделениях криминальной милиции» № 925 от 07.12.2000 г., disponibil pe: <http://pravo.gov.ru>, accesat la 10.03.2021

143. Приказ Министерства Внутренних Дел Российской Федерации № 33 от 21 января 2005 г. «Вопросы Главного Информационно-Аналитического Центра МВД России», disponibil pe: <https://www.alppp.ru/law/bezopasnost-i-ohrana-pravoporjadka/20/prikaz-mvd-rf-ot-21-01-2005--33.html>, accesat la 10.03.2021
144. САЛТЕВСКИЙ, М. Криминалистика. В современном изложении юристов. Х., ИМП «Рубикон», 1996, 432 с., ISBN: 966-7152-10-3
145. ФЕДУЛОВ, В. Международно-правовые аспекты защиты прав человека при автоматизированной обработке персональных данных // Вестн. Моск. гос. обл. ун-та. Сер. Юриспруденция. 2013. № 1, с.53
146. ХАЛИКОВ, А. и др. Юридическое, техническое и информационно-аналитическое обеспечение оперативно-розыскной деятельности: учеб. пособие, М., Юрлитинформ, 2010, 472 с., disponibil pe: <https://in.b-ok.as/book/2959780/223637>, accesat la 13.03.2021
147. ЧЕРНЫШОВ, В., СЫСОЕВ, Э., СЕЛЕЗНЕВ, А., ТЕРЕХОВ, А. Техникo-криминалистическое обеспечение следствия: Учебное пособие. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2005. 80 с.. 2005, <https://lawbook.online/sledstviya-obespechenie/tehniko-kriminalisticheskoe-obespechenie.html>, accesat la 04.04.2020
148. ШЕДИЙ, М. Методы научного анализа коррупционных отношений, Реферат, Управленческое консультирование № 2, 2018, с.17, disponibil pe: <https://www.acjournal.ru/jour/article/download/775/775>, accesat la 10.03.2021
149. ЩЕРБАКОВ, А. Интернет – аналитика, Поиск и оценка информации в web-ресурсах, Практическое пособие, Москва, Книжный мир, 2012, 78 с., ISBN: 978-5-8041-0569-4
150. ЯБЛОКОВ, Н., САМЫГИН, Л. Информационные основы расследования и криминалистическая характеристика преступлений. Криминалистика. Москва, БЕК, 1995
151. ЯКОВЕЦ, Е. Проблемы аналитической работы в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел: монография, Изд. дом И.И. Шумиловой, Москва, 2005, 219 с., ISBN: 978-5-89784-090-8

IV. Site-uri web și aplicații software

152. Analiza informațiilor de natură criminală conform Interpol, disponibil pe: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis>, accesat la 30.04.2020
153. ACCURINT CRIME ANALYSIS software, disponibil pe: <http://www accurint.com/workstation/>, accesat la 05.08.2020
154. ANACAPA SCIENCES Inc., disponibil pe <http://www.anacapasciences.com>, accesat la 22.09.2019
155. BEYOND 20/20 CRIME INSIGHT, aplicație software, disponibil pe <https://www.beyond2020.com/crime-insight/>, accesat la 06.08.2020
156. CASE FILE, aplicație software, disponibil pe: <https://www.maltego.com/transform-hub/casefile-entities/>, accesat la 12.08.2020
157. CHORUS ANALYZE, aplicație software, disponibil pe: <https://chorusintel.com/products/analyse/>, accesat la 07.08.2020

158. COMMANDCENTRAL ANALYTICS, aplicație software, disponibil pe: https://www.motorolasolutions.com/en_us/products, accesat la 07.08.2020
159. Commission on Accreditation for Law Enforcement Agencies, disponibil pe: <https://www.calea.org/>, accesat la 08.09.2020
160. CRIMEINFO™, aplicație software, disponibil pe: https://qed.online/wpcontent/uploads/2017/09/CrimeInfo_2017.06.23.pdf, accesat la 07.08.2020
161. DIGITAL INVESTIGATOR™ software, disponibil pe: <https://www.unisys.com/offerings/industry-solutions/public-sector-industry-solutions/justice-law-enforcement-and-border-security-solutions/digital-investigator>, accesat la 05.08.2020
162. Definiția analizei informațiilor de natură criminală în opinia experților Interpol, disponibil pe: <https://wayback.archiveit.org/all/20071005230215/http://www.interpol.int/Public/cia/default.asp>, accesat la 09.06.2020
163. FORENSIC EXPLORER, aplicație software, disponibil pe: <https://getdataforensics.com/product/forensic-explorer-fex/>, accesat la 07.08.2020
164. GEOMEDIA, aplicație software, disponibil pe: <http://www.ingr.ro/ro/rk-geomedia-NC00.html>, accesat la 03.08.2020
165. GEOSHIELD, aplicație software, disponibil pe: <https://spatialitics.com/Public-Safety>, accesat la 11.08.2020
166. GIS (Sistem Informațional Geografic), disponibil pe: <https://www.esri.ro/ro-ro/what-is-gis/overview>, accesat la 03.08.2020
167. GOCASE, aplicație software, disponibil pe: <http://gocase.unodc.org/gocase/en/about-gocase.html>, accesat la 04.08.2020
168. IBM software, disponibil pe: <https://www-01.ibm.com/common/ssi/cgi-bin/ssialias?htmlfid=897/ENUS215-275&infotype=AN&subtype=CA>, accesat la 05.08.2020
169. IBM SPSS STATISTICS, aplicație software, disponibil pe: <https://www.ibm.com/ro-en/products/spss-statistics>, accesat la 03.08.2020
170. INTEGRAPH INSIGHT EXPLORER, aplicație software, disponibil pe: www.hexagonsafetyinfrastructure.com, accesat la 11.08.2020
171. International Association of Law Enforcement Intelligence Analysts, disponibil pe: <https://www.ialeia.org/>, accesat la 08.09.2020
172. I2 ANALYST'S NOTEBOOK, aplicație software, disponibil pe: <https://www.ibm.com/us-en/>, accesat la 03.08.2020
173. LEXISNEXIS, aplicație software, disponibil pe: <https://risk.lexisnexis.com/products/community-crime-map>, accesat la 05.08.2020
174. LINX SENTINEL, aplicație software, disponibil pe: <http://rytebyteinc.com/downloads/lynx-sentinel-brochure.pdf>, accesat la 06.08.2020
175. MALTEGO, aplicație software, disponibil pe: <https://www.maltego.com/products/>, accesat la 12.08.2020
176. MICROSOFT 365, aplicație software, disponibil pe: <https://www.microsoft.com/ro-ro/microsoft-365/excel>, accesat la 27.07.2020

177. Organizații interguvernamentale anticorupție, disponibil pe: <http://www.anticorruptionday.org/actagainstcorruption/en/resources/>, accesat la 14.03.2021
178. PALANTIR LAW ENFORCEMENT, aplicație software, disponibil pe: <https://www.palantir.com/>, accesat la 04.08.2020
179. Portalul Guvernamental de Date al RM, disponibil pe <https://date.gov.md/>, accesat la 15.04.2020
180. Portalul Serviciilor Publice, disponibil pe: <https://servicii.gov.md/ServicesByAgency.aspx>, accesat la 17.06.2020
181. PREDPOL, aplicație software, disponibil pe: <https://www.predpol.com/law-enforcement/>, accesat la 11.08.2020
182. Prezentare E-Dosar, disponibil pe: <https://www.slideshare.net/livirka/prezentarea-edosar>, accesat la 30.04.2020
183. Proiectul PNUD Moldova „Consolidarea funcțiilor de prevenire și analiză a Centrului Național de Anticorupție”, disponibil pe: <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/strengthening-the-corruption-prevention-and-analysis-functions-o.html>, accesat la 02.06.2020
184. RESPONDER, aplicație software, disponibil pe: <https://agencies.relayapp.com/platform-features/>, accesat la 11.08.2020
185. Studii analitice ale CNA, disponibil pe: <https://cna.md/pageview.php?l=ro&idc=74&t=/Studii-si-analize/Analyze-strategice-sectoriale&>, accesat la 25.02.2019
186. Structura organizatorică a Serviciului Vamal al RM, disponibil pe: <https://customs.gov.md/ro/articles/directia-analiza-riscurilor>, accesat la 18.11.2020
187. Seminar desfășurat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, disponibil pe <https://www.oecd.org/corruption/acn/48621940.pdf>, 1 p., accesat la 07.05.2020
188. SHOTSPOTTER, aplicație software, disponibil pe <https://www.shotspotter.com>, accesat la 06.08.2020
189. Site-ul Asociației internaționale a analiștilor de informații de natură criminală, disponibil pe: <https://iaca.net/about-the-iaca>, accesat la 17.06.2020
190. Site-ul OPEN GEOSPATIAL CONSORTIUM, disponibil pe: <https://www.opengeospatial.org/>, accesat la 20.09.2020
191. Site-ul INTERPOL, Criminal Intelligence Analysis, disponibil pe: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis>, accesat la 08.07.2020
192. Site-ul INTERPOL, definiția analizei de intelligence în viziunea membrilor INTERPOL din 1992, disponibil pe: <https://wayback.archiveit.org/all/20071005230215/http://www.interpol.int/Public/cia/default.asp>, accesat la 26.02.2020
193. Site-ul Organizației Națiunilor Unite, disponibil pe: <https://www.un.org/ru/sections/what-we-do/index.html>, accesat la 14.03.2021
194. TABLEAU, aplicație software, disponibil pe: <https://www.tableau.com/>, accesat la 12.08.2020

195. VERISK CRIME ANALYTICS, aplicație software, disponibil pe: www.verisk.com, accesat la 11.08.2020
196. VERITONE IDENTIFY, aplicație software, disponibil pe: <http://veritone.com/>, accesat la 11.08.2020
197. VISALLO, aplicație software, disponibil pe: <https://www.visallo.com/>, accesat la 11.08.2020
198. WYNYARD ADVANCED CRIME ANALYTICS, aplicație software, disponibil pe: <https://wynyardgroup.com/>, accesat la 11.08.2020

ANEXE

Anexa nr.1. Date privind realizarea analizelor operaționale în cadrul cauzelor penale

(scrisoarea CNA nr.15/4645 din 14.07.2021)

I. DATE STATISTICE PRIVIND REALIZAREA ANALIZELOR OPERAȚIONALE ÎN CADRUL CAUZELOR PENALE

În perioada anilor 2016-2020, Direcția Analitică din cadrul Centrului Național Anticorupție a realizat în total 1702 rapoarte de analiză operațională, dintre care 1043 în cadrul cauzelor penale, la solicitarea Direcției Generale Urmărire Penală a CNA și a Procuraturii Anticorupție, conform datelor din următorul tabel.

Figura A 1.1. Date statistice pe anii 2016 - 2020 privind realizarea analizelor operaționale în cadrul cauzelor penale

Anul	Nr. total de analize operaționale realizate	Nr. de analize operaționale realizate în cadrul cauzelor penale
2016	187	112
2017	317	189
2018	357	242
2019	425	274
2020	416	226
Total	1702	1043

II. SPEȚE PRACTICE

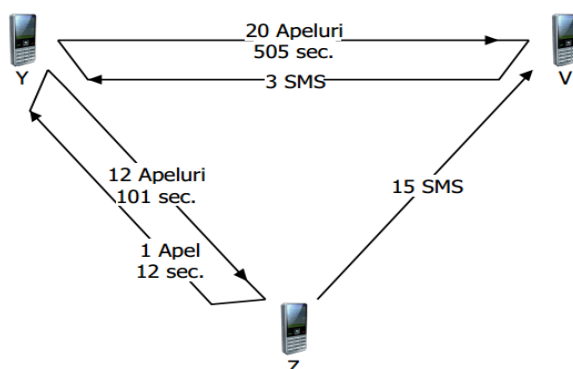
ANALIZE OPERAȚIONALE PRIVIND STABILIREA RELAȚIILOR SAU A CONEXIUNILOR TELEFONICE

1. Analiza operațională a conexiunilor telefonice în cadrul cauzei penale 2020970214

Urmarea analizei descifrărilor convorbirilor telefonice dintre cartela SIM cu numărul x utilizată de cet. SV, cartela SIM cu numărul y utilizată de cet. SP și cartela SIM cu numărul z utilizată de cet. MG, pentru perioada de timp vizată, au fost identificate convorbirile telefonice comune dintre abonații cartelelor SIM cu numerele cartelelor SIM, cu numerele x, y și z, dintre care 33 de apeluri cu durată totală de 618 secunde și 18 SMS-uri.

Rezultatele analizei au contribuit la stabilirea prezenței relațiilor dintre figuranți și vinovăției cet. MG în comiterea infracțiunii de trafic de influență, infracțiune prevăzută de art. 326 al.1 CP.

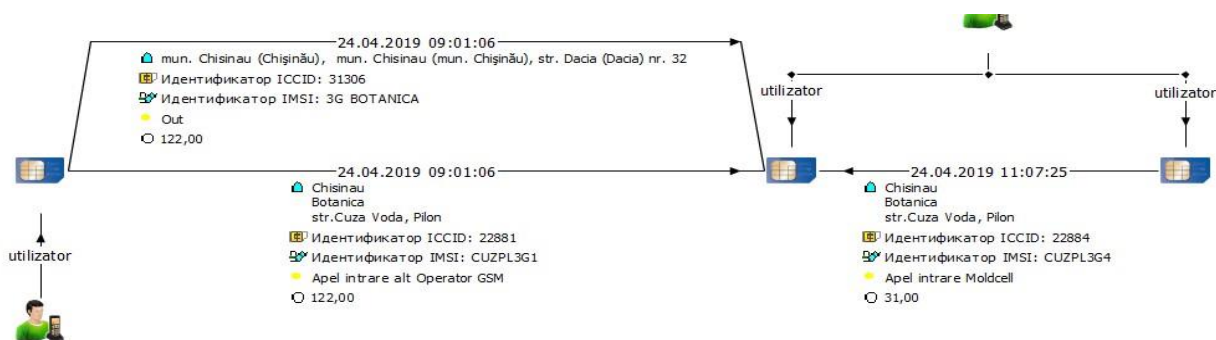
Figura A 1.2. Diagrama conexiunilor de apeluri

2. Analiza operațională a conexiunilor telefonice și stabilirii locației în cadrul cauzei penale 2018978341

Ca rezultat al analizei informației conform descifrărilor convorbirilor telefonice ridicate de pe numerele de IMEI, a cartelelor SIM utilizate de figuranți, au fost constatate conexiuni directe la data de 24.04.2019, între cartelele SIM cu numerele x (utilizator MO) și y (CL). Rezultatele date au contribuit la stabilirea prezenței relațiilor dintre figuranți și a locației acestora în momentul comiterii infracțiunii. Ulterior a fost demonstrată vinovăția cet. MG în comiterea infracțiunii de trafic de influență.

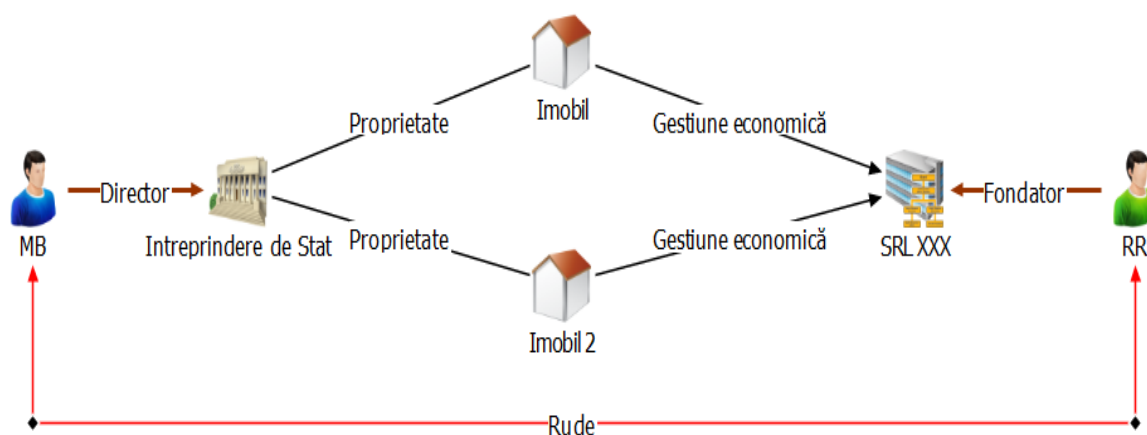
Figura A 1.3. Diagrama conexiunilor de apeluri și a locațiilor figuranților

3. Analiza operațională a relațiilor în cadrul cauzei penale nr. 2014018041

Urmare a efectuării analizei operaționale privind activitatea economico-financiară a unei Întreprinderi de Stat și relațiilor economice cu un agent economic, în perioada anilor 2010 - 2018, s-au stabilit relații de rudenie și afaceri dintre factorii de decizie a companiei și Întreprinderii de Stat. Factorii de decizie a Întreprinderii de Stat au oferit abuziv două imobile în gestiune economică unei companii gestionate de persoane apropiate. Ulterior a fost demonstrată vinovăția cet. BM în comiterea infracțiunii de trafic de influență, prevăzut de art. 326 al. 2 CP.

Figura A 1.4. Diagrama relațională

ANALIZE OPERAȚIONALE PRIVIND STABILIREA BUNURILOR DOBÂNDITE CA URMARE A COMITERII INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

4. Analiza operațională privind stabilirea bunurilor obținute în urma comiterii unei infrațiuni de corupție, în cadrul cauzei penale 2015978033.

În cadrul analizei activității unor companii și persoane fizice, s-au stabilit următoarele aspecte. În perioada anilor 2015-2018, SRL "IJ", fondată și administrată de cet. CA, a obținut un venit total de 6 000 892 de lei și un profit total de 5 654 000 lei. Întreprinderea nu are niciun angajat, cu excepția administratorului, iar în perioada anilor 2015-2018, a efectuat livrări de mărfuri/bunuri/servicii în bază de factură fiscală doar către BC "X" S.A., în sumă totală de 7 443 000 lei și procurări în sumă totală de 679 123 lei.

Relațiile stabilite între subiecții analizei sunt relații de rudenie, de muncă, de afaceri, de prietenie și colegialitate. Astfel, s-au stabilit relații de rudenie între executorul judecătoresc CB și administratorul autorizat VB (care activa la BC "X" S.A.), care sunt frați, având viza de reședință la aceeași adresă în mun. Chișinău. Totodată, la o adresă învecinată acestora se află viza de reședință a cet. CA, acesta din urmă fiind la fel administrator autorizat. Relațiile de afaceri dintre cet. CA și VB vizează inclusiv întreprinderea vizată în raport - SRL "IJ", unde cet. VB a deținut calitatea de co-fondator în perioada anilor 2011-2014.

Mijloacele financiare obținute ca profit de către SRL "IJ" 5 654 000 lei au rezultat din acțiunile ilegale comise de persoanele figurante, fiind găsite vinovate de luare de mită art. 333 al. 2 CP și trafic de influență art. 326 al. 1 CP.

5. Analiza operațională privind stabilirea bunurilor obținute în urma comiterii unei infracțiuni de corupție, în cadrul cauzei penale nr. 2016970177.

În urma analizei activității unui grup de funcționari (șefi de direcții) și companii care au câștigat contracte de achiziții publice de la administrațiile publice locale, s-a stabilit că, în urma favorizării agenților economici, un funcționar (șef de direcție) a obținut indirect un bun imobil, înregistrat pe numele părinților acestuia.

Astfel, cet. GM, în complicitate cu factorii de decizie ai SRL CC, cu factorii de decizie ai SRL FF și membrii grupului de lucru ai comisiei de licitație a unei Primării, au concertat un concurs de achiziții a unor servicii în sumă de 24 mil.lei.

Concomitent, s-a stabilit că părinții cet. GM au dobândit: în septembrie 2015, ½ cotă-parte dintr-un imobil situat în mun. Chișinău, împreună cu cet. TA, fondator al SRL "PD", unde GM a fost anterior co-fondator și administrator; în decembrie 2014 de la SRL "FF" 4 construcții nefinalizate, cu suprafața totală de 871.4 m.p., situate în mun. Chișinău, care ulterior au fost sechestrate.

Ca rezultat al investigațiilor, cet. GM a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii de trafic de influență cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari, infracțiune prevăzută de art. 326 al.3 C.P.

ANALIZE OPERAȚIONALE PRIVIND STABILIREA MODULUI DE COMITERE A INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

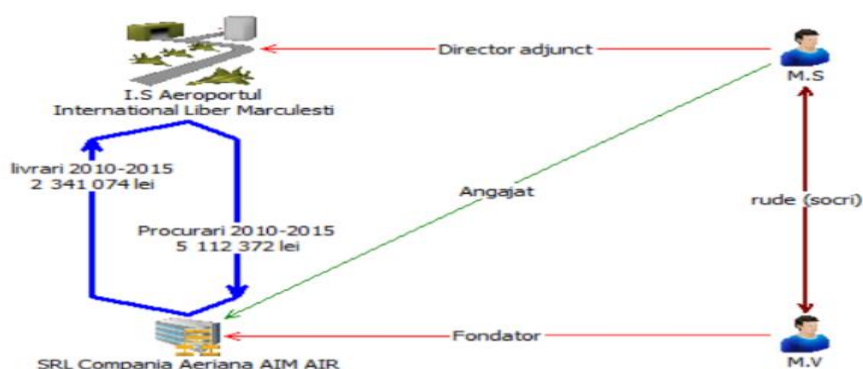
6. Analiza operațională privind activitatea Î.S. Aeroportul Internațional Liber Mărculești în perioada anilor 2009-2015

În urma analizei datelor din mai multe sisteme informaționale și surse deschise, s-a stabilit că în perioada anilor 2009-2015, managementul Aeroportului Internațional Mărculești a fost unul defectuos, soldat cu descreșterea semnificativă a rezultatelor activității economico-financiare.

Tendința respectiva s-a înregistrat odată cu darea bunurilor imobile în locațiune rezidenților Zonei Economice Libere, care a fost instituită pe teritoriul Aeroportului. Astfel, 84% din bunurile imobile ale acestuia au fost date în locațiune firmelor rezidente, fondate și gestionate de rudele factorilor de decizie ai acestuia. În medie, mărimea plății anuale pentru locațiune a constituit 60 lei/m.p. de încăpere sau 200 lei/ari de teren.

Pe marginea aspectelor date, Centrul a inițiat examinarea acțiunilor factorilor de decizie ai Î.S. Aeroportul Internațional Liber Mărculești, sub aspectul legislației penale. Totodată, în urma sesizării Agenției Naționale de Integritate, a fost constatată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către factorii de decizie ai Aeroportului prin nedeclararea în termenul și modul stabilite despre conflictele de interese.

Figura A 1.5. Diagrama legăturilor

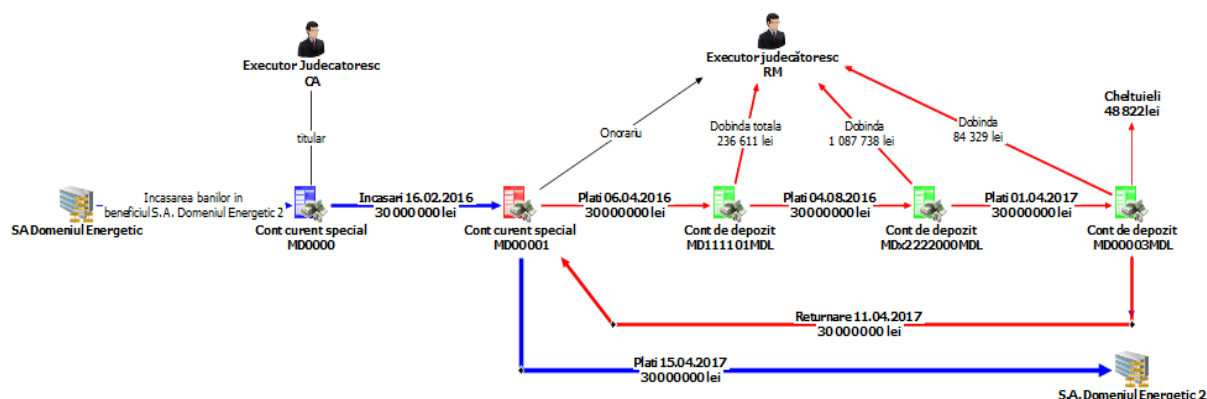
ANALIZE OPERAȚIONALE PRIVIND STABILIREA TRANZACȚIILOR FINANCIARE ÎN TIMP ȘI MODUL DE COMITERE A INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

7. Analiza operațională privind tranzacțiile financiare

În cadrul analizei au fost analizate tranzacțiile financiar-bancare a doi executori judecătorești, care au influențat intenționat netransferarea la timp a 30 mil.lei, încasați pe conturile bancare speciale în beneficiul unei Societăți pe Acțiuni din domeniul energetic, în baza titlului executoriu.

Astfel, s-a stabilit că în perioada anilor 06.04.2016 - 15.04.2017, mijloacele bănești încasate de la SA 1 din domeniul energetic în beneficiul SA 2 din domeniul energetic în sumă de **30 000 000 lei**, au fost depuse repetat de către executorul judecătoresc cet. RM, în complicitate cu executorul judecătoresc cet. CA, în trei conturi de depozit deschise la băncile comerciale. Ca rezultat, au fost obținute mijloace bănești sub formă de dobânzi bancare, iar ulterior sub formă de dividende în sumă totală de **1 457 500 lei**.

Figura A 1.6. Diagrama relațională și a tranzacțiilor financiare

ANALIZE OPERAȚIONALE PRIVIND STABILIREA MODULUI DE COMITERE A INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

8. Analiza operațională privind stabilirea cazurilor de organizare ilegală a concursurilor de achiziție publică de către autoritățile publice locale, prin divizarea acestora în scopul micșorării artificiale a pragului financiar și aplicarea ulterioară a procedurii „achizițiilor de valoare mică”.

Conform Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 665 din 27 mai 2016, achizițiile publice de valoare mică reprezintă contractele de achiziții publice, planificate și încheiate de către autoritățile contractante, a căror valoare estimativă, fără taxa pe valoarea adăugată, nu depășește 80 000 de lei pentru bunuri și servicii și 100 000 de lei pentru lucrări.

De asemenea, este specificat faptul că, la realizarea achizițiilor publice de valoare mică, autoritatea contractantă asigură utilizarea eficientă a resurselor financiare, transparența, obiectivitatea și imparțialitatea procesului de achiziție și încrederea publică față de acesta. Nu se permite divizarea achizițiilor planificate de bunuri, de lucrări și servicii în scopul evitării procedurii de achiziție publică stabilite de legislația cu incidență în domeniul achizițiilor publice.

Astfel, în scopul stabilirii contractelor de valoare mică „pentru lucrări de reparații”, în cadrul analizei au fost selectate întreprinderile care au beneficiat de plăți trezoreriale pentru lucrări de reparații de la APL, al căror quantum unic nu au depășit suma de 120 000 de lei (inclusiv TVA). Ulterior, întreprinderile selectate au fost contrapuse cu datele publicate în SIA „RSAP” pe portalul „tender.gov.md”, în scopul excluderii celor care au fost desemnate câștigătoare la procedurile de achiziții publice organizate de APL.

În urma analizei datelor, s-au stabilit cazuri în care persoanele juridice au beneficiat de plăți segmentate cu valoare de până la 120 000 de lei per plată și care nu au înregistrat, în perioada anilor 2019-2020, careva contrate de achiziții publice în SIA „RSAP”, de la APL și subdiviziunile sectoriale. Cele menționate denotă ipoteza că factorii de decizie din cadrul APL și subdiviziunile sectoriale au divizat achizițiile de servicii de reparație în mai multe contracte de valoare mică (până la 100 de mii lei fără TVA), în scopul evitării procedurilor de achiziție publică, stabilite de legislație.

Drept rezultat, au fost stabilite 13 persoane juridice care au beneficiat de cele mai multe contracte de valoare mică pentru prestarea serviciilor de reparație.

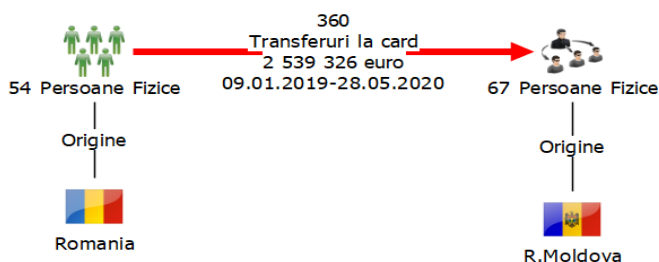
Concomitent, în urma analizei procesului de achiziționare a lucrărilor de reparație, efectuate de către APL și subdiviziunile sectoriale, s-a constatat că cel mai frecvent este utilizată metoda „cererea de ofertă” pentru achiziționarea lucrărilor, care, de obicei, sunt până la 200 000 de lei, pentru a evita publicarea anticipată a anunțului de participare în Buletinul achizițiilor publice, suplimentar și pe pagina web a autorității contractante, împreună cu caietul de sarcini,

conform prevederilor p. 63 al Regulamentului privind achizițiile publice de lucrări, aprobat prin H.G. nr. 669 din 27.05.2016. Astfel, factorii de decizie au posibilitatea de a transmite invitația de participare la concurs (nepublicată) doar unui grup restrâns de operatori (necesitatea fiind de doar 3 oferte, prezentate în timp de 12 zile).

9. Analiza operațională privind tranzacțiile financiare efectuate de persoane fizice străine cu utilizarea ilegală a conturilor bancare de card care aparțin persoanelor fizice din RM

În urma analizei datelor privind tranzacțiile financiare de pe conturile bancare, prezentate de solicitant, s-a stabilit că 67 de persoane fizice origine din RM au primit în conturile de card **2 500 000 de euro**, în urma a 360 de transferuri bănești, de la 54 de persoane fizice străine de pe teritoriul României.

Figura A 1.7. Diagrama tranzacțiilor financiare

Urmare a analizei cronologice a transferurilor, în conturile de card deținute de cet. RM, s-a stabilit că majoritatea acestora au fost efectuate în anumite perioade scurte (o lună) cu utilizarea aceluiși card bancar (1-10 transferuri per card bancar), ulterior transferurile erau efectuate pe alt cont de card.

Majoritatea eliberărilor numerice din conturile de card (în special cele efectuate în statele UE) au fost efectuate la scurt timp de la primirea acestora în cont.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, Talmaci Francisco, student-doctorand al Școlii Doctorale în Drept, Științe Politice și Administrative a Consorțiului Instituțiilor de Învățământ Academia de Studii Economice a Moldovei și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „C. Stere”, specialitatea 554.04 Criminalistică, expertiză judiciară și investigații operative, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Francisco Talmaci

18.01.2022

CV-UL AUTORULUI

Numele și prenumele: Talmaci Francisco

Cetățenia: Republicii Moldova

STUDII

- 2016-2020, Studii de doctorat, Școala Doctorală în Drept, Științe Politice și Administrative a Consorțiului Instituțiilor de Învățământ Academia de Studii Economice a Moldovei și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „C. Stere”, specialitatea 554.04 - criminalistică, expertiză judiciară și investigații operative;
- 2006-2007, Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, studii de master, magistrul în drept internațional;
- 1993-1998, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, studii superioare juridice, specialitatea – activitatea specială de investigații, licențiat în drept.

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

- august 2021– prezent, director adjunct al Agenției Servicii Publice;
- noiembrie 2019– ianuarie 2020, șef al Direcției Securitate, Agenția Servicii Publice;
- decembrie 2016–septembrie 2019, șef al Direcției sinteză, asistență juridică și control al Inspecției Financiare, Ministerul Finanțelor;
- octombrie 2014–decembrie 2016, șef al Direcției Generale Analitice a Centrului Național Anticorupție;
- 2012–octombrie 2014, șef adjunct al Direcției Analitice a Centrului Național Anticorupție;
- iunie 2004–2012, șef de secție, șef al Direcției generale combaterea crimelor economice a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției;
- mai 2003–iunie 2004, șef adjunct de secție a Direcției Generale Anticorupție a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției;
- iulie 2002–mai 2003, inspector superior al Direcției Investigații Operative a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției;
- iulie 1998–iulie 2002, inspector, inspector superior al secției poliției economice a Comisariatului de Poliție s. Buiucani, mun. Chișinău

FORMARE PROFESIONALĂ OPTIONALĂ

- august 2016, Anti Crime Academy, Netherlands, stagiul profesional “Open Source & Social Media Intelligence”;
- iunie 2016, Serviciul Special de Investigații al Republicii Lituania, or. Vilnius, stagiul profesional „Analiza informațiilor în prevenirea și combaterea corupției”;
- noiembrie – decembrie 2015, Oficiul European de Luptă Anti-Fraudă (OLAF), or. Bruxelles, Belgia, stagiul profesional “Bunele practici implementate de Uniunea Europeană în domeniul analizei de informații cu privire la fraudarea fondurilor europene”;
- decembrie 2013, Procuratura pentru Combaterea Corupției și Crimei Organizate (USKOK), or. Zagreb, Croația, stagiul profesional „Metode și tehnici de analiză a corupției”;

- februarie-martie 2013, Academia de poliție din or. Szczytno, Polonia, stagiul profesional "Analiza informațiilor de natură criminală și utilizarea softului Analyst's Notebook 8";
- octombrie 2008, Academia de Securitate Economică a Ministerului Afacerilor Interne al Federației Ruse, or. Moscova, stagiul profesional "Tehnici privind combaterea evaziunii fiscale";
- octombrie 2007, Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, curs de perfecționare "Management și planificare strategică"
- iulie 2006, Curs de instruire "IT & Security Process Hacking Technique Program", or. Cairo, Republica Arabă a Egiptului

PARTICIPĂRI LA FORURI ȘTIINȚIFICE: Conferința Internațională Anticorupție „Recuperarea bunurilor provenite din infracțiune” (IAACA), iunie 2012 (or. Dalian, Republica Populară Chineză); Conferință internațională științifico-practică „*Tendențele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării*”, ediția 61, 31 iulie 2020 (or. Pereiaslav, Ucraina); Conferință internațională științifico-practică „*Tendențele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării*”, ediția 62, 31 august 2020 (or. Pereiaslav, Ucraina); Conferință științifică internațională „*Cercetări științifice actuale în lumea modernă*”, 26-27 februarie 2021 (or. Pereiaslav, Ucraina); Conferință științifică internațională „*Cercetări științifice actuale în lumea modernă*”, 26-27 martie 2021 (or. Pereiaslav, Ucraina).

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE:

1. TALMACI, F. Activitatea analitică ca atribuție a Centrului Național Anticorupție: concept și afirmare în calitate de instrument anticorupție. În: *Revista științifică internațională Supremația Dreptului*, nr.4, anul 4, 2019, p.67, ISSN: 2345-1971
2. TALMACI, F. Analiza operațională în investigarea infracțiunilor de corupție. În: „*Cercetări științifice actuale în lumea modernă*”, Conferință științifică internațională din 26-27 februarie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), *Revista de culegeri ale conferinței*, ediția 2 (70), partea 9, p.92, februarie 2021, ISSN: 2524-0986, disponibil pe: www.iscence.in.ua, accesat la 10.03.2021
3. TALMACI, F. Analiza strategică: concept și semnificație în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. În: „*Cercetări științifice actuale în lumea modernă*”, Conferință științifică internațională din 26 -27 martie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), *Revista de culegeri ale conferinței*, ediția 3 (71), partea 3, p.6, martie 2021, ISSN: 2524-0986, disponibil pe: www.iscence.in.ua, accesat la 10.04.2021
4. TALMACI, F. Aplicațiile software utilizate în analiza și investigarea infracțiunilor de corupție. În: *Tendențele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării*. Conferință internațională științifico-practică din 31 august 2020, or. Pereiaslav (Ucraina), Culegere de publicații ale conferinței, august 2020, ediția 62, p.73, disponibil pe: [https://confscientific.webnode.com.ua/files/200000359-5d8a85d8ab/%2062%20\(1\)-2.pdf](https://confscientific.webnode.com.ua/files/200000359-5d8a85d8ab/%2062%20(1)-2.pdf),
5. TALMACI, F. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție. În: *Revista științifico-practică "Legea și Viața"*, martie 2019, p.20, ISSN: 1810-309X
6. TALMACI, F. Instrumente de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. Experiența internațională și a Republicii Moldova. În: *Revista Națională de Drept*, nr.7-9 (237-239), 2020, p.69, ISSN: 1811-0770
7. TALMACI, F. Metodele de analiză a informației utilizate în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. În: *Tendențele și perspectivele dezvoltării științei și educației în condițiile globalizării*. Conferință internațională științifico-practică din 31 iulie 2020, or. Pereiaslav (Ucraina), Culegere ale publicațiilor științifice, ediția 61, iulie 2020, p.55,

disponibil pe: <https://confscientific.webnode.com.ua/files/200000355-b2391b2394/%2061-9.pdf>

8. TALMACI, F. Noțiuni generale și scurt istoric privind activitatea analitică în investigarea și prevenirea infracțiunilor. În: *Revista Națională de Drept*, nr.10-12 (240-242), anul 21 (2020), p.63, ISSN: 1811-0770
9. TALMACI, F. Sursele de informații cu semnificație criminalistică în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. În: *Revista Națională de Drept*, nr.1-3 (231-233), 2020, p.134, ISSN: 1811-0770
10. TALMACI, F. Obiective de dezvoltare ale activității analitice în investigarea infracțiunilor de corupție. În: *Revista Națională de Drept*, nr.1 (243), anul 22 (2021), p.31, ISSN: 1811-0770

STUDII ȘI ANALIZE OPERAȚIONALE ELABORATE DE UNITATEA ANALITICĂ, PUBLICATE PE PAGINA WEB A CENTRULUI NAȚIONAL ANTICORUPȚIE, REALIZATE CU SUPORTUL PERSONAL:

- Studiu privind consolidarea autorităților de prevenire și combatere a infracțiunilor economice în Republica Moldova (http://www.cna.md/public/files/studiu_crime_economice.pdf)
- Studiul analitic privind deficiențele înregistrate în cadrul sistemului de repartizare aleatorie a dosarelor "Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD)" (http://www.cna.md/public/files/studiu_pigd.pdf)
- Studiul analitic privind fenomenul corupției în administrația publică locală (http://www.cna.md/public/files/studiu_apl.pdf)
- Analiza strategică privind activitatea Direcției generale economie, reforme și relații patrimoniale a Consiliului mun. Chișinău (http://www.cna.md/public/files/studiu_dgerrp_cmc.pdf)
- Analiza operațională privind activitatea Î.S. Aeroportul Internațional Liber Mărculești în perioada anilor 2009 - 2015 (http://www.cna.md/public/files/studiu_ailm.pdf)
- Analiza strategică privind activitatea notarială (http://www.cna.md/public/files/studiu_notari.pdf)
- Analiza operațională privind implementarea Proiectului „Agricultura competitivă din Moldova (construcția Punctelor de Inspecție la Frontieră)” de către Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în Domeniul Agriculturii și Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (http://www.cna.md/public/files/studii_si_analize/studiu_ucimpa_0.pdf)

COMPETENȚE PERSONALE

Cunoașterea limbilor străine

rusa – foarte bine

franceza – bine

engleza – elementar

Abilități informatice: Microsoft Office 365, Analyst's Notebook, IBM i2 Analysis, IBM iBase

Grad special deținut: colonel

Date de contact:

telefon: + 373 69247547

e-mail: franciscotalmaci@gmail.com